SPISY A MYŠLENKY SV. FRANTIŠKA Z ASSISI.

V ČESKÉM PŘEKLADĚ VYDAL,
ÚVODEM A POZNÁMKAMI OPATŘIL

LEANDER BREJCHA
Z ŘÁDU SV. FRANTIŠKA.

1915.
NAKLADATEL B. STÝBLO V PRAZE.

Ad normam Constitutionum Generalium (§ 246) scripto: „Spisy a myšlenky sv. Františka z Assisi“ ab alumno Provinciae s. Venceslai O. F. M., Leandro Brejcha, concinnato, datur licentia, ut typis mandetur.

Pragae, die 3. Martii 1915.

Fr. Marianus Wilhelm,
Min. Prov.

NIHIL OBSTAT.

Pragae, die 30. Junii 1915.

P. Methodius Vojáček O. S. B.,
censor.

IMPRIMATUR.

Ex Archiep. Ordinariatu Pragae, die 30. Junii 1915.

Dr. Joannes Sedlák,
vicarius generalis.

DŮSTOJNÉMU PÁNU

PANU

P. KLEMENTU MINAŘÍKOVI

VE VDĚČNÉ ÚCTĚ

VĚNUJE

PŘEKLADATEL.

ÚVOD.

Vážíme-li si památek po velikých mužích, ceníme popředně jejich písemnosti, které jsou zrcadlem jejich vnitřního života. Zajisté neméně zajímavo bude seznati **literární dílko sv. Františka z Assisi,** slavného následovníka Ježíše Krista, kterému byl tak podoben, že i jeho rány zasloužil nositi na svém těle. Jeho duše byla spojena se Spasitelem svazkem dokonalé lásky, takže její myšlenky a city zářily světlem pravé evangelické moudrosti.

Kardinál Gabriel de Trejo napsal [1]): »Učení sv. Otce Františka jest obsahem tak znamenité, že, věříme-li právem, že ústy jiných Otců svaté Církve mluvil Duch Boží, ochotně uznáme, že ústy Františkovými Duch Boží nejen mluvil, rozněcuje a naplňuje jej serafinským duchem, nýbrž, že z něho šlehal plamenem do celého světa.« — A sv. Bonaventura píše [2]): »Co jednou poznal, to si vštípil pevně do paměti, neboť ne nadarmo chápal sluchem rozumové pozornosti, co hlásal citem ustavičné

---

[1]) V listě k Waddingovi. — Viz Opuscula S. P. Francisci, vyd. Otců kollegia sv. Bonaventury, Praefatio.

[2]) Ve spise: Epistolae de tribus quaestionibus.

zbožnosti.« Jinde napsal [1]): »Osvícen paprsky Slunce Věčného, přemýšlel o záhadách Písma svatého s podivuhodnou bystrostí rozumu.« — Každá věta Františkových spisů potvrzuje ta slova. Všude září pravá zbožnost a podivuhodné chápání Písma svatého. Všechny jeho spisy prozrazují jeho zvláštní úctu k nejsvětější Svátosti, touhu po spáse duší, lásku k evangelickým ctnostem, hlavně k »paní« chudobě. Ani největší básníci a životopisci nedovedli tak krásně a úplně oslaviti ctnosti a velikost Františkova ducha, jak on sám to vypsal a tím provanul svoje dílko.

Hlavní cena spisů sv. Františka záleží právě **v duchovní jejich stránce.** V nich lze nalézti látku k modlitbě a rozjímání, vzor křesťanské dokonalosti, duchovní četbu i vzpruhu duchovního života; z nich lze sestaviti celá duchovní cvičení, příklady a prameny ke kázáním a promluvám.

Velké důležitosti jsou tyto spisy pro posouzení a studování vnitřní vznešenosti Františkovy duše. Uznávají to badatelé (na př. Vlastimil Kybal), odvolávajíce se často na jeho spisy.

Otvíráme tuto knihu ctitelům sv. Františka hlavně pro duchovní její cenu; přece však podle návodu badatelů o sv. Františku nepomíjíme kritické stránky.

Františkovu písemnou pozůstalost nám podávají předně jeho vlastní rukopisy (autographa), z nichž se nám zachovaly pouze dva, o nichž pojednáme na případném místě, a potom jiné rukopisné sbírky a tisková vydání jeho spisů. Stůj zde několik slov o tom.

---

[1]) Legenda S. Francisci, c. II. n. I.

I. O starších sbírkách. [1])

Marianus Florentský udává v I. knize »Fasciculus chronicorum« [2]) výbor spisů sv. Františka a praví: »Mnoho věcí napsal sv. František, z nichž vysvítá jeho láska a touha po spáse duší; o tom se zde zmíním. Napsal: 1. **První řeholi,** kterou potvrdil Innocenc bez bully, která začíná slovy: To je život . . .; 2. **Druhou řeholi,** kterou ztratil bratr Eliáš; 3. **Třetí řeholi,** kterou máme potvrzenou Honoriem: začíná slovy: Řehole a život . . .; 4. dal také řeholi **sestrám sv. Kláry,** podobnou řeholi bratří Menších, začínající slovy: Ve jménu Páně . . .; 5. také bratřím a sestrám kajícnosti, čili **III. řádu** dal řeholi: Budou-li někteří chtíti . . .; 6. před smrtí učinil **Závěť:** Pán dal mně . . .; 7. taktéž knížečku nadepsanou **Svatá napomenutí** . . .; 8. dále dílko, čili list **všem křesťanům,** jenž začíná slovy: Ježto jsem sluhou . . .; 9. jiný list **ke generální kapitule;** 10. též list napomínající všechny **duchovní;** 11. potom jakési zbožné **hodinky** ke cti Pána našeho Ježíše Krista; 12. dále jakýsi spisek **o ctnostech** . . .: Paní moudrosti; 13. dále spisek **o duchovní radosti, truchlivosti a léku proti ní:** Nejbezpečnější prostředek . . .; 14. potom spisek **o životě v poustevnách:** Ti, kdo chtějí zbožně . . .; 15. též několik zbožných **modliteb.**« —

Tyto spisy jsou uváděny skoro ve všech starších sbírkách Františkových spisů a uznány jsou všeobecně za jeho vlastní, ovšem vyjímaje řeholi sv. Kláry a Třetího řádu, kterých mu nelze připsati.

---

[1]) Viz cit. Opuscula.

[2]) Kniha tato pochází z konce 15. nebo počátku 16. století a ztratila se. Wadding (de la Haye) musil ji ještě znáti, uváděje z ní ve »svědectvích o spisech sv. Františka« hořejší důkaz a udávaje 27. hlavu, § 9. — Od »bratra Mariana« zachovala se jiná kniha ve florentské nár. bibl., č. 147., psaná po r. 1519, jednající o zal. III. řádu.

1. Mezi rukopisnými sbírkami klademe na první místo tu, která jest **v 338. svazku knihovny města Assisi,** jenž náležel původně posv. konventu u sv. Františka. Byl napsán na počátku XIV. století a obsahuje Marianem vypočítaná dílka. Scházejí mu čtyři listy (k ministrům, k vládcům lidu, ke kustodům a k bratru Lvovi), kterých Marianus také neuvádí.

2. Jiná rukopisná sbírka nemá spisku o úctě k tělu Páně a hodinek o utrpení Páně, ale přidává list k ministru. Bývá uvedena s **Legendou tří druhů** a **Zrcadlem dokonalosti.** (Slavný kodex konventu Ognissantského ve Florencii, kodex 1./25. kollegia sv. Isidora de Urbe, kodex lat. 7650 knihovny vatikánské).

3. Skoro tentýž pořad podal Bartoloměj Pisánský ve své knize »**de Conformitate vitae B. Francisci ad vitam D. N. Jesu Christi libri III**« (fructus XII. p. II.).[1]) — Stačí tyto uvedené sbírky, ač jsou ještě mnohé jiné, jichž není třeba jmenovati na tomto místě.

II. O starších (tiskových) vydáních.

1. Na počátku XVI. stol. vyšly dvě knihy, obsahující mnohé spisy sv. Františka. První jest: **Speculum B. Francisci et sociorum eius,** (Zrcadlo sv. Františka a jeho druhů) — vyšlo v Benátkách r. 1504. Obsahuje vedle různých legend a příkladů některé jeho řeči, Chvály Nejvyššího, Pozdravení ctností, Chvály a Požehnání bratra Lva. — Druhá

[1]) Dílo ze XIV. stol. ed. Milani 1510, 1513, Bononiae 1590.

kniha, mnohem obsáhlejší, sebrala za účelem polemickým vysvětlení a výklady řeholí, stanovy, výnosy, výsady řádu a pod. Vyšla s různou formou, pořádkem a účelem, na př.: **Speculum Minorum** (anno 1509 Rhotomagi), **Monumenta ordinis Minorum** (1511 in civitate Salmantina) atd. Všechny ty knihy obsahují četné spisy sv. Františka, na př. Monumenta mají I. řeholi, Závěť, Výklad na Otčenáš, Napomenutí, list Ke všem věrným, část I. listu k bratřím.

2. R. 1623 obstaral nové vydání **Lukáš Wadding.**[1]) Shromáždil vše, co našel ve sbírkách, legendách a kronikách o sv. Františku. Spis rozdělil na tři díly. V I. díle jest 17 listů, modlitby a závěť sv. Františka; v II. jsou řehole, v III. promluvy, hodinky a jiné menší oddíly, jak budou uvedeny v našem díle. Waddingovo vydání liší se ode všech předešlých tím, že uvádí nejen spisy, které byly všeobecně připisovány sv. Františkovi látkou i formou, nýbrž i to, o čem se někde pravilo nebo psalo, že to sv. František napsal a pronesl. Tato sbírka dočkala se několika vydání.

3. Nejobsáhlejším takovým vydáním jest kniha, kterou pořídil **Jan de la Haye.**[2]) Byla vytištěna v Lyoně r. 1653 nákladem Petra Riganda. Latinský

---

[1]) Lukáš Wadding (* ve Waterfordě v Irsku 1588, † 1657), znamenitý františkán, bohoslovec, spisovatel a vydavatel mnohých spisů. Největším jeho dílem jsou »Annales Minorum« — až do r. 1504.

[2]) Jan de la Haye (* 1593 v Paříži, † 1661). Napsal spisy kazatelské, exegetické — též bible vydal (Biblia maxima). Proslul hlavně jako vydavatel spisů františkánských učenců.

název jest: **Sancti Francisci Assisiatis Minorum Patriarchae... Opera omnia,** t. j. Všechny spisy svatého Františka Assiského, Patriarchy Menších bratří. De la Haye užil k svému vydání Waddingova sestavení i rozdělení, opatřil je předmluvou, uvedl na počátku výroky některých slavných mužů o sv. Františku, zvláště těch, kteří ho kladou mezi církevní Otce, dále svědectví různých spisovatelů o jeho spisech. Uvedl též list kardinála Gabriela de Treio poslaný Waddingovi. Potom uvádí život sv. Františka napsaný sv. Bonaventurou. Následuje: Učené a zbožné rozjímání Mikuláše z Lyry, v němž jsou oslaveny přednosti sv. Františka deseti antifonami a tolikéž případně volenými žalmy, jichž počáteční písmena dávají jméno Franciscus (Ž. 86., 118. c), 122., 126., 115., 125., 128., 137., 141., 136.). — K jednotlivým oddílům připojil úvody, většinou obsah spisů, též udání pramenů, z nichž čerpal.

Toto vydání spisů sv. Františka jest nejobsáhlejší. Použili jsme ho za předlohu k českému vydání spisů sv. Františka, ne snad proto, že bychom chtěli všechny zde uvedené spisy vydávati za vlastní sv. Františkem napsané, nýbrž hlavně proto, že náš překlad má účel asketický a poněvadž části ve sbírce de la Hayově jsou napsány v duchu sv. Františka a vane z nich jeho moudrost a přesvědčení. Bylo by věru škoda nechati v zapomenutí i ty spisy a části spisů, které byly sv. Františku připisovány, ač nebyl jejich původcem. Bylyť přidány od synů velkého serafinského Otce, kteří v jeho duchu smýšleli, jednali a psali. — U jednotlivých oddílů a spisů budou uvedeny poznámky k rozhodnutí pravosti.

III. Nejnovější vydání.

1. **Vydání kollegia sv. Bonaventury z r. 1904** [1]), jež bude citováno v našem vydání: Vyd. Lemmensovo, str.... Jest opatřeno předmluvou a zprávou o starších sbírkách a vydáních. Františkovi připisuje tyto spisy: V I. části jsou to: 1. **Slova napomenutí sv. Otce Františka.** 2. **Pozdravení ctností.** 3. **Dílko o úctě k Tělu Páně a o čistotě oltáře.** 4. **První řehole** (neschválená bullou). 5. **Druhá řehole** (schválena bullou). 6. **»Z řehole sv. Kláry«.** 7. **Závěť.** 8. **O řeholním bydlení v poustevnách.** — V II. části jsou listy: 9. první **Ke všem věřícím,** 10. druhý **Ke generální kapitule,** 11. třetí **K ministru,** 12. čtvrtý **K vládcům lidu,** 13. pátý **Ke kustodům,** 14. šestý **K bratru Lvovi.** — V III. části jsou **modlitby:** 15. **Chvály** (Otče náš...). 16. **Pozdravení Panny Marie.** 17. **Rukopisný lístek k bratru Lvovi.** 18. **»Absorbeat«,** 19. **Hodinky o utrpení Páně.** — Na konci jsou poznámky.

2. **Vydání H. Boehmera,** prof. v Bonnu, **z téhož roku** [2]); citováno bude: Boehmer, str.... Vydavatel pracoval současně s autorem předešlého vydání a přišel k velice podobným závěrům. Svou knihu opatřil obšírným vědeckým úvodem o rukopisech a vydáních spisů sv. Františka, o spisech ztracených a hlavně zkouší pravost zachovaných dílek. Rozděluje je ve tři skupiny: Do první řadí

---

[1]) Opuscula Sancti Patris Francisci Assisiensis, sec. codices Mss. emendata et denuo edita a PP. Collegii S. Bonaventurae (Bibliotheca Franciscana ascetica medii aevi. Tom. I.) Guaracchi, 1904.

[2]) Analekten zur Geschichte des Franciscus von Assisi, Tübingen — Leipzig, 1904.

spisy, jichž pravost jest dokázána již způsobem, jak nám byly zachovány. **Chvály Stvořitele, Požehnání** a **List Lvovi** máme v rukopise. **Řehole schválená** jest obsažena v původní bulle, jíž byla potvrzena. **Způsob života sv. Kláry** a **Poslední vůle** (totiž pro sestry klarisky) jest v původní bulle, ve které uveřejnil Innocenc IV. r. 1253 třetí řeholi klarisek. — Do druhé skupiny počítá spisy, jichž pravost jest dokázána svědectvím Františkových současníků a nejstarších životopisců. Jest to **řehole** t. zv. **První, Závěť, Napomenutí, Chvály ctností, Chvalozpěv slunce, Chvály Boží, Hodinky o utrpení Páně.** — Do třetí skupiny zařadil spisy, jež jsou ověřeny souhlasem nejstarších sbírek. Jsou to: **List ke všem věřícím, List ke kapitule, O úctě k tělu Páně, O řeholním bydlení.** — Některá dílka třeba zkoumati: **List k ministru, Pozdravení P. Marie, List ke kustodům.** — I těmto dílkům přiznává Boehmer pravost. — Pochybuje o spisech: **List k vládcům lidu, List k svatému Antonínu,** modlitba »**Absorbeat**«, **Výklad na modl. Páně.** — Jako zvláštní spis uvádí: **Hodinky k uctění utrpení Páně.** V předmluvě udává Boehmer řadu spisů sv. Františka, jež se nám nedochovaly, o nichž vypravují legendy a životopisy. Uvádí jich celkem 11 jménem, ale zde není třeba šířiti se o tom.

Při překladu nelze bráti zřetel na různé texty, pokud se týká pořadu slov ve větách. Pouze tam, kde běží o záměnu důležitějších významů, smysl, nebo o celé věty, bude poznamenáno rozdílné čtení u Lemmensa, Boehmera a de le Haye.

Svatý František byl seraf láskou k Bohu a bližnímu hořící. Pokud mu zdraví dovolovalo, konal ob-

tížné missie, aby všecky získal Kristu. Když však onemocněl a nemohl kázati, počal psáti, aby aspoň spisy svými hlásal všemu křesťanstvu i svým duchovním synům a dcerám pravou, z evangelia Kristova čerpanou moudrost životní, která vede k blahu časnému i věčnému.

Sv. Františka nemáme mezi námi, nemluví k nám ústy nebeské výmluvnosti, ale máme jeho spisy, jeho vzácné dílko a žije v něm jeho duch, mluví z něho k našim srdcím týž drahý Otec a vzor našeho žití. Ó, jak drahocenný odkaz nám zanechal, tak cenný a účinný, že nesestárnou jeho prostinké řádky, že neomrzí a nezhynou nikdy, pokud svět bude světem a lidská srdce budou schopna chápati a požívati tak vzácného duchovního ovoce.

Vy, kteří budete čísti, omluvte vady a nedostatky překladu, zahloubejte se nad smyslem a hleďte vniknouti do Františkova ducha, vžíti se do jeho tužeb, cílů a přání, spojiti se s jeho životem a státi se obětí pro Boha a bližní!

DÍL I.

I. Listy sv. Františka.

Že sv. František listy psal, o tom svědčí starší spisovatelé, na př. Tomáš z Celana, že psal František sv. Antonínu a častěji kardinálu Hugolinovi.[1]) Svatá Klára napsala v závěti: »František nám zanechal několik »písemností« (scripta), abychom se neuchýlily po jeho smrti od chudoby.«[2]) Wadding a vydání de la Haye podává 17 listů sv. Františka, z nichž většiny mu nelze připsati. Podle vydání Lemmensova jest pravo pouze 5 listů: List ke všem věrným (I. a II.), ke generální kapitule (X., XI. a XII.), ke gener. ministru (V. a VI.), k vládcům (XV.) a k bratru Lvovi (XVI.). — XIV. list ke kustodům uvádí v jiné formě, jakož i list ke Kláře, jak bude řečeno. — Boehmer klade i list k vládcům mezi pochybné. — O pravosti jednotlivých listů pojednáme v poznámkách.

První list
„ke všem věrným křesťanům".

První (vlastně druhý) list napsal František všem křesťanům. Vybízí je v něm k pravému a čistému následování Krista. Podán jest v něm souhrn křesťanské dokonalosti. Jest z nejkrásnějších jeho spisů. Po-

[1]) II. Cel. 3, 19. a I. num. 82.
[2]) Acta Sanctorum, aug. t. II. 767 et al.

chvalně o něm píše Sabatier a Kybal [1]), který jej pokládá za původní řeholi terciářů. Zde uvedený první list jest pouze výtahem z druhého. O pravosti toho listu nebylo a není pochybováno. Ve všech kodexech jest uveden, obsah souhlasí s duchem Františkovým a v jiných spisech jest opakován. Mnohá uváděná místa Písem svatých jsou citována i jinde. Vydání Lemmensovo jmenuje 17 sbírek různých knihoven, kde jest tento list souhlasně obsažen. Některé kodexy, též naše vydání a Boehmer, rozdělily II. list pro snazší přehled na díly s nadpisy vyznačujícími obsah.

Všem křesťanům řeholním, duchovním, světským, mužům i ženám, všem bydlícím na celém světě.

O, jak požehnáni a šťastni jsou, kdo milují Boha podle slov Páně v evangeliu: Miłovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a bližního svého jako sebe samého. (Mat. 22, 37, 39.) Proto milujme Boha, klaňme se mu čistým srdcem a myslí; neboť Ten, jenž toho nade všecko hledal, pravil: Praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě. (Jan 4, 23.) Kdo jej ctí, ctí jej v duchu pravdy. Buďte zdrávi v Pánu!

Druhý list

„ke všem věrným křesťanům".

Všem křesťanům řeholním, duchovním i světským, mužům i ženám, kteří bydlí na celém světě: osvědčuje bratr František, jejich služebník a pod-

[1]) Sabatier, Vie de St. François, str. 373 a násl. — Vlastimil Kybal: Sv. František z Assisi, str. 173 až 182.

daný, pokoru s úctou, přeje pravého míru nebeského a čisté lásky v Pánu.

O příčině napsání listu.

Ježto jsem sluhou všech, mám povinnost sloužiti všem sladkými slovy mého Pána. Uvažuje o tom a vida, že nejsem schopen pro nemoc a slabost navštíviti vás osobně, ustanovil jsem napsati vám slova Pána našeho Ježíše Krista, jenž jest Slovo Otce a slova Ducha svatého, jež jsou duší a životem. (Jan. 6, 64.)

O víře a následování Krista Pána.

Slovo Otcovo, tak Božské, tak svaté a slavné, zvěstoval nejvyšší Otec s nebe svatým archandělem Gabrielem (Luk. 1.); Ono sestoupilo do lůna přeslavné Panny Marie, z níž vzalo život a lidskou přirozenost [1]); Kristus jsa bohatým, zvolil sobě a své Matce chudobu na světě.

Před utrpením slavil s učedníky velikonoční večeři a vzav chléb, vzdal díky, dobrořečil, lámal a dával řka: Vezměte a jezte, toto jest tělo mé, a vzav kalich pravil: Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů (Mat. 26, 26.—28.). Pak se modlil k Otci: Otče, jest-li možno, ať odejde kalich tento ode mne. (Mat. 26, 39.) I stal se pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem. (Luk. 22, 44.) Přece však obětoval svou vůli Otci řka: Otče můj, nemůže-li tento kalich minouti mne, než abych jej pil,

[1]) Vyd. Lem.: z jejíhož lůna přijalo pravé tělo našeho lidství a křehkosti.

1*

staň se vůle tvá. (Mat. 26, 42.) Bylo pak vůlí Otce, aby jeho požehnaný a slavný Syn, jejž nám dal a jenž se pro nás narodil, obětoval se svou krví za nás, ne za sebe, skrze něhož povstaly všechny věci (Jan. 1, 3.), nýbrž dal se za naše hříchy, pozůstaviv nám příklad, abychom následovali jeho šlépějí (I. Petr. 2, 21.). Chce, abychom byli všichni spaseni a přijímali jej čistým srdcem a tělem. — A přece jak málo jest těch, kteří jej přijímají a žádají spásy od něho, ač jho jeho sladké jest a břímě lehké (Mat. 11, 30.).

Zlořečení jsou, kdo přestupují zákony Boží, blahoslavení Boha milující.

Kteří nechtějí okusiti, jak sladkým jest Pán (Ž. 33, 8.), a milují temnotu více než světlo (Jan. 3, 19.), neplnice rozkazů Božích, ti jsou zlořečeni; o nich dí prorok: Zlořečení, kteří se uchylují od přikázání tvých (Ž. 118, 21.).[1]) — Naproti tomu, jak požehnaní a blažení jsou, kteří jej ctí v duchu a v pravdě! Zpívejme jemu písně a modleme se k němu dnem i nocí: Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé!, ježto potřebí jest vždycky se modliti a neustávati (Luk. 18, 1.).

O sv. zpovědi a sv. přijímání.

Jsme povinni vyznati kněži všecky svoje hříchy, abychom mohli přijmouti tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista, neboť nebude-li kdo jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebude míti v sobě života (Jan. 6, 64.) a nevejde do království nebeského. Každý přijímej hodně, neboť kdo jí a pije nehodně,

[1]) Nyní následuje v některých kodexech, též u Lem., celý I. list.

odsouzení sobě jí a pije, poněvadž nerozeznává těla Páně. [1]) (I. Kor. 11, 29.)

O pokání a lásce k bližnímu.

Přinášejme hodné ovoce pokání (Luk. 3, 8.), milujme bližní jako sebe; a kdo nemůže (a nechce) milovati bližního jako sebe sama, nečiň mu alespoň zlého, nýbrž jen dobré.

O milosrdné spravedlnosti a o almužně.

Kdo má moc souditi jiné, ať soudí vždycky milosrdně, aby sám jednou dosáhl milosrdenství. Neboť soud bez milosrdenství bude tomu, kdo neučinil milosrdenství. (Jan. 2, 13.) Buďme laskaví i pokorní a udělujme rádi almužny, které očišťují duši od skvrn hříchu. (Srov. Tob. 4, 11.) Člověk zanechá zde všecko, vezme však s sebou zásluhu lásky a almužny, za niž obdrží od Pána odměnu.

O zdrželivosti a o úctě k duchovním.

Jest nám třeba postiti se a zdržovati se všeho, co uvádí do hříchu (Sir. 3, 32.) i všeho přepychu. Navštěvujme pilně katolické [2]) chrámy a ctěme duchovní osoby pro jejich úřad, protože proměňují chléb a víno v tělo a krev Páně, přijímají je a podávají. Pevně věřme, že nemůže býti nikdo spasen jinak, leč skrze svatá slova a krev Pána našeho Ježíše Krista, což duchovní hlásají a podávají, čemuž toliko mají sloužiti.

---

[1]) t. j. nerozeznává od obyčejného pokrmu.

[2]) Slovo katolické jest přidáno bezpochyby Waddingem.

O pravém řeholníku a dokonalé poslušnosti.

Zvláště pak řeholníci a ti, kdož opustili svět, mají povinnost konati více a větší skutky a zříci se všeho, čeho není třeba, nenáviděti těla s jeho chybami a hříchy, ježto praví Pán v evangeliu: Všecko zlo vychází ze srdce. (Srov. Mat. 15, 18, 19.) Milujme své nepřátele a čiňme dobře nenávidějícím nás (Luk. 6, 27.). Zachovávejme příkazy a rady svého Vykupitele, odpírejme sobě a podrobujme své tělo jhu služby a poslušnosti. Ale nikdo není vázán poslušností v tom, kde by byl spáchán hřích [1]); neboť jen proto jsme přišli: abychom spasili duši a dávali příklad dobrých skutků.

O laskavosti představeného k poddaným.

Je-li tobě svěřena moc poroučeti a jsi-li vyšším v hodnosti, hleď býti pokornějším sluhou bratří (srov. Luk. 22, 26.) a buď k nim milosrdným, jak by sis přál od představeného, kdybys byl poddaným. Nehněvej se na bratra, pochybil-li, nýbrž napomeň jej trpělivě, mírně a dobrotivě mu domluv a snášej ho.

O pokoře, o nízkosti těla a důstojnosti ducha.

Nebuďme tělesně moudrými a chytrými (srov. I. Kr. 1, 26.), nýbrž prostými, pokornými a čistými. Mějme svoje tělo v opovržení a nízkosti, protože svou vinou jsme bídnými a křehkými, dle slov Páně: Já pak jsem červ a ne člověk (Ž. 21, 7.). Nikdy nechtějme býti vyššími jiných, nýbrž buďme poddáni

[1]) Lem. nemá této věty.

a podrobeni všelikému stvoření pro Boha (srov. I. Petr. 2, 13.). Všichni, kteří tak jednají a vytrvají až do konce, budou míti Ducha svatého (Isai. 11, 2.) a učiní si v nich stánek (srov. Jan. 14, 23.), budou dítkami Otce nebeského, jehož skutky konají a jsou nevěstami, bratřími i matkami Pána našeho Ježíše Krista (srov. Mat. 12, 50.). Nevěstami jsme, poněvadž čisté duše se spojují s Duchem svatým. Bratřími Ježíše Krista jsme, konáme-li vůli Otce nebeského, matkami pak, chováme-li jej ve svém srdci a těle láskou a čistotou svědomí a rodíme-li jej svatými skutky, které svítí jiným k příkladu.

Ó jak jest vznešeno a slavno, míti Otce na nebesích! Ó jak svato, míti za ženicha Ducha svatého, tak krásného a milostného! Ó jak jest svato a potěšitelno, radostno, pokorno, pokojno, sladko a milo, míti takového bratra, jenž dal život za nás, své ovečky (srov. Jan. 10, 15.), a modlil se za nás k Otci řka: Otče svatý, zachovej je, kteréž jsi mi dal ve svém jménu! (Jan. 17, 11.) Tvojit byli a mně jsi je dal a tvé slovo zachovali. Nyní poznali, že všecko, co jsi mi dal, jest od tebe, neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim a oni je přijali a poznali právě, že isem vyšel od tebe a uvěřili, že jsi ty mne poslal. Já za ně prosím (Jan. 17, 6.—9.), posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě (Jan. 17, 9.). Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, aby viděli slávu mou (Jan. 17, 24.).

Chvála Krista Spasitele.

Tomu pak, jenž pro nás tolik trpěl a tolik milostí nám udělil a udělí, vzdávej všecko stvoření nebeské i pozemské chválu, slávu a čest (Zjev. 5,

13.), ježto on sám jest naší silou a pomocí, jenž jest sám dobrý (Luk. 18, 19.), vznešený, všemohoucí, podivuhodný, slavný a nejsvětější, jemu buď čest a sláva po všechny věky věkův. Amen.

O zaslepenosti a poblouzení hříšníků.

Všichni, kdo nečiní pokání a nepřijímají těla a krve Pána našeho Ježíše Krista, ale páchají nepravosti a hříchy, hoví svým žádostem a hříšným chtíčům a nezachovávajíce slibů slouží tělu, světu a jeho snahám a starostem, všichni ti jsou klamáni od ďábla, jehož syny se stávají, konajíce jeho skutky. Jsou to slepci, poněvadž nechtějí viděti světla Pána našeho Ježíše Krista. Nemají moudrosti Ducha sv., protože nemají v sobě Syna Božího, jenž jest pravá Moudrost Otce. O nich jest psáno: Všecka jejich moudrost jest pohlcena (Ž. 106, 27.); vidí, poznávají, konají zlo a ničí vědomě svou duši. Vězte, zaslepenci, oklamaní nepřátelským tělem, světem a ďáblem, jenž vám praví, že jest hřích sladkým tělu, služba boží však trpkou, vězte, že všecko zlo pochází z těla lidského, dle slov Páně v evangelii (srov. Mat. 15, 19.). [1]) Mníte, že budete dlouho užívati marností tohoto světa, ale klamete se, protože přijde den a hodina, na niž nemyslíte, o níž nevíte a již neznáte.

O nešťastné smrti hříšníků.

Slábne tělo, smrt se blíží; přicházejí příbuzní a přátelé a praví: Učiň poslední vůli! — A hle, jeho

[1]) Lem. přidává větu: a hle, nemáte žádného dobra, ani v nynějším životě, ani v budoucím.

manželka, děti, příbuzní a přátelé předstírají pláč; spatří je plačící a vzbudí se v něm úzkostlivý strach a řekne k nim: Hle, duši i tělo své dávám do vašich rukou. — V pravdě zlořečeným jest tento člověk, kterýž doufá v člověka! (Jerem. 17, 5.) — Rychle zavolají kněze; ten přijda, řekne jemu: Chceš se káti ze všech hříchů? — Odpoví: Chci. — Chceš zadostučiniti za hříchy, podvody a lichvářství? [1]) — Odpoví: Nemohu. — Proč ne? — Odpoví: Protože jsem vše odevzdal příbuzným. — V tom počne ztráceti řeč a umírá nejbídnější smrtí...

Ale vězte všichni, že člověka zemřelého bez zadostučinění v hříchu smrtelném uchvátí ďábel a vyrve jeho duši s takovou úzkostí a hrůzou pro ni, jaké nikdo nezná, leč ten, kdo se v ní nalézá. Všecka vědomost, moc a vážnost jest mu odňata (srov. Luk. 8, 18.); statky, kterých zanechal, vezmou příbuzní, rozdělí si je a řeknou: Zlořečená buď jeho duše; mohl nám více odkázati, více pro nás vyzískati — a podobně. Tělo stráví červi, duši trápí ďábli; a tak zahubí tělo i duši pro tento krátký, pozemský život. [2])

Závěr. [3])

Já, bratr František, menší váš služebník, prosím a zapřisahám vás v lásce, kterou jest Bůh (I. Jan. 4, 16.), a pokorně jsa ochoten zlíbati vaše nohy, aby-

---

[1]) Vyd. Lem.: za lichvářství, kterými's obelstil a oklamal lidi, chceš zadostučiniti ze svého jmění?

[2]) .... a táhne do pekla, kde bude trápen bez konce.

[3]) U Lem.: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Všechny, jimž se dostane tohoto listu, prosím já, ...

ste tato i jiná [1]) slova Pána našeho Ježíše Krista přijali s pokornou láskou, plnili je a zachovávali. [2]) Všichni, kteří je ochotně přijmou a jim porozumějí, af je pošlou jiným za příklad. Vytrvají-li v nich až do konce (Mat. 16, 22.), požehnej jim Bůh Otec, Syn a Duch svatý. Amen.

Třetí list

„k sv. Antonínu Paduánskému".

Vyd. Lemmensovo popírá pravost tohoto listu, snad právem. Wadding-de la Haye jej přijali ze životopisu sv. Františka. On mohl napsati sv. Antonínovi své dovolení přednášeti bratřím bohosloví v listě, ale takový list se nenalézá v žádné sbírce, proto ho nemůžeme — alespoň formou — přiznati Františkovi. Boehmer jej klade mezi spisy pochybné.

Nejdražšího bratra Antonína pozdravuje v Kristu bratr František.

Dovoluji ti vykládati svatou bohovědu bratřím, ale tak, aby ani v tobě ani v nich nezanikl duch svaté pobožnosti dle řehole, kterou slibujeme. — Buď s Bohem!

Čtvrtý list

„ke sv. Kláře a ostatním sestrám u sv. Damiána".

Toto a následující dílko není ve sbírkách ve formě listů, nýbrž jest to zbytek většího »napsaného« (scripta), jež sv. František skutečně poslal klariskám,

---

[1]) Vyd. Lem.: vonná slova.

[2]) dokonale. — Vyd. Lem. uvádí zde dvě věty, jichž Wadding a de la Haye opomenul: A kdo neumí

jak o tom svědčí sama sv. Klára. (Viz předmluvu k listům!) — IV. list jmenuje vyd. Lem. a Boehmer: Způsob života, jak jej napsal sv. František sv. Kláře, — V. list nazývá: Poslední vůle, jak ji napsal sv. František sv. Kláře.

Nejdražší sestře Kláře a ostatním sestrám u sv. Damiána posílá bratr František pozdrav v Kristu.

Protože jste se staly z Božího vnuknutí dcerami a služkami nejvznešenějšího a nejvyššího krále, Otce nebeského, a zasnoubily se Duchu svatému životem evangelické dokonalosti, hodlám a slibuji vám, že se budu já i moji bratří o vás starati jako o sebe s bedlivou a zvláštní pečlivostí. — Buďte s Bohem!

Pátý list

„k týmž sestrám".

Nejdražší sestře Kláře a ostatním sestrám u sv. Damiána posílá bratr František pozdrav v Kristu.

Já, bratr František maličký, chci následovati chudoby nejvyššího Pána našeho Ježíše Krista i jeho nejsvětější Matky a setrvati v ní až do konce. A prosím vás všecky, paní mé, a radím vám, abyste povždy žily přesvatým životem chudoby. Chraňte se bedlivě, abyste pro nějaké učení neb radu neopustily chudoby na věky. — Buďte s Bohem!

čísti, ať si je dají častěji předčítati: a ať je mají u sebe se svatým konáním až do konce, protože jsou duchem a životem (Jan. 6, 64). A kdo toho neučiní, vydá počet v den soudný před trůnem Ježíše Krista. Všichni, . . .

Šestý list

„k bratru Eliáši, generálu celého řádu".

Tento list jest výtah z listu VIII. obšírnějšího. Wadding - de la Haye přijali jej od Rudolphia [1]), jenž jej uvádí jako list, který poslal sv. František bratru Eliášovi, nástupci Petra Katanejského, 2 roky před svou smrtí. — Nejspíše jej Rudolphius podává krátce jako obsah VIII. listu všeobecného, vztahuje jej na bratra Eliáše.

Bratru Eliáši pozdrav v Kristu.

Bratře, uděl ti Bůh svého svatého požehnání. Při všem buď trpělivým a mírným. Budeš-li nějakým způsobem uražen od svých bratří, obětuj svůj zármutek Bohu. Z toho též poznám, zda jsi sluhou Božím, přivedeš-li zbloudilého bratra milosrdně k Bohu a neustaneš-li jej milovati, třebaže těžce hřeší! A ostýchá-li se z lidského strachu prositi tě za odpuštění, nabídni mu sám milosrdenství. Kdyby někdo ponoukáním zlého ducha upadl do těžkého hříchu, ať se uteče k svému kvardiánovi; ten ať jej pošle k provinciálovi, který nechť jej přijme s milosrdenstvím a uvidí-li, že poklesku lituje, ať mu řekne: Jdi a nehřeš více! — Buď s Bohem!

Sedmý list

„k témuž Eliáši".

Tento list přijal de la Haye ze španělského překladu, udávaje sám, že nemohl najíti nijaké stopy po něm ve sbírkách a že jest proto pochybný. Obsahem jest podoben předešlému.

---

[1]) Rudolphius Tossinianensis, Historiarum seraphicae religionis libri tres (Venetiis 1586) [l. II. lib. fol. 178].

VI. K bratru Eliáši; VII. k témuž; VIII. ke gener. ministrovi.

Ctihodnému Otci v Kristu, bratru Eliáši, generálnímu vikáři celého řádu, posílá bratr František pozdrav v Kristu.

Bratře Eliáši, ve všem jednání doporučuji ti nejvíce lásku a trpělivost; musíš zajisté mnoho snášeti a břímě tvé, tolik duši nesmrtelných, jest veliké a těžké. Ve Starém zákoně nosil velekněz na prsou tabulku se jmény dvanácti kmenů israelských, což značilo, že má míti své svěřence vždycky na srdci. Tak i představení musí míti poddané, jichž jho nesou, ustavičně na paměti a v lásce, neboť kdo přestane milovati, nemůže ani snášeti. Když chtěl Pán Ježíš odevzdati Petrovi nejvyšší úřad v Církvi, dříve než mu svěřil ovečky, vyzkoušel jej z lásky. Hleď, aby žádný bratr nehřešil; avšak hřeší-li, ať neodejde od tebe bez tvého milosrdného napomenutí a ježto jsi lékařem, podej nemocnému léku, neboť praví Pán: Nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní. (Mat. 9, 12.) Bdi, napomínej, pracuj, pasiž, miluj, měj strpení, boj se! — Buď s Bohem!

Osmý list

„ke generálnímu ministrovi".

Lem. praví o tomto listě, že sám obsah ukazuje na dobu sepsání, totiž před schválením řehole papežem Honoriem r. 1223, poněvadž vyjadřuje myšlenky řehole. Sv. Františku jej přiznávají všechny sbírky. Celkově jej podává vedle de la Haye Rudolphius (l. c.), Pisanus a Wadding.

Ctihodnému v Kristu Otci N., generálnímu ministru celého řádu.

Opatruj tě Bůh a zachovej tě ve svaté lásce! [1]) Ve všem jednání doporučuji tobě, můj bratře, trpělivost, abys každou bolest, i kdyby tě bičovali, přijímal za milost; to budiž tvým přáním a jinak nechtěj! [2]) Miluj je, budou-li ti tak činiti; nežádej od nich, než co tobě dal Bůh. Miluj je tak, aby bylo tvým jediným přáním učiniti z nich dokonalejší křesťany. [3]) Z toho poznám, že miluješ Pána a mne, jeho a svého sluhu, budeš-li tak jednati, aby ani bratr, jenž sebe více zhřeší, neodešel od tebe bez milosrdenství. [4]) A kdyby se neodvážil prositi za slitování, schyl se k němu sám a nabídni mu odpuštění. A jestliže potom třeba tisíckrát zhřeší a objeví se tisíckrát před tebou, miluj ho více nežli mne a neustaň ho vybízeti k dobru. [5]) Oznam to kvardiánovi, aby on nad ním bděl. [6]) Všichni bratří, kteří vědí, že zhřešil, ať se ho nestraní, nýbrž ať s ním mají trpělivost a neroz-

---

[1]) Vyd. Lem. a Boehmer má místy formou pozměněný text. Začíná: Pán požehnej tebe! Jak jest mi možno, radím tobě, vlastně tvé duši, abys to, co ti brání v lásce k Pánu Bohu i toho, kdo by ti překážel, buďto bratří, nebo jiní, i kdyby tě bičovali, všecko přijímal jako milost.

[2]) Lem. pokračuje: Čiň to z pravé poslušnosti k Pánu Bohu a ke mně, protože určitě vím, že to jest pravou poslušností.

[3]) Lem. vkládá větu: To ti buď milejším než poustevna (= život poustevnický).

[4]) ... hledá-li je.

[5]) vybízeti jej k Pánu.

[6]) Místo našeho znění má Lem. zcela jiné: Ze všech kapitol řehole (— totiž z r. 1221, ač to Kybal [Sv. František, str. 164] popírá, řka, že toto místo se týká řehole z r. 1223, a že dle toho byl napsán tento list až po r. 1223 a nikoliv dříve, jak praví Lemmens) jednajících o smrtelných hříších, uděláme s pomocí Boží na svatodušní kapitule s radou bratří tuto

náší jeho hříchu. Nepotřebuje zdravý lékaře, ale nemocný. (Mat. 9, 12.) Zhřešil-li by některý bratr ponoukáním ďábelským těžce, jest zavázán poslušností vzíti útočiště ke kvardiánovi; kvardián ať jej pošle ke kustodovi. [1]) Kustos ať se o něj dobrotivě postará, jako by sám sobě přál v podobném případě. [2]) Ať pak nemají moci uděliti mu jiného pokání, nežli tohoto: Jdi a nehřeš více! [3]) (Jan. 8, 11.) Tak jednej a buď zdráv!

Devátý list
„k provinciálům".

Tento list není pravým podobně jako VII.

Milým v Kristu bratřím ministrům provinciálům bratří Menších.

Bratří ministrové, prosím vás o dvě věci, abyste jich dbali v úřadě svém: předně, nehleďte

---

kapitolu: Zhřešil-li by ... (a dále teprve:) Všichni bratří, kteří vědí ... atd.

[1]) Kvardián = představený kláštera; kustos (čili provinciál ve větší provincii) = představený určitého počtu klášterů, t. j. provincie. — Generál (generální ministr, vikář) = hlava celého řádu.

[2]) Lem. vkládá: A upadne-li do některého hříchu lehkého, ať se z něho vyzpovídá svému bratru knězi, a kdyby tam nebylo kněze, ať se vyzná jinému bratru, dokud nenajde kněze, který jej rozhřeší kanonicky, jak bylo řečeno (totiž v XX. hl. řehole 1221). Ať pak nemají moci ...

[3]) Lem. má dodatek: Aby byl tento list lépe zachován, mějž jej s sebou až do letnic; tam (totiž na letnicové kapitule) budeš se svými bratry (přítomen). A toto, i vše ostatní, co není v řeholi, hleď s pomocí Boží vyplniti.

na přednosti osob, potom, nepřikazujte ničeho tak snadno pod svatou poslušností [1]); toť jest náhlé tasení zbraně, které se má díti jen po zralé úvaze a v nejkrajnějším případě. V příkazech buďte mírni, k hříšníkům milosrdni, k prominutí ochotni, v jídle zdrželivi, chudobně oděni, v slovech laskavi, Bohu a svému úřadu věrni. Žádáte-li, aby plnili poddaní bratří vaše rozkazy, předcházejte je sami dobrými skutky, z nichž pak odvoďte rozkazy bratřím. — Buďte s Bohem!

Desátý list

„ke II. generální kapitule". [2])

Tento list není uveden ve sbírkách samostatně, nýbrž jest jen výtahem následujícího.

Ctihodným a milovaným bratřím shromážděným posílá bratr František pozdrav v Kristu.

Slyšíte-li jméno Boží, klaňte se mu s bázní a největší úctou, neboť proto rozptýlil vás Bůh mezi národy, kteréž ho neznají, abyste vypravovali divné jeho skutky a poučili je, že není jiného Boha všemohoucího kromě něho. (Tob. 13, 4.) Setrvejte v kázni a svaté poslušnosti a především zachovávejte sliby. Prosím ministra generála, aby dbal o neporušené zachovávání řehole. Klerikové ať se modlí povinné hodinky pobožně před Bohem, majíce na

[1]) Přikázati něco »pod sv. poslušností« jest nejpřísnější způsob rozkazu v řádě.

[2]) Generální kapitula = všeobecné shromáždění bratří, kde projednávány jsou potřeby a postavení celého řádu a volen generál.

zřeteli nikoliv lahodu hlasu, nýbrž souzvuk mysli. — Buďte všichni s Bohem!

Jedenáctý list
„ke generální kapitule".

XI. a XII. list tvoří ve sbírkách list jediný. »Ke konci života« [1]), »když byl nemocen, napsal sv. František generálnímu ministru a všem bratřím list«. [2]) — Obsahuje tytéž rady a touhy, jež jsou vyjádřeny v závěti; patrně vznikl tento list krátce před ní. De la Haye (Wadding) udává jej ve dvou částech. První část položil jako list XII. za druhou část (l. XI.). Rudolphius a jiní mají pouze I. část (l. XII.). Pisanus a 21 sbírek má list jediný — XI. a XII. spojený. Některé mají na konci modlitbu, již uvádí naše vydání v »modlitbách«. Obě části patří k sobě obsahem i smyslem tak, že list XII. patří před XI. — Kybal vyslovuje mínění, že nepochází po stránce skladby a slohu od Františka samého, nýbrž asi od Caesaria Špýrského, jemuž svěřil František své myšlenky.

Část II.

Ctihodnému a milovanému ministru generálovi a ostatním členům řádu bratří Menších posílá bratr František pozdrav v Kristu.

Kdo z Boha jest, slova Boží slyší. (Jan. 8, 47.) Nejdražší bratří, musíme tedy my, kteří jsme duchovněji vyvoleni ke službě Boží, nejen poslouchati a konati, co praví Pán, nýbrž naší povinností jest, střežiti nádoby a jiné předměty, které obsahují jeho

---

[1]) Ubertinus Casalensis, Arbor vitae crucifixae Jesu (ed. Venetiis 1485) l. V. cap. VII.

[2]) Tak praví sbírka assiská na počátku tohoto listu.

svatá slova a jména, abychom uznali vznešenost svého Stvořitele, a tím pokorněji svoji poddanost. Proto napomínám všechny své bratry v Kristu, aby ctili slovo a jméno Boží, kdekoliv je najdou; a pokud se jich týká, naleznou-li je na nedůstojných místech pohozeno, ať je uctivě uloží, ctíce tak Pána v slovech, která mluvil. Mnohoť bývá posvěcováno slovem Božím (srov. I. Timot. 4, 5.) a mocí slov Kristových byla ustanovena svátost Oltářní.

Mimo to vyznávám se Bohu Otci, Synu a Duchu svatému, blahoslavené Panně Marii, všem svatým na nebi i na zemi, generálnímu ministru našeho řádu, ctihodnému to pánu svému a všem požehnaným kněžím i bratřím ze všech svých hříchů. V mnohém jsem zhřešil svou těžkou vinou, zvláště že jsem nezachovával řehole, kterou jsem Bohu slíbil, že jsem se nemodlil hodinek tak jak řehole káže, buď z nedbalosti, buď pro svou nemoc, buď že jsem neznalým a neučeným. Pročež především prosím, jak mohu, aby dbal ministr generál o zachovávání řehole a klerici ať se modlí hodinky před Bohem pobožně, aby se mu líbili jednotou mysli a ne krásou hlasu lahodili uším lidu; ať nehledí na libost hlasu, nýbrž na souzvuk mysli, aby hlas souhlasil s myslí, ta pak s Bohem. Slibuji to věrně zachovávati dle Boží milosti a prosím, aby to zachovávali i bratří. Kdo však by toho nezachovával, nemám jej ani za katolíka, ani za bratra; nechci ho ani viděti, ani s ním mluviti, dokud se nenapraví. To dím i o všech ostatních, kteří odloživše řeholi, bloudí životem po své vůli, ač Pán Ježíš Kristus obětoval z poslušnosti celý svůj život.

Já, bratr František, člověk bezcenný a nehod-

né stvoření Pána Boha, přeji si, aby generální ministr celého řádu [1]) a všichni jeho nástupci i ostatní kustodové a kvardiáni, kteří jsou a budou, měli toto psaní, uchovávali je a svědomitě uložili. Prosím je, aby dbali o svědomité jeho zachovávání a plnění, dle vůle všemohoucího Boha nyní, vždycky a dokud bude trvati tento svět.

Požehnáni buďte od Pána, kdo toho budete ostříhati a na věky buď s váními Pán! Amen.

Dvanáctý list

„ke kněžím celého řádu".

(Listu ke generální kapitule část I.)

Ve jménu svaté Trojice a nejvyšší Jednoty, Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

Ctihodným a milovaným bratřím, generálnímu ministru řádu bratří Menších, svému pánu, ostatním generálním ministrům, kteří budou po něm, všem ministrům, kustodům a kněžím téhož bratrstva, všem pokorným v Kristu i všem prostým a poslušným, prvním i posledním, posílá bratr František, člověk chabý a křehký, váš pokorný sluha, pozdrav v Tom, jenž nás vykoupil a obmyl svou krví (srov. Zjev. 1, 5.) [2]), *totiž v Pánu našem Ježíši Kristu, jemuž jméno jest Syn nejvyššího* (srov. Luk. 1, 32.), *jenž jest požehnán na věky.*

Slyšte pánové, synové a bratří moji, slyšte má slova (Skut. 2, 14.). Nakloňte sluch (Isai 55, 3.) svého

---

[1]) Lem. jmenuje Eliáše.

[2]) Vyd. Lem. přidává: jehož jméno slyšíce, klaňte se mu s bázní a úctou skloněni k zemi.

srdce a poslouchejte hlasu Syna Božího. Zachovávejte celou duší jeho příkazy a plňte jeho rady dokonalou myslí. Vyznávejte jej, protože je dobrý (Ž. 135, 1.) a vyvyšujte jej ve svých skutcích.[1]) Jako dětem obětuje se nám Pán Bůh (srov. K žid. 12, 7.).

Prosím tedy všechny bratry, líbaje s největší láskou jejich nohy, aby prokazovali všemožnou úctu tělu a krvi Pána našeho Ježíše Krista, skrze něž bylo smířeno a v pokoj uvedeno s všemohoucím Bohem všecko, co je na zemi i na nebi (Kolos. 1, 20.). Prosím též ve jménu Páně všecky bratry kněze, kteří jsou, budou, i ty, kteří jimi býti chtějí, aby, kdykoliv mají sloužiti mši svatou, byli čisti a čistotně konali s pravou úctou nejsvětější oběť těla a krve Pána našeho Ježíše Krista, se svatým a přímým úmyslem, ne pro nějakou věc pozemskou, ani z lásky k některé osobě, jako by se chtěli líbiti lidem. Celá vaše vůle budiž řízena k tomu, pokud ovšem pomáhá milost Boží, abyste se snažili pouze Bohu se líbiti, neboť on sám působí při tom tolik milostí, kolik se jemu líbí; praví Pán: To čiňte na mou památku (Luk. 12, 19.). — Konal-li by někdo jinak, stává se Jidášem-zrádcem.

Vzpomeňte, bratří kněží, že jest psáno v zákoně Mojžíšově, jak ti, kdož přestoupili nařízení Boží služby, byli kamenováni. Oč většího trestu zasluhuje ten, kdož takořka šlape po Synu Božím, po-

---

[1]) Dle vyd. Lem. následuje nyní tato věta: protože proto vás poslal do celého světa, abyste slovem a skutkem dali svědectví jeho hlasu a naučili všechny věděti, že není všemohoucího kromě něho (Tob. 13, 4.). Vytrvejte v kázni a svaté poslušnosti (Žid. 12, 7.) a co jste mu slíbili dobrým a pevným předsevzetím, to plňte. Jako dětem . . .

skvrňuje jeho krev, jíž byl posvěcen! Člověk nečistý znectňuje Beránka Božího nerozeznávaje — dle slov sv. apoštola — svatého Chleba Kristova od jiných pokrmů nebo konání nehodných (I. Kor. 11, 29.), protože přijímá nehodně, ač již skrze proroka praví Pán: Zlořečený, kdo koná dílo Hospodinovo lstivě a nedbale (Jer. 48, 10.). Právě pro takové špatné kněze, kteří nemají o tak vznešený úřad pravé péče, zadržuje nám Bůh požehnání. — Zlořečiti budu požehnáním vašim a zlořečiti budu jim, dí prorok. (Malach. 2, 2.)

Poslyšte, bratří, jestliže jest velebena (jak jest také hodno) Panna Maria, že jej nosila ve svém životě, jestliže svatý Jan Křtitel pocítil před ním svatou hrůzu a neodvážil se dotknouti se temene jeho hlavy; jestliže hrob, v němž ležel krátký čas, tak jest uctíván, — ó jak musí býti svatými, spravedlivým a hodným, kdo se dotýká rukama, přijímá a podává toho, jenž již nezemře, ale věčně kralovati bude, na nějž touží patřiti andělé!

Vizte svou důstojnost, bratří kněží, buďte svatí, jako on jest svatý. A jako vás vyvýšil Pán tímto tajemstvím nade všechny, tak i vy milujte a ctěte jej nade všecko! Veliká jest to ubohost a ubohá slabost, když jest vám tak blízko přítomen a přece se staráte na světě o něco jiného! Všichni lidé ať se chvějí, celý svět ať se třese a nebe ať jásá, když pozdvihuje kněz Syna Božího! Ó podivné velikosti! Ó úžasné důstojnosti! Ó pokorné vznešenosti, kde Pán všehomíra, Bůh a Syn Boží, tak sebe ponižuje, že se ukrývá pod nepatrnou částečkou chleba! Vizte, bratří, jeho pokoru, vylijte před ním své city a pokořte se, abyste i vy byli povýšeni od něho! Ne-

ponechejte sobě ničeho ze sebe, aby vás přijal celé on, jenž se vám dává celý. Napomínám a povzbuzuji bratry, aby na místech, kde jest více bratří, byla slouženа toliko jedna mše svatá za den, dle formy svaté římské církve. [1]) Bude-li tam více kněží, ať se spokojí pro lásku Boží s tím, že budou slyšeti mši slouženou jedním z kněží; neboť všechny, kdož hodni jsou, naplní Ježíš Kristus milostí, jenž, ač jest na mnoha místech, přece zůstává nerozdělen a nepoškozen a působí dle své vůle s Pánem Bohem Otcem a Duchem svatým Těšitelem na věky věkův. Amen.

Třináctý list

„ke všem duchovním".

Vydání Lemmensovo a Boehmer položili tento list dle většiny sbírek za samostatné dílko: O uctivosti k tělu Páně a o čistotě oltáře. Pravost jeho dokazuje 7 sbírek, které jej samostatně uváději.

Ctihodným v Kristu svým pánům, všem duchovním na celém světě, žijícím dle ustanovení katolické víry, posílá bratr František, pokorný a nejnižší sluha, pozdrav se vší úctou s políbením nohou.

Poněvadž jsem vaším dlužníkem a nemohu vám osobně zadostučiniti pro svou chorobu, přijměte se

---

[1]) Těch slov použil Filip Melanchton proti soukromým mším, jako by František zavrhoval více než jednu mši denně. Ale sv. František, muž katolický a celý apoštolský, nemínil zde zavrhovati učení Církve, nýbrž chtěl tak přivésti bratří k chudobné pokoře a vážnosti před tak hrozně vznešeným úkonem. Vždyť sám z pokory nedal se vysvětiti na kněze. — Dle formy = způsobu obětování, jak předpisuje církev.

vší láskou několik řádků vzpomínky a napomenutí. [1])

Uvažme, my duchovní osoby, veliký hřích, jehož se dopouštějí mnozí svou neznalostí a neuctivostí k nejsvětějšímu tělu a krvi Pána našeho Ježíše Krista a k jeho nejsvětějším jménům a napsaným slovům, kterými se proměňuje tělo Páně. Vímeť, že dříve nestává těla, dokud není posvěcen chléb slovy. Vždyť nám není dopřáno ničeho skutečně viděti a míti z Boha na tomto světě, leč jeho tělo a krev a jména i slova, kterými jest proměňován chléb a víno, jimiž jsme byli vysvobozeni ze smrti k životu.

Všichni, kdo přisluhují při tak svatých tajemstvích, a zvláště kdo nehodně přisluhují, uvažte jen, jak ubohé jsou mnohdy kalichy a oltářní roucha, na jakých místech bývá mnohdy Nejsvětější uloženo, neuctivě nošeno a jiným podáváno! Někdy i jeho jména a slova jsou šlapána, neboť tělesný člověk nechápe těch věcí, kteréž jsou Ducha Božího (1. Kor. 2, 14.). Nemáme býti tím pohnuti ke zbožnosti, že sám Nejzbožnější dává se našim rukám, že se ho dotýkáme a přijímáme jej každodenně do svého srdce? Či nevíme, že přijdeme do jeho rukou?

Protož napravme se rychle a jistě v těch a jiných poklescích; kdekoliv jest uloženo Nejsvětější tělo Pána našeho Ježíše Krista nedovoleně na nehodném místě, budiž přeneseno na místo důstojné a tam bezpečně uloženo. Podobně i jména a napsaná

---

[1]) Tato věta schází ve vyd. Lem. a u Boehmera. Patrně ji de la Haye přidal, oblékaje toto dílko do šatů dopisu (listu).

slova Páně, kdekoliv budou nalezena na nečistých místech, mají býti sebrána a počestně uložena. Vězme, že toho máme dbáti nade všecko dle rozkazů Božích a ustanovení svaté církve. A kdo toho neučiní, bude souzen v den soudu od Pána našeho Ježíše Krista. Aby bylo toto psaní jistěji zachováno, vězte, že budou požehnáni od Pána Boha, kdo je rozšíří opisem. Pán náš Ježíš naplniž všechny svou svatou milostí a posilou!

Čtrnáctý list

„ke všem kustodům bratří Menších".

O tom listě lze říci totéž co o VII. a IX. Jiný list ke kustodům uvádí vyd. Lem. a Boehm., jenž jest zde uveden pod b). Vydal jej Sabatier [1]), ale vydání de la Hayovo ho nemá. Snad list pod a) uvedený jest výtahem nebo obsahem původního listu b).

a) *Všem kustodům bratří Menších, k nimž přijde tento list, posílá bratr František, nejmenší služebník Boží, pozdrav a svatý pokoj v Pánu.*

Pamatujte, že před Bohem jsou mnohé věci důležité a vznešené, které jsou pokládány lidmi za bezcenné a opovržení hodné; a jiné jsou milé a vážené u lidí, které u Boha platí za malicherné a bídné. Prosím vás před Pánem Bohem, jak jest mi možno, abyste ten list, který jedná o nejsvětějším těle a krvi Pána našeho Ježíše Krista, dali biskupům a jiným duchovním a pamatovali si, co jsem vám v něm doporučil. Druhý list, který vám posílám, odevzdejte vladařům, radním a správcům. Oba ty

[1]) Srov. Sabatier, Bartholi, pag. 135.

listy, které byly napsány proto, aby byla jimi rozšířena chvála Boží v národech a zemích, rozmnožte ihned hojnými spisy a předložte je svědomitě těm, kterým mají býti doručeny. — Buďte s Bohem!

b) *Všem kustodům bratří Menších, k nimž tento list dojde, posílá váš sluha a maličký v Pánu Bohu pozdrav s novými znameními nebe i země, která jsou veliká a znamenitá u Pána, ale od mnohých řeholníků a jiných lidí jsou pokládána za nejnepatrnější.*

Prosím vás více než sám ze sebe mohu, abyste, kdy jest možno a příhodno, pokorně prosili duchovní, aby měli nade všecko v úctě nejsvětější tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista i jeho svatá jména a napsaná slova, která posvěcují tělo. Kalichy, corporalia, ozdoby oltáře a celou soupravu k oběti ať mají skvostnou. A je-li někde nejsvětější tělo Páně chudobně umístěno, budiž dle rozkazu Církve dáno na místo skvostné a tam uzamknuto; budiž nošeno s velkou uctivostí a důstojně jiným podáváno. Též jména a slova Páně napsaná, kdekoliv se nacházejí na nečistých místech, buďtež sebrána a položena na místo počestné.

Při každém kázání nabádejte lid ke kajícnosti a kažte jemu, že nikdo nemůže býti spasen, nepřijímá-li nejsvětějšího těla a krve Páně. A kdykoliv jest Nejsvětější obětováno na oltáři, nebo někde neseno, všichni mu vzdejte pokleknutím chválu, slávu a čest, jemu, Pánu Bohu živému a pravému.

Zvěstujte všem lidem a ukazujte příkladem, aby každé hodiny a když jest vyzváněno, vzdávali chválu, a dík všemohoucímu Bohu po celé zemi.

Ke kterým mým bratřím kustodům dojde tento list a opíší jej a budou jej míti u sebe a pro bratry, kteří zastávají úřad kazatelský a pečují o bratry, a postarají-li se, aby byl opsán a budou-li vše, co jest obsaženo v tomto psaní, kázati až do konce, věztež, že budou míti požehnání Pána Boha a moje. Staniž se jim tak pro pravou a svatou poslušnost. Amen.

Patnáctý list

„k vládcům lidu".

Tento list uvádí Wadding a de la Haye z Gonzagova spisu o provincii Aragonii [1]), v němž se praví, že přinesl Jan Parenský do Španěl Františkův latinský list. — Jiných dokladů pro to nemá, proto je klade i Boehmer mezi spisy pochybné.

Všem vládcům, rádcům, soudcům a starostům na celém světě a všem ostatním, komu se dostane tento list do rukou, posílá bratr František, váš pokorný a nevážený sluha v Pánu, pozdrav a přeje všem svatého pokoje.

Pomněte a vizte, že se blíží den smrti. Prosím vás se vší možnou uctivostí, abyste pro starosti a práce tohoto světa nezapomněli na Pána Boha a neuchylovali se od jeho přikázání, protože všichni, kdož naň zapomínají a od jeho rozkazů odbočují, zlořečeni jsou (Ž. 118, 21.) a budou od něho zapomenuti (Ezech. 33, 13.) a až přijde hodina smrti, bude jim odňato vše, co se domnívali míti (Luk. 8, 18.);

---

[1]) De origine seraphicae religionis franciscanae. Venetiis, 1603.

čím moudřejší a mocnější byli na tomto světě, tím větší muka bude jim snášeti na onom (Moudr. 6, 7.).

Proto radím vám, svým pánům, abyste (alespoň někdy) odložili všechnu starost a práci a přijali hodně nejsvětější Tělo a Krev Pána našeho Ježíše Krista k jeho památce. V zemi vám svěřené prokazujte Pánu úctu tím, že dáte rozhlásiti poslem, neb jiným znamením, kterak má býti vzdávána chvála a dík všemohoucímu Pánu Bohu v celém národě. — Neučiníte-li toho, vězte, že na vás padne zodpovědnost v den soudný. Kdo bude míti toto psaní u sebe a kdo bude zachovávati jeho obsah, uvidí, že mu Pán požehná.

Šestnáctý list

„k bratru Lvovi".

List poslaný sv. Františkem bratru Lvovi, jenž trpěl nějakou duchovní bolestí a nejistotou, jest zachován jako druhý Františkův rukopis (autograph). Náležel klášteru minoritů ve Spoletě, nyní jest majetkem tohoto města. Na mnoha místech vykazuje text nejasný.

Bratře Lve, tvůj bratr František posílá ti pozdrav a pokoj.

Tak pravím tobě, můj synu, jako matka, a všechno, co jsme si řekli na cestě, krátce si zde (na místě) opakuji a uvažuji o tom. Kdybys potřeboval přijíti ke mně o radu, radím ti, učiň to! Jak se chceš líbiti Bohu a následovati cest jeho chudoby, tak čiň s Božím požehnáním a z poslušnosti ke mně. Je-li tobě nutno přijíti ke mně pro svou nebo jiného útěchu, přijď! — Buď s Bohem!

Sedmnáctý list

„k paní Jakubě od Sedmi trůnů".

Tento list jest pouze legendární. Dle vypravování žádal sv. František několik dní před smrtí paní Jakubu, jejíhož pohostinství kdysi požíval v Římě, aby ho navštívila a přinesla věci v listě jmenované. Avšak paní Jakuba se již sama vypravila dříve než jí došel list, zastihla světce ještě na živu a vyplnila jeho přání.

Paní Jakubě, služebnici Nejvyššího, posílá bratr František, chudičký sluha Ježíše Krista, přátelský pozdrav Ducha svatého v Ježíši Kristu.

Věz, nejmilejší paní, že mně oznámil Kristus svou milostí brzký konec života. Pročež, chceš-li mne viděti ještě živého, jak dostaneš tento list, spěchej do kláštera svaté Marie Andělské. Neboť přijdeš-li po sobotě, nenalezneš mne již na živě. Přines s sebou plátěné nebo režné roucho, do něhož bude zaobaleno mé tělo a svíčku k mému pohřbu. Prosím, přines mi též trochu toho pokrmu, kterého jste mi dávali, když jsem ležel v Římě nemocen.

II. Slova svatých napomenutí sv. Františka.

Toto dílko, ač nepatrné, jest přece znamenité obsahem. Z těch řádek sálá duch Františkův a shodují se s jinými jeho spisy tak, že jsou mu všeobecně přiznávány. To dosvědčuje souhlas rukopisných sbírek a vydání. Vyd. Lem. vypočítává 24 sbírek, v nichž jest obsaženo. (Mezi nimi rukopis pražský v metropol. knih. cod. B. XC., ze stol. XV., fol. 244.)

I.

O víře, o úctě k svátosti Oltářní a o hodném sv. přijímání.

Pán řekl svým učedníkům: Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci, leč jen skrze mne. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáte ho, a viděli jste jej. Dí jemu Filip: Pane, ukaž nám Otce a dostačí nám. Ježíš řekl jemu: Tak dlouhý čas jsem s vámi a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce (Jan. 14, 6.—9.). Otec přebývá ve světle nepřístupném (I. Tim. 6, 16.); Bůh jest duch a Boha nikdo nikdy neviděl (Jan. 1, 18.), protože jest viditelný pouze duchu, jenž oživuje, tělo nic neprospívá (Jan. 6, 64.). Avšak ani Syn, který

jest roven Otci, nemůže býti jinak viděn, nežli Otec a Duch svatý. Proto jsou zavrženi všichni, kdo viděli Pána Ježíše Krista pouze dle člověčenství, ale neviděli ho a nevěřili v něho podle ducha a Božství, že jest pravým Synem Božím. Tak i ti, kdo vidí svátost Oltářní, která jest posvěcena slovy Páně na oltáři v rukou kněze ve způsobách chleba a vína, ale neuznávají a nevěří, že jest to dle ducha a Božství pravé, nejsvětější tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista, jsou zavrženi, neboť sám Nejvyšší dí: Toto jest tělo mé, toto jest krev má Nového zákona (Mat. 26, 26. 27.); kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný (Jan. 6, 55.).

Kdo má v sobě Ducha Božího, který přebývá ve věrných svých, ten přijímá hodně nejsvětější tělo a krev Páně; avšak ti, kdo nemají toho Ducha a přijímají, jedí a pijí sobě soud. Pročež, synové lidští, dokavadž zůstanete zatvrzelí? Proč milujete marnost a hledáte lži? (Ž. 4, 3.) Proč nechcete poznati pravdu a věřiti v Syna Božího? Ejhle, každodenně se snižuje, jako kdysi sestoupil s královského trůnu (Moudr. 18, 15.) do lůna Panny, každodenně k nám přichází, jevě se nám pokorným, denně sklání se z lůna nejvyššího Otce na oltář do rukou kněžových; jako se zjevil apoštolům ve skutečném těle, tak i nyní nám se ukazuje ve svatém chlebě. Jako oni patříce na jeho tělo, viděli pouze člověka a přece uznávali v něm duševníma očima pravého Pána Boha, tak i my, vidouce jen způsoby chleba a vína, věřme pevně, že jest to jeho nejsvětější, živé a pravé tělo a krev. Pak bude vždy přebývati Pán se svými věrnými, jak sám dí: Aj, já jsem s vámi po všecky dni až do skonání světa (Mat. 28, 20.).

II.
O zlu vlastní vůle.

Pán řekl Adamovi: Ze všelikého dřeva rajského jez, ze dřeva pak vědění dobrého a zlého ať nejíš! (1. Mojž. 2, 16. 17.) Z každého stromu v ráji směl Adam jísti ovoce; dokud nejednal proti poslušnosti, nehřešil. Ten člověk jí se stromu zapovězeného, jenž sobě přivlastňuje svou vůli a vyvyšuje se dobry, kterých mu poskytl Pán a jež v něm působí: tak přestoupí rozkaz, sveden ďáblem, a trhá ovoce vědění zlého. Za to neujde trestu.

III.
O dokonalé poslušnosti.

Pán dí v evangeliu: Kdo se neodříká všeho, co má, nemůže býti mým učenikem. (Luk. 14, 33.) Kdo by chtěl život svůj zachovati, ztratí jej; kdo by však ztratil život svůj pro mne, nalezne jej. (Mat. 16, 25.) Ten ničí svůj život (pro Krista), kdo zřekmuv se všeho majetku, zcela se svěřuje rukám svého představeného. Tehdy jest dokonale poslušen, když jest sobě jist, že jeho skutky a řeči nejsou proti vůli představených (pokud jest dobré jeho jednání). I když vidí lepší a užitečnější cestu pro svou duši, než jakou mu určuje představený, ať obětuje svou vůli Pánu a vyplní přání představených. Taková poslušnost plyne z lásky a činí tebe obětí Bohu i bližnímu.

Kdyby však rozkazoval představený poddanému něco proti jeho svědomí, neposlouchej ho, ale přece ho neopouštěj. A kdybys musil pro to snášeti od něho přikoří, miluj jej z lásky k Bohu tím

více. Neboť kdo raději trpí od bratří pronásledování, než aby se od nich odloučil, ten jest v pravdě poslušen, protože klade život svůj za své bratry (srov. Jan. 15, 13.). Jsouť mnozí řeholníci, kteří pod záminkou, že vidí lepší cesty, než jim představení ukazují, ohlížejí se nazpět (Luk. 9, 62.) a vracejí se do zhoubné propasti vlastní zvůle. To jsou lidé tělesní a pro své hříchy zahubí mnoho duší.

IV.

Nikdo si nepřisvojuj představenství!

Nepřišel jsem, aby mně bylo slouženo, nýbrž abych sloužil (Mat. 20, 28.), praví Pán. Kdo jest ustanoven nad druhými, chlub se svojí důstojností tak, jako kdyby byl určen k mytí nohou bratří. Čím více bude se rmoutiti, když mu bude odňato představenství, než by se rmoutil, kdyby mu byl odňat úřad umývání nohou, tím více mincí shromáždí sobě ke škodě duše.

V.

Nikdo se nehonos, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista.

(Ke Gal. 6, 14.)

Člověče, uvaž bedlivě, jak tě vyvýšil Bůh, stvořiv a učiniv tě k obrazu a podobenství svému (I. Mojž. 1, 26.). A hle, všechno tvorstvo pozemské slouží, poznává a poslouchá Tvůrce podle své přirozenosti lépe než ty! Ani ďáblové neukřižovali Pána, nýbrž tys jej přibil na kříž a ještě teď přibíjíš, kdykoliv se kocháš v nectnostech a hříších. — Čím se tedy může vychloubati? Byť jsi byl tak mou-

drým a učeným, že by ses obeznal v každé vědě, mluvil každou řečí lidskou, kdybys uměl zcela podrobně badati o věcech nebeských, vším tím se nemůžeš honositi, protože sám zlý duch ví o věcech nebeských i pozemských mnohem více než všichni lidé, leč že by Bůh udělil někomu zvláštní vědomost nebeské moudrosti. A kdybys byl krásnějším a bohatším než všichni lidé a třeba i zázraky činil a ďábly vymítal, všechno to nepatří tobě, ba jest ti to překážkou. Tím se nemůžeš chlubiti, nýbrž v pravdě honositi se můžeš toliko svou slabostí (srov. II. Kor. 12, 5.) a každodenním snášením svatého kříže Pána našeho Ježíše Krista.

VI.

O následování Pána Ježíše Krista.

Bratří, uvažujme o dobrém Pastýři, který pro spásu ovcí podstoupil smrt kříže. Ovce následovaly Pána s úzkostí, jsouce pronásledovány, trápeny bázní, hladem, žízní, nemocí, pokušeními a jinými zly (srov. Jan. 10, 11, 4; K Řím. 8, 35.) — a za to byly od Pána odměněny životem věčným. Jest to pro nás, služebníky Boží, velkým zahanbením, že svatí tolik vykonali — a my, kteří se k nim jen modlíme a hlásáme jejich skutky, toužíme za to dosíci cti a slávy.

VII.

Učenost mají provázeti dobré skutky.

Apoštol praví: Litera zabíjí, duch pak oživuje. (II. Kor. 3, 6.) Ti jsou mrtvi podle litery, kdo žádají nabýti vzdělání jen proto, aby byli pokládáni za moudřejší ostatních, aby si získali jmění pro přátele

a příbuzné. I ti řeholníci jsou tak mrtvi, kteří nenásledují ducha Písma svatého, nýbrž touží po učenosti proto, aby mohli poučovati druhé. Za to však ti jsou oživeni duchem Písma, kdo všechnu vědu a vzdělanost, kterou mají a o kterou usilují, obětují nejvyššímu Pánu, původci všeho dobra, a žijí nikoliv tělesně, nýbrž dobrým slovem a příkladem.«

VIII.

Vystříhejme se závisti!

Apoštol praví: — nikdo nemůže říci »Pánem (jest) Ježíš« leč v Duchu svatém. (I. Kor. 12, 3.) — Jinde jest psáno: Není, kdo by činil dobré, není ani jednoho (t. j. bez pomoci milosti. Ž. 52, 4.). — Proto, kdo závidí bratru dobra, které Bůh mluví nebo působí skrze něho, rouhá se Nejvyššímu, neboť jemu závidí, jenž mluví a koná všeliké dobro.

IX.

O lásce k nepřátelům.

Pán dí v Evangeliu: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí, a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás! (Mat. 5, 44.) — Ten miluje vpravdě nepřítele, kdo se z lásky k Bohu nermoutí pro bezpráví sobě učiněné, nýbrž jen proto, že tím nepřítel uráží Boha, a ukazuje mu skutky svou lásku.

X.

O mrtvení těla.

Mnozí, hřeší-li nebo trpí-li bezpráví, dávají často vinu nepříteli nebo bližnímu. Avšak není tomu

tak, protože každý může si podrobiti vlastního nepřítele, jímž hřeší, totiž své tělo. Proto blahoslavený služebník, který, podmaniv si tak velikého nepřítele, vždy jej má v moci a bedlivě ho hlídá, neboť pak mu neuškodí žádný jiný nepřítel viditelný.

XI.

Nehněvejme se pro hřích druhého!

Ve sluhovi Božím nesmí nic nelibost vzbuzovati než hřích (t. j. jeho vlastní). Hřeší-li někdo a sluha Boží se proto rmoutí, nebo hněvá, — ovšem mimo z lásky, — hromadí sobě hněv Boží pro svou vinu. Ten jest pravým sluhou Božím, kdo se nikdy nepobuřuje ani nehněvá, nýbrž žije spravedlivě a bez hříchu. Blažen, komu nepřebývá ničeho, kdo dává, co jest císařovo, císaři, a co jest Božího, Bohu. (Mat. 22. 21.)

XII.

O poznání Ducha Božího.

Dle toho bývá poznán sluha Boží, že má Ducha Páně, jestliže ani tělem ani duší nevyvyšuje se, působí-li v něm Pán něco dobrého. Neboť pýcha jest vždy naproti všemu dobru; jen tehdy jest v něm duch Boží, hledí-li pokládati se spíše před sebou i jinými lidmi za nižšího.

XIII.

O trpělivosti v protivenstvích.

Trpělivost a pokoru služebníka Božího nelze oceniti z toho, dostane-li se mu pokaždé zadostuči-

nění dle jeho vůle a potřeby. Jakou však má trpělivost a pokoru v tom čase, kdy ti, kdo mu měli dobře učiniti, způsobí mu místo toho bezpráví, tak veliká jest a o nic víc.

XIV.
O chudobě ducha.

Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich jest království nebeské! (Mat. 5, 3.) — Mnozí se modlí, konají církevní hodinky, mrtví a pokořují tělo, — ale jediným slovem, které se jim zdá bezprávným, nebo pro jedinou věc, která jest jim odňata, ihned se pohoršují a zarmucují. To nejsou v pravdě »Chudí duchem«. Kdo jest vskutku chudý duchem, nenávidí sebe, ale jiné miluje, i tehdy, když mu políčky dávají. (Srov. Mat. 5, 39.)

XV.
O pokoji.

Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouti budou. (Mat. 5, 9.) — Ti jsou vpravdě pokojní, kdo ve všech utrpeních života zachovají z lásky k Pánu našemu Ježíši Kristu pokoj duševní i tělesný.

XVI.
O čistotě srdce.

Blahoslavení čistého srdce, nebo oni Boha viděti budou. (Mat. 5, 8.) — Opravdu čisté srdce mají ti, kdo pohrdajíce marnostmi pozemskými, hledají statky nebeské; oni vzývají a zří bez ustání čistým srdcem a duchem Pána Boha živého a pravého.

XVII.

O pokoře při obdržení milostí Božích.

Blahoslavený sluha Boží, jenž se nehonosí dobrem, které mluví nebo koná Pán skrze něho více, než takovým dobrem, které působí Pán skrze jiného. Hřešit zajisté, kdo požaduje od bližního více, než může sám ze sebe podati Pánu.

XVIII.

O útrpnosti s bližním.

Blaze tomu, kdo snáší trpělivě křehkosti bližního tak, jak by sobě přál snášenu býti v podobném případě. [1])

XIX.

O blahoslaveném a neblahém služebníku.

Blahoslavený služebník, jenž vrací a odevzdává všechna dobra Pánu Bohu; neboť kdo si něčeho ponechává, skrývá peníze Pána svého (Mat. 25, 18.), a bude mu odňato i to, co myslí, že má. (Luk. 8, 18.)

XX.

O pokorném služebníku Božím.

Blahoslavený služebník, jenž se nemá za lepšího, když jest chválen a veleben, než když jest pokládán za bezcenného, bídného a opovrženého. Jakýmť jest člověk před Bohem, takovým jest a ne jiným. Běda řeholníku, jenž, byv povýšen, nechce

---

[1]) De la Haye spojuje dílek XVIII. a XIX. v jeden.

dobrovolně sestoupiti; avšak blažený služebník, jenž byv proti své vůli poctěn, pokořuje se vždy za podnoží druhých.

XXI.

O dobrém a marnivém řeholníku.

Blahoslavený řeholník, který nemá potěšení a radosti leč v posvátných řečech a dílech Božích, jimiž přivádí s radostí, veselostí a plesáním lidi k Bohu. Ale běda řeholníku, který si libuje v řečech prázdných a marných, jimiž podněcuje lidi k smíchu.

XXII.

O nicotném řeholníku mluvkovi.

Blahoslavený služebník, jenž nemluví proto, aby byl odměněn, jenž nevynáší na světlo všech svých záležitostí a není mnohomluvným, nýbrž moudře rozváží, co má mluviti a co odpovídati. Běda řeholníkovi, neskrývá-li v srdci dobra, jež mu dal Pán, a neukazuje-li ho jiným jen příkladem, nýbrž doufaje v odplatu, raději je svěřuje lidem než Pánu; tím již béře odměnu svou a kdo jej slyší, má z toho věru málo užitku.

XXIII.

O trpělivosti při pokání.

Blahoslavený služebník, jenž snáší trest, naříčení a pokárání tak trpělivě od jiného, jako od sebe. Blaze mu, když vyslechne pokojně domluvu, uctivě poslechne, pokorně se vyzná a radostně pokání vykoná. Blaze mu, když se nestaví ihned k obraně,

ale skromně přijímá hanu a důtku za hřích i tehdy, když jest nevinen.

XXIV.
O pokoře.

Blahoslavený služebník, jenž se tak pokorně podrobuje poddaným sobě bratřím, jako svým představeným a pánům. Blahoslavený služebník, který jest vždy pod metlou pokárání. Věrný a moudrý služebník, jenž uraziv bližního, hledí sebe ztrestati uvnitř lítostí, vně vyznáním a zadostučiněním.

XXV.
O pravé lásce.

Blahoslavený služebník, který miluje nemocného bratra, nemohoucího se mu odsloužiti, právě tak, jako zdravého, jenž mu může všecko vynahraditi. A blahoslavený, kdo miluje bratra nepřítomného, jako když jest s ním a nemluví o něm nic nelaskavého, čeho by se neodvážil říci v jeho přítomnosti.

XXVI.
O úctě k duchovním.

Blahoslavený služebník, který důvěřuje v duchovní osoby, které žijí správně dle způsobu svaté římské církve, ale běda tomu, kdo jimi pohrdá! Ač jsou také hříšní, přece jich nesmí nikdo posuzovati, ježto Pán sám si je ponechává k rozsouzení. Neboť čím vznešenější jest jejich úřad opatrování nejsvětějšího těla a nejdražší krve Pána našeho Ježíše Krista, které přijímají a druhým podávají, tím větší

jest hřích hřešících proti nim, než proti všem lidem tohoto světa.

XXVII.

O ctnostech zapuzujících neřesti.

Kde jest láska a moudrost, tam není strachu a nevědomosti; kde jest trpělivost a pokora, není hněvu ani zármutku; kde jest veselá chudoba, tam není žádostivé lakoty; kde jest ticho a rozjímání, není starosti a nudy; kde jest bázeň Boží, která hlídá jeho dům, tam nemá přístupu nepřítel. Kde jest milosrdenství s rozvahou, tam není nadutosti a tvrdosti.

XXVIII.

O ukrytí dobrých skutků, aby nebyly ztraceny.

Blahoslavený služebník, který si skládá poklady v nebi, jak mu ukázal Pán (Mat. 6, 20.), a netouží zjeviti jich lidem za mzdu. Sám Nejvyšší ukáže jeho skutky, komu bude chtíti. Blahoslavený služebník, který skrývá v srdci tajemství Páně.

Toto jsou tedy slova života a spásy; kdo je přijme a bude je plniti, dojde života a spasení od Pána. Amen.

Slova svatého Otce Františka, která ukazují cestu k pokoře, poslušnosti, zbožnosti a trpělivosti.

Tento spisek jest výtahem z předešlého dílka, který byl učiněn některým spisovatelem. Waddingde la Haye přijali ho z knihy »Firmamenta trium ordinum B. Francisci«, I. part. fol. 21. col. 4. a z díla: »Bibliotheca vet. Patrum«, tom. 5. in fine.

XXVII. Ctnosti; XXVIII. Dobré skutky; Slova sv. Otce Františka.

Blahoslavený služebník, který nemá sebe za lepšího, když jest chválen a veleben od lidí, než když jest pokládán za bezcenného a opovrženého, protože, jakým jest člověk před Bohem, takovým jest před lidmi, a ne větším atd. jako v oddílech XX., XXI. a XXIII. předešlého dílka.

III. Modlitby sv. Františka.

V novém oddíle Františkových spisů shromáždil de la Haye modlitby sv. Františka. Uvedl jich počet větší než jest možno mu připsati. Některé nejsou obsaženy ve sbírkách, uvádějí je toliko životopisci, kladouce je Františkovi do úst. Přece však některé modlitby lze za Františkovy bezpečně uznati.

I. Výklad na Otčenáš od sv. Františka.

Toto dílko jest nazváno od Lemmensa dle několika sbírek: »Začínají »chvály«, které sestavil náš svatý Otec František a říkal je ke všem hodinkám denním i nočním a před hodinkami Panny Marie, takto začínaje: Otče náš nejsvětější, jenž jsi na nebesích atd. se Sláva Otci ... Potom ať jsou říkány chvály: Svatý, svatý, atd.« — Lemmens praví, že vnitřní důkazy i souhlas sbírek nedávají pochybovati o pravosti. — Boehmer však vyslovuje pochybnost, že by pocházelo toto dílko doslova od Františka, protože jsou v něm některé výrazy, které prozrazují theologické vzdělání spisovatele, což nesouhlasí s duchem Františkovým. (Na př. vidění bezprostřední, požívání věčné atd.) Proto je uvádí mezi spisy pochybnými.

Otče náš, nejblaženější, nejsvětější, Stvořiteli náš, Vykupiteli náš a Potěšiteli náš;

jenž jsi na nebesích, v andělích a svatých a osvěcuješ je, aby poznali tebe! Ty, o Pane, jsi světlo, rozněcuješ je svou Božskou láskou, protože

jsi, Pane, láska v nich dlící, která je naplňuje blažeností, protože jsi, Pane, nejvyšší dobro a věčné dobro, z něhož jsou všechna dobra a bez něhož není dobra;

posvěť se jméno tvé! Vyjasniž se v nás poznání tebe, abychom poznali šíři tvých dobrodiní, délku slibů, výši důstojnosti, hloubi soudů.

Přijď království tvé, abys vládl v nás svou milostí a přivedl nás ve své království, kdež budeme na tebe jasně patřiti, tebe dokonale milovati, tvým dědictvím se blažiti a tebe věčně požívati.

Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi, abychom tě milovali z celého srdce stále na tebe myslíce, z celé duše stále po tobě toužíce, ze vší mysli všechny úmysly k tobě řídíce a tvou čest při všem hledajíce, a ze vší síly své všechny síly a schopnosti těla i duše tobě obětujíce; abychom milovali bližní jako sebe, povzbuzujíce všechny dle síly k tvé lásce, radujíce se z dober jiných lidí jako z vlastních, soustrast majíce nad zly a neubližujíce nikomu.

Chléb náš vezdejší, totiž milovaného svého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, **dej nám dnes** k paměti, porozumění a uctění lásky, kterou k nám choval a toho, co pro nás mluvil, pracoval a trpěl.

A odpusť nám naše viny pro své nevýslovné milosrdenství a velikost utrpení svého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, pro zásluhy a na přímluvu nejblaženější Panny Marie a všech vyvolenců;

jakož i my odpouštíme našim vinníkům, a protože neodpouštíme úplně, nauč nás odpouštěti, abychom pro tebe milovali opravdu své nepřátele a

modlili se za ně zbožně, abychom nespláceli nikomu zlého zlým, a snažili se pro tebe všem prospěti.

A neuveď nás v pokušení skryté nebo zřejmé, náhlé nebo obtížné.

Ale zbav nás od zlého minulého, přítomného i budoucího.

Amen. Dobrovolně a zdarma.

II. Chvála Nejvyššího.

Tento spisek jest nade vši pochybnost pravý, protože jest zachován v I. rukopise vlastnoručně psaném svatým Františkem; jest uchován v chrámě sv. Františka v Assisi. Slova bratra Lva k němu připsaná udávají čas, kdy byl napsán — totiž 2 roky před smrtí, po vtisknutí ran Kristových. František velebí tímto výkřikem lásky Boha za nesmírnou milost, kterou mu udělil. — Na tom rukopise jest na jedné stránce napsáno požehnání udělené bratru Lvovi (viz Požehnání v díle III.), které jest dobře zachováno, kdežto »chvály« napsané na druhé straně jsou značně porušeny, — ale mohou býti doplněny dle znění ve sbírkách. Vyd. Lem. udává za nejlepší znění kodexu assiského 344. fol. 77. ze XIV. stol., které bylo opsáno z rukopisu. — Modlitbu, která jest zde položena, uvádí vyd. Lem. a Boehmer za listem ke generální kapitule.

Ty jsi svatý Pán Bůh, Ty jsi Bůh bohů, jenž samojediný činíš divy. Tys mocný, Tys veliký. Tys nejvyšší, Tys všemohoucí, Tys Otec svatý, král nebes i země. Tys trojjediný Pán Bůh, Tys dobrý, celé dobro, nejvyšší dobro, Pán Bůh jeden, pravý. Tys láska a libost, Tys moudrost, pokora a trpělivost. Tys krása, Tys bezpečí, Tys pokoj. Tys radost, Tys naše naděje a veselí. Tys spravedlnost a mírnost, Tys statečnost a rozvážnost. Tys vše bohatství postačitelné. Tys laskavost, Tys

ochrana. Tys stráž a obrana. Tys naše útočiště a síla. Tys naše víra, naděje a láska. Tys velká naše sladkost. Tys dobrota nekonečná, velký a podivuhodný Pán Bůh můj všemohoucí, svatý, milosrdný a Spasitel.

Modlitba.

Všemohoucí, věčný, spravedlivý a milosrdný Hospodine, uděl nám ubohým, abychom pro tebe konali to, co víme, že si přeješ, a vždy toužili po tom, co se ti líbí, abychom uvnitř očištěni, osvíceni a ohněm Ducha svatého zanícení, mohli následovati kroků tvého nejmilejšího Syna, Pána našeho Ježíše Krista, a k tobě, Nejvyššímu, tvou milosti dojíti. Jenž v Trojici dokonalé a Jednotě jednoduché žiješ a kraluješ v slávě Bůh všemohoucí na věky věkův. Amen.

III. Modlitba sv. Františka, kterou se modlil na počátku svého obrácení.

Této modlitby nelze přiznati Františkovi, protože není uvedena ve starších kodexech jeho spisů.

Veliký a slavný Bože a Pane můj, Ježíši Kriste, osviť, prosím tě, temnotu mé mysli. Uděl mi pravé víry, jisté naděje a dokonalé lásky. Učiň, Pane, ať tebe poznám, abych ve všem dokonale jednal dle tvé svaté a dokonalé vůle. Amen.

IV. Modlitba před církevními hodinkami.

Aby v sobě roznítil sv. František ducha víry a zbožnosti, složil si tuto modlitbu a modlil se ji před každou hodinkou. Jest uvedena buď samostatně, nebo

častěji — jak již řečeno — spojena s výkladem na modlitbu Páně. Jest obsažena souhlasně ve sbírkách a v Pisanových knihách.

Svatý, svatý, svatý Pán Bůh všemohoucí, jenž byl a jenž jest a jenž přijde. (Zjev. 4, 8.) Chvalme a nade všecko ho vyvyšujme na věky. (Srov. Dan. 3, 57.)

Hoden jsi, Pane a Bože náš, přijmouti slávu a čest i moc. (Zjev. 4, 11.) Chvalme a nade všecko ho vyvyšujme na věky.

Hoden jest Beránek, ten, jenž zabit byl, aby vzal moc a bohatství a moudrost i sílu a čest a slávu i chválu. (Zjev. 5, 12.) Chvalme a nade všecko ho vyvyšujme na věky.

V e r š: Chválu vzdávejme Otci i Synu se svatým Duchem.

O d p o v ě ď: Chvalme a nade vše ho vyvyšujme na věky.

V. Chválu vzdávejte všechna díla Hospodinova Hospodinu. (Dan. 3, 57.)

O. Chvalte a nade vše ho vyvyšujte na věky.

V. Chvalte Boha našeho všichni služebníci jeho a kdo se ho bojíte, malí i velcí. (Zjev. 19, 5.)

O. Chvalme a nade vše ho vyvyšujme na věky.

V. Chvalte jej vznešeného nebesa i země a veškeré tvorstvo, které jest na nebi i na zemi a pod zemí, i moře a co jest v nich. (Zjev. 5, 13.)

O. Chvalte a nade všecko ho vyvyšujme na věky.

V. Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

O. Chvalme a nade všecko ho vyvyšujme na věky.

V. Jakož bylo na počátku i nyní i vždycky, i na věky věkův. Amen.

O. Chvalme a nade vše ho vyvyšujme na věky.

Modleme se:

Všemohoucí, nejsvětější a nejvyšší Bože, celé dobro, největší dobro a všechno dobro, jenž sám jsi dobrý, tobě obětujeme všechnu slávu, čest a chválu; dej, ať všechno dobro jen na tebe obracíme. Amen.

V. Pozdravení Panny Marie.

Pravost přiznává této modlitbě Lemmens i Boehmer. Assiský kodex 338. ji sice neobsahuje, za to však jiné sbírky, které mají Výklad na Otčenáš, uvádějí i toto dílko. Wadding-de la Haye přidává ke konci druhou část předzpěvu (antiphony) z hodinek ke cti utrpení Páně: Přesvatá . . .

Zdráva buď, svatá Paní, nejsvětější Královno, Rodičko Boží Maria, která jsi ustavičnou pannou, vyvolenou od nejsvětějšího Otce s nebes, který s nejsvětějším a milenými Synem a Duchem svatým tebe posvětil. V tobě byla a jest celá plnost milosti a dobra. Zdráv buď, dome jeho, zdráv buď stánku jeho! Zdrávas, Matko jeho! Pozdraveny buďtež všechny tvoje svaté ctnosti, které milostí a osvícením vlévá Duch svatý v srdce nevěřících, aby uvěřili.

Přesvatá Matko Pána našeho Ježíše Krista, nevěsto Ducha svatého, pros za nás se svatým Michaelem archandělem, všemi Mocnostmi nebeskými a všemi svatými, svého nejsvětějšího Syna, našeho nejmilejšího Pána a Mistra. Amen.

VI. Modlitba k Panně Marii.

Tato modlitba jest pouze obměna zmíněné části antifony.

Svatá Boží Rodičko, sladká a spanilá, pros za nás svého nejsladšího Syna, Pána Ježíše Krista, Krále na smrt vydaného, aby nám odpustil hříchy pro svoji lásku a zásluhu nejsvětějšího vtělení a přehořké smrti. Amen.

VII. Jiná modlitba k Panně Marii.

Tato modlitba jest úplná antifona jmenovaných hodinek.

Svatá Panno Maria, není tobě rovné ženy na světě, ty dcero a služko nejvyššího Krále, Otce nebeského; přesvatá Matko Pána našeho Ježíše Krista, nevěsto Ducha svatého, pros za nás se svatým Michaelem archandělem, všemi Mocnostmi nebes a všemi Svatými svého nejsvětějšího Syna, našeho nejmilejšího Pána a Mistra.

Sláva atd. — Amen.

VIII. Modlitba za chudobu.

Tuto modlitbu přejal Wadding - de la Haye z jmenovaného Ubertinova spisu (3. hl. V. knihy); jiných pramenů pro ni není, proto dle Lemmensa od sv. Františka doslova nepochází; avšak z obsahu jest patrný jeho duch a touha po úplné chudobě, proto možno říci, že alespoň myšlenkami té modlitby často prosil Krista o svůj ideál.

Pane Ježíši, ukaž mi cestu své nejmilejší Chudoby. Vím, že byl Starý zákon předobrazem Nového. Oněm přislíbils: Všeliké místo, po kterém budou šlapati vaše nohy, dám vám. (Jos. 1, 3.) Šla-

pati značí pohrdati. Chudoba všim pohrdá, jest tedy všeho královnou. O můj laskavý Pane Ježíši, smiluj se nade mnou a nad mou paní Chudobou; toužím úzkostlivě po její lásce, že nemám bez ní pokojné chvilky. Můj Pane, ty víš, že dal jsi mně její lásku. Pohleď, jak jest nyní opuštěna, zarmoucena a všemi zapuzena! Učiněna jest jako vdovou paní národů (Pláč Jerem. 1, 1.) bezcennou a opovrženou, ač jest královnou všech ctností. Naříká sedíc nepovšimnuta na smetišti (Job. 2, 8.), že všichni přátelé ji opustili a stali se jejími nepřáteli, že nejsou již jejími ženichy, nýbrž cizoložníky. Hle, Pane Ježíši, proto jest Chudoba královnou ctností, poněvadž ty jsi opustil sídla andělská a sestoupil jsi na zemi, aby sis ji zasnoubil ustavičnou láskou a plodil v ní, z ní a skrze ni všechny syny dokonalosti; kteráž k tobě přilnula tak velikou láskou, že ti sloužila již v lůně mateřském, když jsi vzal na sebe tělo lidské ze všech nejnižší. Ale i když jsi se narodil, přijala tě Chudoba v jesličkách a na seně. A když jsi žil na světě, zbavila tě všeho a neměl jsi, kam bys hlavu položil.

I tehdy kdy jsi šel do boje za naše spasení, provázela tě Chudoba jakožto nejvěrnější družka a přímo při srážce s utrpením stála při tobě jako nerozlučný zbrojnoš a když tě opustili učeníci a zapřeli tvé jméno, ona neustoupila, nýbrž šla s tebou věrně s celým průvodem svých družek. Ba dokonce, když sama tvoje matka nemohla tebe dosáhnouti pro výšku kříže (ač tě věrně provázela a byla spojena úzkostlivou bolestí s tvým utrpením), tu velitelka tvá Chudoba objala tebe úžeji než kdy jindy se všemi nedostatky a byla tobě nejdražším lůžkem a spojila se ještě srdečněji s tvou mukou.

Proto ani kříže neuhladila, nýbrž nepohodlně srobila, ba ani hřebů nedodala (jak se vypravuje) v dostatečném počtu, ani jich nepřiostřila, ani nevypilovala. — Nikoliv! K zostření tvých bolesti připravila tři hrubé, drsné a tupé hřeby.

A když jsi umíral palčivou žízni, starala se tvá věrná nevěsta, abys nedostal ani kapky vody a připravila ti skrze bezbožné žoldnéře pohár takové hořkosti, že jsi mohl jen okusiti, ne však píti. V jejím úzkém objetí vypustil jsi ducha. Ani při tvém pohřbu nescházela ti tvoje věrná nevěsta a neposkytla ti ni v hrobě mastí a rouch jiných než cizích. Byla s tebou i při tvém zmrtvýchvstání, protože povstal jsi v jejím objetí, zanechav v hrobě vypůjčený a cizí majetek. Vzal jsi ji s sebou i do nebe ponechav na zemi vše, co jest z toho světa.

Tehdy, Pane, dals Chudobě znamení království nebeského, které má označovati vyvolence toužící jíti stezkou dokonalosti.

Ó kdo by nemiloval nade všecko Chudobu, paní tak vznešenou!

Prosím tě, Pane Ježíši, uděl mi toho daru, obdař mě tím pokladem.

Prosím tě, nejchudší Ježíši, ať nemám já ani moji pro jméno tvé ničeho vlastního a cizích věcí ať užívám vždy s nedostatkem, dokud žije ubohé mé tělo. Amen.

IX. Modlitba při pozdvihování.

Této modlitbě nelze přiznati pravosti, protože není ve sbírkách.

Pane Bože, Otče nebeský, shlédni na vznešenou tvář svého Krista a smiluj se nade mnou i nad

všemi hříšníky, za něž umřel požehnaný tvůj Syn a náš Pán, a k jejichž spáse a útěše ustanovil přebývati s námi v nejsvětější Svátosti oltářní, s nímž jsi zde i ty Otče i Duch svatý; kterýž jsi jeden Bůh a žiješ na věky věkův. Amen.

X. Modlitba za lásku k Bohu.

Pravost této modlitby dokazuje Wadding - (de la Haye) ze svědectví sv. Bernardina (t. II. řeč. 60.) a ze jmenovaného Ubertina (cit. spis. V. kn. hl. IV.). — Boehmer ji klade mezi pochybné spisy.

Straviž, prosím, Pane, mou duši skrze vše, co jest zde pod oblohou, ohnivá, sladká a mocná tvá láska, abych láskou k tvé lásce umřel, jako ty jsi z lásky k mé lásce umříti ráčil. Skrze tebe Syna Božího, jenž kraluješ na věky. Amen.

XI. Modlitba v nemoci.

Pravost její nelze dokázati.

Pane Bože, děkuji ti za všechny své bolesti a prosím, můj Pane, přidej jich stonásobně, žádá-li toho tvá vůle; budeť mi to nejmilejší, neušetříš-li mne bolesti, protože plnění tvé svaté vůle bude mi největší útěchou.

XII. Modlitba za řád.

Uvádí ji Pisanus v II. knize Conformitatis, fr. 11.; František prý se ji modlil, když odstoupil z úřadu generálního ministra. Její původ jest legendární.

Pane, poroučím ti tvou rodinu, kterou jsi mně daroval a svěřoval. Nyní se již nemohu o ni starati

pro nemoci, jež znáš. Odevzdám ji Ministrům, kteří vydají počet před tebou, Pane, v den soudný, zahyne-li některý bratr jejich nedbalostí, špatným příkladem, nebo krutým jednáním.

XIII. Denní modlitba sv. Františka.

Wadding a de la Haye podávají tuto modlitbu, jak praví, ze zlomků u Pisana (I. kn. Conf. 8.; III. 11.), dále ze Seduliových Kommentářů (hl. 13.). — Aspoň myšlenkami jest povzdechem Františkovy lásky k Bohu, — alespoň první věta její jest jistě jeho denní modlitbou.

Můj Bože a mé všecko! Kdo jsi ty, nejsladší můj Pane Bože, a kdo jsem já, ubohý červ tvůj? Nejsvětější Pane, kéž tebe miluji! Nejsladší Bože, toužím po tvé lásce! Pane Bože, celé své srdce a tělo dal jsem tobě a toužím horoucně, kdybych jen věděl jak, učiniti ještě více pro tvou lásku.

IV. O ctnostech, jimiž byla ozdobena svatá Panna, kterými se má skvíti svatá duše.

Pravost tohoto dílka dokazuje Tomáš z Celana ve druhé legendě. Dle Lemmensa jest ve 13 různých sbírkách, ve svazku B. 132. král. archivu v Düsseldorfě a u Pisana 1. l. fructus XII. p. II. cap. 38. — Od Waddinga - de la Haye vydáno dle kodexu assiského, který má též delší nadpis zde uvedený, kdežto jinde jest nadpis kratší: Pozdravení ctností.

Královno moudrosti, pozdravuj tě Pán s tvou sestrou — svatě čistou jednoduchostí. Svatá Paní chudobo, pozdravuj tě Pán s tvou sestrou — svatou pokorou. Všechny přesvaté ctnosti, pozdravujž vás Pán, od něhož přicházíte a vycházíte. Není člověka na světě, který nabude jedné z vás, dokud sobě neodumře. Kdo má jednu a druhých neuráží, má všecky; a kdo urazí jednu, uráží všecky. — Každá zapuzuje neřesti a hříchy.

Svatá **moudrost** zapuzuje satana se vší jeho zlobou.

Čistá, svatá **jednoduchost** odhání všechnu moudrost tohoto světa a zchytralost těla.

Svatá **chudoba** ničí žárlivost, žádostivost, lakotu a starosti tohoto světa.

Svatá **pokora** shlazuje pýchu, všechny světácké lidi i všechno, co jest z tohoto světa.

Svatá **láska** odráží všechna ďábelská a tělesná pokušení i tělesné strachy.

Svatá **poslušnost** zahání všechny tělesné a hmotné touhy a udržuje tělo umrtvené k poslušnosti ducha, k poslušnosti svého bratra a činí člověka poddaným a podrobeným všem lidem na světě; a nejen lidem, nýbrž i zvířatům a dravcům, aby mohli naložiti s ním, jak jest jim dáno s hůry od Pána. — Buď Bohu dík. Amen.

V. Spisek o pravé a dokonalé radosti bratří Menších.

Toto dílko jest kusem života sv. Františka. De la Haye přijal je z Florata, 7. hl. knihy: Speculum vitae Francisci et sociorum eius [1]), dále z Pisana, Lib. I. Conformitatis 5. 12. Poněvadž sbírky nemají tohoto spisku jako díla Františkova, nemůžeme mu ho připisovati, ač obsahem podává idey a učení jeho.

Kdyby byli Menší bratří na celém světě příkladem veliké svatosti a dokonalosti, nebylo by to jejich pravou radostí.

Kdyby dával bratr Menší slepým zrak, kdyby dovedl těšiti stísněné, vymítal ďábly, kdyby navracel hluchým sluch, chromým chůzi, němým řeč a co ještě větším jest: kdyby vzkřísil mrtvého již čtyři dni, přece to nebude jeho dokonalou radostí.

A kdyby bratr Menší mluvil jazyky všech lidí, znal vědy a spisy, že by uměl prorokovati a odhalovati nejen budoucnost, nýbrž i myšlení lidská, není to pravá radost.

Kdyby bratr Menší mluvil řečí andělskou, znal běhy hvězd i moc bylin a byly mu známy všechny poklady země, kdyby věděl o síle a vlastnostech

---

[1]) Srov. Sabatier: Le speculum vitae in Opuscules critique historique, kn. I.

ptactva, ryb, zvířat, lidí, kořenů, kamení, stromů a vod, přece to není dokonalá radost.

A kdyby dovedl bratr Menší kázati tak účinně, že by obrátil všechny nevěrce na víru, není to ještě pravá radost.

Ale když přijdeme ke klášteru sv. Marie Andělské promoklí, mrazem zkřehlí, pokrytí blátem, sesláblí hladem, a když zaklepáme na bránu a přijda vrátný, mrzutě se otáže: »Kdo to tam je?« — »Jsme dva vaši bratří«, odpovíme. On však řekne: »Ba ne, jste dva lupiči, kteří obcházíte světem okrádajíce chudé lidi o almužnu«, — a neotevře nám, nýbrž nechá nás státi venku ve sněhu, vodě, mrazu a v hladu až k smrti: — tehdy, sneseme-li trpělivě tolik nehod a bezpráví bez zármutku a reptání a budeme-li smýšleti pokorně a laskavě, že, ač nás vrátný poznal, přece obrátil Bůh jeho řeč proti nám, to bude dokonalá radost.

A budeme-li klepati dále a vyjde na nás onen vrátný jako na vetřelce a tvrdě na nás bude dorážeti políčky, volaje: »Táhněte odtud, ničemové bezcenní, a jděte do hospody! Zde ničeho nedostanete!« — Jestliže to sneseme trpělivě a křivdy ty z celého srdce odpustíme, to jest dokonalá radost.

A když ode všech zapuzeni, hladem trápeni, mrazem zkrušeni, zatím co se přiblížila noc, opět zaklepáme, zavoláme a plačky poprosíme, aby nám otevřel, a vrátný rozhorleně vzkřikne: »Jsou už mi to dotěrní drzáci! Ale já vás zkrotim!« — A vyběhna, uchopí nás za kápi, povalí nás do bláta a sbije nás uzlovitým cingulem tak, že jsme pokryti ranami: — sneseme-li trpělivě tolik zlého, tolik bezpráví, uvažujíce, že jest nám snášeti trest požehna-

ného Krista, piš a dobře pamatuj, že to jest teprve pravá, dokonalá radost.

Poslyš naučení: Mezi všemi dary Ducha svatého, jichž poskytl a ještě poskytuje Kristus svým služebníkům, předním jest: Přemáhati sama sebe a laskavě nésti urážky z lásky k Bohu. Neboť všemi nahoře jmenovanými dobry nemůžeme se chlubiti, protože nepatří nám, nýbrž Bohu. Neboť co máš, abys toho nebyl dostal? Jestli však jsi dostal, proč se chlubíš, jako bys nebyl dostal? (I. Kor. 4, 7.) — Avšak křížem, strastí a bolestí můžeme se chlubiti, toť patří nám. Proto praví apoštol: Ode mne však daleko budiž, abych se honosil leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista. (Gal. 6, 14.)

VI. Závěť sv. Františka.

V poslední době života napsal sv. František závěť pro bratry, která nejvíce přiléhá k řeholi a objasňuje mnohá její místa. Svědectví o ní dávají nám Tomáš z Celana [1]), papež Řehoř IX. [2]), svatý Bonaventura [3]), a jest obsažena ve 12 rukopisných sbírkách a ve všech vydáních. [4])

Počíná se závěť sv. Otce našeho Františka.

Pán dal mně, bratru Františkovi, že jsem takto začal konati pokání: Pokud jsem byl ve hříších, zdálo se mi příliš hořkým viděti malomocné; proto Pán sám mne mezi ně uvedl a milosrdně jsem se jich ujal. A když jsem od nich odcházel, proměnilo se to, co se mi hořkým zdálo, ve sladkost duše i těla.

A potom jsem krátce rozvažoval a opustil svět.

---

[1]) Srov. I. Cel. n. 17; II. Cel. 3, 99.

[2]) Srov. bullu Řehoře IX. »quo elongati« (Bullarium Franciscanum, t. I. pag. 68.).

[3]) S. Bonav. Legenda S. Franc. cap. 3. n. 2. et alibi.

[4]) Použito překladu ze spisu: Výklad řehole Prvního řádu sv. O. Františka. Napsal P. Klemens Minařík, O. F. M. V Praze, 1914.

A Pán dal mi takovou víru vůči svým chrámům, že jsem se prostě klaněl a pravil takto: »Klaníme se Tobě, nejsvětější Pane Ježíši Kriste, zde i ve všech chrámech tvých, které jsou po veškerém světě, a dobrořečíme Tobě, neboť skrze svatý kříž svůj svět jsi vykoupil.« A potom dal mi Pán takovou důvěru ke kněžím, kteří žijí po způsobu svaté římské Církve, pro jejich posvěcení, že kdyby mne pronásledovali, chtěl bych se k nim pod ochranu utíkati. A kdybych měl takovou moudrost, jakou měl Šalomoun, a nalezl bych chudičké kněze světské na farách, v nichž se zdržují, nechtěl bych kázati proti jejich vůli. A těch i všech jiných jsem ochoten se báti, je milovati a ctíti jako své pány. A nehodlám na nich posuzovati jejich hříchů, poněvadž v nich poznávám Syna Božího a poněvadž jsou mými pány. Činím to proto, poněvadž z nejsvětějšího Syna Božího tělesným zrakem na tomto světě ničeho neznamenám, leč nejsvětější jeho Tělo a nejsvětější jeho Krev, kterou oni proměňují a toliko oni jiným podávají. A tato nejsvětější Tajemství hodlám vždy nade všecko ctíti, jim se klaněti a na místech vznešených ukládati. A nejsvětější jeho jména a slova napsaná, kdekoli naleznu na místech nedovolených, mám v úmyslu sbírati a prosím, aby sebrána a na místě slušném uložena byla. A všechny učitele víry a ty, kdo nám přisluhují přesvatým slovem Božím, máme ctíti a jich si vážiti jakožto těch, kdo nám slouží duchem a životem.

A když mi potom Pán svěřil péči o bratry, nikdo mi neukazoval, co bych měl činiti, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žíti dle vzoru svatého evangelia. I dal jsem to napsati slovy stručnými a pro-

stými a svatý Otec mi to schválil. A ti, kdo přicházeli, aby tento život přijali, vše, co mohli míti, dávali chudým. A byli jsme spokojeni jedním hábitem, uvnitř i zevně záplatovaným, cingulem a spodním šatem a nechtěli jsme chtíti více.

Církevní hodinky vykonávali jsme my klerici dle jiných kleriků, laici modlili se Otčenáše. A dosti rádi jsme se zdržovali v kostelích chudičkých a opuštěných a byli jsme prosti a poddáni všem.

A já jsem pracoval vlastníma rukama a hodlám pracovati a snažně si žádám, aby všichni ostatní bratří moji zaměstnávali se prací, která se srovnává s počestností, a kdo neumějí, ať se učí; ne sice ze žádostivosti po odměně za práci, ale pro dobrý příklad a potlačení nečinnosti. A když jsme neobdrželi mzdy za práci, utekli jsme se ke stolu Páně, prosíce o almužnu dům od domu.

Tento pozdrav zjevil mi Pán, abychom pravili: »Pán uděl tobě pokoje.« Bratří pak ať se varují, aby nikterak nepřijímali kostelů, příbytků, aniž cokoliv jiného, co se pro ně buduje, nejsou-li takové, jak se sluší na svatou chudobu, kterou jsme v řeholi slíbili, aby se tam zdržovali jako cizinci a poutníci. Přísně pod poslušností nařizuji všem bratřím, kdekoli jsou, aby se neodvážili ani sami, ani skrze prostředníka žádati od svaté Stolice nějakou listinu ve prospěch kostela nebo některého místa, ani pod záminkou úřadu kazatelského, ani v osobním pronásledování, nýbrž kdekoliv nebudou přijati, ať se utekou do jiné země, aby tam s požehnáním Božím konali pokání.

Mám pevnou vůli poslouchati ministra generála a toho kvardiána, kterého mi podle libosti za před-

staveného ustanoví, a tak si přeji v jeho rukou býti držen, abych nemohl ani jíti, ani jednati bez jeho vůle, poněvadž jest mým pánem.

Ačkoliv jsem prostý a churavý, přece si přeji míti vždy klerika, aby mi vykonával církevní hodinky, jak jest v řeholi obsaženo. A všichni ostatní bratří povinni jsou pod poslušností poslouchati svých kvardiánů a podle řehole hodinky vykonávati. A kdyby se vyskytli někteří, kdo by církevních hodinek podle řehole nekonali a chtěli je nějakým způsobem měniti, anebo kdyby nebyli katolíky, všichni bratří, kdekoliv jsou, pod poslušností jsou zavázáni, kdekoli někoho z nich naleznou, aby ho přivedli k nejbližšímu kustodovi toho místa, kde ho nalezli. A kustos zavázán jest pod poslušností ve dne i v noci ostražitě pozor naň dávati jako na vězně, aby se nemohl z rukou jeho vyprostiti, až jej osobně přivede ke svému ministrovi. A ministr zavázán jest pod poslušností poslati jej pod dozorem takových bratří, kteří jej budou ve dne i v noci jako vězně střežiti, až ho přivedou k biskupu Ostijskému, který jest pánem, ochráncem a karatelem tohoto bratrstva.[1])

Bratří však ať neříkají: »Tohle jest jiná řehole,« poněvadž toto jest upomínka, napomenutí, povzbuzení a má závěť, kterou já bratr František, nejmenší váš služebník, zůstavuji vám, bratřím svým požehnaným, proto, abychom řeholi, kterou jsme Pánu slíbili, přesněji po katolicku zachovávali.

Generální ministr a všichni ostatní ministři a kustodové zavázáni jsou pod poslušností, aby k těmto slovům ničeho nepřidávali, ani neubírali; ale

[1]) To byl kardinál Hugolin, první protektor (zástupce řádu u sv. Stolice).

vždycky ať mají při sobě tento list vedle řehole a ve všech kapitulách, jež konají, kdykoliv čtou řeholi, ať čtou i tato slova. A všem bratřím svým, klerikům i laikům, přísně nařizuji pod poslušností, aby k řeholi ani k těmto slovům nepřidávali poznámek, řkouce: »Takto chtěl, aby se tomu rozumělo,« nýbrž, jak dal mi Pán jasně a prostě řeholi i tato slova vyjádřiti a napsati, tak prostě a jasně bez poznámek jim rozumějte a se svatou horlivostí zachovávejte až do konce.[1])

Chvála Závěti.

Vyd. de la Hayovo uvádí ji za Závětí. Pochází od některého nadšeného následníka sv. Františka a nebude od místa, uvésti ji zde.

O Závěti pokoje, odkaze nezapomenutelný, žádným povrhováním nezavržitelný, žádným odporujícím ustanovením nezměnitelný! Tys závěť posvěcená nikoliv smrtí pisatele, nýbrž nesmrtelného života odkazem. Blaze tomu, kdo nepohrdne a neodhodí tuto neporušitelnou závěť lásky, úrodnou nivu pokory, žádoucí poklad chudoby, který byl zanechán odkazem tak velikého Otce.

---

[1]) Dalším odstavcem Závěti jest požehnání udělené bratřím počínající slovy: Kdokoliv toto zachovávati bude, . . . (viz III. díl: Požehnání sv. Františka!).

DÍL II.

I. První řehole pro „první řád".

První, původní, řehole sv. Františka [1]) jest z r. 1209 (dle Kybala z r. 1210), která byla jemu a jeho prvním duchovním bratřím potvrzena **ústně** papežem Innocencem III., a o které se zmiňuje sv. zakladatel v Závěti slovy: »A když mi potom Pán svěřil péči o bratry, nikdo mi neukazoval, co bych měl činiti, ale sám Nejvyšší mi zjevil, že mám žíti dle vzoru svatého evangelia. **I dal jsem to napsati slovy stručnými a prostými a svatý Otec mi to schválil...** (Viz Závěť v I. díle.) — Její rysy a obsah ukazuje Tomáš z Celana (1. Cel. 32.) a není to nic jiného, než **předmluva obsahující 20 řádků** a 1. kapitola II. řehole (z r. 1221). — Tato původní řehole byla po roce 1209 rozšířena novými, ale jen krátkými přídavky, kteréhož rozšíření cílem a pohnutkou bylo jednak »vychování bratří k svatému životu«, jednak i potřeba varovati bratří od skutečných nebo možných přestupků ideálu Františkova. Byla to potřeba tím naléhavější, čím více se vzmáhal počet bratří. Tato rozšíření se dála pravidelně na každoročních řádových

---

[1]) Dle badání Vlastimila Kybala, docenta všeobecných dějin na universitě Pražské, v díle: »O prvních dvou řeholích sv. Františka«. — V Praze 1913.

shromážděních (kapitulách). — Jest též možno, že II. řehole (1221) obsahuje některé oddíly těchto rozšíření, ač to Kybal pokládá skoro za vyloučeno.

Původní tato **řehole** zní dle Kybalova sestavení takto:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen. Ten jest život evangelia Ježíše Krista, za jehož povolení a potvrzení prosil bratr František papeže Innocence a pan papež jej potvrdil a povolil jemu i bratřím jeho, přítomným i budoucím.

[I.]

Bratr František a každý, kdo bude hlavou tohoto řádu, slibuje poslušnost a úctu panu Innocentovi (papeži) a jeho nástupcům, a všichni ostatní bratří jsou zavázáni poslouchati bratra Františka a jeho nástupců.

[II.]

Řehole a život těchto bratří tento jest, totiž žíti v poslušnosti, v čistotě a bez vlastnictví a jíti ve šlépějích učení Pána našeho Ježíše Krista.

[III.]

Jenž dí: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a dej chudým, a budeš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne. (Mat. 19, 21.) A: Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi kříž svůj a následuj mne. (Mat. 16, 24.) — Též: Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého a matky své i manželky a dítek a bratrů i sester svých, ano i ži-

vota svého, nemůže býti mým učeníkem. (Luk. 14, 26.) — A: Každý, kdo opustí dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb dítky neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. (Mat. 19, 29.)

Přídavek z r. 1210—11. (1. Cel. 38.):

Ať jsou menšími! Neboť od této chvíle chci, (pravil), aby se nazývalo toto bratrstvo Řád bratří Menších.

Přídavek z r. 1217 (2. Cel. 128):

Ať se vystříhají bratří, aby se neukazovali na venek zachmuřenými a zasmušilými pokrytci, nýbrž ať se jeví veselými v Pánu, jasnými, příjemnými a slušně úslužnými.

Přídavek z r. 1219. (Leg. 3. soc. 35.):

Mějmež se tedy na pozoru, abychom, opustivše všecko, neztratili pro takovou maličkost (t. j. peníze a statky) království Božího. Nalezneme-li někde peníze, nestarejme se o ně více než o prach, po němž nohama šlapeme.

II. Druhá řehole pro „první řád".

O **druhé** řeholi z r. 1221 (čili dle Waddinga a j. **první** řeholi bez bully) jsou různá mínění. Lemmens popírá, že byla r. 1221 řehole složena; praví, že tato druhá řehole jest pouze rozšíření první, původní řehole z r. 1209. Uvádí k potvrzení toho výroky starších spisovatelů (na př. Huga de Digna a br. Angela Clarena), kteří ve svých výkladech uvádějí onu řeholi druhou za rozšíření řehole první.

Naproti tomu Müller a jiní praví, že byla napsána r. 1221 druhá řehole — nová. Taktéž Kybal dí, že jest to řehole zcela nově zpracovaná, a nikoliv rozšíření řehole původní. Jmenovaná svědectví Lemmensova označuje za nesprávná, za omyl. Svoji věc, v které mu dlužno přiznati souhlasu, dokazuje z dvou tříd pramenů, z nichž jedny ukazují pouze na první, původní řeholi, druhé pouze na druhou — jako samostatný celek literární, s nímž se dá kriticky pracovati. Druhé prameny jsou hlavně z Celana a podávají původní myšlenky druhé řehole mnohem přirozeněji a čistěji než sama na kapitule zpracovaná řehole.

Nejspíše již na kapitule r. 1220 navrhl František nové zpracování řehole a svěřil své myšlenky, snad v písemné předloze, někomu — nejspíše Caesariovi Špýrskému —, aby je biblicky ucelil a literárně sepsal. To zpracování bylo předloženo kapitule r. 1221,

přehlédnuto ministry, něco od nich samých přičiněno, a tak povstala II. řehole z r. 1221.

Ona slova předmluvy říkoucí, že tuto řeholi (II.) potvrdil (ústně) papež Innocenc III., byla vsunuta z I. řehole (dle Kybala, »ze zbožné lsti«) od těch zachovatelů této řehole, kteří chtěli ji míti za první, původní. Jest to patrno z časového rozporu, protože Innocenc III. zemřel již r. 1216. Než mohla býti i I. původní řehole přijata do II. r. 1221, protože ten přídavek mají všechny staré sbírky. Překlad podáváme z našeho vydání de la Hayova s některými udáními rozdílného čtení dle vyd. Lemmensova a Boehmerova.

Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen.

[To jest život, za jehož povolení a potvrzení prosil bratr František papeže Innocence, který jej povolil a potvrdil jemu i bratřím jeho, přítomným a budoucím. Bratr František a každý, kdo bude hlavou tohoto řádu, slibuje poslušnost a úctu papeži Innocencovi a jeho nástupcům. [1])]

HLAVA I.

Že bratří mají žíti v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě.

Řehole a život těchto bratří jest ten: Totiž žíti v poslušnosti, čistotě a bez vlastnictví, a následovati učení a šlépěji Pána našeho Ježíše Krista, který dí: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš, a bu-

---

[1]) Vyd. Lem. a Boehmer. přidává: ...a ostatní bratří jsou povinni poslouchati bratra Františka a jeho nástupců. — To jest část původní řehole (viz tu!).

deš míti poklad v nebi; a pojď a následuj mne. (Mat. 19, 21.) Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe sám a vezmi svůj kříž a následuj mne. (Mat. 16, 24.) Potom dí: Jde-li kdo ke mně a nemá v nenávisti otce svého a matky své i manželky a ditek a bratrů i sester svých, ano i života svého, nemůže býti mým učeníkem. (Luk. 14, 26.) — A: Každý, kdo opustí dům neb bratry neb sestry neb otce neb matku neb manželku neb dítky neb pole pro jméno mé, stokrát více vezme a život věčný v dědictví dostane. (Mat. 19, 29.)

HLAVA II.

O přijímání a oblékání bratří.

Přijde-li někdo k našim bratřím, chtěje z Božího vnuknutí přijmouti tento život, budiž od nich laskavě přijat; rozhodne-li se pevně přijmouti náš způsob života, ať se bratří velmi chrání, aby se nevměšovali do jeho časných záležitostí, nýbrž ať jej co nejrychleji uvedou k svému ministru. Ministr pak ať ho laskavě přijme, povzbudí a dokonale mu vyloží způsob našeho života. Potom ať svrchu jmenovaný, chce-li a může-li duchovně, prodá vše, co má, a snaží se rozdati to chudým. Ať se však varují bratří, aby se nevměšovali nikterak do jeho záležitostí. Ať nepřijímají bratří od něho peněz ani sami, ani skrze prostředníka. Potřebují-li, mohou přijmouti jiné potřeby životní, vyjma peněz, jako jiní chudí. Když se navrátí, ať mu propůjčí ministr oděv zkušební na jeden rok, totiž dva hábity bez kapuce, cingulum, spodní šat a kaparon až k cingulu. Po dokončeném roku a lhůtě zkušební ať jest přijat ke slibu poslušnosti. Potom mu nebude volno

vstoupiti do jiného řádu, ani — kromě z rozkazu — vystoupiti, dle rozkazu sv. Otce.[1])

Přijde-li však někdo, jenž nemůže rozdati svého jmění bez překážky, ač si duchovně přeje učiniti to, ať je opustí a postačí mu to. Nikdo nebudiž přijat proti způsobu a ustanovení sv. Církve.

Ti pak, kdo poslušnost slíbili, ať mají jeden hábit s kapucí a jiný bez kapuce, bude-li třeba; potom cingulum a spodní šat. Všichni bratří ať se odívají šaty lacinými a s požehnáním Božím mohou je spravovati suknem a jinými záplatami; praví Pán v evangeliu: Kdo se měkkým rouchem odívají, v domech královských jsou. (Mat. 11, 8.) I když budou nazýváni pokrytci, přece ať neustanou dobře činiti. Ať nehledají drahých šatů na tomto světě, aby mohli míti roucho v království nebeském.

HLAVA III.

O církevních hodinkách a postu.

Pán praví: Toto pokolení zlých duchů nemůže ničím vyjíti leč modlitbou a postem. (Mar. 9, 28.) A opět dí: Když se postíte, nebuďte jako pokrytci zasmušilí. (Mat. 6, 16.)[2]) Proto všichni bratří, jak klerici, tak laici, ať konají církevní hodinky, chvály a modlitby, dle toho, jak je mají vykonávati. Kle-

---

[1]) Vyd. Lem. a Boehm.: neboť dle evangelia, žádný, kdo vztahuje ruku svou k pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý pro království Boží. (Luk. 9, 62.).

[2]) Vyd. Boehmer. přidává zde: Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení (Mat. 26, 41.). Když se modlíte, říkejte: Otče, posvěť se jméno tvé! (Luk. 11, 2.).

rici ať se modlí hodinky; ať se modlí za živé i za mrtvé dle způsobu kleriků.[1]) Za nedostatečnost a nedbalost bratří ať se modlí každého dne: Smiluj se nade mnou, Bože (Žalm 50.) s Otčenášem; za bratry zemřelé ať se modlí: Z hlubokosti volám k tobě, Hospodine. (Žalm 129.) Potřebné knihy pro konání hodinek mohou míti. I laikům, kteří umějí čísti žaltář, budiž dovoleno jej míti. Jiným však, kdo neumějí čísti, nebuď dovoleno míti knihu.

Laici pak ať se modlí Věřím v Boha a dvacet čtyři Otčenáše se Sláva Otci za jitřní, za chvály pak pět; za první (hodinku) Věřím v Boha a sedm Otčenášů za Sláva Otci. Za třetí, šestou, devátou, za každou z těchto hodinek sedm Otčenášů se Sláva Otci. Za nešpory pak dvanáct; za doplněk sedm a Věřím v Boha se Sláva Otci. Za mrtvé sedm Otčenášů a »Odpočinutí věčné«. Za nedostatečnost a nedbalost bratří tři Otčenáše každého dne.

Také ať se postí všichni bratří od svátku Všech Svatých až do Narození Páně a od Zjevení Páně, kdy Pán náš Ježíš Kristus počal se postiti, až do velikonoc. V jiných dobách však nejsou zavázáni k postu, leč v pátek. Dle svatého evangelia smějí požívati ze všech pokrmů, které jsou jim předkládány.

HLAVA IV.

Čím se mají říditi ministři a druzí bratří.

Ve jménu Páně: Všichni bratří, kteří jsou ustaveni za ministry a sluhy bratří, ať usadí na těch místech, kde budou, své bratry a ať je často visitují, duchovně napomínají a posilují. A všichni ostat-

[1]) B. římské církve.

ní bratři moji požehnaní, ať jich pilně poslouchají v tom, co vidí, že jest ke spáse duše a není proti našemu životu. Ať jednají mezi sebou dle slov Páně: Všechno, cokoli chcete, aby vám činili lidé, i vy čiňte jim (Mat. 7, 12.), a co ty nechceš, aby se ti stalo, nečiň druhému. (Tob. 4, 16.) Ať se rozpomenou ministrové — a sluzi, že Pán praví: Nepřišel jsem, aby mi bylo slouženo, nýbrž abych sloužil (Mat. 20, 28.), a že jest jim svěřena péče o duše bratří; bude-li někdo z nich zavržen jejich vinou a špatným příkladem, v den soudu budou povinni vydati počet před Pánem Ježíšem Kristem.

HLAVA V.

O napomínání bratří hřešících.

A proto střezte duše své i svých bratří, neboť hrozné jest upadnouti v ruce Boha živého! (K Žid. 10, 31.) Přikáže-li však některý ministr někomu z bratří něco proti našemu životu nebo proti jeho svědomí, nemusí ho poslechnouti; neboť není poslušnosti tam, kde jest páchán poklesek nebo hřích. Všichni však bratří, kteří jsou poddáni ministrům a služebníkům bratří Menších a služebníků, ať rozumně a bedlivě skutky ministrů uváží, a vidí-li některého (ministra) žijícího tělesně a nikoliv duchovně, správně dle naší řehole — nenapraví-li se po třetím napomenutí —, ať jej ohlásí na svatodušní kapitule ministrovi — a sluhovi celého bratrstva, nebrání-li tomu žádný protivný odpor. Je-li mezi bratřími, kdekoliv jsou, některý bratr, který chce žíti tělesně a nikoliv duchovně, ať jej jeho spolubratří s bedlivou mírností napomínají, poučují a kárají. Nechce-li se však po trojím napomenutí na-

praviti, ať jej co nejrychleji pošlou, nebo oznámí svému ministru — a sluhovi; ten ať s ním jedná, jak uzná za dobré ve jménu Božím.

Ať se všichni bratří, jak ministři a sluhové, tak i ostatní, vystříhají hněvu pro hřích nebo špatný příklad druhého; protože ďábel usiluje pro hřích jednotlivce zničiti druhé. Naopak — ať mu duchovně pomáhají dle možnosti, neníť zdravému potřebí pomoci, nýbrž nemocnému. (Mat. 9, 12.)

Taktéž ať nemají bratří moci ani vlády, zvláště mezi sebou navzájem; praví Pán v Evangeliu: Víte, že knížata národů panují nad nimi a velmoži provádějí moc svou nad nimi. Ne tak budiž mezi bratry, nýbrž kdo chce státi se mezi nimi větším, budiž jejich ministrem a sluhou (Mat. 20, 25, 26.), a kdo jest mezi nimi větším, budiž jako menší (Luk. 22, 26.).

A žádný bratr ať nečiní nebo neříká zle druhému, nýbrž ať si slouží v lásce duchovní a poslouchají se navzájem. To jest pravá a svatá poslušnost Pána našeho Ježíše Krista. Všichni bratří, vězte, že, uchýlí-li se kdo nějak od přikázání Páně a vybočí z poslušnosti, jest dle slov proroka (Ž. 118, 21.) zlořečen, bez požehnání poslušnosti, dokud setrvá vědomě v takovém hříchu. Vytrvají-li však v přikazech Páně, jež slíbili (zachovávati) skrze svaté evangelium a svou řeholi, vězte, že žijí v pravém poslušenství a v požehnání Božím.

HLAVA VI.

Že se bratří mají utíkati k ministru a že se nemá nazývati některý bratr priorem (přednějším).

Když bratří nemohou někde zachovávati našeho života, ať se co nejrychleji utekou ke svému mini-

stru, a ať mu to oznámí. Ministr pak ať se o ně postará tak pečlivě, jak by sobě přál, kdyby se nalézal v podobném případě. A nikdo ať se nenazývá priorem, nýbrž ať se nazývají všichni vespolek »menší bratří« a jeden druhému ať myje nohy.

HLAVA VII.

O způsobu služby a práce.

Všichni bratří, kdekoliv budou ve službě neb na práci u jiných, ať nejsou komorníky, ani dvořany, ani správci domů svých pánů, ani ať nepřijímají úřadu, jenž by působil pohoršení nebo škodu jejich duši (Mar. 8, 36.), avšak ať jsou menšími a poddanými všech bydlících v tom domě.

Bratří, kteří umějí pracovati, ať pracují, a sice ať konají řemeslo, které umějí, není-li proti spáse jejich duše a mohou-li je zastávati počestně. Neboť praví prorok: Z práce rukou svých jísti budeš, blahoslavený jsi a dobře tobě bude. (Ž. 127, 2.) Apoštol pak dí: Nechce-li kdo pracovati, ať nejí. (II. Thessal. 3, 10.)

Každý buď stálým v tom řemesle a zaměstnání, k němuž jest povolán. (I. Kor. 7, 24.) Za práci mohou přijímati všechno potřebné, mimo peníze. A bude-li třeba, ať chodí po žebrotě jako jiní chudí. Mohou míti nářadí a nástroje potřebné pro své práce.

Všichni bratří ať se snaží zabývati se dobrými skutky, neboť psáno jest: Čiň vždy něco dobrého, aby tě nenalezl ďábel nezaměstnaného. (Sv. Jeronym, Epist. 125, n. 1.) A opět: Lenost jest nepřítelem duše. (Sv. Anselm, Epist. 49.) Proto mají služeb-

níci Boží vždy býti zaneprázdněni modlitbou nebo jiným dobrým skutkem.

Ať se vystříhají bratří, kdekoliv budou i v poustevnách, nebo jinde, aby si nepřivlastňovali žádného místa, ani pro jiné nehájili. Ať přijmou laskavě každého, kdo k nim přijde, přítele nebo nepřítele, i zloděje a lupiče. Kdekoliv jsou nebo budou bratří, ať se duchovně ctí a jeden druhého si váží bez reptání (I. Petr. 4, 9.) Ať se vystříhají bratří, aby se neukazovali na venek zasmušilými a zachmuřenými pokrytci, nýbrž ať se jeví veselými v Pánu, jasnými, příjemnými a slušně úslužnými. [1])

HLAVA VIII.

Že bratří nemají přijímati peněz.

Pán přikazuje v Evangeliu: Vizte a chraňte se všelikė zlosti a lakoty (Luk. 12, 15.); odlučtež se od starostí světa a pečlivosti tohoto života. (Luk. 21, 34.) Proto žádný bratr, ač je kdekoliv a jde kamkoliv, ať nikterak nepřijímá, ani nezprostředkuje přijímání peněz a mincí, ani k opatření si šatu, ani knih, ani za mzdu práce a vůbec v žádném případě [2]) — leč v zřejmých potřebách nemocných bratří; nemámeť pokládati peněz a mincí za cennější než kamení. Kdo touží po penězích aneb cení je více než kamení, toho chce ďábel ošáliti. Mějme se tedy na pozoru, abychom, opustivše všecko, neztratili pro takovou maličkost království Božího. Nalezneme-li někde peníze, nestarejme se o ně více než o prach, po němž nohama šlapeme [3]); neboť

[1]) Tato věta jest z pův. řehole. (Viz tu!)
[2]) Lem. ani peníze almužnou.
[3]) Tato stať (2 věty) jest z původní řehole.

marnost nad marnost a všecko marnost. Kdyby však se stalo — nedej, Bože! —, že by některý bratr přijímal nebo měl peníze, kromě zmíněné potřeby pro nemocné, všichni bratří ať jej mají za bratra nepoctivce, zloděje, lupiče a lichváře, pokud se opravdu nepolepší.

Bratří ať nikterak nepřijímají, ani nezprostředkují, ani nevydělávají, ani výdělku nebo almužny peněžité neobstarávají pro nějaké domy nebo ústavy, ani ať neprovázejí osob konajících sbírky pro takové domy nebo ústavy. Jiných však služeb, které neodporují našemu životu, mohou bratří zastávati s požehnáním Božím. Mohou však sbírati almužny pro zřejmé potřeby malomocných. Přece však ať se bedlivě vyhýbají penězům. Podobně ať se mají bratří na pozoru, aby nechodili světem za nějakým mrzkým ziskem.

HLAVA IX.

Jak mají prositi o almužnu.

Všichni bratří ať se snaží následovati pokory a chudoby Pána našeho Ježíše Krista. Ať si vzpomenou, že nám ničeho jiného netřeba na celém světě, jak praví apoštol: Majíce obživu a oděv, spokojíme se s tím. (I. Timoth. 6, 8.) — Ať se radují, když se stýkají s nevážnými a opovrženými osobami, s chudými a potřebnými, nemocnými a malomocnými a se žebráky u cest. Bude-li potřeba, ať jdou pro almužnu bez ostychu a ať se rozpomenou, že náš Pán Ježíš Kristus, Syn Boha, učinil svou tvář jako skálu tvrdou (Isai. 50, 7.) a neostýchal se, ale byl chudým a pocestným a žil z almužny sám i blahoslavená Panna i jeho učedníci. — Když se jich

budou lidé štítiti a odeprou jim almužny, ať za to poděkují Bohu, neb za ta příkoří dostane se jim veliké odměny před soudnou stolicí Pána našeho Ježíše Krista. Vězte, že tam nebude jimi pohrdáno, nýbrž těmi, již jim činili příkoří. Almužna jest odkazem a spravedlností, jíž se mají skvíti chudobní, a kterou nám získal Pán náš Ježíš Kristus. Bratří, kteří obdrževše ji přidají k tomu svou píli, dostanou velikou odměnu. I pro dárce dobudou zásluh; neboť všechna díla lidská na tomto světě zaniknou, avšak za laskavě udělenou almužnu budou odměněni od Pána.

Bratří ať projevují bez obavy jeden druhému své potřeby, aby mu jich zaopatřil a jemu posloužil. Ať miluje a pečuje každý o svého bratra jako matka miluje a kojí své dítě, a v tom kéž jim dá Bůh milost! — Kdo jí, nepohrdej tím, jenž nejí, a kdo nejí, neodsuzuj toho, jenž jí. (Řím. 14, 3.)

Dle potřeby mohou všichni bratří, kdekoliv budou, požívati všech pokrmů, jež mohou jísti ostatní lidé, jak dí Pán v evangeliu o Davidovi, kterak jedl chleby předkladné, jichž neslušelo jísti leč kněžím. (Mar. 2, 26.)

Vzpomeňte však slov Páně: Mějte se na pozoru, aby srdce vaše se neobtížila opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života, aby onen den nepřišel na vás náhle; neboť jako osidlo přijde na všecky, kteří obývají na povrchu veškeré země. (Luk. 21, 34, 35.)

V čas zřejmé potřeby ať se postará každý o to, čeho se mu nedostává, podle milosti Boží, ježto nedostatek není vázán zákonem.

HLAVA X.

O nemocných bratřích.

Onemocní-li někde bratr, ať jej ostatní bratří neopustí, nýbrž budiž ustanoven jeden, nebo dle potřeby více bratří, kteří mu mají posluhovati, jak by sobě přáli, aby sami byli ošetřováni. V největší potřebě mohou jej svěřiti některé osobě, která jest schopna ošetřovati ho. Prosím nemocného bratra, aby děkoval za vše svému Stvořiteli; ať si přeje býti takovým, jakého jej chce Bůh míti, ať zdravého ať nemocného, protože všechny, které ustanovil Bůh k životu věčnému, vychovává ostny útrap a nemocí a lítostí duše, jak praví: Já kárám a trestám ty, které miluji. (Zjev. 3, 19.) — Bude-li však hněvivým a zlostným na Boha nebo na bratry, nebo bude-li neústupně žádati léků, touže přílišně ulehčiti tělu, nepříteli, majícímu brzo umříti, špatně se mu povede a jest člověkem tělesným a nejedná jako bratr, protože miluje tělo více než duši.[1])

HLAVA XI.

Že se bratří nemají pomlouvati, ani na cti utrhati, nýbrž milovati se vespolek.

Všichni bratří ať se vystříhají pomluvy a hádek (srov. II. Timoth. 2, 14.); a podle milosti Boží ať zachovávají mlčení. Ať se neprou mezi sebou

---

[1]) Dle Kybala (Sv. František ... str. 129) jest ještě jiná verse, dle níž ten bratr, který by snad silnými léky chtěl si uspíšiti smrt, prohlášen jest za bratra špatného.

ani s druhými, nýbrž ať se nejprve snaží pokorně odpovídati slovy: Služebníci neužiteční jsme. (Luk. 17, 10.) Ať se nehněvají, neboť každý, kdo se hněvá na bratra svého, hoden bude soudu. Kdo by však řekl bratru svému »rácha«[1]), hoden bude velerady, a kdo by řekl »blázne«, hoden bude pekelného ohně. (Mat. 5, 22.) — Ať se vzájemně milují, dle slov Páně: Toto jest přikázání mé, abyste se milovali vespolek, jako jsem já miloval vás. (Jan. 15, 12.) Vzájemnou lásku ať si ukazují skutky (srov. Jak. 2, 18.), dle slov apoštolských: Nemilujme slovem, ani jazykem, nýbrž skutkem a v pravdě (I. Jan. 3, 18.). Ať nikomu neutrhají na cti (Tit. 3, 2.), ani proti bližnímu nereptají, aniž pomlouvají; neboť jest psáno: Nadymač a člověk jazyka dvojího jest Bohu protivný. (Sir. 28, 16.; srov. I. Řím. 1, 29, 30.) Ať jsou všichni slušně mírní, prokazujíce veškerou vlídnost ke všem lidem (I. Tit. 3, 2.); ať neposuzují a nezavrhují jiných. Dle slov Páně, ať neodsuzují nejmenší hříšky jiných (Mat. 7, 3.; Luk. 6, 41.), nýbrž ať se raději rozpomenou na své hříchy v hořkosti duše. (Isai. 38, 15.) Ať se snaží vejíti branou těsnou (Luk. 13, 24.), protože praví Pán: Jak těsná jest brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo jest těch, kteří ji nalézají. (Mat. 7, 14.)

HLAVA XII.

O nezřízených pohledech a styku se ženami.

Všichni bratří, kdekoliv bydlí, neb kamkoliv jdou, ať se vystříhají nezřízených pohledů a častého styku se ženami. Nikdo ať se s nimi neradí o sa-

[1]) t. j. hlupáku (prázdný).

motě, nebo cestou nejde s nimi sám, nebo u stolu s nimi sám není. Kněz ať s nimi mluví počestně dávaje jim návod k pokání nebo jinou duchovní radu. Žádná žena vůbec ať není přijata některým bratrem do řehole; jen dle jeho duchovní rady ať koná pokání, kde sama bude chtíti. A velmi sebe všichni ostříhejme a zachovávejme všecky údy čisté, neboť praví Pán: Každý, kdo hledí na ženu, aby jí požádal, již cizoložil s ní v srdci svém. (Mat. 5, 28.)

HLAVA XIII.

O trestu za hřích smilstva.

Kdyby některý bratr svedením ďábelským dopustil se smilstva, ať odloží úplně hábit, kterého pozbyl pro svou ohavnost, a ať jest z našeho řádu úplně vyloučen. Potom ať koná pokání za hříchy.

HLAVA XIV.

Jak mají bratří jíti světem.

Kdykoliv jdou bratří světem, ať ničeho neberou na cestu, ani holi, ani mošny, ani chleba, ani peněz. (Luk. 9, 3.) Do kteréhokoli domu vejdou, napřed ať řeknou: »Pokoj domu tomuto.« (Luk. 10, 5.) A pokud jsou v tom domě ať jedí a pijí, co mají (v. 7.). Ať neodpírají bezpráví a urážkám na nich páchaným; nýbrž udeří-li je někdo v pravé líce, ať nastaví i druhé; a kdo jim vezme plášť a šat, ať mu nebrání (Mat. 5, 39, 40.). Ať se odevzdají Všemohoucímu a od toho, jenž bere, co jest Jeho majetek, ať ho nežádají zpět. (Luk. 6, 30.)

HLAVA XV.

Že bratří nemají míti soumary a jezditi koňmo.

Nařizuji všem svým bratřím, klerikům i laikům, když jdou světem, třebaže neschůdnými krajinami, aby neměli nijak ani u sebe, ani u jiných nějakého soumara. Není jim též dovoleno koňmo jezditi, nejsou-li nuceni chorobou nebo zřejmou potřebou.

HLAVA XVI.

O těch, kteří jdou mezi Saracény a jiné nevěřící.

Pán praví: Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky; buďte tedy opatrní jako hadové a prostí jako holubice. (Mat. 10, 16.) Proto, budou-li někteří bratří z vnuknutí Božského chtíti jíti mezi Saracény a jiné nevěřící, ať požádají za dovolení svého ministra a služebníka. Ministr pak ať jim dovolí a neodpírá jim toho, vidí-li, že jsou schopni k tomuto poslání. Neboť, bude-li jednati v tom neb v jiných věcech nesvědomitě, bude povinen zodpovídati se u Boha. Kteří bratří pak tam jdou, mohou dvojím způsobem duchovně obcovati mezi cizinci. První způsob jest, že nebudou začínati hádek a sporů, nýbrž že budou ochotni poddáni býti všelikému zřízení lidskému pro Boha (I. Petr. 2, 13.) a tak životem ukazovati, že jsou křesťany. Druhý způsob je, že jim — podle vůle Boží — budou hlásati slovo Boží, aby uvěřili v Boha Otce všemohoucího, Syna a Ducha svatého, — Stvořitele všeho, Vykupitele a Spasitele — Syna, aby mohli býti pokřtěni a státi se křesťany, protože, nenarodí-li se kdo znova z vody a z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího. (Jan. 3, 5.)

Tato a jiná slova dle vůle Boží jim mohou zvěstovati, neboť praví Pán v evangeliu: Každý, kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám i já před Otcem svým, jenž jest v nebesích. (Mat. 10, 32.) Kdo však by se styděl za mne a za slova má, za toho bude se styděti Syn člověka, když přijde ve slávě své i Otcově a svatých andělů. (Luk. 9, 26.)

Všichni bratří všude ať jsou pamětlivi, že se obětovali a tělo svoje vydali Pánu našemu Ježíši Kristu; z lásky k němu mají sebe vydávati za kořist nepřátelům viditelným i neviditelným, neboť praví: Kdo ztratí život svůj pro mne, nalezne jej. (Mar. 8, 35.; Luk. 9, 24.) Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. (Mat. 5, 10.) Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati. (Jan. 15, 20.) Když pak budou vás pronásledovati v městě tomto, utecte do jiného. (Mat. 10, 23.) Blahoslavení jste, když pro mne budou vás tupiti a pronásledovati a mluviti všecko proti vám lhouce: radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích. (Mat. 5, 11, 12.) Ale pravím vám, svým přátelům: Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, a potom nemají více, co by učinili. (Luk. 12, 4.; Mat. 10, 28.) Hleďte, ať se nepolekáte! (Mat. 24, 6.) Vytrvalostí svou získáte duše své. (Luk. 21, 19.) Kdo však vytrvá až do konce, ten spasen bude. (Mat. 10, 22.)

HLAVA XVII.

O kazatelích.

Žádný bratr ať nekáže proti způsobu a ustanovení svaté Církve a bez dovolení svého ministra. Ať se chrání ministr, aby nedal někomu dovolení

6*

nerozvážně. Všichni bratří mají kázati svými skutky. — Žádný ministr nebo kazatel ať si nepřisvojuje ministerství ani úřadu kazatelského, nýbrž, kdykoliv mu bude rozkázáno, ať jej bez odporování složí. Pročež prosím s láskou, která jest Bůh (I. Jan. 4, 8.), všechny své bratry, kazatele, řečníky a pracovníky, kleriky i laiky, aby se snažili ve všem býti skromni, aby se nevychloubali a neradovali se ze svého úspěchu, ani se uvnitř nevyvyšovali z dobrých slov a skutků, a vůbec ze žádného dobra, které kdy mluví, činí a působí Bůh v nich a skrze ně, dle výroku Páně: Z toho se neraduite, že duchové se vám poddávají. (Luk. 10, 20.)

Pevně buďme toho pamětlivi, že naším majetkem jsou jen chyby a hříchy. Více z toho se máme radovati, když upadáme v rozličná pokušeni (Jak. 1, 2.) a když snášíme jakékoliv úzkosti a trudy duše i těla na tomto světě pro život věčný. Varujme se tedy, bratří, vší pýchy a marnivé slávy! Střežme se moudrosti tohoto světa a tělesné opatrnosti! Neboť duch těla touží a snaží se dychtivě po mnohých řečech, ale málo po dobrých skutcích — a nehledá zbožnosti a svatosti duše, nýbrž hledí dosáhnouti nábožnosti a svatosti vnější, před lidmi. Tak jednají ti, o nichž praví Pán: Amen pravím vám: vzali odplatu svou. (Mat. 6, 16.) Duch Boží však žádá, aby tělo bylo umrtveno, opovrženo, bezcenno a neváženo a zahanbeno a snaží se dosáhnouti pokory, trpělivosti, čisté prostnosti a pravého míru duševního. Nade vše touží po Boží bázni, Boží moudrosti a Božské lásce Otce, Syna a Ducha Svatého.

Všechna dobra obětujmež Bohu nejvyššímu a

vznešenému a uznávejme, že jemu pouze náleží; za všechna jemu děkujme, od něhož všechna dobra vycházejí, jenž jsa jediný nejvyšší a pravý Bůh, ať všechno má v moci, jemuž buď vzdávána a od něho přijata všeliká čest a úcta, všeliká chvála a požehnání, všeliká milost a sláva, jemuž patří všechno dobro, jenž jediný jest dobrý. (Luk. 18, 19.) Kdykoliv vidíme nebo slyšíme, že jest Bůh slovy neb skutky urážen, dobrořečme a dobře čiňme mu na zadostučinění a chvalme jej, kterýž jest požehnaný na věky věkův. Amen.

HLAVA XVIII.

Jak se mají shromažďovati ministři.

Každý ministr (provinciální) může se shromažďovati každoročně se svými bratřími na kterémkoliv místě na den sv. archanděla Michala, aby s nimi jednal o věcech týkajících se Boha. Ministři z krajin zaalpských a zámořských ať přijdou jednou za tři roky a ostatní ministři (patrně italští) každý rok na svatodušní kapitulu do kláštera sv. Marie Andělské (v Porciunkule), ačli nebude jinak nařízeno od generálního ministra a služebníka celého řádu.

HLAVA XIX.

Že všichni bratří mají žíti po katolicku.

Všichni bratří ať jsou katolíky, ať žijí a mluví po katolicku. Bloudí-li někdo slovem nebo skutkem ve víře a v katolickém životě, a nenapraví-li se, budiž vůbec z našeho řádu vyloučen. Ostatní duchovní a řeholníky mějme za svoje pány ve věcech, které se týkají spásy duše a neodchylují se

od naší řehole; ctěmež v Pánu jejich stav, úřad a správu.

HLAVA XX.

O zpovědi bratří a přijímání těla a krve Pána našeho Ježiše Krista.

Bratří moji požehnaní, klerici i laici, ať se zpovídají kněžím našeho řádu. Když není možno, ať se zpovídají jiným svědomitým a katolickým kněžím s pevným přesvědčením, že — ať přijmou pokání a rozhřešení od kteréhokoli kněze — budou beze vší pochyby od hříchů osvobozeni, jestliže jen vykonají pokorně a pevně uložené pokání. Když však nenajdou ani světských kněží (na př. v poustevnách), ať vyznají hříchy svému bratru, jak praví apoštol Jakub: Vyznávejte se tedy jedni druhým z hříchů svých. (Jak, 5, 16. Avšak dle dra. Sýkory jest toto místo Písma sv. vykládati správněji o zpovědi svátostné.) Přece však ať nepřestanou utíkati se ke kněžím, protože moc zadržovati a odpouštěti hříchy mají pouze kněží. Tak s pokornou lítostí se vyzpovídajíce, ať přijmou tělo a krev Pána našeho Ježíše Krista s velikou pokorou a uctivostí, majíce na paměti jeho slova: Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný (Jan. 6, 55.), a to čiňte na mou památku. (Luk. 22, 19.)

HLAVA XXI.

O chvále a kázání, které mohou hlásati všichni bratří.

Toto [1]) pak povzbuzení a chválu mohou bratří kázati lidem, kdykoli chtějí: Bojte se a ctěte, chval-

[1]) Vyd. Lem.: To neb ono povzbuzení . . .

te a dobrořečte, děkujte (I. Thess. 5, 18.) a klaňte se Pánu Bohu všemohoucímu v trojici a jednotě, Otci i Synu i Duchu svatému, stvořiteli všehomíra. Čiňte pokání (Mat. 3, 2.), přinášejte ovoce pokání hodné (Luk. 3, 8.), neboť vězte, že brzo zemřete. Dávejte a bude vám dáno, odpouštějte a bude vám odpuštěno (Luk. 6, 38, 37.), jestliže vy neodpustíte, neodpustí ani Otec váš nebeský hříchů vašich (Mar. 11, 26.).[1]) Blaze těm, kteří umírají v kajícnosti, neboť vejdou do království Božího; běda však těm, kdož neumírají v pokání, neboť budou syny ďábla, jehož skutky konají (srov. Jan. 8, 44.), a přijdou do ohně věčného. Vystříhejte se a zdržujte všeho zlého a vytrvejte až do konce v dobru.

HLAVA XXII.

Napomenutí bratří.

Uvažujme, bratří, co praví Pán: Milujte nepřátele své, dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí. (Mat. 5, 44.) Vždyť sám Pán náš Ježíš Kristus, jehož šlépějí máme následovati (I. Petr. 2, 21.), i zrádce svého přítelem jmenoval a katanům se dobrovolně k ukřižování vydal. Přáteli našimi jsou tudíž všichni, kdož nám nespravedlivě působí nátisk a soužení, hořkosti a zahanbení, bezpráví a úzkosti, bolesti a smrt. Za to všecko je máme velice milovati, poněvadž za to, čím nás trápí, dosáhneme života věčného. Mějme v nenávisti své tělo s jeho poklesky a hříchy, protože, žijeme-li tělesně, zbavujeme se lásky Pána našeho Ježíše Krista i života věčného

[1]) Některé sbírky mají nyní větu: Vyznávejtež se ze všech svých hříchů, neboť blaze...

a řítíme se do pekla. Jsmeť všichni vlastní vinou zlí, bídní, dobru odpírající, zlu naklonění a svévolní, jak o tom praví Pán v evangeliu: Ze srdce zajisté vycházejí zlé myšlenky, vraždy, cizoložství, smilstva, krádeže, křivá svědectví, rouhání. (Mat. 15, 19.) Všechny tyto věci vycházejí z nitra a poskvrňují člověka. (Mar. 7, 23.; srov. Mat. 15, 20.)

Nyní však, když jsme opustili svět, nemáme jiné povinnosti, než bedlivě plniti vůli Páně a líbiti se jemu. Mějme se velmi na pozoru, abychom nebyli zemí u cesty, nebo zemí skalnatou, nebo trnitou, jakož praví Pán v evangeliu: Símě jest slovo Boží. Těmi, kteří jsou vedle cesty, rozumějí se ti, kteří slyší; potom přichází ďábel a odnímá to slovo ze srdce jejich, aby uvěříce spaseni nebyli. Těmi pak, kteří na skále jsou, rozumějí se ti, kteří, když uslyší, přijímají slovo s radostí; ale ti nemají kořene: na čas věří a v čas pokušení odstupují. Oním pak, jež padlo do trní, ti se rozumějí, kteří uslyšeli, ale na cestě udušováni bývají od péčí o bohatství a rozkoší života, a nepřinášejí užitku. A tím, jež jest v zemi dobré, rozumějí se ti, kteří uslyševše slovo, uchovávají je v srdci dobrém a výborném a přinášejí užitek v trpělivosti. (Luk. 8, 11.—15.; srov. Mat. 13, 19.—23.; Mar. 4, 15.—20.)

Pročež, drazí bratří, dle slov Páně nechme mrtvé pochovávati mrtvé své (Mat. 8, 22.; t. j. opusťme světské starosti) a velice se střežme před zlobou a šalbou satana, jenž snaží se odvrátiti mysl a srdce člověka od Boha a pod záminkou některé výhody nebo pomoci hledí podvrátiti a zahladiti slova a rozkazy Páně z paměti a zaslepiti naši duši světskými záležitostmi a starostmi a sám se v ní

usaditi. O tom praví Pán: Když duch nečistý vyjde od člověka, chodí po místech suchých, hledaje odpočinutí a nenalézaje praví: Navrátím se do domu, z něhož jsem vyšel. A přijda nalezne jej vymetený a ozdobený (t. j. prázdný ctností, nakloněný k marnivostem a vášním). Tu jde a vezme s sebou sedm jiných duchů horších než jest sám, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci člověka toho horšími, než byly první. (Luk. 11, 24, 25, 26.) Mějme se tedy, bratří, bedlivě na pozoru, abychom pro nějaký zisk, výhodu nebo dílo neodvrátili a neodloučili své mysli od Pána.

Jménem svaté Lásky, kterou jest Bůh (I. Jan. 4, 16.), prosím všechny bratry, ministry i ostatní, aby odstraníce všechny překážky a zanechajíce všech světských záležitostí a starostí, všemožně se snažili co nejdokonaleji sloužiti, milovati a ctíti Pána Boha čistým srdcem a nevinnou myslí, což on žádá nade všecko. Hleďme připraviti v srdci svém stálý příbytek a stánek pro Pána Boha všemohoucího, Otce a Syna a Ducha svatého, který praví: Bděte tedy a modlete se v každé době, abyste se stali hodni ujíti všeho toho, co se díti bude a postaviti se před Syna člověka. (Luk. 21, 36.) A když stojíte a se modlíte (Mar. 11, 25.), říkejte: Otče náš, jenž jsi na nebesích... (Mat. 6, 9.—13.) Klaňme se mu nevinným srdcem, neboť potřebí jest vždycky se modliti a neustávati (Luk. 18, 1.); vždyť Otec hledá těch, kteří se mu tak klanějí; Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klaněji, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti. (Jan. 4, 23, 24.) K němu se obracejme jako k otci a biskupu (pastýři) svých duší (I. Petr. 2, 25.), poněvadž on

dí: Já jsem pastýř dobrý. Dobrý pastýř dává život za ovce své. (Jan. 10, 11.)

Protože jste bratří, nenazývejte sobě otcem nikoho na zemi, neboť jeden jest Otec váš, jenž jest v nebesích. Nedávejte se nazývati učiteli, neboť jeden jest mistr váš. (Mat. 23, 8, 9.) — Zůstanete-li ve mně a slova má zůstanou-li ve vás, cokoli budete chtíti, proste a stane se vám. (Jan. 15, 7.) — Kde jsou dva neb tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich. (Mat. 18, 20.) — Aj, já jsem s vámi po všecky dni až do skonání světa. (Mat. 28, 20.) — Slova, která jsem já mluvil vám, jsou duch a život. (Jan. 6, 64.) — Já jsem cesta a pravda a život. (Jan. 14, 6.)

[Následují krásná slova velekněžské modlitby Kristovy, kterou zde opakuje sv. František za své bratry.]

Otče, oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal; neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni je přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že jsi ty mě poslal. Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou, a všecko, co jest mé, jest tvoje. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my. Toto mluvím ve světě, aby měli radost moji v sobě úplnou. Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávist proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem. Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je chránil od zlého. Posvětiž je v pravdě; slovo tvé jest pravda. Jako ty jsi mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli v pravdě. Neprosím pak toliko za ně, nýbrž i za ty, kteří skrze slovo

jejich uvěří ve mne, aby všichni jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mne poslal a je miloval, jako mne miluješ. A ve známost uvedl jsem jim jméno tvé a ve známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich a já v nich. Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou v království tvém. (Jan. 17, 6.—26.)

HLAVA XXIII.

Modlitba, hymna a díkůvzdání.

Všemohoucí, přesvatý, nejvyšší a nejvznešenější Bože, svatý Otče a spravedlivý Pane, králi nebes i země, pro tebe vzdáváme tobě díky, za to, žes svou vůlí svatou a skrze jediného svého Syna v Duchu svatém stvořil všechno duchovní i tělesné a nás stvořiv k svému obrazu a podobenství postavil jsi v ráji, kdež jsme vlastní vinou poklesli. Díky tobě vzdáváme za to, že jako jsi nás stvořil skrze Syna svého, tak skrze pravou a svatou lásku, kterous nás miloval (Jan. 17, 26.), jsi způsobil, že se narodil On, pravý Bůh a pravý člověk, z přeslavné Panny, blahoslavené, svaté Marie a že jsi chtěl, abychom my, zajatci, byli vykoupeni skrze jeho kříž, krev a smrt. Díky vzdáváme tobě za to, že týž Syn tvůj přijde opět v slávě své velebnosti, aby hříšníky, kteří pokání nečinili a tebe nepoznali, zavrhl do ohně věčného; avšak všem dobrým, kteří tebe poznali, uctívali a tobě sloužili, řekne: »Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa.« (Mat. 25, 34.)

Ježto nejsme, my ubozí hříšníci, hodni vzývati tvé jméno, prosíme pokorně, aby Pán náš Ježíš

Kristus, tvůj milý Syn, v němž se tobě dobře zalíbilo (Mat. 17, 5.), spolu s Duchem svatým, Utěšitelem, díky tobě vzdal za všechno, jak se tobě líbí, neboť on tobě vždy zadostučiní ve všem, skrze něhož jsi nám tolik dobrého učinil. Alleluja! Přeslavnou Matku, nejblaženější Marii vždycky Pannu, svatého Michala, Gabriela, Rafaela a všechny sbory blažených duchů, Serafíny, Cherubíny, Trůny, Panstva, Knížetstva, Mocnosti, Síly, Archanděly a Anděly, svatého Jana Křtitele, Jana evangelistu, Petra, Pavla a svaté patriarchy, proroky, svatá Neviňátka, svaté apoštoly, evangelisty, učedníky, mučedníky, vyznavače, panny, svaté Eliáše a Henocha a všechny světce, kteří byli a budou a jsou: ty všechny prosíme pokorně pro tvou lásku, aby, jak se tobě líbí, vzdali díky tobě, Bohu nejvyššímu, pravému, věčnému a živému, i tvému nejdražšímu Synu Pánu našemu Ježíši Kristu a Duchu svatému Utěšiteli na věky věkův. Amen. Alleluja.

Všechny sloužící Pánu Bohu v svaté Církvi katolické, všechny církevní řády, kněze, jáhny, podjáhny, akolythy exorcisty, lektory, ostiáře a všechny kleriky, všechny řeholníky a všechny řeholnice, všechny děti a pacholata, chudé a nízké, krále a knížata, řemeslníky, rolníky, sluhy a pány, všechny panny, svobodné, manžely, laiky, muže a ženy, všechna nemluvňátka, dospívající, jinochy a starce, zdravé i nemocné, všechny maličké i vznešené a všechny národy, kmeny, rody a jazyky, všechna pokolení a všechny lidi na celém světě, kteří jsou a budou, ty všechny pokorně prosíme my všichni bratři Menší, neužiteční sluhové, abychom všichni setrvali v pravé víře a pokoře, neboť jinak nelze

dojíti spasení. Všichni milujme celým srdcem, celou duší, celou myslí a silou, celým rozumem, všemi schopnostmi, celou náklonností, celou žádostí, z celých útrob duše své, všemi touhami a celou vůlí Pána Boha (Deut. 6, 5.; Mar. 12, 30, 33.; Luk. 10, 27.), který dal a dává nám všem celé tělo, celou duši a život, který nás stvořil, vykoupil a z pouhého milosrdenství svého spasil, jenž nám ubohým, bídným, nestálým, nevěrným, neznalým a zlým všemožná dobrodiní udělil a ještě udílí.

Nežádejme tedy ničeho jiného, nepřejme si ničeho, nemějme v ničem záliby a potěšení, než ve svém Stvořiteli a Vykupiteli a Spasiteli, jediném pravém Bohu, jenž jest plnost dobra, všeliké dobro, celé dobro, pravdivé a nejvyšší dobro, jenž jest jediný dobrý (Luk. 18, 19.), svatý a laskavý, příjemný a sladký, jenž jediný jest svatý, spravedlivý, pravý a věrný; jenž jediný jest dobrotivý, nevinný a čistý, od něhož, skrze něhož a v němž jest celé odpuštění, každá ctnost a celá sláva všech kajících i spravedlivých, všech blažených v nebi s ním se radujících. Nic tedy nám nepřekážej, nic nás neodluč, nic nám nebraň! Všude, vždycky, každé hodiny, každého dne a ustavičně věřme pravdivě a pokorně, chovejme v srdci, milujme, ctěme, klaňme se, služme, chvalme a dobrořečme, oslavujme a vyvyšujme, velebme a děkujme nejvyššímu a nejvznešenějšímu Bohu věčnému v Trojici a Jednotě, Otci, Synu a Duchu svatému, Stvořiteli všech v něho věřících, doufajících a jej milujících, jenž jest bez počátku a konce, neměnitelný a neviditelný, nevypravitelný, nevypověditelný, nepojatelný, nevyzpytatelný, požehnaný, chvalitebný, slavný, vyvý-

šený, vznešený, skvělý, příjemný, milý, lahodný a nade všecko toužebný na věky věkův.

HLAVA XXIV.

Povzbuzení bratří.

Ve jménu Boha všemohoucího prosím své bratry, aby se naučili řádu a smyslu toho, co jest napsáno v této řeholi ke spáse svých duší a aby se často na to rozpomínali. Prosím Boha, jenž jest všemohoucí, trojjediný, aby požehnal všem, kdo vyučují, učí se, pamatují a jednají dle toho, kdykoliv opakují to, co jest zde napsáno pro naši spásu. Prosím všechny, líbaje jim nohy, aby si toho velmi vážili, opatrovali a uchovávali to. Před Bohem všemohoucím, před papežem a »pod poslušností« nařizuji já, bratr František, aby z této řehole nikdo něčeho neubíral, aniž čeho nepřidával a aby neměli bratří jiné řehole.

Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.
Jakož bylo na počátku, nyní i vždycky,
až na věky věkův. Amen.

III. Třetí (resp. IV.) řehole officielní.

Předešlá řehole neosvědčila se pro rozvláčnost a nesoustavnost a František nežádal za její schválení. Proto ji přepracoval na Holubičí hoře. Čtyřicetidenním postem očekával dle příkladu Mojžíšova zákona Božího (2. Mojž. 24, 28.) a pak kázal bratru Lvovi, aby napsal novou »řeholi a život bratří Menších«. Ale tuto řeholi ztratil vikář řádu Eliáš a proto musil František složiti řeholi znovu. Ta byla na kapitule r. 1223 přehlédnuta a, dle některých pramenů (hlavně Zrcadla dokonalosti), na některých místech změněna a přizpůsobena za jednotná, ústavní pravidla řádu. Ještě téhož roku byla schválena od papeže Honoria III. — Překlad jest podán z jmenovaného Výkladu této řehole (viz v I. díle str. 58., pozn. 4.).

Bulla papeže Honoria III. o řeholi bratří Menších.

Honorius, biskup a sluha služebníků Božích, milým synům bratru Františkovi a ostatním bratrům z řádu bratří Menších pozdrav a apoštolské požehnání.

Stolice apoštolská má v obyčeji ke zbožným přáním svolovati a slušným žádostem prosících blahovolnou přízeň projevovati. Pročež, milí synové v Pánu, vašim zbožným prosbám jsouce nakloněni,

řeholi řádu vašeho schválenou od papeže Innocence, slavné paměti předchůdce našeho (t. j. řeholi první (1209) ústně schválenou), v uvedeném znění právomocí apoštolskou vám potvrzujeme a pod záštitou této listiny v ochranu béřeme. Ta zní:

Ve jménu Páně počíná se řehole a život bratří Menších.

HLAVA I.

Řehole a život Bratří Menších jest ten: Svaté evangelium Pána našeho, Ježíše Krista, zachovávati životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě. Bratr František slibuje poslušnost a úctu papeži Honoriovi, jeho nástupcům řádně zvoleným a Církvi římské. Ostatní pak bratří zavázáni jsou bratra Františka a jeho nástupce poslouchati.

HLAVA II.

O těch, kdo chtějí tento život přijmouti a jak mají býti přijímáni.

Budou-li někteří chtíti tento život přijmouti a přijdou k našim bratřím, ať je pošlou ke svým ministrům provinciálům, jimž toliko a ne jiným dovoleno jest bratry přijímati. Ministři však ať je bedlivě zkoušejí z víry katolické a církevních svátostí. A když to vše věří a chtějí věrně vyznávati a až do konce přísně zachovávati a nemají-li manželek, nebo mají-li je a manželky vstoupily již do kláštera anebo složivše dříve slib zdrželivosti, z moci diecesánního biskupa daly jim své dovolení a jsou-li manželky samy takového věku, že podezření o nich

vzniknouti nemůže: ať jim řeknou slova svatého evangelia, aby šli, prodali vše, co mají, a snažili se rozdati to chudým (Mat. 19, 21.); kdyby toho učiniti nemohli, dostačí jim dobrá vůle. Bratří pak a ministři jejich ať se varují starati se o jejich majetek, aby mohli svobodně naložiti se svým jměním, jak jim to Pán vnukne. Kdyby však žádáni byli o radu, dovoleno jest ministrům poslati je k některým lidem bohabojným, aby podle jejich rady jmění své rozdali chudým.

Potom ať jim propůjčí oděv zkušební, totiž dva hábity bez kapuce, cingulum, spodní šat a kaparon až k cingulu, leč by někdy ministři podle vůle Boží něco jiného za dobré uznali. Po dokonaném roce zkušebním ať jsou přijati k poslušnosti, aby slíbili, že budou tento život a řeholi vždycky zachovávati. A nikterak nebude jim volno z toho řádu vystoupiti podle rozkazu svatého Otce papeže [1]), neboť dle svatého evangelia, žádný, kdo vztahuje ruku svou k pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý pro království Boží (Luk. 9, 62.). Ti pak, kdo již poslušnost slíbili, ať mají jeden hábit s kapucí a kdo by si přál, druhý bez kapuce. A kdo jsou nuceni potřebou, mohou nositi obuv. Všichni pak bratří ať se odívají šaty lacinými; a s požehnáním Božím mohou je spravovati suknem a jinými záplatami. Napomínám však a vybízím je, aby nepohrdali a neposuzovali těch lidí, které vidí oděné rouchy jemnými a pestrými a požívající vybraných pokrmů a nápojů, nýbrž spíše ať každý posuzuje a pohrdá sám sebou.

---

[1]) V bulle »Cum secundum consilium« Honoria III. ze 22. září 1220 (Bullarium Franciscanum t. I. pag. 6.).

HLAVA III.

O církevních hodinkách, postu a jak mají bratří jíti světem.

Klerici ať vykonávají církevní hodinky podle způsobu svaté římské Církve, kromě žaltáře, z něhož mohou míti brevíře. Laici však ať se modlí dvacet čtyři Otčenáše za jitřní, pět za chvály; za první, třetí, šestou, devátou, za každou z těch hodinek sedm; za nešpory dvanáct, za doplněk sedm; ať pak se modlí za zemřelé.

Nechť se postí od svátku Všech Svatých až do Narození Páně. Svatý pak půst, jenž trvá od Zjevení Páně nepřetržitě po čtyřicet dní, jejž Pán Ježíš svým svatým postem posvětil (srov. Mat. 4, 2.), kdož dobrovolně zachovávají, požehnáni buďtež od Pána; kdo však nechtějí, nejsou nuceni; druhý však půst až do Vzkříšení Páně ať zachovávají. V jiných pak dobách nejsou zavázáni se postiti, vyjma v pátek. V době pak zřejmé potřeby bratří nejsou zavázáni k postu tělesnému.

Radím pak, napomínám a vybízím bratry své v Pánu Ježíši Kristu, kdykoliv jdou světem, aby se nehádali a nepřeli (srov. II. Tim. 2, 14. a Tit. 3, 2.), ani jiných neposuzovali; nýbrž ať jsou tiši, mírumilovni, skromni, vlídni a pokorni, uctivě mluvíce s každým, jak se sluší. Nemají pak jezditi koňmo, nejsou-li nuceni zřejmou potřebou nebo churavostí. Do kterýchkoli domů přijdou, nejprve ať řeknou: »Pokoj domu tomuto.« A podle svatého evangelia (srov. Luk. 10, 5. a 8.) ze všech pokrmů, které se jim předkládají, smějí požívati.

HLAVA IV.

Že bratří nemají přijímati peněz.

Přísně nařizuji všem bratřím, aby peněz nikterak nepřijímali, ani sami, ani skrze prostředníka. Avšak o potřeby nemocných a ošacení ostatních bratří provinciálové toliko a kustodové s přispěním duchovních přátel bedlivě mají pečovati podle míst, časů a studených krajů, jak za dobré uznají, že potřeba toho vyžaduje; vždycky však toho šetříce, aby, jak řečeno bylo, peněz nepřijímali.

HLAVA V.

O způsobu práce.

Bratří, kterým dal Bůh schopnost k práci, ať pracují svědomitě a s dobrým úmyslem, totiž tak, aby odstraníce zahálku, nepřítelkyni duše, nepotlačovali v sobě ducha svaté modlitby a zbožnosti, jemuž mají ostatní časné věci sloužiti. Jako mzdu za práci ať přijímají pro sebe a své spolubratry životní potřeby kromě peněz a to pokorně, jak se sluší na služebníky Boží a následovníky nejsvětější chudoby.

HLAVA VI.

Že si bratří nemají ničeho přivlastňovati; jak mají prositi o almužnu a o bratřích nemocných.

Bratří ať si ničeho nepřivlastňují, ani domu, ani místa, ani jakékoli věci, nýbrž jako poutníci a cizinci (srov. I. Petr. 2, 11.) na tomto světě v chudobě a pokoře Bohu sloužíce, ať jdou důvěrně pro almužnu. A nesluší se, aby se styděli, neboť i Pán

7*

Ježíš stal se pro nás na tomto světě chudým. To jest ta vznešenost svrchované chudoby, jež vás, bratry mé nejmilejší, dědici a vládci království nebeského ustanovila, statky sice chudými učinila, ale ctnostmi povýšila. To buď vašim údělem, jenž uvádí do země živých (srov. Ž. 141, 7.), jehož nejmilejší bratří, zcela se přidržujíce, pro jméno Pána našeho Ježíše Krista na věky nic jiného na světě míti nechtějte.

A kdekoli bratří jsou a přebývati budou, ať se chovají k sobě vespolek jako domácí. Ať projeví jeden druhému své potřeby bez obavy, neboť kojí-li a miluje-li matka syna svého tělesného, čím více má každý milovati a pečovati o bratra svého duchovního. Když pak někdo z nich onemocní, mají ho ostatní bratří tak ošetřovati, jak by si přáli, aby sami byli ošetřováni.

HLAVA VII.

O pokání, jež má býti uloženo bratřím hřešícím.

Jestliže by někteří z bratří z ponoukání zlého nepřítele smrtelně zhřešili, pro ty hříchy, o nichž mezi bratry se ustanoví, aby se v nich útočiště bralo k samotným ministrům provinciálům, zavázáni jsou jmenovaní bratří utéci se k nim bez odkladu, jak budou moci nejdříve. Ministři pak, jsou-li kněžími, milosrdně ať jim uloží pokání; nejsou-li však kněžími, ať je dají uložiti od jiných kněží řádu, jak před Bohem za nejlepší uznají. Mají se však varovati, aby se nehněvali a nermoutili pro něčí hřích, poněvadž hněv a zármutek v nich a též v ostatních překážejí lásce.

HLAVA VIII.

O volbě ministra generála tohoto bratrstva a o kapitule svatodušní.

Všichni bratří zavázáni jsou míti vždycky jednoho z bratří tohoto řádu za ministra generála a služebníka celého bratrstva a mají ho přesně poslouchati. Po jeho smrti vykonána buď od ministrů provinciálů a kustodů volba jeho nástupce při kapitule svatodušní, k níž mají se vždy současně shromážditi ministři provinciálové tam, kamkoli bude od ministra generála ustanoveno a to jednou ve třech letech nebo v jiné lhůtě delší nebo kratší, jak to bude od jmenovaného ministra zařízeno. Kdyby bylo někdy všem ministrům provinciálům a kustodům zřejmo, že zmíněný ministr nepostačuje ke službě a obecnému prospěchu bratří, zavázáni jsou jmenovaní bratří, kterým jest volba svěřena, ve jménu Páně zvoliti si jiného za kustoda. Po kapitule svatodušní jednotliví provinciálové a kustodové, budou-li chtíti a uznají-li za dobré, mohou ve svých kustodiích jednou toho roku svolati bratry své ke kapitule.

HLAVA IX.

O kazatelích.

Bratří ať nekáží v biskupství některého biskupa, bylo-li jim to od něho zapovězeno. Nikdo pak z bratří ať se vůbec neodvažuje lidu kázati, leč bude-li od ministra generála tohoto bratrstva vyzkoušen a za schopna uznán a bude-li mu od něho úřad kazatelský svěřen. Napomínám také a vybízím ony bratry, aby v kázáních, jež konají, jejich

řeč byla promyšlena a slušna (srov. Žid. 11, 6. a 17, 30.) ku prospěchu a vzdělání lidu, aby mu připomínali hřích a ctnost, trest a slávu a to stručnou řečí, neboť krátce mluvil Pán na zemi. (Řím. 9. 28.)

HLAVA X.

O napomenutí a domluvě bratrské.

Bratří, kteří jsou ministry a služebníky ostatních bratří, ať navštěvují a napomínají své bratry a pokorně a laskavě jim domlouvají, ničeho jim nepřikazujíce, co by bylo proti jejich svědomí a naší řeholi. Bratří však, kteří jsou poddanými, ať se rozpomenou, že se pro Boha zřekli vlastní vůle. Z toho důvodu přísně jim nařizuji, aby poslouchali svých ministrů ve všem, co zachovávati Bohu slíbili a co není proti jejich svědomí a naší řeholi.

A kdekoliv jsou tací bratří, kteří by věděli a seznali, že nemohou řeholc v jejím duchu zachovávati, mají a mohou se utéci ke svým ministrům. Ministři však ať je přijmou laskavě a dobrotivě a tak přívětivě ať s nimi jednají, aby mohli s nimi mluviti a jednati jako páni se svými služebníky, neboť tak tomu býti má: Ministři buďtež služebníky všech bratří.

Napomínám tudíž a vybízím bratry v Pánu Ježíši Kristu, aby se vystříhali marné slávy, závisti, lakomství (Luk. 12, 15), péče a starosti o tento svět, utrhačnosti a reptání. Ti pak, kdo čísti a psáti neumějí, ať nepečují o to, aby se tomu naučili; nýbrž ať usilují o to, po čem mají nade vše toužiti, aby totiž měli ducha Páně a jeho svaté působení, aby se k Němu vždy s čistým srdcem modlili, aby byli po-

korni a trpělivi v pronásledování a v nemoci, aby milovali ty, kteří nás pronásledují, haní a tupí, poněvadž praví Pán: Milujte nepřátele své a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a vám utrhají. (Mat. 5, 44.) Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. (Mat. 5, 10.) Kdo pak setrvá až do konce, ten spasen bude. (Mat. 10, 22.)

HLAVA XI.

Že bratří nemají choditi do ženských klášterů.

Přísně nařizuji všem bratřím, aby neměli podezřelých společností nebo řečí se ženami; a aby nechodili do ženských klášterů kromě těch, kterým uděleno bylo od svaté Stolice zvláštní dovolení. A nemají býti kmotry mužům ani ženám, aby při té příležitosti mezi bratry neb o bratřích nevzniklo pohoršení.

HLAVA XII.

O těch, kteří jdou mezi Saracény a jiné nevěřící.

Kteříkoliv z bratří z vnuknutí Božího chtěli by jíti mezi Saracény a jiné nevěřící, ať žádají potom o dovolení od svých ministrů provinciálů. Ministři pak ať nikomu z nich dovolení k cestě neuděluji, leč těm, které uznají za schopné k tomu poslání.

K tomu ještě ukládám ministrům pod poslušností, aby žádali od svatého Otce o jednoho z kardinálů svaté římské církve, aby byl správcem, ochráncem i karatelem tohoto bratrstva, abychom jsouce vždy poddáni a podřízeni u podnoží svaté římské Církve a jsouce stálí ve víře katolické, za-

chovávali chudobu, pokoru a svaté evangelium Pána našeho Ježíše Krista, které jsme odhodlaně slíbili.

Závěr bully:

Nikomu tudíž z lidí nebudiž dovoleno tuto listinu Našeho potvrzení zrušiti nebo opovážlivě se jí protiviti. Kdyby se však někdo toho odvážil, nechť zví, že upadne v nemilost Boha všemohoucího a blahoslavených Petra a Pavla, apoštolů jeho.

Dáno v Lateránu dne 29. listopadu našeho papežství roku osmého.

Chvála sv. Františka na třetí řeholi.

Dílko to podává de la Haye z Pisana (jmen. spis de Conformitate), z Rudolphia, ze Sedulia a některých jiných. Hájí jeho pravost, ale jest to spisek pouze legendárně sv. Františku připsaný.

Moji bratří a nejdražší dítky, dobře nám bylo učiněno, že byla tato řehole schválena. Jestiť to kniha života, naděje spásy, štít slávy, sladkost evangelia, cesta kříže, stav dokonalosti, klíč k ráji, pečeť věčné smlouvy. Každý z vás ví, jaký význam má pro náš svatý řád, poněvadž náš nepřítel a protivník se snaží použíti vší své dovednosti a dovede položiti všemožné škodlivé léčky. Proto by přivedl přemnohé do nejvyšších nebezpečí, kdyby nebyli ohraženi dobrodiním řeholnictví. Naučte se tedy všichni té řeholi a co jste přísahali, o tom přemýšlejte uvnitř a mějte ji vždy s sebou, s úmyslem vždycky ji zachovávati, poněvadž s ní máte umříti.

IV. Řehole Chudých sester sv. Kláry.

Této řehole pro klarisky, čili II. řád, sv. František nenapsal. Svědectví papeže Řehoře IX., že dal František Kláře a jiným zbožným ženám v Pánu »Způsob života«, týká se dílka uvedeného Waddingem (de la Hayem) jako list IV. (str. 10.). Taktéž »Poslední vůle pro sestry sv. Kláry«, o níž svědčí sama Klára, jest spisek uvedený v listech jako list V. str. 11.).

Několik let potom (r. 1228) dal **kardinál Hugolin** klariskám řeholi, kterou Klára a sestry slavně slíbily. Byla složena na základě III. řehole Prvního řádu a potvrzena r. 1253 papežem Innocencem IV.

Ve jménu Páně. Amen. Počíná se řehole a život Chudých sester sv. Kláry.

HLAVA I.

Řehole a život řádu Chudých sester jest ten: Svaté evangelium Pána našeho Ježíše Krista zachovávati životem v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě. Klára, nehodná služka Kristova, slibuje poslušnost a úctu papeži Innocencovi (IV.), jeho nástupcům řádně zvoleným a Církvi římské. A jako na počátku svého obrácení spolu se sestrami slíbila poslušnost bratru Františkovi, tak slibuje zachovávati ji neporušeně jeho nástupcům. Ostatní pak se-

stry zavázány jsou poslouchati vždycky nástupců bratra Františka, sestry Kláry a ostatních abatyší řádně zvolených za její nástupkyně.

HLAVA II.
Jak mají býti přijímány.

Přijde-li některá žena z Božího vnuknutí k sestrám hodlajíc přijmouti tento život, abatyše jest povinna tázati se na souhlas všech sester. Souhlasí-li většina, může ji s dovolením kardinála ochránce řádu přijmouti. Před přijetím ať ji vyzkouší nebo dá vyzkoušeti z víry katolické a církevních svátostí. A když ve vše věří a chce věrně vyznávati a až do konce přísně zachovávati a nemá-li manžela, nebo má-li a vstoupil-li již s dovolením diecesánního biskupa do kláštera, složiv již slib zdrželivosti, nebrání-li v tom jeho stáří nebo nemoc nějaká a slabost, — pak ať abatyše vyloží žadatelce důkladně způsob toho života. Bude-li majetná, ať jí řekne slova svatého evangelia, aby šla, prodala vše, co má a snažila se rozdati to chudým (Mat. 19, 21.); kdyby toho učiniti nemohla, dostačí jí dobrá vůle. Ať se varuje abatyše a její sestry, aby se nestaraly o její majetek, aby mohla svobodně se svým jměním nakládati, jak jí to Pán vnukne. Kdyby však přece žádala o radu, ať ji pošlou k některým svědomitým a bohabojným lidem, aby podle jejich rady rozdala své jmění chudým.

Na to budtež jí ostříhány vlasy dokola hlavy, pak odňat oděv světský a odevzdány jí tři tuniky a pláštík. Od té chvíle není jí volno vyjíti z kláštera bez prospěšné, zřejmé a chvalitebné příčiny. Po dokonaném roce zkušebním ať jest přijata k po-

slušnosti, aby slíbila, že bude tento život a chudobu vždycky zachovávati. V roce zkušebním ať se žádná nezahaluje. Sestry mohou míti pláštíky dle způsobu počestné služby a práce. Abatyše ať se jim svědomitě stará o oděv podle potřeby osobní, dle míst, času a podnebí, jak toho uzná potřebu.

Dívkám, které budou přijaty do kláštera před zákonným věkem k nastoupení do řádu (21. rokem), buďtež zastřiženy vlasy do kolečka a místo oděvu světského, buďtež oděny rouchem řeholním dle ustanovení abatyše. Když dospějí ve věk ustanovený, ať jsou oblečeny dle způsobu druhých a složí sliby; abatyše nechť se postará svědomitě jak pro ně tak pro druhé novicky o učitelku ze vzorných sester kláštera, aby je bedlivě vyučila svatému obcování a počestným mravům dle pravidel professe sester.

Při zkoušce a přijímání sester sloužících mimo klášter ať jest zachován týž způsob; ty sestry mohou nositi obuv. Žádná žena, která nebyla přijata dle způsobu jejich professe, ať nesídlí se sestrami v jednom klášteře.

Pro lásku přesvatého a nejmilejšího dítka Ježíše zavinutého chudičkými plénkami a položeného v jeslích i ve jménu jeho matky napomínám, prosím a vybízím své sestry, aby se odívaly šatem lacinym.

HLAVA III.

O posvátných hodinkách, postu a kolikrát mají jíti k sv. přijímání.

Sestry, které znají čísti, ať vykonávají posvátné hodinky dle způsobu bratří Menších užívajíce brevíře a odříkávajíce je bez zpěvu. Které by

z rozumného důvodu nemohly se někdy modliti brevíř, mohou jako druhé sestry odříkati Otčenáše. Sestry, které neumějí čísti, ať říkají dvacet čtyři Otčenáše za jitřní, pět za chvály; za první, třetí, šestou, devátou, za každou z těchto hodinek 7, za nešpory 12, za doplněk 7. — Za zemřelé ať se modlí též při nešporách 7 Otčenášů s veršem Odpočinutí věčné..., a za jitřní 12 Otčenášů. Sestry znající čísti jsou povinny modliti se hodinky za zemřelé. Za zemřelou sestru ať říkají 50 Otčenášů.

Ať se postí každého dne; o svátku Narození Páně, ať připadne na kterýkoli den, mohou dvakrát za den jísti. Dívkám chorobným a mimo klášter pracujícím může abatyše dle svého uznání uleviti od postu. V době zřejmé potřeby nejsou sestry zavázány k postu tělesnému.

Nejméně dvanáctkrát za rok se svolením abatyše ať přistoupí ke zpovědi. Ať se varují, aby při tom nemluvily více, než se týká zpovědi a spásy duše. Šestkrát za rok ať přijímají nejsvětější Svátost a to: Na den Narození Páně, na Zelený čtvrtek, na Hod Boží velikonoční a svatodušní, o svátku Nanebevzetí Panny Marie a o Všech Svatých. K posloužení nejsvětější Svátostí sestrám nemocným mají přístup do kláštera kaplani.

HLAVA IV.

O volbě abatyše.

Při volbě abatyše jsou sestry povinny zachovávati kanonický způsob volby. Ať se postarají o to, aby jim generální ministr nebo provinciál řádu bratří Menších poradil ve volbě, aby byla vykonána

k všeobecné spokojenosti a prospěchu. Budiž zvolena toliko ta sestra, která již složila sliby. Kdyby byla zvolena sestra bez slibů, nebo jinak jim vnucena, ať jí neposlouchají tak dlouho, dokud nesloží řeholních slibů. Po její smrti ať se vykoná volba nové abatyše. Kdyby bylo někdy všem sestrám zřejmo, že jmenovaná abatyše nepostačí ke službě a obecnému prospěchu sester, jsou povinny zmíněné sestry zvoliti si co nejdříve udaným již způsobem jinou sestru za abatyši a matku. Zvolená abatyše ať uváží, jaké břímě na se vzala a komu bude povinna vydati počet ze správy stádce sobě svěřeného. Ať hledí, aby byla v čele ostatních spíše ctnostmi a svatými mravy nežli úřadem, aby sestry povzbuzeny jejím příkladem poslouchaly více z lásky než ze strachu. Ať se vyhýbá stranické náklonnosti k některým, aby, milujíc jen část sester, nedala pohoršení celku. Ať těší sestry zarmoucené: Ať jest též posledním útočištěm spásy sester nemocných, aby snad, nemohouc sestrám pomoci ke zdraví, nebyla jim příčinou zoufalství. Ať sdílí s nimi společný život ve všem, zvláště v kostele, příbytku, jídelně, nemocnici a v oděvu. Totéž jest povinna zachovávati i její zástupkyně.

Nejméně jednou týdně jest abatyše zavázána svolati sestry ke shromáždění, kde sama i sestry mají se pokorně vyznati ze všech veřejných hříchů a přestupků. Tam ať se též poradí se všemi sestrami o tom, co jest potřebí k prospěchu a důstojnosti kláštera, neboť často zjevuje Pán lepší rady nižšímu. Ať se nezadlužuje velkým dluhem, leč se souhlasem sester a pro zřejmou potřebu a to se staň skrze správce. Abatyše a sestry ať nepřijímají do

kláštera něčeho k uschování; neboť často by z toho povstaly hádky a nedorozumění.

K utužení jednoty a vzájemné lásky i pokoje ať jsou osazovány všechny úřady kláštera za společného souhlasu všech sester. Tím způsobem ať jest zvoleno nejméně 8 vzorných sester, jichž rady má následovati abatyše v tom, co se týká způsobu života sester. Sestry mohou a mají, uznají-li za užitečno, složiti s úřadu sestry zastávající různé úřady a na jejich místo zvoliti jiné.

HLAVA V.

O mlčení, o způsobu mluvení v hovorně u mřížek.

Od večerní hodiny doplňku až do ranní hodinky třetí ať zachovají sestry mlčení, vyjma těch, které zastávají právě službu venku mimo klášter. Ať zachovávají ustavičně mlčení v kostele, ve spárně a v jídelně po čas jídla; též v nemocnici, kde jen pro zotavení a obsluhu nemocných dovoleno jest jim mluviti. Mohou pak vždy a všude projevovati si šeptem své potřeby.

Sestrám není dovoleno mluviti v hovorně nebo u mřížek bez souhlasu abatyše nebo její zástupkyně. Která dovolení obdrží, nesmí mluviti v hovorně sama, leč ve společnosti dvou sester jakožto svědkyň. Ke mřížkám však ať nepřistupuje leč v přítomnosti tří od abatyše nebo její zástupkyně ustanovených sester a to z tajemnic, které byly zvoleny od sester za rádkyně abatyše. Tento způsob ať hledí abatyše a její zástupkyně dle možnosti vždy zachovávati; — přístup ke mřížkám ať dovolí velmi zřídka. — Mluvení u brány klášterní však ať se

nikterak netrpí. Na mřížkách buď připevněna záclona, která budiž odhrnuta jen tehdy, poslouchají-li sestry slovo Boží a mluví-li k někomu.

Brána budiž dřevěná, opatřená několika neb alespoň dvěma závorami, pevně uzavřená veřejemi a kládami, aby mohla býti uzavřena v noci dvěma zámky. Jeden klíč mějž abatyše, druhý sakristánka. — Žádná sestra ať nemluví u mřížek před východem a po západu slunce. V čase čtyřiceti dnů od sv. Martina do vánoc a v čase velkého čtyřicetidenního postu nesmí žádná mluviti v hovorně, vyjma knězi se zpovídati a v případě jiné naléhavé potřeby dle rozhodnutí abatyše neb její zástupkyně.

HLAVA VI.

Že sestry nemají přijímati statků a vlastnictví ani samy ani skrze prostředníka.

Abatyše a všecky sestry ať zachovávají bedlivě svatou chudobu, jak slíbily Bohu a to bezúhonně až do konce: nesmí totiž přijímati ani míti statků, ani vlastnictví, ani samy, ani skrze prostředníka, ani to, co může býti rozumně nazváno »vlastnictvím«; pouze kousek půdy mohou míti pro počestnou potřebu a obnovování kláštera. Tato půda budiž obdělávána jen na zahradu k domácí potřebě.

HLAVA VII.

O způsobu práce.

Sestry, kterým dal Bůh schopnost k práci, ať pracují svědomitě po hodince třetí počestné a užitečné práce, tak, aby odstraníce zahálku, nepřítel-

kyni duše, nepotlačovaly v sobě ducha svaté modlitby a zbožnosti, jemuž mají ostatní časné věci sloužiti. Hotovou ruční práci ať ukáží veřejné na shromáždění abatyši nebo její zástupkyni. Taktéž ať se stane s almužnou, kterou někdo udělí pro potřeby sester, aby mohla býti učiněna společná vzpomínka za dobrodince. To vše budiž rozděleno abatyší nebo její zástupkyní dle rady tajemnic.

HLAVA VIII.

Že si sestry nemají ničeho přivlastňovati a o sestrách nemocných.

Sestry ať si ničeho nepřivlastňují, ani domu, ani místa, ani jakékoli věci, nýbrž jako poutnice a cizinky na tomto světě v chudobě a pokoře Bohu sloužíce, ať posílají důvěrně pro almužnu. A nesluší se, aby se styděly, neboť i Pán Ježíš stal se pro nás na tomto světě chudým. To jest ta vznešenost svrchované chudoby, jež vás, sestry mé nejmilejší, dědičkami a paními království nebeského ustanovila, statky sice chudými učinila, ale ctnostmi povýšila. To buď vašim údělem, jenž uvádí do země živých.

Žádná sestra nesmí poslati psaní, něčeho přijmouti nebo z kláštera uděliti bez dovolení abatyše. Když jí něco pošlou rodiče nebo jiní, ať jí to abatyše udělí; sama však si to může ponechati, je-li třeba, jinak ať to dá laskavě té sestře, potřebuje-li toho. Jsou-li pak poslány peníze, ať se postará abatyše na radu tajemnic, aby jí byly opatřeny za ně potřebné věci.

O nemocné sestry ať se abatyše svědomitě stará a buď sama nebo skrze druhé ať dle možnosti

laskavě a svědomitě jim zaopatří lékařskou poradu, pokrmy a jiné potřeby, kterých vyžaduje jejich nemoc. Všechny sestry jsou zavázány pečovati a obsluhovati sestry nemocné, jak by sobě samy přály, kdyby byly nějakou chorobou na lůžko upoutány.

Ať projeví jedna druhé své potřeby bez obavy, neboť, kojí-li a miluje-li matka dceru svou tělesnou, čím více má každá milovati a pečovati o sestru svou duchovní! Nemocné ať leží na pytlových, pilinami vycpaných slamnících a pod hlavou ať mají podušky s peřím. Kterým jest třeba lněných slamníků, ať je mají. Nemocné sestry mohou krátce pohovořiti s těmi, kdo je přijdou navštíviti z venku, mluví-li k nim bohabojně. Ostatní sestry, které posluhují nemocným, ať nemluví s návštěvníky, leč za přítomnosti dvou tajemnic určených abatyší a její zástupkyní. Tyto se mají starati, aby tento způsob rozmluvy byl vždy zachován.

HLAVA IX.

O pokání, jež má býti sestrám uloženo.

Jestliže by některá sestra z ponoukání zlého nepřítele smrtelně zhřešila a byvši abatyší nebo jinými sestrami dvakrát neb třikrát napomenuta, přece se nepolepšila, po tolik dní, jak dlouho byla zatvrzelá, ať pojídá toliko chléb a vodu klečíc na zemi v jídelně přede všemi sestrami; ba ještě horším trestům ať jest vydána na rozkaz abatyše. Ať jsou konány mezi tím za ni modlitby, aby Pán osvítil její srdce k pokání. Abatyše a sestry ať se nehněvají pro její hřích, poněvadž hněv a zármutek v nich a též v ostatních překážejí v lásce.

Povstane-li mezi sestrami, čehož Bůh nedopouštěj, rozepře nebo hádka pro slovo nějaké nebo věc: tehdy ta sestra, která byla toho příčinou, dříve než přistoupí k modlitbě, ať se nejenom pokorně vrhne k nohám uražené sestry prosíc za odpuštění, nýbrž ať jí uctivě žádá, aby se pomodlila k Pánu Bohu, aby jí odpustil. Tato pak, pamětliva slova Páně, neodpustí-li sama z celého srdce, že jí ani Otec nebeský neodpustí (Mat. 6, 15.), ať odpustí co nejlaskavěji své sestře všechno bezpráví sobě učiněné.

Sestry, které slouží venku z kláštera, ať se nikde zbytečně nezdržují nad zřejmou potřebu. Ať se chovají počestně, málo mluví, aby svítily vždy dobrým příkladem. Ať se mají velice na pozoru, aby neměly s někým podezřelých styků a společností; ať nejsou kmotřenkami mužů nebo žen, aby z toho nepovstalo reptání a pohoršení. Ať se neopováží vnášeti klepy ze světa do kláštera a naopak jsou přísně zavázány nemluviti venku o věcech, které se mluví a konají v klášteře, což by způsobilo pohoršení. Zhřeší-li některá sestra proti těmto dvěma zákazům, budiž jí dle moudrého rozhodnutí abatyše milosrdně uloženo pokání. Bude-li však do toho zlého návyku stále a stále klesati, tu pak podle velikosti viny ať jí uloží abatyše na radu tajemnic trest.

HLAVA X.

O visitaci sester od abatyše.

Abatyše ať navštěvuje a napomíná své sestry a pokorně a laskavě ať jim domlouvá, nepřikazujíc jim ničeho, co by bylo proti jejich svědomí a těmto

slibům. Sestry však, které jsou poddanými, ať si vzpomenou, že se pro Boha zřekly vlastní vůle. Z toho důvodu přísně jim nařizuji, aby poslouchaly své abatyše ve všem, co zachovávati Bohu slíbily a co není proti jejich svědomí a slibům.

Napomínám tudíž a vybízím sestry v Pánu Ježíši Kristu, aby se vystříhaly marné slávy, závisti, lakomství (Luk. 12, 15.), péče a starosti o tento svět, utrhačnosti, reptání a nesvárů. Ať zachovávají bedlivě lásku, která jest svazkem dokonalosti. (Koloss. 3, 14.)

Ty pak, které čísti a psáti neuměji, ať nepečují o to, aby se tomu naučily; nýbrž ať usilují o to, po čemž mají nade vše toužiti, aby totiž měly ducha Páně a jeho svaté působení, aby se k Němu vždy s čistým srdcem modlily, aby byly pokorny a trpělivy v pronásledování a v nemoci, aby milovaly ty, kteří je pronásledují, haní a tupí, poněvadž praví Pán: Milujte nepřátele své a modlete se za ty, kteří vás pronásledují a vám utrhají. (Mat. 5, 44.). Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské. (Mat. 5, 10.) Kdo pak setrvá až do konce, ten spasen bude. (Mat. 10, 22.)

HLAVA XI.

O vrátné.

Za vrátnou kláštera budiž ustanovena sestra bezúhonných mravů, svědomitá a příslušného věku a sídliž za dne v otevřené celle bez dveří. Budiž jí přidělena též některá vhodná společnice, která ať ji dle potřeby ve všem vystřídá. V noci buď brána zavřena, jak bylo řečeno, ve dne buď zavřena jed-

8*

ním klíčem. Ať se mají bedlivě na pozoru a dbají o to, aby nezůstala nikdy otevřena. Ať neotevrou nikomu, kdo chce do kláštera vejíti, leč tomu, kdo má dovolení od svatého Otce nebo od pana kardinála (ochránce). Před východem slunce nesmí nikdo vejíti a po západu nikdo uvnitř zůstati, krom nutné, rozumné a nezbytné příčiny.

Bude-li dovoleno některému biskupovi sloužiti mši svatou uvnitř kláštera při nastolení abatyše, nebo při vstupu některé osoby do řádu, budiž doprovázen jen malým počtem čestných druhů a přisluhujících. Bude-li třeba, aby vešli někdy dělníci do kláštera, tehdy ať postaví abatyše k bráně vhodnou osobu, která by otevírala pouze dělníkům zaměstnaným. Sestry ať dbají o to, aby nebyly od vstupujících viděny.

HLAVA XII.

O visitaci.

Visitátorem sester budiž vždy někdo ze řádu bratří Menších dle vůle a rozkazu pana kardinála (ochránce). Buď to takový, o jehož čestnosti a mravnosti jest plná jistota. Jeho povinností jest domlouvati představené i poddaným pro přestupky proti slibům. Ať stojí na otevřeném místě, aby byl ode všech viděn a může mluviti s více i s jednotlivými sestrami o tom, co se týká povinnosti návštěvy, jak za dobré uzná.

Od téhož řádu ať žádají kaplana s jedním druhem knězem (klerikem jáhnem) dobré pověsti a osvědčené svědomitosti a dva bratry laiky milující svaté, počestné jednání, — jako až dosud se jim toho

dostávalo milostivě od řádu bratří Menších k podpoře v chudobě. Kaplan nesmí vstoupiti do kláštera sám bez soudruha. Oba, když vstoupili, ať jsou na volném místě, aby se mohli viděti navzájem a též od druhých. Aby se mohly nemocné sestry, které nemohou přijíti do hovorny, zpovídati, aby mohly přijmouti nejsvětější Hostinu, svátost posledního Pomazání a aby mohly býti konány modlitby za umírající, mohou jen ti dva (kaplan a jeho průvodce) vejíti. K pohřbu a na slavnou mši za zemřelé, nebo aby kopaly, otevřely a připravily hrob, mohou vstoupiti určité, schopné osoby dle rozhodnutí abatyše.

Kromě toho jsou sestry povinny míti vždy toho z kardinálů svaté římské Církve, který byl určen od papeže pro bratry Menší, za správce, ochránce a karatele, aby, vždycky jsouce poddány a podřízeny u podnoží svaté římské Církve a jsouce stálé ve víře katolické, zachovávaly chudobu, pokoru a svaté evangelium Pána našeho Ježíše Krista, které odhodlaně slíbily.

V. Řehole terciářů neboli bratří a sester kajících.

Také tato zde uvedená řehole není od sv. Františka. Vl. Kybal jest toho náhledu, že »memoriale«, t. j. »návrh« bratrstva kajících bratří a sester, složené snad prací Františka a kardinála Hugolína r. 1221 jest první řeholí terciářů. [1]) R. 1228 byla tato práce, jak se zdá, předělána a později nová ustanovení přidána, až vznikla řehole zde uvedená. Týž učenec praví dále: »V jednom spise můžeme nalézti pravou »řeholi« řádu terciářského, nasycenou nádhernými ideami Františkovými o pravém životě křesťanském všech stavů a národů. [2]) Jest to »list ke všem věrným křesťanům« uvedený ve sbírce listů jako list I. a II.« Kybal píše: »Nemůžeme si vskutku představiti ideálnější řehole terciářské či lépe řečeno ideálnějších mravních pravidel a zásad náboženských pro neřeholní bratrstvo, které mělo obejmouti všecky stavy a všecky národy světa křesťanského.« [3])

---

[1]) Vlastimil Kybal: Svatý František z Assisi, str. 138. a 139.

[2]) Tamtéž str. 139.

[3]) Tamtéž str. 174. a ještě násl. důkazy.

Řeholi tuto schválil papež Mikuláš IV. 18. srpna 1289. Poněvadž se tato řehole nehodila pro novou dobu, zpracoval papež Lev XIII. novou řeholi terciářskou, která jest velice příhodna pro dnešní doby a přispívá k rozšíření blahodárného řádu.

Ve jménu Páně. Amen.

HLAVA I.

O zkoušení těch, kdo chtějí vstoupiti do řádu.

Budou-li někteří chtíti zachovávati tento život a budou-li vskutku přijati, ať jsou před tím bedlivě vyzkoušeni z katolické víry a z poslušnosti k Církvi. Vyznávají-li vše statečně a věří v pravdě, mohou býti bez překážky připuštěni neboli přijati do řádu. Avšak třeba jest bedlivě se míti na pozoru, aby nebyl k zachovávání tohoto života připuštěn bludař nebo člověk nevěrec, nebo ten, kdo jest ve špatné pověsti. Bude-li však někdy seznáno, že takový přijat byl, buď co nejdříve udán strážcům víry (inkvisitorům), aby byl potrestán za zlobu své nevěry.

HLAVA II.

O přijetí žadatelů do řádu.

Chce-li někdo vstoupiti do tohoto bratrstva [1]), ať bedlivě vyzkoušejí ministři, kteří jsou ustanoveni, aby přijímali nové členy, jeho zaměstnání, stav a způsob života; potom ať mu důkladně vyloží povinnosti jmenovaného bratrstva, zvláště aby zapravil

[1]) Bratrstvo jest zde míněno jako skutečný řád (dle rozhodnutí samého Lva XIII.).

dluhy. Poté, bude-li chtíti, ať jest oblečen na způsob ostatních členů. Ať hledí své dluhy zaplatiti buď hotovými nebo zárukou a ať učiní pořádnost s příbuznými. Když vyplní ty požadavky, buď dle rozhodnutí několika svědomitých bratří přijat takto: Slíbí totiž, že bude zachovávati všechna Boží přikázání, že přijme pokání za přestupky proti způsobu tohoto života a že bude poslušen rozkazů visitátora. Zápis o jeho slibu budiž uložen ve veřejných listinách. Jiným způsobem nebuď nikdo od ministrů přijat, ač-li neuznají někdy za dobré jinak to zaříditi dle postavení osobnosti a její přednosti. Nařizujeme také, aby nikdo, kdo vstoupí do tohoto bratrstva, nevystupoval a nevracel se do světa. Může však přejíti do jiné schválené řehole. Provdaným ženám není dovolen vstup bez souhlasu manželova.

HLAVA III.

O tvaru řeholního roucha a jeho jakosti.

Bratří jmenovaného bratrstva ať se odívají stejnokrojem z prosté a lacině látky, barvy ani ne úplně bílé, ani ne černé — nebude-li někdy od visitátora na radu ministrů změněn za cennější. Pláště a kazajky ať mají bez vystřižení, neb též v celku ušité, úzké, nikoliv řasnaté; rukávy ať jsou zavřené, jak se sluší na počestnost. Sestry ať oblékají plášť a šaty taktéž z látky jednoduché; též mohou nositi sukně a zástěry bílé nebo tmavé a volný pláštík (jupku) utkaný z plátna nebo z konopí bez varhánkování. Oděv sester může býti pozměněn podle stavu a zvyku krajin. Bluz a hedvábných šálů ať neužívají; kožíšky z beránčí kůže, obuv a prosté

opánky bez ozdoby mohou nositi bratří i sestry, odložíce jiné marné ozdoby tohoto světa. (I. Petr. 2, 1.)

HLAVA IV.

Že nemají choditi na nepočestné hostiny a divadla.

Vstup k nepočestným hostinám, divadlům, zábavám, nebo tancům jest jim naprosto zakázán. Komediantům a hercům ať ničeho nedávají, ani ať nedopustí, aby jim bylo něco dáno z jejich majetku.

HLAVA V.

O zdrželivosti a postu.

Masitých pokrmů ať se zdržují v pondělí, ve středu, v pátek a v sobotu, nebude-li jinak požadovati nemoc nebo slabost. Nedospělí však mohou jísti v pondělí, ve středu a v sobotu maso, taktéž cestující. Připadne-li na ty dni zasvěcený svátek, kdy ostatní křesťané od pradávna jedí maso, mohou je též jísti. Jinak mohou jísti vejce a sýr; s ostatními řeholníky v jejich klášteřích mohou dovoleně bráti k jídlu to, co jim od nich bude předloženo. Ať jsou spokojeni s nasycením se při obědě a při večeři kromě znavených, pocestných a nemocných, kteří mohou častěji za dne jísti. Pokrm a nápoj s měrou požívaný bude jim sloužiti ke zdraví dle sv. evangelia: Mějte se na pozoru, aby srdce vaše se neobtížila opojeností a opilstvím a péčemi tohoto života, a aby onen den nepřišel na vás náhle. (Luk. 21, 34.)

Před obědem i večeří ať se pomodlí každý modlitbu Páně, jakož i po jídle s poděkováním »Bohu díky!« Zanedbá-li toho někdo, ať se třikrát po-

modlí Otčenáš. — Každý pátek po celý rok ať se postí, neomluví-li je nemoc nebo jiná příčina, nebo připadne-li na pátek Hod Boží vánoční.

Avšak od Všech Svatých do velikonoc ať se postí vždy ve středu a v pátek, zachovávajíce při tom také jiné církevní posty dle obecných předpisů. Ve čtyřiceti dnech od sv. Martina do vánoc a od masopustní neděle do velikonoc ať hledí postiti se každodenně, vyjma neděle, nejsou-li ovšem osvobozeni nemocí neb jinou příčinou. Šestinedělky mohou až do dne svého očištění čili úvodu dle své vůle zdržeti se všeho umrtvování postem, nikoli však modlitby. Těžce pracující mohou jísti od velikonoční neděle do svátku sv. Michala třikrát denně maso. Pracují-li však ve službě, mohou s dobrým svědomím jísti, co jest jim k jídlu poskytnuto, kromě pátků v a dnů, na které připadne církevní půst.

HLAVA VI.

O zpovědi a sv. přijímání.

Bratří a sestry ať jdou ke zpovědi třikrát za rok, totiž o vánocích, velikonocích a svatodušních svátcích a ať zbožně přijímají nejsv. Svátost Oltářní; před tím ať se smíří s bližními a zaplatí dluhy.

HLAVA VII.

Že nemají nositi útočných zbraní.

Útočných zbraní ať s sebou bratří nenosí, kromě na obranu římské Církve, křesťanské víry, své vlasti, mají-li dovolení od ministrů.

HLAVA VIII.

O hodinkách.

Každý ať se modlí sedmero církevních hodinek, totiž jitřní, chvály, první, třetí, šestou, devátou, nešpory a doplněk; a to: klerici, kteří znají žaltář, v první hodince žalmy: Bože, svým jménem mne vysvoboď (Ž. 53.), Blažení ti, kteří jsou neporušení na cestě (Ž. 118, 1.—16.), Uděl svému služebníku, oživiž mne (v. 17.—32.), atd. (dle způsobu jiných klerikŭ).

Kdo nechodí na hodinky do kostela, ať se modlí k jitřní ty žalmy, které se modlí jiní klerici nebo kanovníci, nebo alespoň ať se modlí jako ti, kdož neznají čísti, totiž za jitřní dvanáctkráte Otčenáš a a za ostatní hodinky za každou z nich sedmkrát Otčenáš se Sláva Otci...; při tom ať přidají k první hodince a k doplňku apoštolské vyznání víry, a kdo umějí, žalm Smiluj se nade mnou, Bože. Kdo toho neumějí, mohou se pomodliti třikrát Otčenáš. Nemocní však nejsou zavázáni k těmto modlitbám. Po čtyřicet dní od sv. Martina do vánoc a pak v postě ať hledí účastniti se jitřních hodinek ve svých farních kostelích, neomlouvá-li jich rozumná překážka.

HLAVA IX.

Že mají všichni, kdo mohou dle práva, učiniti závěť.

Všichni, kdo jsou podle práva schopni, ať napíší nebo učiní závěť a ve lhůtě tří měsíců po vstoupení do řádu ať uspořádají a rozdělí své jmění, aby nic z něho nezůstalo neodkázáno.

HLAVA X.

O smíru mezi bratřími a jinými.

Smíření se bratří, sester a jiných ať se zjednává tak, jak uznají za dobré ministři, kteří mohou se poraditi o tom s biskupem.

HLAVA XI.

O obraně řádu.

Budou-li bratří nebo sestry znepokojováni proti právům a svým výsadám vládci nebo správci těch míst, kde bydlí, ať se obráti ministři k tamějším biskupům a církevním představeným a jejich radou a ustanovením ať se řídí.

HLAVA XII.

O přísaze.

Všichni pak ať se zdržují slavných přísah, kromě nutné potřeby v případech od apoštolské Stolice dovolených, jedná-li se o zjednání míru, o víru, o vydání svědectví; uznají-li za nutno, též při koupi, prodeji a darování. Také při obecné rozmluvě ať se varují, pokud možno, zařikání se. Kdyby toho někdo některého dne nedbal a zapomněl se, ať se večer při zpytování svědomí pomodlí třikrát Otčenáš na zadostučinění. Ať hledí každý povzbuzovati svou rodinu k náboženému životu.

HLAVA XIII.

O mši svaté a shromáždění.

Všichni bratří a sestry každého věku a na každém místě, je-li jim možno, mají býti každodenně na mši svaté.

Každého pak měsíce ať se sejdou v kostele nebo na jiném místě určeném od ministrů, aby obcovali společné mši svaté. Každý ať odevzdá určitý peníz sběrateli, který pak rozdělí sbírku dle rady ministrů mezi chudé bratry a sestry, mezi nemocné a také těm, kdo potřebují na pohřeb — a posléze mezi jiné chudé. Část těch peněz buď věnována kostelu.

Ať mají zbožného duchovního vůdce, dle možnosti dostatečně vzdělaného ve slově Božím, aby je povzbuzoval, napomínal a bedlivě vedl k pokání a ke skutkům milosrdenství. Při mši i při kázání ať hledí každý zachovati mlčení a bedlivou pozornost.

HLAVA XIV.

O nemocných a zemřelých.

Onemocní-li některý bratr nebo sestra, ať jej navštěvují ministři sami nebo ať pošlou k němu každého téhodne svého zástupce a ať ho dle nejlepšího svého přesvědčení vybízejí k pokání; při tom ať mu opatřují časné potřeby ze společného majetku.

Rozloučí-li se nemocný se světem, budiž to oznámeno bratřím a sestrám té krajiny, aby mohli přijíti na pohřeb.

V osmi dnech po smrti zemřelého, ať se každý bratr a sestra pomodlí za něho. Kněz ať obětuje jednu mši sv., kdo umí žaltář, ať se pomodlí 50 žalmů, kdo neumí, tolikéž Otčenášů a Odpočinutí věčné. — Kromě toho, ať slouží kněží třikrát za rok mši svatou za spásu živých i mrtvých, kdo umí žalmy, ať říká jednou celý žaltář, ostatní 100krát Otčenáš a Odpočinutí věčné.

HLAVA XV.
O ministrech.

Služby a úřady tohoto řádu ať přijme každý, komu budou svěřeny a zbožně a svědomitě je zastává. Každý úřad buď jen na nějaký čas v rukou toho neb onoho. Žádný ministr nebuď ustanoven doživotně, nýbrž jeho úřad trvej jen určitou dobu.

HLAVA XVI.
O visitaci.

Ministři, bratří a sestry společné obce a místa mají se scházeti k společné visitaci v přiměřeném místě nebo kostele. Za visitátora ať mají kněze některé schválené řehole, kterýž jim dá pokání za spáchané viny. Nikdo jiný nesmí zastávati toho úřadu. Taková visitace buď jednou za rok, nebude-li třeba častěji. Kdo po trojím napomenutí neuposlechne zůstávaje neposlušen a nenapraví se, ať jest vyloučen z tohoto řádu.

HLAVA XVII.
Že se mají varovati hádek.

Ať se varují bratří i sestry hádek mezi sebou; povstanou-li rozepře mezi nimi nebo jinými, ať se snaží zameziti je, neboť jinak budou se zodpovídati Tomu, kterému jedině náleží moc souditi.

HLAVA XVIII.
O zmírnění postů.

Duchovní vůdci bratří nebo visitátor mohou dle svého zdravého úsudku udělovati bratřím a se-

strám zmírnění v újmě, v postech a jiných kajících skutcích.

HLAVA XIX.

O oznámení chyb visitátorovi.

Ministři jsou povinni oznámiti visitátorovi veřejné chyby bratří a sester, aby je pokáral. Bude-li pak někdo nenapravitelným, po trojím napomenutí budiž od ministrů na radu některých bratří tajemníků označen visitátorovi jakožto vyloučený ze společnosti bratří a později ať jest to oznámeno při shromáždění.

HLAVA XX.

Nikdo není k předešlým pravidlům vázán pod těžkým hříchem.

Ostatně, ke všem předešlým pravidlům, — ovšem kromě těch, k nimž jsou zavázáni z rozkazu Božích přikázání nebo z ustanovení církevních, — nezavazujeme nikoho z bratří a sester **pod hříchem těžkým;** přece však má každý pokorně přijmouti a vykonati uložené pokání za přestupky těchto pravidel.

DÍL III.

PŘEDMLUVA.

Ve třetím díle spisů sv. Františka uvádí Wadding a de la Haye řadu spisů, jež prý napsal sv. František; ale těch mu kriticky nelze připsati — kromě dílek: III. Rozmluva, Hodinky ke cti utrpení Páně, Píseň bratra slunce a některá požehnání. Nejsouť v rukopisných sbírkách Františkových spisů; — Wadding je přijal a vybral z různých životopisů, legend a asketických spisů o sv. Františku. Avšak i zde možno opakovati: Ač těchto spisů František vlastnoručně nepsal, aniž napsati dal, přece obsahují jeho učení, ideály a ducha, mnohé z nich mohly býti a byly napsány od jeho bratří, kteří s ním mluvili a žili. I když nepocházejí od jeho současníků, — tož jistě od členů jeho řádu, kteří v něm žili a vžili se ve vznešeného ducha Františkova, jehož odleskem jsou tato dílka.

I. Řeholní promluvy.

František jsa vychovatelem a učitelem bratří často s nimi rozmlouval o evangelické dokonalosti, o zachovávání řehole, vystříhání se chyb a o jiných věcech spásy. Jeho promluvy uvádí sv. Bonaventura v životopise sv. Františka, dále Bartoloměj Pisanský, Marián Florentinský a mnozí jiní, o nichž a jejich knihách byla často zmínka v I. díle. Jsou to vesměs myšlenky těchto serafinských spisovatelů, vložené do úst Františkových, jež mají v účinné formě řečí povzbuzujících objasniti city Františkovy duše.

I. O rozmnožení nepatrného stádce.

Vzmužte se, nejdražší, a radujte se v Pánu; nermuťte se, že jest vás málo, ani vás neděs moje nebo vaše prostota, poněvadž, jak mi vpravdě Pán ukázal, Bůh vám dá vzrůsti ve velký počet a milostí i svým požehnáním rozmnoží vás mnohonásobně. Mnozí obrátí se k Pánu, po celém světě rozmnoží Bůh svou rodinu. K vašemu prospěchu jsem nucen říci vám, co jsem viděl; pomlčel bych ovšem raději o tom, kdyby mně láska nekázala sděliti vám to. — Viděl jsem nesmírný počet lidí, ani k nám spěchají a dychtí žíti s námi v šatě našeho řeholního života. Ejhle, ještě teď slyším zvuk jejich kroků přicházejících a vracejících se na rozkaz sva-

té poslušnosti. Zřel jsem jako cesty jimi přeplněné, jak se scházejí z různých národů na jedno místo. Přicházejí Francouzové, spěchají tam Španělé, národové středoevropští a Anglové a z jiných různých jazyků chvátá převeliká síla.

II. O povolání bratří Menších a hlásání slova Božího.

Vizme, nejdražší bratří, svoje povolání, jímž nás povolal milosrdný Bůh, nejen pro naši, ale i pro mnohých jiných spásu, abychom jdouce světem povzbuzovali všechny lidi spíše příkladem nežli slovem, aby konali pokáni za hříchy a pamatovali na přikázání Boží. Nebojte se, že se zdáme nepatrnými a nemoudrými, nýbrž odhodlaně zvěstujte pokání důvěřujíce v Pána, jenž přemohl svět, že Duchem svatým mluví skrze vás a napomíná všechny, aby se k němu obrátili a zachovávali jeho zákony. Střezme se, abychom my, kteří jsme opustili všecko, neztratili pro nepatrnou věc království nebeského! Pročež, najdeme-li někde peníze, máme se o ně právě tak málo starati, jako o hrstku prachu, po němž šlapeme. Neposuzujme, ani nepohrdejme těmi, kteří žijí v přepychu a nádherně s přebytkem se odívají. Bůh jest naším i jejich Pánem a může je k sobě povolati a je ospravedlniti. I je ctěme jako své bratry a pány. Bratří naši jsou, jsouce stvořeni od jednoho Stvořitele; pány našimi jsou, protože podporují nás v kajícím životě dávajíce nám věci potřebné tělu. Jděte tedy a zvěstujte lidem pokoj, kažte pokání na odpuštění hříchů. Naleznete některé lidi věrné, mírné a dobrotivé, kteří s radostí přijmou vás a vaše slova. Naopak, jiné

lidi naleznete nevěrné, zpupné a utrhačné, kteří budou odporovati vám i vašim řečem. Uložte to trpělivě a pokorně ve svých srdcích a vše to snášejte. Nebojte se! Za krátko přijdou k vám mnozí moudří a vznešení a budou ve vašem počtu kázati králům a knížatům i národům. Buďte tedy trpěliví v útrapách, bdělí v modlitbách, stálí v pracích, mírni v řeči, přísni v mravech, vděčni v dobrodiních.

Za všechno jest nám připraveno věčné království nebes; kéž nám ho udělí Ten, jenž žije a kraluje Trojjediný. Jistě že je udělí, zachováme-li sliby, které jsme mu dobrovolně učinili.

III. O řeholním bydlení v poustevnách.

Toto dílko jest přičítáno nejstaršími sbírkami sv. Františku. Někde jest na konci »Napomenutí« (viz v I. díle!); dle většiny rukopisů je klade také vydání Lemmensovo a Boehmerovo jako samostatnou stať. Wadding - de la Haye položili je libovolně mezi promluvy.

Kteří bratří hodlají žíti zbožně v poustevnách, mohou tam býti po třech nebo nanejvýš po čtyřech. Dva z nich buďte »matkami« a mějte druhé dva nebo nejméně jednoho »syna«. »Matky« ať zachovávají život Marty, »synové« ať žijí po způsobu života Marie Magdaleny.

Kdo žijí dle života Mariina, ať si pořídí chaloupku a v ní ať má každý jednu oddělenou světničku pro sebe, aby spolu nebydlili a nenocovali. Ať se modlí každého dne hodinku doplňku při západu slunce. Pak ať zachovávají mlčení a vstávají na jitřní; ať hledají nejdříve království Boží a spravedlnost jeho (Luk. 12, 31.). V přiměřené době ať

se modlí první a třetí; po ní mohou přerušiti mlčení a jíti ke svým »matkám« a prositi je pro lásku Boží za almužnu jako nuzní a chudí. Potom ať se modlí šestou a devátou hodinku a nešpory v ustanovený čas. V chýši, ve které bydlí, nesmí nikdo jiný spáti ani jísti.

Bratří, kteří jsou »matkami«, ať zůstanou odloučeni ode všech, aby nemohl s nimi nikdo mluviti. »Synové« též ať s nikým nemluví, vyjma se svými »matkami« a s provinciálem (kustodem), když je právě visituje s Božím požehnáním. »Synové« ať někdy zastávají úřad »matek«, jak uznají za dobré občas úřady zaměniti. Ať zachovávají všichni svědomitě svrchu řečená pravidla.

IV. O pravé poslušnosti.

Nejdražší bratří, poslouchejte na první rozkaz a nečekejte, až bude opětován. Nedomnívejte se a nemyslete, že jest nemožno rozkázané věci vykonati; neboť kdybych vám něco přikazoval i nad vaše síly, svaté poslušnosti nebude se sil nedostávati. Nehleďte na to, kdo a jakým jest ten, kdo přikazuje, nýbrž dbejte pouze toho, že jest váš představený. Mezi jinými milostmi, kterých mi poskytla Boží láska, udělila mi též tu, abych právě tak horlivě poslouchal novice, který jest teprve hodinu řeholníkem, kdyby byl mým kvardiánem, jako nejstaršího a nejsvětějšího bratra. Nemáť podřízený spatřovati v představeném člověka, nýbrž Toho, který z lásky k Bohu stal se poddaným. Neboť čím opovrženější člověk jest představeným, tím více líbí se Bohu oběť pokory poddaných.

V. O svaté chudobě.

Nejdražší bratří, poznali jste, že chudoba jest královnou ctností, protože v Králi králů a v Královně matce jeho tak skvěle zářila. Vězte, bratří, že chudoba jest obzvláštní cestou k spáse, jakožto základ pokory a kořen dokonalosti, jehož ovoce jest hojné, avšak skryté. „Chudoba jest skrytým pokladem evangelního pole, na jehož zakoupení má býti všecko prodáno, a čeho k tomu účelu nelze prodati, tím dlužno povrhnouti v přirovnání s ní. Kdo touží dospěti k vrcholu chudoby, musí se zříci nejen světské chytrosti, nýbrž jakýmsi způsobem i literární vědomosti, aby toho všeho zbaven vešel do Boží moci a takřka nah obětoval se rukám Ukřižovaného. Nikterak nezříká se světa, kdo chová v srdci mince vlastních názorů. Ve všech věcech zař ve vás svatá chudoba a zvláště v domech, které stavíte; mějte na mysli slova evangelia, že lišky mají doupata a ptactvo nebeské hnízda, ale Syn člověka neměl, kam by hlavu položil. (Mat. 8, 20.) Proto na způsob chudiny budujte si chudé příbytky; a nesmíte jich obývati jako majitelé, nýbrž jako cizinci a poutníci v cizině. Jest zákonem pocestným, že se scházejí na nocleh pod cizí střechou, když jsou na toužebné pouti do vlasti a jsou spokojeni s cizím v naději odpočinku ve vlastním.

Tato evangelní chudoba jest základem našeho řádu; na ní spočívá celá jeho stavba, takže, je-li chudoba pevná, jest celý pevný, je-li otřesena, celý se skácí. Proto jak upustí bratří od chudoby, tak upustí od nich svět a budou hledati a nenaleznou. Oddají-li se paní mé Chudobě, bude je živiti svět, kterémuž jsou dáni ke spáse. Stáváť smlouva mezi

světem a bratřími. — Tito jsou povinni dávati světu dobrý příklad, svět pak má se starati o jejich potřeby; jestliže však zklamou svět a přestanou mu dávati dobrý příklad, přestane se svět o ně starati.

VI. O vyhýbání se pohledům na ženy a stykům s nimi.

Nejdražší bratří, přátelství se ženami, rozmluv a pohledů na ně, což bylo již mnohým příčinou k pádu, máme se tím bedlivěji vystříhati, čím častěji vidíme, jak slabý duch tím klesá, silný bývá oslaben. Domnívám se, že nemožnost nákazy z takových styků jest tak slabá, jako v ohni kráčeti a nepopáliti si chodidel. Jsem přesvědčen, že jest nebezpečno jejich podoby přijímati do srdce, poněvadž jejich představa může rozdmychati oheň těla, nebo poskvrniti čistotu nevinné mysli. Každá zajisté rozmluva se ženou, kromě zpovědi nebo nejkratšího poučení podle potřeby spásy a počestnosti, jest odvážná. O čem jiném má mluviti řeholník se ženou, nežli o tom, co se týká rady o lepším a zbožnějším životě? Nepřítel čeká na přílišnou sebedůvěru člověka a podá-li člověk ďáblu prst, uchvátí ruku a strhne člověka celého. Nejen žádostivost tělesná musí býti umrtvena a její vzplání tlumeno, nýbrž hlavně zevní smysly, jimiž vchází smrt do duše, třeba s největší bedlivostí střežiti.

VII. O prosbě o almužnu.

Nejdražší bratří a synáčkové moji, neostýchejte se jíti po žebrotě, poněvadž sám Pán učinil se za nás na tomto světě chudým a dle jeho pří-

kladu zvolili jsme si život nejupřímnější chudoby. Jestliže jsme nastoupili z lásky k němu cestu odříkání, nesmíme se hanbiti jíti pro almužnu. Nesluší se, aby se dědicové království Božího hanbili pro trpkost chudoby. Neboť království Boží jest našim dědictvím, kterého vydobyl a odkázal Pán Ježíš Kristus nám a všem, kdo dle jeho příkladu hodlají žíti v přesvaté chudobě. Pravím vám: vpravdě mnozí ze vznešených a moudrých tohoto světa přijdou do tohoto řádu a za velikou čest a milost budou si pokládati, půjdou-li na žebrotu. Vy tedy, jejich předchůdci, radujte a veselte se a nevzpírejte se toho činiti, co jiným hodláte zanechati, aby následovali. Jděte tedy s požehnáním Božím důvěrně a s radostným srdcem pro almužnu. Jděte s tím větší radostí, protože těm, kteří vám ji udělí, oplácíte láskou Boží, když prosíte: Uděltež nám almužnu z lásky k Pánu Bohu, z té lásky, oproti níž nebe i země jest ničím.

VIII. O opatrnosti při výživě těla.

Nejdražší bratří, o bratra tělo musíme se starati rozumně a prozřetelně, aby se v něm pro nedostatek výživy nevzbuzovala bouře nespokojenosti. Sluha Boží má v jídle, pití, spánku a v jiných potřebách o tělo prozřetelně pečovati, aby bylo schopno bdíti a uctivě na modlitbě vytrvati, aby nemělo příčiny k reptání: Hlady jsem zemdleno, důtek tvého mrtvení již nemohu snésti, nelze mi státi zpříma a při modlitbě bdíti, není mi možno býti veselo v útrapách, aniž jiných dobrých skutků konati, protože nečiníš zadost mé potřebě.

Kdyby však sluha Boží svědomitě, náležitě

a počestně pečoval o své tělo, a bratr tělo, ač obdrželo patřičnou míru, přece by se vzpíralo a bylo by při modlitbách, bděních a jiných dobrých skutcích nečinno, líno a ospalo, — tu věz, že jako na líného mezka třeba ostruh a na nehybného vola bodce, tak podobně třeba krotiti tělo, jako zlé a líné zvíře, které chce jen jísti, ale nechce pracovati a břemen nositi. Nedostane-li se však bratru tělu v nouzi a chudobě, ve zdraví a nemoci nutných potřeb a prosí-li o ně bratr pro lásku Boží svého představeného počestně a pokorně, a nedá-li mu jich, ať to snáší trpělivě z lásky k Pánu, který trpěl, když hledal, kdo by ho potěšil a nenašel. Nedostatek bude mu připočten za mučednictví. A ježto učinil, co na něm bylo, totiž že přednesl pokorně svou prosbu za potřebu, jest nevinen z hříchu i když tělo nedostatkem těžce onemocní.

IX. O varování se přemrštěného umrtvování.

Bratří moji, každý z vás měj ohled na své zdraví; neboť jestliže některému z vás postačí skromnější míra potravy, nechci, aby ten, kdo spotřebuje více, následoval onoho a přílišně si jídla odpíral, ale každý dle svého zdraví poskytuj tělu jeho potřeby. Neboť, jako se máme varovati nestřídmosti škodlivé tělu i duši, podobně třeba se vystříhati přemrštěné újmy v jídle, vždyť Bůh přeje si milosrdenství a nikoliv oběti. (Oseáš. 6, 6.)

X. O trpělivosti v menších nedostatcích.

Nejdražší bratří, tužba po věcech, jichž si nežádá zdravý rozum, nýbrž pouze tělesná pohodl-

nost, jest jasným znamením vyprahlého ducha. Duch vlažný a poznenáhlu v milosti ochabující cítí potřebu, aby pečoval o tělo a jeho majetek. Neboť, nedostává-li se mu duchovních radostí, co mu zbývá, než aby se obrátil k radostem tělesným? Tehdy však předpisuje potřeby pud zvířecký, tehdy smysly tvoří si svědomí. — Potřebuje-li můj bratr něčeho a spěchá-li hned, aby upokojil svou potřebu, jaká mu zbývá odměna a zásluha? Ale čeká-li a snaší, má příležitost získati si zásluh a odměny za trpělivost. Neboť nésti nedostatek netrpělivě, jest ohlížeti se po hrncích egyptských.

XI. O duchovní radosti v Bohu.

Nejdražší bratří, mějte svatou vnitřní i zevnitřní radost v Pánu. Neboť snaží-li se sluha Boží míti a zachovati sobě duchovní radost, která plyne z čistoty srdce a ze zbožnosti, pak mu neuškodí zlí duchové a řeknou: Pokud si zachová sluha Boží v radosti i žalosti duchovní veselost, potud nenajdeme vchodu do jeho srdce a nemůžeme mu škoditi. — Avšak, když vyhladí nebo zamezí zbožnost a radost z čisté modlitby a dobrých skutků, tehdy zajásají — a nevypudí-li jich bratr co nejdříve svatou modlitbou, pokáním, zpovědí a zadostučiněním, pak v brzku zachvátí celou duši. Protože tedy, nejdražší bratří, povstává tato duchovní radost z čistoty srdce a ustavičné modlitby, proto musíme pečovati o dosažení těchto dvou ctností, abychom tou radostí, které si přeji pro sebe i pro vás, a kterou si žádám viděti na sobě i na vás, zářili zevnitř i uvnitř pro dobrý příklad bližnímu a k zapuzení nepřítele. Neboť jen jemu a jeho příslušníkům patří,

aby se rmoutili, nám však, abychom se neustále radovali v Pánu.

XII. O pokoře a mírnosti vůči duchovním.

Nejdražší bratří, posláni jsme na pomoc duchovním v práci o spásu duší, abychom doplnili, co nepostačí vykonati. Každý obdrží svou mzdu ne podle hodnosti, nýbrž dle své práce. Vězte, nejmilejší bratří, že získati duše jest Bohu nejmilejším. Toho pak dosáhneme spíše snášelivostí s jinými duchovními, nežli rozbrojem. Budou-li však oni sami překážky činiti v rozsévání semene spásy, pak Bohu náleží pomsta a odplatí jim časem svým. (V. Mojž. 32, 35.) Buďte tedy podřízeni svým představeným, abyste nebyli příčinou hádek. Budete-li dítkami pokoje, získáte duchovenstvo i lid — a to bude Bohu milejším, než kdybyste získali pouze lid a duchovenstvo si pohoršili. Zakrývejte jeho vady, doplňujte nedostatky a když vše to učiníte, buďte tím pokornější.

XIII. O poznání sluhy Božího.

Bratří, ó jak dobrým jest Bohu sloužiti! Mnohem sladší jest ta služba než vláda nad celým světem. — Avšak, kdo má jistotu, že Bohu vskutku slouží? Nic není lepšího nežli býti sluhou Božím, ale nic nesnadnějšího než poznati toho jistotu. Přiznávám se, že jsem prosil Boha, aby mně ráčil sděliti, kdy mu sloužím a kdy nikoliv. A Bůh odpověděl laskavě: Tehdy, kdy svatě myslíš, mluvíš a jednáš. — Proto jsem vám to řekl, abyste mohli poznati, kdy jste v pravdě sluhy Božími a Jemu

se líbíte, — a pak také, abych se mohl před vámi zahanbiti, až spatříte, že v těch věcech všeobecně nebo částečně ochabuji.

XIV. Co jest Bohu milejším, modlitba či kázání?

Nejdražší bratří, předkládám vám, abyste s Boží pomocí rozřešili velkou moji pochybnost. Co myslíte, bratří, co spíše schvalujete — mám se modliti (t. j. žíti životem jen rozjímavým), či kázati? Jsemť chudobný, prostý a nevzdělaný v řečnictví a dostal jsem větší milost v modlitbě než dar výřečnosti. Jest zřejmo, že z modlitby plyne užitek a hojnost milostí, kázání pak jest rozdělování darů s nebe přijatých. V modlitbě očišťují se též vnitřní city a posilují se ctnosti, což pochází ze spojení s jedinou pravdou a nejvyšším dobrem; při kázání však čeká nás bláto po cestě, bolení nohou, roztržitost a uvolnění kázně. Konečně při modlitbě oslovujme a slyšíme Boha a prožívajíce jaksi andělský život, jsme mezi anděly, při kázání však musíme žíti s lidmi, obcovati s nimi po lidsku, mysliti na ně, mluviti s nimi, viděti a poslouchati je.

V těchto pochybnostech ať rozhodne příklad samého Boha, že totiž jednorozený Syn Boží, který jest moudrost nejvyšší, sestoupil pro spásu duší s nebe, aby hlásal lidem slova spásy ozařuje svým příkladem svět, jejž pak vykoupil svatou krví a obmyl v čistém prameni a napojil kalichem života, nezanechav si ničeho, čeho by nebyl dobrotivě vynaložil pro naše vykoupení. A protože musíme všechno konati podle Jeho příkladu, zdá se mi, že se Bohu více líbí, abychom zřeknouce se klidu,

vyšli do světa na práci. — Poraďte se o tom podle svého rozumu.

XV. Ke studujícím a doktorům.

Bratří, kteří jsou uneseni nezřízenou touhou po vědě, najdou ve dnech soužení (t. j. při posledním soudu) ruce svoje prázdny. Proč bych si, aby se spíše posilovali ve ctnostech, aby, až nastane den soužení, měli při sobě Pána na pomoc. Přijde čas soužení, kdy budou knihy pohozeny jakožto předměty neužitečné po oknech a koutech. Nepřeji si, aby bratří bažili po vědomostech a knihách, ale chci, aby stáli na pevném základě pokory a aby následovali čisté prostoty, svaté modlitby a paní Chudoby. To jest jediná jistá cesta k vlastní spáse a vzdělání bližních, protože Kristus, k jehož následování jsou bratří povoláni, takovou cestu nám ukázal a vyučoval jí slovem i příkladem. Mnozí bratří, hodlajíce vzdělávati druhé, ztrácejí vlastní povolání, totiž svatou pokoru, čistou prostotu, dar modlitby, zbožnost a paní naši Chudobu. Budou se domnívati, že ze studia Písma nabudou ducha zbožnosti, Boží lásky a poznání, ale vskutku zůstanou uvnitř chladni a prázdni a nevrátí se k prvotní horlivosti, protože čas, kdy měli žíti dle svého povolání, ztratili marnivým a klamným studiem.

XVI. O marnivých a nadutých kazatelích.

Mnozí bratří vynakládají všechnu svou snahu a práci na získání vědomostí a zanedbávají při tom svaté povolání, poněvadž jejich tělo i duch překračuje meze pokory a svaté zbožnosti. Když káží lidu a vidí, že se někteří polepší nebo k pokání pohnou,

nadýmají a vypínají se pro své dílo obrácení jiných, ač kázali spíše k svému odsouzení a zavržení a ničeho přece v pravdě nezmohli, leda že jich Bůh použil jako nástrojů těch, jimiž skutečně takové plody spasení získal. Neboť, o nichž se domnívali, že je Bůh povzbudil a k pokání přivedl jejich učeností a kázáním, ty osvítil a obrátil Pán pro modlitby a slzy svatých, chudých, pokorných a prostých bratří, ač to oni sami většinou ani neví. Neboť tak si Bůh přeje, aby si toho nebyli vědomi a nezpyšněli tím. To jsou, milí bratří, světci skrytí v pouštích a na neznámých místech, aby se mohli lépe věnovati modlitbě a rozjímání, aby oplakávali své a jiných hříchy, aby žili jednoduše a prostě; — jichž svatost jest známa Pánu, avšak bratřím a lidem jest mnohdy utajena. Andělé představí jejich duše Bohu; tehdy ukáže jim Pán výtěžek jejich práce, totiž mnohé duše, které byly spaseny jejich příkladem, modlitbami a slzami. Tu řekne jim: »Mé milé dítky, hle, tolik a takových duší jest spaseno vaší modlitbou, pláčem a příkladem. A že jste nad málem byli věrni, nad mnoha věcmi vás ustanovím. (Mat. 25, 21.) Neboť druzí pracovali a kázali řečmi své moudrosti a vzdělanosti, a já jsem působil ovoce spasení pro vaše zásluhy. Proto přijměte odplatu za své práce a ovoce svých dobrých skutků, totiž království nebeské, které jste uchvátili násilím pokořování, prostoty a modliteb svých.« —

Pak vejdou s radostí a veselím do radosti Pána nesouce své snopy, totiž zásluhy své svaté pokory a prostoty. (Žalm. 125, 6.) Ale kteří se starali jen o vědění a jen o to, aby druhým ukazovali cestu

k spáse, avšak pro sebe ničeho nečinili, ti budou před Kristem — soudcem státi nazí s prázdnýma rukama a odnesou si snopy zahanbení, strachu a bolesti. Tehdy bude vyvýšena svatá pokora a prostota, svatá modlitba a chudoba, která jest naším povoláním, a bude oslavena i uznána. — A tak vznešeným těm ctnostem odcizí se ti, kdož naduti větrem učenosti hlásají svým životem, že pravda jest lží a jako slepci pronásledují ty, kteří jdou v pravdě. Tehdy bude bludným a klamným odhaleno jejich mínění, v němž žili, jež vyhlašovali za pravdu, jimž uvrhli mnohé do hlubin temnoty... Ke své bolesti, strachu a studu sami budou uvrženi se svými temnými názory spolu s duchy temnoty do hlubin zevnitřních...

XVII. O vlastnostech a chvále dobrého kazatele.

Nejdražší bratří, přeji si, aby sluhové slova Božího věnovali se pouze duchovním cvičením a nebyli obtíženi žádnou jinou prací. Neboť oni jsou vyvoleni od nebeského Krále, aby hlásali lidu jeho přikázání. Proto nejdříve musí kazatel v skryté modlitbě nabýti vědomosti o tom, co má slovy hlásati, nejprve musí uvnitř planouti, pak se zápalem mluviti. Zajisté ctihodné jest povolání kazatelské, a kazatelé mají býti ode všech váženi. Jsouť životem lidí, nepřáteli ďábla, světlem světa. Ti kazatelé zaslouží pochvaly, kteří jen po nějaký čas káží a okusí břemene kazatelství; avšak kteří věnují celý život jenom kázání, ale zbožnosti ničeho, ti si neumějí času rozděliti. Též ti jsou hodni politování, kteří to, co vykonají, prodají za cenu marnivé slávy.

Bratří, úřad kazatelský jest Otci milosrdenství

milejší než každá oběť, zvláště, zastáváme-li jej v duchu lásky, abychom předcházeli příkladem, abychom napomínali spíše úpěnlivou prosbou, nežli rozvláčnou řečí. Proto ubohý jest kazatel, který káže nikoliv pro spásu duší, nýbrž pro vlastní oslavení a životem nekoná, čemu učí. Lepším nad něho jest bratr skromný a nevýmluvný, který dobrým příkladem vybízí druhé k dobru. — »Až i neplodná porodila mnoho, a která měla mnoho synů, zemdlena jest« (I. Král. 2, 5.), dí prorokyně. Neplodná jest chudý bratr, který sice nemá v Církvi úkolu roditi duchovní syny kázáním, ale na posledním soudu se ukáže, že porodil mnoho synů, t. j. duší, svou skrytou modlitbou, které připočte soudce k jeho slávě. Avšak kazatel marnivý a povídavý, který se vychloubá mnohými, jako by je byl svým kázáním zrodil, pozná, že nejsou jeho vlastnictvím.

XVIII. O reptání a pomluvě.

Bratří, pomlouvání odporuje prameni zbožnosti a milosti — pokoře; nejsvětějšímu Bohu jest nanejvýš protivno, protože pomlouvač ssaje krev duši, které zahubil mečem svého jazyka. Tím větší jest bezbožnost pomlouvačů a na cti utrhačů nežli lupičů, čím důrazněji zákon Kristův, který má býti zachováván pokorou, zavazuje nás pečovati více o život duše než těla.

Nejinak jedná řeholník, který reptá proti bratřím nebo představeným, neboť napájí svou vlastní matku, to jest řád, žlučí pohany a zrady. Pomlouvači pocházejí z pokolení Chamova, jenž nepřikryl hanby svého otce, nýbrž bratřím oznámil; tak oni odkrývají a zveličují chyby představených a řádu

svého, začež zaslouží zlořečení od Boha. Válejí se jako vepři v nečistotě a hnoji, dávi se takřka v pomluvách a živí se jimi jako nečisté zvíře, jsouce ve vlastním svědomí ještě nečistějšími a sápají se jako lační psi na druhé, štěkajíce o nápravě řeholní kázně a řádu, o bratřích a představených, a kde mohou, kousají. Taková jest řeč utrhače: Vím, nežiji životem dokonalým, vědomostí nebo zvláštních milostí nemám a proto nejsem oblíben ani u Boha, ani u lidí. Vím, co učiním: Svalím své chyby na vyvolené a dojdu přízně u většiny. Vím, že jest představený také člověk a má chyby; já je zveličím a učiním s ním jako s podtatým stromem, z kterého leží na cestě kláda, ač byl kdysi mohutným cedrem. — Hle, bídníku, to jest živiti se lidskými útrobami; protože nemůžeš žíti jinak, rozrýváš nitro bratří. — Takoví se snaží dobrými se zdáti, nikoliv státi, neodkládají chyb, nýbrž pouze chválí ty, o jichž přízeň se ucházejí, mlčením odbývají chválu o bližním tam, kde ví, že se o něm dotyční nedovědí. Ukazují pro lidskou pochvalu bledé, postem ztýrané tváře, aby se zdáli umrtvenými, pronášejí soud o všem, sami však od nikoho nesmějí býti posuzováni. Těší se pověsti světců, ale svými skutky nejsou svati; bývají nazýváni anděly, ale nejsou ani lidmi.

XIX. Bratří ať se nenazývají mistry (magistri).

Netužte, bratří, po názvu »mistři«, vědouce, že toto jméno náleží pouze Kristu, jenž všechny učil. Rád bych všechno dokázal, ale mistrem nechci býti nazýván, abych nejednal proti zákazu Kristovu v evangeliu. (Mat. 23, 10.) Jestiť lépe býti prost a spokojen s chudou svou vědomostí, nežli (— kdyby

bylo možno) konati všechny zázraky a velkolepé věci a při tom vybočiti z pokorných pravidel vznešeného Mistra. Neboť jméno »mistr« nepatří nikomu jinému, než Pánu Ježíši Kristu, jehož díla jsou dokonalá, a jenž přikázal, aby se nikdo na zemi nenazýval mistrem, ani od jiných nebyl nazýván, protože jeden toliko jest pravý, dokonalý Mistr na nebesích, požehnaný Kristus, Bohočlověk, Život, Tvůrce světa, chvályhodný a slavný na věky. Amen.

XX. O dobrech, jež plynou řádu z poslušnosti k Církvi.

Bratří, matkou všech církví a paní všech řádů jest Církev Římská. Půjdu a doporučím své bratry svaté Církvi, jejíž moci lekají se nepřátelé a která na důkaz věčné slávy Syna Božího požívá plné svobody. Poznejtež z toho, synové, sladká dobrodiní Matky a jděte vždycky uctivě po jejích cestách. Bude-li ona chrániti, nebude v řádě zlých svárů a syn Beliálův nepůjde viniciPáně bez trestu. (Nah. 1, 15.) Svatá Církev ocení slávu naší chudoby a nedopustí, aby zář pokory byla zastíněna mrakem pýchy. Svazky lásky a míru v nás upevní, její přísný dohled odrazí rozbroje. Zachovávání čistého evangelia pokvete stále pod jejím dozorem, neboť nedopustí, aby vůně našeho života ani na okamžik vyprchala.

XXI. O útrapách řádu a bratří.

Přijde čas, milí bratří, kdy pro špatný příklad zlých bratří tento bohumilý řád upadne ve špatnou pověst, takže mu bude stydno ukázati se na veřej-

nosti. Kteří však v tom čase vstoupí do řádu, budou vedeni Duchem svatým a tělo i krev neposkvrní je a budou v pravdě požehnaní Páně. Ač budou konati skutky záslužné, přece přijdou na ně pokušení nesmírná, jelikož ochabne láska, která rozněcuje ve svatých vřelost v působení. Ti, kdo v tom čase vytrvají, budou lepší svých předchůdců. Běda těm, kdo pouze zevně a zdánlivě jsou řeholníky a důvěřujíce ve svou moudrost a vědění, zůstávají nečinni, t. j. necvičí se ve ctnostech, v cestě kříže a pokání, v čistém zachovávání evangelia, jak jsou sliby zavázáni. Neboť ti neodolají statečně pokušením, která posílá Bůh vyvoleným na zkoušku. Kdo však zkoušeni budou a vyzkoušeni, přijmou korunu života za útrapy, kterých jim způsobila zloba bezbožných a nevěrných lidí.

XXII. O svatém životě mezi věřícími.

Ve jménu Páně jděte pokorně a počestně dva a dva na cesty apoštolské, přísně mlčíce od rána do hodinky třetí a modlíce se v srdci k Pánu. Řečí prázdných a neužitečných nepronášejte, neboť, ač jste na cestě, přece buď vaše chování tak pokorné a čestné, jako kdybyste byli v poustevně nebo v klášterní kobce. Neboť kdekoliv jsme a kráčíme, máme vždy s sebou klášterní cellu. Bratr tělo jest naší kobkou a duše jest poustevnicí, která tráví v kobce na modlitbách a rozjímáních. Proto nezůstane-li duše pokojna v kobce svého těla, málo prospěje bratru cella klášterní z hmoty vystavěná. Takovým buď vaše obcování mezi lidmi, aby každý, kdo vás uslyší nebo uvidí, chválil a ctil vznešeného Boha Otce nebeského.

Zvěstujte všem pokoj řkouce: Pán uděl tobě pokoje! — Ale jako zvěstujete pokoj ústy, tak mějte jej v srdci. Ať není vámi nikdo popuzen k hněvu nebo pohoršení, ale všichni ať jsou vybízeni vaší mírností k pokoji, dobrotivosti a svornosti. Neboť k tomu jsme povoláni, abychom léčili raněné, podporovali skleslé a napravovali bloudící. Mnozí budou se vám zdáti údy ďábla a přece stanou se ještě sluhy Kristovými.

XXIII. Jak máme jíti k nevěřícím.

Synáčkové moji, Bůh mi rozkázal, abych vás poslal do země Saracenské kázat jeho víru a potírat zákona Mohamedova. I já půjdu do jiných zemí k nevěřícím a jiné bratry rozešlu po celém světě. Proto se připravte, synové, k naplnění vůle Páně. Nejdražší synové, abyste lépe splnili příkaz Boží ke spáse svých duší, hleďte, aby mezi vámi byl mír, svornost a svazek nerozvížitelné lásky. Střežte se závisti, která jest počátkem naší zkázy. Buďte trpělivi v útrapách, pokorni ve zdaru, a tak zvítězíte v každém boji.

Následujte Krista v chudobě, poslušnosti a čistotě. Neboť Pán náš Ježíš Kristus narodil se chudým, žil chudě, učil chudobě a v chudobě zemřel. — Aby ukázal, že miluje čistotu, zvolil naroditi se z Panny, vyslal před sebou vojíny, totiž svatá neviňátka, radil zachovávati čistotu, sám ji zachoval a mezi panenskými dušemi zemřel. — Také v poslušnosti žil od narození až do smrti na kříži.

Důvěřujte jen v Boha, jenž vás bude říditi a zachovávati. Vezměte s sebou řeholi a brevíř, abyste se jej svědomitě modlili. Poslouchejte staršího

bratra, který jest vůdcem. Dítky moje, ač se raduji z vaší dobré vůle, přece pociťuji v srdci trpkost z vašeho odchodu a z rozloučení, ale jest třeba, abychom přednost dali Božímu rozkazu před vlastní vůlí. Prosím vás, mějte vždy na mysli utrpení Páně, které vás posílí a nadchne k utrpení.

XXIV. O stálém rozjímání o utrpení Kristově.

Nejdražší bratří! Mějte vždy na očích cestu pokory a chudoby svatého kříže, již nám ukázal náš Spasitel, Ježíš Kristus; pomněme, že když jeho svatá Velebnost musila trpěti a tak vejíti do své slávy, tím spíše musíme my hříšníci jíti cestou kříže a utrpení. A vskutku, je-li zavázán již každý křesťan nésti svůj kříž, tím více jsme povinni tak činiti my, kteří jsme slíbili, že budeme následovati prapor kříže. Pán si žádá, abychom nejen my kříž nesli, nýbrž abychom i druhé svým příkladem a učením k snášení křížů povzbuzovali a abychom je táhli za sebou, aby spolu s námi šli za Kristem, vůdcem; neboť dobrá vůle a touha následovati utrpení našeho Spasitele jest zvláštní dar, jehož poskytuje Duch svatý duši, která v pravdě Boha miluje a jemu slouží. Duše, která jedná jen podle svých choutek a toliko sebe miluje, ta nemiluje, nýbrž nenávidí toho učení Ducha svatého a nechce uznati, že k dosažení dokonalosti jest nutno účastniti se Kristova utrpení. Slibuje si větší užitek jinými cestami, které nejsou přímé, nýbrž kluzké, a prchajíc před žlučí nesnází, zaslepuje své srdce různými lidskými a sobeckými domněnkami a má za to, že takovým svobodným životem lépe bude Bohu sloužiti.

Ani trochu nedbá četných radostí, kterých za-

kouší duše pohřížená úplně do rozjímání o utrpení svého Pána a do utrpení samého, neboť té radosti není možno náležitě poznati, leč vytrpí-li člověk nějaké neštěstí pro Krista. Duše vyprostěná a zbavená vlastních citů nechává se pokorně vésti Duchem svatým, aby ji vyučil jako nejlepší učitel té svaté moudrosti, kterou zanechal Pán napsanou v knihách své pokory, trpělivosti a utrpení, které nás učí cestám křesťanské dokonalosti. Proto ta duše, která obdržela od Boha milost očištění, touží horoucně účastniti se jeho bolu, majíc jiné cesty a útěchy za pomíjející pokrmy, ale cestu kříže za jediný spasitelný lék, jehož chuť je trpká, ale účinek přesladký. Proto dává přednost trpkému léčení před lahodou chuti a okouší podivuhodnou sladkost života věčného, který pohrdá útěchou časnou a přesvědčuje se, že nelze jinak pravého klidu nabýti, nežli ve spoluutrpení lásky s Kristem. A čím více se mění v Krista ukřižovaného, tím více se blíží k Bohu vznešenému a slavnému, od něhož nebude odloučena, protože sám Kristus prosil Otce: Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou. (Jan. 17, 24.)

Tak tedy prožije duše obojí stav svého Pána, utrpení i oslavení, a nikdy není od něho oddělena. Bude-li se však vyhýbati Kristu trpícímu, bude vzdálena od Krista oslaveného, dle slov apoštola: Jsme-li dítkami (Božími), tedy i dědici, dědici Božími a spoludědici Kristovými, ačli spolu s ním trpíme, abychom s ním i oslaveni byli. (Řím. 8, 17.) Duše pozná Krista smrtelného a nesmrtelného, a prožije s ním oba stavy. V prvním je, pokud zde bojuje, v druhém bude, až vezme odměnu. A jako

mzda jest vyplácena jen pracujícím, tak i nebeské dědictví a odměna připadne jen těm, kteří nesou svůj kříž.

Dávat Bůh svou útěchu těm, kdo jdou za ním, ale odnímá ji oněm, kdo se chtějí jen v radosti s ním spojiti zdánlivě, ale nikdy se svého sobectví nezříkají a tak bídně se v propast řítí.

XXV. Proč sv. František po složení úřadu generálního ministra nekáral chyb svých bratří.

Mnozí z bratří se mne s podivem ptají, proč nekárám chyb, které se vyskytují v řádu. Odpusť jim Pán, neboť jsou mými nepřáteli a protivníky, protože usilují zaplésti mě do takových věcí, které nejsou mou povinností. Pokud jsem zastával úřad představeného bratří a pokud bratří trvali ve svém povolání a plnili sliby, spravoval jsem je svou nepatrnou péčí, příkladem a kázáním, ač jsem byl již od počátku svého obrácení sláb a nemocen. Ale jak jsem zřel, že Pán rozmnožil počet bratří a oni sami počali z vlažnosti a ochablosti ducha odchylovati se s cesty přímé a bezpečné, kterou byli nastoupili, — a kráčejíce po cestě široké, která vede k smrti a jest nebezpečná a smrtonosná, jíž nechtěli opustiti, ač jsem je varoval svými řečmi, napomínáním a vedl je stálým příkladem, proto svěřil jsem představenství a správu řádu Bohu a ministrům. Proto ač v době, kdy jsem se zřekl svého úřadu ospravedlniv se u bratří na kapitule, že jich nemohu spravovati pro svoje nemoci, přece, kdyby byli chtěli bratří jíti dle mé vůle, byl bych se nerozpakoval pro jejich útěchu a užitek býti jejich ministrem až do smrti. Neboť když dobrý a věrný poddaný vůli

svého představeného zná a zachovává, zbývá představenému jen málo starosti o něho. Věru, že bych se radoval z toho, kdyby byli bratří hodni a pro svůj i jejich užitek i nemocen chtěl bych je spravovati. Jestiť můj úřad představenský toliko duchovní, totiž držeti uzdu nad nepravostmi a duchovně je kárati a napomínati. Ale ježto nyní nemohu tak činiti kázáním, napomínáním a příkladem, nechci býti svým bratřím trestajícím a bičujícím katem, jako to činí mocní tohoto světa. Doufám v Boha, že jsou zde ještě a budou i na věčnosti očím neviditelní nepřátelé, kteří jsou nástroje Boží k trestání zde i tam, aby trápili ty, kdo jednají proti vůli Boží.

Dá Pán, že bratří nedbalí budou napraveni pokáráním samých lidí světských ke svému zahanbení a pokoření a pak se vrátí k svému povolání a zachovávání slibů.

Přece však nepřestanu až do smrti učiti bratry příkladem a skutky, aby kráčeli po cestě, kterou jim Pán ukázal, kterou i já jsem jim slovem i skutkem doporučoval, aby se nemohli vymlouvati u Boha; ale nyní již nejsem povinen vydati za ně počet Pánu.

XXVI. O přednostech, jimiž se má skvíti generální ministr.

Synáčkové moji, velitelství tak velikého a rozmanitého vojska, pastýřství tak četného a rozsáhlého stáda nepokládám nikoho za hodna; ale pokusím se vám ukázati, čím se má skvíti a jakým má býti ten, kdo jest vůdcem a pastýřem této rodiny.

Především má to býti muž nejpřísnějšího ži-

vota, velice svědomitý, dobré pověsti, prostý osobních zájmů, aby miluje své poddané částečně, nezpůsobil celku pohoršení. Budiž to člověk zbožný, ale tak, aby určitý čas věnoval sobě, ostatní stádci svěřenému. Ať slouží každodenně nejprve mši svatou a tam v dlouhé vroucí pobožnosti ať svěřuje sebe a své Boží ochraně. Po modlitbě ať jest všem přístupen, aby mohl všem poraditi, o všechny laskavě a mírně se postarati. Nesmí býti přijímatelem osob tak, aby se snad méně staral o prosté a nevědomé, nežli o vzdělané a moudré. Bude-li míti dar vzdělání, ať hledí přes to býti vzorem ostatním spíše zbožností, prostotou, trpělivostí a pokorou. Ať povzbuzuje sebe i jiné ve ctnostech a ať se skutkem stále v nich cvičí nabádaje k nim jiné spíše příkladem než slovem. Budiž nepřítelem peněz, které jsou zkázou dokonalého našeho života, a jako hlava a vůdce všech ať nikdy neužívá peněz. Stačí pro něho hábit a kniha, psací potřeby a pečeť; nebudiž shromažďovatelem knih ani nebuď přílišně oddán četbě, aby neubíral studiem času potřebného pro svůj úřad.

Ať těší zbožně trpící, vždyť jest posledním útočištěm ztrápeným, aby, kdyby nebylo u něho léků, nezmocnila se nemocných choroba zoufalství. Aby přivedl bloudící a zatvrzelé k mírnosti, sám se pokoř a zmírni poněkud moc svého práva, aby získal duše Kristu. Ovcím, které zahynuly a řád opustily, ať otevře celé své nitro a vynaloží vše, aby se vrátily, věda, že jsou mnohdy hrozná pokušení, která mohou člověka tak zavésti, a kdyby jich seslal Pán na něho samého, že by se snad vrhl ještě do větší propasti.

Přeji si, aby byl jako zástupce Kristův ode všech milován a ctěn a aby se všichni o něho starali dle jeho potřeby a našeho stavu. Přece však nesmí toužiti po poctách, aniž se má více radovati z přízně, než z bezpráví, tak, aby se poctami jeho mravy pouze zdokonalily. Bude-li někdy potřebovati lepšího jídla, ať je pojí ne v ústraní, nýbrž veřejně, aby byla druhým odňata stydlivost, postarati se v nemoci a únavě o lepší jídlo. On nejspíše má osvětlovati skryté úmysly a z tajných pramenů čerpati pravdu. Všechny žaloby ať má nejprve za podezřelé, dokud se neukáže bedlivým zkoumáním pravda. Ať neposlouchá rád klepů, a ty, kdo často donášejí, ať má v podezření a jim tak snadno nevěří. Konečně musí i oproti své slávě a vyznamenání zachovati mužně požadavky spravedlnosti a práva, ale tak, aby ani přílišnou přísností nezabil nějakou duši, ani pro nadbytečnou shovívavost nedal příčiny k vlažnosti, aby z promíjení nenastalo uvolnění kázně. Budiž tak ode všech obáván, aby byl i milován. Má býti přesvědčen a cítiti, že úřad představenství jest mu spíše břemenem nežli poctou.

Přeji si, aby i jeho rádcové byli počestní, přísní, vytrvalí a mírní, aby všechny stejně milovali, aby ničeho za práci nepřijímali kromě životních potřeb; aby po ničem netoužili, než po slávě Boží, prospěchu řádu, vlastní zásluze a po dokonalém blahu všech bratří; aby byli všem příslušně přístupni a přijímali všechny k nim se utíkající se svatou vlídností a čistě a prostě zachovávali evangelium dle slibů řehole.

Ejhle, takový má býti generální ministr a takové má míti rádce!

XXVII. O vlastnostech ministrů provinciálů.

Přeji si, bratří, aby ministři provinciálové byli nižším bratřím přístupni a tak laskavi, aby chybující se nebáli otevříti jim své nitro. Přeji si, aby byli mírni v rozkazech, milosrdni v učiněných sobě urážkách, aby spíše snášeli hříšníky, než aby činili bezpráví. Mají býti nepřáteli hříchů, lékaři hříšníků. Konečně bych si přál, aby byl jejich život zrcadlem kázně.

Žádám si, aby byli u všech ve veliké úctě a lásce jakožto nesoucí břímě starosti a práce. Jsem přesvědčen, že jsou hodni nesmírné odměny od Boha, kdo takovým způsobem a zákonem budou říditi duše sobě svěřené.

XXVIII. O životě v klášteře v Porciunkuli a že toho kláštera nemají bratří nikdy opustiti.

Nejdražší bratří, přeji si, aby klášter u Panny Marie Andělské byl vždycky pod přímou mocí ministra generála a sluhy celého řádu, aby zde hleděl zachovati stále dobrou a svatou rodinu. Klerici ať jsou vybráni z lepších, zbožnějších a váženějších bratří a z těch, kteří umějí nejlépe zpívati hodinky z celého řádu, aby nejen světští lidé, nýbrž i ostatní bratří viděli a poslouchali s radostí a velkou zbožností. Též z bratří laiků buďtež vyvoleni k jejich službě ti, kteří jsou lidé svatí, svědomití, pokorní a zbožní. Chci také, aby žádný člověk, ani bratr, neměl přístupu na to místo, kromě generála a bratří, kteří mu slouží. Sami pak ať nemluví s nikým, jen s bratřími, kteří jim slouží a s provinciálem, když je navštíví.

Žádám si důrazně, aby bratří laikové, kteří jim slouží, nikdy se neopovážili mluviti k nim slova marnivá a světácká, nebo neprospěšná. Proto si přeji, aby nikdo nechodil na to místo, aby se tím spíše jeho bratří stali čistými a svatými, a aby se tam nedělo ani nemluvilo nic zbytečného, nýbrž aby bylo uchováno čisté a svaté ve chválách a hymnách Bohu. A když umře některý bratr, ať jest tam poslán od generálního ministra jiný bratr.

Neboť uchýlí-li se někdy bratří od čistoty a svatosti života, chci, aby alespoň to místo bylo požehnáno a zůstalo vždy zrcadlem a dobrým příkladem celému řádu, a aby bylo svíci vždy planoucí a zářící před trůnem Boha a svaté Panny, skrze něž promine Bůh ostatním bratřím nedostatky a viny a zachová i ochrání navždy náš řád a zahradu svou.

Pečujte, dítky, abyste nikdo toho místa neopustili. Budete-li vyhnáni z jedné strany, vraťte se druhou. Jestiť to místo svaté obydlí Krista a Panny Marie, jeho Matky. [1]) Zde z malých začátků rozmnožil nás Pán Nejvyšší. Zde osvítil světlem moudrosti duše svých chudých, zde rozehřál naše srdce ohněm lásky. Kdo se zde bude modliti s myslí pobožnou, obdrží, začkoli bude prositi, ale kdo zde bude hřešiti, přísněji bude potrestán.

---

[1]) Porciunkulský kostelíček a klášter měl svatý František v největší vážnosti ze všech jiných domů, byltť kolébkou jeho řádu a ve svatyňce zasvěcené Panně Marii obdržel z rukou Kristových vzácný dar velkého odpustku porciunkulového a množství jiných milostí.

Proto, synové, važte si toho místa se vší uctivostí a důstojností jako pravého domu Božího, který jest Jeho Matce zvláště milý. Tam z celého srdce hlasitě jásajíce a dobrořečíce chvalte Boha Otce a Jeho Syna Pána Ježíše Krista v jednotě Ducha Svatého. Amen.

II. Hodinky k uctění Utrpení Páně.

V legendě o sv. Kláře vypravuje Tomáš z Celána: »Hodinkám kříže, jak je sestavil František, milovník kříže, se (Klára) naučila a stejnou zbožností se je modlila.« [1]) Wadding-de la Haye vztahuje to správně na hodinky ke cti Utrpení Páně, které uznává sv. Františku řada sbírek. Též jejich složení jest vhodně příslušné Františkovi. Jsou sestaveny z vět písma sv. v prostém, zbožném slohu a podávají drahocenný důkaz pokorné a horoucí Františkovy modlitby. — Obsahují 5 částí: A) Pro poslední 3 dni Svatého týdne a všední dni roční. — B) Pro dobu velkonoční. — C) Pro neděle a svátky v roce. — D) Pro advent. — E) Pro svátek Narození Páně a následující dni, až do konce oktávy po Zjevení Páně. [2])

A.

Od večera Zeleného čtvrtka do večera Bílé soboty, a na všední dny po celý rok, vyjma času adventního a velikonočního.

---

[1]) Acta sanctorum, aug. t. II. pag. 761.

[2]) Překlad žalmů podán z »Výkladu posvátných žalmů« prof. Dra. Jar. Sedláčka.

K doplňku.

Předzpěv: Svatá Panno Maria!

Žalm.

Bože, svůj život jsem ti vyložil, * položil jsi mé slzy před svou tvář. (Žalm 55, 9.)

Všichni moji nepřátelé proti mně pomýšlejí na mé neštěstí, (Ž. 40, 8.) * radí se spolu. (Ž. 70, 10.)

A dávají mi zlé za dobré * a nenávist za mou lásku. (Ž. 108, 5.)

Místo aby mne milovali, utrhají mně, * já však se modlím. (Tamt. 4.)

Otče můj svatý, králi nebe a země, nevzdaluj se ode mne, * neboť soužení jest blízko, a není, kdo by pomohl. (Ž. 21, 12.)

Ať se obrátí moji nepřátelé nazpět, v kterýkoliv den k tobě budu volati, * hle, vím, že ty jsi můj Bůh. (Ž. 55, 10.)

Moji přátelé i moji nejbližší přibližují se a stojí proti mně * a ti, kteří mně jsou bližní, zdaleka stojí. (Ž. 37, 12.)

Vzdálil jsi ode mne mé známé, učinili si mne předmětem ošklivosti, * zrazen jsem a nemohu vyjíti. (Ž. 87, 9.)

Otče svatý, nevzdaluj své pomoci od mne, * na mé ochránění pamatuj. (Ž. 21, 20.)

Pospěš k mé pomoci, * Hospodine mé spásy. (Ž. 37, 23.)

Sláva Otci i Synu * i Duchu svatému.

Jako bylo na počátku i nyní i vždycky * i na věky věkův. Amen.

Dozpěv: Svatá Panno Maria, není tobě rovné ženy na světě, ty dcero a služko nejvyššího Krále, Otce nebeského; přesvatá Matko Pána našeho Ježíše Krista, nevěsto Ducha svatého, pros za nás se svatým Michaelem archandělem, všemi Mocnostmi nebes a všemi svatými svého nejsvětějšího Syna, našeho nejmilejšího Pána a Mistra.

Sláva Otci atd. — Amen.

K jitřní.

Předzpěv: Svatá Panno Maria!

Žalm.

Hospodine, Bože mé spásy, * volám ve dne i v noci před tebou.

Nechať se dostane k tobě má modlitba, * nakloň své ucho k mé prosbě. (Ž. 87, 2, 3.)

Pohleď k mé duši * a vysvoboď ji na zahanbení mých nepřátel. (Ž. 68, 19.)

Neboť ty jsi, kterýs mne vyňal z života, má důvěra od prsou matky, * tebou učiněn jsem byl z života.

Od života mé matky mým Bohem ty jsi, * nevzdaluj se ode mne. (Ž. 21, 10, 11, 12.)

Ty znáš mé pohanění a potupení * i mou hanbu.

Před tebou jsou všichni, kteří mne sužují, * mé srdce očekává potupu a bídu.

A čekal jsem, kdo by se spolu slitoval, a nebylo nikoho, * a kdo by mne potěšil, a nenalezl jsem. (Ž. 68, 20, 21.)

Bože, zlomyslníci povstávají proti mně a rota silných hledá mého života * a nemají tebe před tváří svou. (Ž. 85, 14.)

Jsem na rovno postaven s těmi, kteří sestoupili do jámy, * jsem jako člověk bez pomoci. (Ž. 87, 5.)

Ty jsi nejsvětější Otec můj * a Bůh můj.

Pospěš k mé pomoci, * Hospodine mé spásy. (Ž. 37, 23.)

Sláva Otci...

Dozpěv: Svatá Panno Maria, není tobě rovné ženy — atd.

K první.

Předzpěv: Svatá Panno Maria!

Žalm.

Smiluj se nade mnou Bože, smiluj se nade mnou, * neboť v tebe důvěřuje má duše.

A ve stínu tvých křídel kladu důvěru * až přejde nepravost.

Volám k nejsvětějšímu Otci svému nejvyššímu, * k Bohu, jenž mi dobře učinil.

Poslal s nebe a vysvobodil mne, * v hanbu uvrhl šlapající po mně. (Ž. 56, 1.—4.)

Poslal Bůh ruku svou a pravdu svou, vytrhl duši mou z mých nepřátel přesilných a z těch, kteří mne nenáviděli, * neboť byli příliš silni nade mne. (Ž. 17, 18.)

Položili osidlo na mé nohy * a sklíčili mou duši.

Vykopali přede mnou jámu * a upadli do ní.

Připraveno mé srdce, Bože, připraveno jest mé srdce, * chci pěti a chválu zpívati.

Povstaň má slávo, povstaň harfo a citero, * chci povstati za jitra.

Chci tě velebiti mezi národy, Pane, * a zpívati tobě mezi kmeny.

Neboť zvelič̆eno jest až k nebi tvé milosrdenství, * až k oblakům tvá věrnost.

Povznes se nad nebesa, Bože, * a nad veškeru zemi ať jde tvá sláva. (Ž. 56, 7.—12.)

Sláva Otci...

Dozpěv: Svatá Panno Maria... atd.

K třetí.

Předzpěv a dozpěv u všech hodinek týž.

Žalm.

Smiluj se nade mnou, Bože, neboť utlačuje mne člověk, * po celý den útočí na mne a sužuje mě.

Moji nepřátelé utlačují mne po celý den, * neboť jest mnoho těch, kdo proti mně bojují. (Ž. 55, 2, 3.)

Všichni moji nepřátelé proti mně pomýšlejí na mé neštěstí, * nepravé slovo rozhodli proti mně. (Ž. 40, 8, 9.)

Kteří číhají na moji duši, * radí se spolu. (Ž. 70, 10.)

Vycházejí ven * a mluví týmž způsobem. (Ž. 40, 7, 8.)

Všichni, kteří mne vidí, posmívají se mně, * mluví rty a potřásají hlavou. (Ž. 21, 8.)

Já pak červ jsem a ne člověk, * potupou lidí, opovržením luzy. (Ž. 21, 7.)

Více než všichni moji nepřátelé stal jsem se posměchem i svým sousedům * a postrachem svým známým. (Ž. 30, 12.)

Otče svatý, nevzdaluj své pomoci ode mne, * na mé ochránění pamatuj. (Ž. 21, 20.)

Pospěš k mé pomoci, * Hospodine mé spásy. (Ž. 37, 23.)

Sláva Otci...

K šesté.

Žalm.

Svým hlasem volám k Hospodinu, * svým hlasem k Hospodinu se modlím.

Vylévám před ním svou modlitbu * a vykládám před ním své soužení.

Když uniká ze mne můj duch * a ty znáš mé stezky.

Na té cestě, po které kráčím, * ukryli na mne osidlo.

Hledím na pravo a pozoruji * a není nikoho, kdo by mne znal.

Zmizela mi možnost útěku * a není, kdo by chránil mou duši. (Ž. 141, 2.—5.)

Neboť pro tebe snáším potupu * a hanba pokrývá mou tvář.

Jsem odcizen svým bratřím, * stal jsem se neznámým synům své matky.

Otče svatý, horlivost pro tvůj dům mne sžírá, * potupy tvých tupitelů padají na mne. (Ž. 68, 8.—10.)

Proti mně se veselí a scházejí, * shromážděny jsou na mne biče a já nevím proč. (Ž. 34, 15.)

Více než vlasů na mé hlavě * jest těch, kteří mne bez příčiny nenávidí. (Ž. 68, 5.)

Mocní jsou, kteří mne pronásledují, moji nepřá-

telé nespravedlivě, * co jsem neuloupil, nyní musím opláceti. (Ž. 68, 5.)

Vystupují křiví svědkové, * o čem nevím, po tom se mne dotazují.

Splácejí mně zlým za dobré, * jalovost dali mé duši. (Ž. 34, 11, 12.)

Ty jsi nejsvětější můj Otec, * král můj a Bůh můj.

Pospěš k mé pomoci, * Hospodine mé spásy. (Ž. 37, 2.)

K deváté.

Žalm.

Ó vy všichni, kteří jdete cestou, pozorujte a vizte, * je-li bolest jako bolest má! (Pláč. 1, 12.)

Neboť obklíčili mne četní psi, * rota zločinců mne oblehla. (Ž. 21, 17.)

Prokláli mé ruce i mé nohy, * sčítali všechny mé kosti. (V. 18.)

Oni pak mne pozorují a hledí na mne, * rozdělují sobě má roucha a o můj oděv metají los. (V. 18.)

Otevřeli na mne svou tlamu, * jako lev trhající a řvoucí. (V. 14.)

Jako voda jsem se rozplynul, * a rozmeteny jsou všechny mé kosti. (V. 15.)

Mé srdce jest učiněno jako vosk, * rozpustilo se uprostřed mých útrob. (V. 15.)

Vyprahlá jako střepina má síla * a můj jazyk lne k mé podlebí. (V. 16.)

Dávají mi za pokrm žluč * a v žízni mé mne napájejí octem. (Ž. 63, 22.)

Do prachu smrti mne přiváději, * rozmnožují bolest ran mých. (Ž. 21, 27.)

Já jsem usnul a vstal jsem, * neboť můj Otec nejsvětější mne se slávou přijal. (Ž. 3, 6.)

Otče svatý, držíš mou pravou ruku a po své vůli mne povedeš * a se slávou mne přijmeš. (Ž. 72, 24.)

Neboť co mám jiného na nebi * a kromě tebe čeho si žádám na zemi? (Ž. 72, 25.)

Ustaňte a vizte, že já jsem Bůh, praví Pán, * vyvýšený mezi národy a vyvýšený na zemi. (Ž. 45, 11.)

Požehnaný Pán Bůh vyvolených, jenž vykoupil duše svých služebníků vlastní drahocennou krví, * a nezahyne nikdo z těch, kdo doufají v něho. (Ž. 33, 23.)

Víme, že přijde, * že přijde souditi spravedlivě. (Ž. 95, 13.)

Sláva...

K nešporám.

Žalm.

Všichni národové, tleskejte rukama, * jásotem slavte Boha zvučně plesajíce.

Neboť Hospodin, nejvyšší jest hrozný, * veliký král nad veškerou zemí. (Ž. 46, 2, 3.)

Vždyť nejsvětější Otec nebeský, náš král před věky, * seslal svého milého Syna s nebe a zjednal spásu pro celou zem. (Ž. 73, 12.)

Nebe ať se raduje a země ať plesá, moře ať se hýbe i vše, co je naplňuje, * ať se veselí role a vše, co na nich je. (Ž. 95, 11, 12.)

Zpívejte mu nový zpěv, * zpívejte Hospodinu veškerá země. (Tamt. v. 1.)

Neboť veliký jest Hospodin a chvály nejvýš hoden, * hrozný jest nad všechny bohy. (V. 4.)

Vzdejte Hospodinu, rody národů, vzdejte Hospodinu slávu a čest, * vzdejte Hospodinu chválu jeho jména. (V. 7, 8.)

Snášejte břímě svých těl a neste jeho kříž * a žijte až do konce dle jeho nejsvětějších rozkazů. (Dle Luk. 14, 27.)

Ať se třese před ním celá země, * říkejte mezi národy: Hospodin je králem. (Ž. 95, 9, 10.)

Po skončení celodenních hodinek modlí se:

Dobrořečme Pánu Bohu živému a pravému; chvalme jej; vzdávejme mu vždycky slávu, čest, požehnání a všechna dobra. Amen. Amen. Staň se! Staň se!

B.

Od večera Bílé soboty do I. neděle po sv. Duchu — čili v čase velikonočním.

K doplňku.

Předzpěv: Svatá Panno Maria!

(Při všech hodinkách, též dozpěv týž jako v A.)

Žalm 69.

Bože, k pomoci mé vzezři, * Hospodine k pomožení mému pospěš.

Ať jsou zahanbeni a ať se zastydí, * kteří hledají můj život.

Ať se obrátí zpět a zastydí se, * kteří mně přejí neštěstí.

Ať se hned zastydí, * kteří mně říkají: Aj! Aj!

Ať plesají a ať se radují v tobě všichni, kteří tebe hledají * a ať říkají stále: oslaven buď Hospodin, kteří milují tvou spásu.

Já pak jsem nuzný a bídný, * Bože, pomoziž mi!

Můj spomocník a můj osvoboditel jsi ty, * Bože neprodlévej!

Sláva Otci...

K jitřní.

Žalm.

Zpívejte Hospodinu nový zpěv, * neboť konal zázraky.

Posvětila svého Syna jeho pravice * a jeho svaté rámě.

Známým učinil Hospodin své spasení, * před národy zjevil svou spravedlnost. (Ž. 97, 1, 2.)

Toho dne vzkáže Hospodin své milosrdenství * a v noci jeho chvalozpěv. (Ž. 41, 9.)

Tentoť jest den, jejž učinil Hospodin, * plesejme a radujme se v něm. (Ž. 117, 24.)

Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně, * Bůh jest Pánem a zasvítil nám. (Tamt. v. 26, 27.)

Nebe ať se raduje a země ať plesá, * moře ať se hýbe i vše, co je naplňuje. (Ž. 95, 11, 12.)

Vzdejte Hospodinu, rody národů, vzdejte Hospodinu slávu a čest, * vzdejte Hospodinu chválu jeho jména. (Tamt. v. 7, 8.)

K první.

Žalm: Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou — jako k první v A.

K třetí, šesté a deváté žalm: **Zpívejte Hospodinu nový zpěv** — jako při jitřní.

K nešporám žalm: **Všichni národové, tleskejte rukama** — jako k nešporám v A.

Na svátek Nanebevstoupení Páně přidávají se k žalmu: **Zpívejte Hospodinu nový zpěv** při jitřní i při třetí, šesté a deváté tyto verše:

Království země, prozpěvujte Bohu, zpívejte Pánu, zpívejte Bohu, * který vystupuje nad nebesa nebes k východu.

Ejhle, vydává svůj hlas, hlas mocný; vzdávejte čest Bohu pro Israele, * jeho velebnost a jeho moc jest v oblacích.

Divuplný jest Bůh ve svých svatých příbytcích, Bůh Israele sám dává svému lidu moc a sílu; * chválen buď Bůh! (Ž. 67, 33.—36.)

K nešporám téhož svátku přidávají se k žalmu: **Všichni národové, tleskejte rukama,** tyto verše:

A vstoupil na nebesa * a sedí na pravici Boha Otce všemohoucího.

Povznes se nad nebesa, Bože, * a na všecku zemi tvá sláva. (Ž. 56, 6.)

Víme, že přijde, * že přijde souditi spravedlivě. (Ž. 95, 15.)

C.

Na větší svátky a na neděle od I. neděle po sv. Duchu do Adventu a od I. neděle po Zjevení Páně až do večera Zeleného čtvrtka.

K doplňku žalm **Bože, k pomoci mé vzezři** — jako k doplňku v B.

K jitřní žalm **Zpívejte Hospodinu nový zpěv** — jako k jitřní v B.

K první žalm **Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou** — jako k první v A.

K třetí.

Žalm.

Jásot provolávejte Bohu veškerá země, pějte chvalozpěv jeho jménu, * činte slavnou jeho chválu.

Rcete Bohu: jak hrozné jsou tvé skutky, Pane, * pro velikost tvé moci selhávají tobě tvoji nepřátelé.

Veškerá země af se tobě klaní a af ti pěje, * af zpívá chvalozpěv tvému jménu. (Ž. 65, 1.—4.)

Pojďte, slyšte a budu vypravovati, všichni, kteří se Boha bojíte, * co učinil mé duši.

K němu jsem svými ústy volal * a velebení jeho bylo pod mým jazykem. (Tamt. v. 16, 17.)

A slyšel můj hlas ze svého svatého chrámu * a mé volání před ním vešlo k jeho uším. (Ž. 17, 7.)

Dobrořečte, národové, našemu Bohu * a hlasitě zaznívati dejte zpěvům jeho chvály. (Ž. 65, 8.)

A budou v něm požehnáni všichni kmenové země, * všichni národové budou ho velebiti. (Ž. 71, 17.)

A chváleno buď jméno jeho vznešenosti * a af se naplní celá země jeho vznešeností na věky. Staň se! Staň se! (Tamt. v. 19.)

K šesté.

Žalm.

Vyslyš tebe Hospodin v den soužení, * ochraňujž tebe jméno Jakobova Boha.

Sesliž tobě pomoc ze svatyně * a ze Siona tebe ostříhej. (Ž. 19, 2, 3.)

Uštědřiž tobě podle tvého srdce * a vyplniž všechny tvé záměry.

Chceme plesati nad tvým spasením * a budeme se velebiti ve jménu našeho Boha. (Tamt. v. 5., 6.)

Vyplniž Hospodin všechny tvé žádosti; * nyní vím, že on poslal Pána našeho Ježíše Krista, svého Syna, * a bude souditi národy v spravedlnosti. (Ž. 19, 7; Ž. 9, 9.)

A jest Hospodin útočištěm ubohého, pomocníkem v potřebách (tamt. v. 10.), * ať doufají v tebe ti, kdo znají tvé jméno. (V. 11.)

Požehnaný Pán Bůh můj, * že byl mým ochráncem a mým útočištěm v době mého soužení. (Ž. 58, 17.)

Můj spomocníku, tobě chci zpívati, * neboť jsi Bůh můj, mé milosrdenství. (V. 18.)

K deváté.

Žalm.

V tebe, Hospodine, doufám, nebudu zahanben na věky, * ve své spravedlnosti mne vysvoboď a vytrhni mne.

Nakloň ke mně své ucho * a spasiž mne.

Budiž mně Bohem ochráncem a pevným útulkem, * abys mne zachránil. (Ž. 70, 1.—3.)

Neboť ty jsi mé očekávání, Pane, * Hospodine, má naděje od mého mládí. (Tamt. v. 5.)

O tebe se opírám od narození, od lůna mé matky ty jsi mým ochráncem, * o tobě bude vždycky můj zpěv. (V. 6.)

Ať se plní má ústa chválou, abych opěvoval tvou slávu, * po celý den tvou velebnost. (V. 8.)

Vyslyš mne, Hospodine, neboť dobrotivé jest tvé milosrdenství, * podle velikého svého milosrdenství shlédni na mne. (Ž. 68, 17.)

A nechať neodvrátíš své tváře od svého služebníka, * vždyť jsem soužen, rychle vyslyš mne. (V. 18.)

Požehnaný Pán Bůh můj, * že byl mým ochráncem a mým útočištěm v době mého soužení. (Ž. 58, 17.)

Můj spomocníku, tobě chci zpívati, * neboť jsi Bůh můj, mé milosrdenství. (V. 18.)

K nešporám žalm Všichni národové, tleskejte rukama — jako k nešporám v A. s přídavkem: A vstoupil na nebesa, — jako v B.

D.

Od první neděle adventní až do Štědrého večera — čili v čase adventním.

K doplňku.

Žalm 12.

Dokavad zapomínáš na mne, Hospodine, napořád? * dokavad odvracuješ ode mne svou tvář?

Dokavad mám skládati ve své duši rady, * bolest ve svém nitru co den?

Dokud se má vypínati můj nepřítel nad mnou? * shlédni a vyslyš mne, Hospodine, můj Bože!

Osvěť mé oči, abych nikdy neusnul ve smrti, * aby nemohl nikdy nepřítel můj říci: Zvítězil jsem nad ním.

Kdož mne souží, budou se radovati, kdybych klesal, * já ale důvěřuji tvé milosti.

Plesati bude mé srdce nad tvým spasením, prozpěvovati budu Hospodinu, který mně dobré prokázal, * a zpívati jménu Hospodina svrchovaného.

K jitřní.

Žalm.

Oslavovati tě budu, nejsvětější Otče, Králi nebe a země, * poněvadž jsi mne potěšil.

Ty jsi Bůh, můj Spasitel, * důvěrně budu jednati bez bázně.

Hospodin je má síla a má chvála * a učiněn jest mi k spasení. (Isai. 12, 1, 2.)

Tvá pravice, Hospodine, jest zvelebena v síle, tvá pravice, Hospodine, pobila nepřítele * a v množství své slávy sesadil jsi své protivníky. (II. Mojž. 15, 6, 7.)

Ať to spatří ubozí a ať se těší, * hledejte Boha a bude žíti vaše duše. (Ž. 68, 33.)

Ať jej chválí nebesa i země, * moře a všechno, co se v nich hemží. (V. 35.)

Neboť Bůh spasí Sion * a města Judy budou vystavena. (V. 36.)

A budou tam přebývati * a dědičně jej obdrží.

A símě jeho služebníků ho bude míti v držení *

a ti, kteří milují jeho jméno, budou v něm přebývati. (V. 37.)

K první žalm **Smiluj se nade mnou, Bože, smiluj se nade mnou** — jako k první v A.

K třetí žalm **Jásot provolávejte Bohu . . .** — jako k třetí v C.

K šesté žalm **Vyslyš tebe Hospodin . . .** — jako k šesté v C.

K deváté žalm **V tebe, Hospodine, doufám,** — jako k deváté v C.

K nešporám žalm **Všichni národové, tleskejte rukama** — jako k nešporám v A. bez posledního verše: Ať se třese před ním celá země . . .

E.

O vánocích až do I. neděle po Zjevení Páně říká se při všech hodinkách s obvyklým před- a dozpěvem.

Žalm.

Plesejte Bohu, našemu spomocníku, * výskejte Bohu Jakubovu. (Ž. 80, 2.)

Neboť Hospodin nejvyšší jest hrozný, * veliký král nad veškerou zemí. (Ž. 46, 3.)

Neboť nejsvětější Otec nebeský, náš král před věky, seslal svého Syna s výsosti * a narodil se ze svaté Panny Marie.

On vzývati mne bude: »Můj otec jsi ty,« * a já učiním jej prvorozencem, Nejvyšším mezi králi země. (Ž. 88, 27, 28.)

Tohoto dne vzkázal Hospodin své milosrdenství * a v noci jeho chvalozpěv. (Ž. 41, 9.)

Tentoť jest den, jejž učinil Hospodin, * plesejme a radujme se v něm. (Ž. 117, 24.)

Neboť nejsvětější, rozmilý Maličký dán byl nám. (Is. 9, 6.), a narodil se nám a položen byl do jeslí, * protože neměl místa v hospodě. (Luk. 2, 7.)

Sláva na výsostech Bohu * a na zemi pokoj lidem dobré vůle. (Luk. 2, 14.)

Nebe ať se raduje a země ať plesá, moře ať se hýbe, i vše, co je naplňuje, * ať se veselí role a vše, co na nich jest. (Ž. 95, 11, 12.)

Zpívejte jemu nový zpěv, * zpívejte Hospodinu veškerá země. (Ž. 95, 1.)

Neboť veliký jest Hospodin a chvály nejvýš hoden, * hrozný jest nade všechny bohy. (V. 4.)

Vzdejte Hospodinu, rodové národů, vzdejte Hospodinu slávu a čest, * vzdejte Hospodinu chválu jeho jména. (Ž. 95, 7, 8.)

Snášejte břímě svých těl a neste jeho kříž * a žijte až do konce dle jeho nejsvětějších rozkazů.

Sláva Otci i Synu * i Duchu svatému.

Jakož bylo na počátku i nyní i vždycky * i na věky věkův. Amen.

III. Básně sv. Františka.

Nejkrásnějším květem Františkovy básnicky zanícené duše je Chvalozpěv slunce čili Zpěv o bratru slunci, — vlastně chvalozpěv Stvořitele, v němž chválí Boha z jeho tvorů, nejprve nejkrásnějšího slunce. Složil jej, když byl přijal znamení ukřižovaného Ježíše Krista — stigmata. Tehdy propukla jeho duše nejprve v chvály Stvořitele (viz v I. díle) — a pak dal napsati tuto píseň. Byla složena v jednoduché formě bez určitého rýmu a rythmu, až na rozkaz světcův upravil ji básník bratr Pacifik. Původně měla 7 strof, — osmou přidal svatý pěvec tehdy, kdy ji dal zazpívati před assiským biskupem a náčelníkem, aby smířil jejich spor; — poslední dvě slohy složil ve Foligno, když mu bylo zjeveno, že bude žíti již jen dvě léta.

Tato báseň byla a jest uznána všeobecně za plod Františkových citů. Ozanam [1]) ji chválí jako pravý skvost, Sabatier [2]) ji nazývá vůní něžné rostlinky srdce Františkova. Prof. Vlastimil Kybal napsal zdařilou studii o tomto zpěvu v časopise: Franziskanische Studien, 1915, 2.

---

[1]) Ozanam: Italiens Franziscanerdichter (překlad z francouzského), Münster, 1853, str. 75 násl.

[2]) Speculum perfectionis, str. 278.

Vedle této básně uvedeny jsou v některých sbírkách jiné básně, o nichž se praví, že pocházejí od sv. Františka. Ve vydání de la Hayově jest mu přičítán ještě »druhý« a »třetí« zpěv, — ale těch sv. František nepsal. V jeho duchu je složil bratr Jakopono z Todi, básník františkánský, skladatel Stabat Mater, předchůdce Danteův. — Tak soudí Ozanam a jiní. Náš překlad těchto dvou básní jest podán z italského znění vydaného minoritou Ireneem Asso. [1]) — V druhém a třetím zpěvu jest vylíčena síla a moc lásky, utrpení touhy po lásce k Bohu. Jsou složeny ve vlašských formách.

První zpěv — »o bratru Slunci«.

1. Nejvyšší, všemohoucí, dobrý Pane,
af Tobě chvála, sláva a pocta se stane
a všeliké dobrořečení.
Jen Tobě přísluší toto,
a žádný ani jmenovati Tebe hoden není.

2. Buď chválen, můj Pane Bože, s celým svým tvorstvem,
zvláště se vznešeným bratrem sluncem,
jež činí den a světlem svým nás osvětluje;
jest jasné a září leskem velikým
a jest, o Pane, obrazem Tvým.

3. Buď chválen, můj Pane, od sestry luny i od hvězd krásných,
jichž jsi učinil na nebi množství světlých a jasných.

[1]) Die Lieder des hl. Franciscus, Frankfurt, 1842.

4. Buď chválen, můj Pane, bratrem větrem i vzduchem
a mraky, jasným i temným časem,
jímž udržuješ na živu tvory a celou zem.

5. Buď chválen, můj Pane, sestrou, vodou,
která jest velmi užitečnou, pokornou, cennou a čistou.

6. Buď chválen, můj Pane, bratrem ohněm, kterým osvěcuješ noci.
jenž jest jasný, příjemný a nejsilnější svojí mocí.

7. Buď chválen, můj Pane, naší matkou zemí,
která nás živí a rodí různé plody,
i pestré byliny a květy.

8. Buď chválen, můj Pane, těmi, kdo z lásky k Tobě odpouštějí,
i těmi, kteří nesou nemoci a bědy.
Blaze jim, trpí-li to v pokoji,
budouť od Tebe, Nejvyšší korunováni.

9. Buď chválen, můj Pane, sestrou naší tělesnou smrtí,
které žádný živoucí člověk nemůž' uniknouti.
Ti, kdo zemrou ve smrtelném hříchu, na věky jsou kletí.
Blaze těm, kdo umírají spojeni s Tvou nejsvětější vůlí,
neboť druhá [1]) smrt jim neučiní škody.

---

[1]) První smrt jest odumření světu životem duchovním, druhá smrt, zde míněná, jest smrt těla a šťastné přejití na věčnost.

10. Chvalte a zvelebujte svého Pána, díky Mu vzdávejte
a v nejhlubší pokoře Mu služte.

Druhý zpěv.

Má láska v oheň vzplála.
Má láska v oheň vzplála.

1. Má láska v oheň vzplála,
když Láska v blahé chvíli
mi snubní prsten dala.
To Beránek byl milý.
Šíp lásky v duši vtkala,
jímž zbavila ji síly
a pouta upoutala.
Má láska v oheň vzplála.

2. Já před Ním k zemi klesl,
bol moje srdce svíral;
šíp, jejž On v duši vnesl,
ji láskou takřka sžíral.
Tu v boji těchu nesl,
já slastí Jeho zmíral,
proud blaha nepoklesl.
Má láska v oheň vzplála.

3. Bol dosud nepoznaný
jsem potom v hrudi cítil,
jímž nikým nenazvaný
v mém srdci žár se nítil.
Jak ze smrtelné rány,
tak krutý pocit lítil

v mých prsou na vše strany.
Má láska v oheň vzplála.

4. Kol třeskot zbraní hřímal,
já bil se — na smrt bledý.
Již k štítu, jejž jsem třímal,
jsem upřel spasné hledy; —
však ještě prudší příval!
... Již mizí žití sledy ...,
já skorem v mdlobě dřímal ...
Má láska v oheň vzplála.

5. Tu ranám neodolal,
pryč prchal jsem jak laně, —
pln zoufalství jsem zvolal:
»Nerovny naše zbraně!« —
Však nadarmo jsem volal
a padal v nové ráně,
již nový boj hlas zdolal.
Má láska v oheň vzplála.

6. Tu skály do mne bily,
jež metal pevnou paží,
a přívalem mne kryly,
jenž s hor se proudem sváží.
A sečíst je, v tu chvíli
se paměť marně snaží, —
a cíle nechybily!
Má láska v oheň vzplála.

7. Mne žádná neminula
ta rána Jeho ruky:
mne mdloba ovinula.
Ach děsné pro mne muky,

jež Jeho láska snula!
Již slyším smrti hluky...
— Přec duše nezhynula:
Má láska v oheň vzplála.

8. Ne smrt — to slasti příval...
To láska v duši vchvěla,
já z mrákot pookříval;
mne nová naděj smělá,
již v moji duši vlíval,
zas sílila a skvělá
meta, již pro mne skrýval.
Má láska v oheň vzplála.

9. Já znovu nadšen k boji
se dávám s Kristem v sázku.
Duch můj již pevně stojí —
chci dobýt Jeho lásku.
S mou Jeho ruka poji
se v pevném boje svazku,
mne obemk' paží Svojí.
Má láska v oheň vzplála.

10. Však nyní to boj není. —
To sladký mír mne kojí
a slastné lásky chvění.
Vždyť navždy se mnou poji
se Svatý, Velebený,
vždy v nových slastí znoji.
— Ve věčném vytržení
má láska v oheň vzplála.

Má láska v oheň vzplála!
Má láska v oheň vzplála!

Třetí zpěv.

Ó Lásko, z lásky sděl mi,
proč zranila jsi bolem
Své lásky moje srdce,
že ohněm k Tobě vzplálo?

1. Mé srdce hoří, plane bez ustání
a nemůž' prchnout pouty uzamknuto
a taví se jak v žáru plápolání
a žijíc zmírá, pevně obemknuto.
Ó kéž by prchlo z toho kolotání,
v němž jako zlato ve výhni je kuto.
Však běda, o jak kruto
jest prchat — a kam jíti,
když všude žár se nítí,
by v novém boji stálo?

2. Dřív, dokud po Kristu jsem teprv toužil,
to byla sladká láska v míru klidném,
já v blahý pokoj jistoty se hroužil
a bez bolu žil ve objetí vlídném;
— však odtud, kdy jsem Jemu zcela sloužil,
se zmítá duše v přání nenasytném; —
to nelze určit vidném
ni v obrazu, ni v slovu.
Já zmírám v blahu znovu,
jež srdce z těla vzalo.

3. Mé srdce zmizelo, s ním jeho touhy,
v něm vůle, náklonnosti, citu není;
vše nádhera a bohatství v prach pouhý
— a rozkoš všeliká se v břímě mění.

Strom lásky vyrost' v srdci mocný, dlouhý,
jenž svými plody kojí každé chtění:
když po nich sáh' jsem, v chvění
je přitisk' ke rtům lačným,
mé srdce k věcem časným
se citu, vůle vzdalo.

4. Bych lásku získal, dal jsem všecko za to:
kol celý svět a celé svoje bytí,
i všecko tvorstvo, poklady a zlato:
za všecko to jen lásku chtěl jsem míti;
jí dal jsem vše, co bylo duši svato.
Však jakou cenu má teď moje žití?
Ba věru není kvítí
teď v žití mém, ni radost,
a prchla klidná blahost,
v níž srdce mé se smálo.

5. Snad lépe bylo by se lásky vzdáti
a hledat v časném blahu klid a štěstí?
Však kdo již zadán, nemůže se dáti
a vůle sluhy v rukou pána jesti.
Tak Láska celou moji bytost chvátí,
ač její prudkost nemožno již nésti,
vždyť po síle ni zvěsti,
jen touhou nitro hnáno,
by v jedno s Láskou stkáno
Jí podobno se stalo.

6. Ni žár, ni síla nemůž' rozdéliti,
co spiato pevným poutem svaté lásky,
ni meč, ni smrt to nemůž' rozdvojiti,
co spojeno jest nadzemskými svazky,
jež, vznešenější pozemského žití,

tak zrádny nejsou jako lidské masky;
ty věrné nebes pásky
jen blahem duši kojí,
již s Kristem v jedno pojí,
by srdce slastí plálo.

7. Co stvořeno je, zaniklo již zraku,
jen Tvůrce ve všech jsoucích věcech vidí;
zem, nebe pro mne rovno ceně prachu,
jenž skrýt se před Ním, zářným, pryč se klidí;
jas slunce třpytný před Ním mizí v mraku,
— vždyť všechen jas On světlem Svojím řídí;
a v pouhé nic se třídí
i jasní Cherubíni,
i žhoucí Serafíni,
jichž srdce k Němu vzplálo.

8. Ne, nikdo nemůže mnou pohrdati,
že takový žár tráví moje srdce,
vždyť nikdo nemoh' by mu odolati
a prchnout nemohl by jen tak lehce.
O pomni jen, že žár je celé chvátí
— a srdce byt je v nitru těla přece. —
Ten uznati to nechce,
jenž posud nepocítil
žár, jenž se ve mně nítil, —
neb slovo je zde málo.

9. Zem, nebesa, tím jedním hlasem znějí
a celé tvorstvo volá: »Milování!«
Svým každým zvukem o Lásce jen pějí
a touží po nebeském obcování.

Ta Láska, po níž žádostí se chvějí,
je stvořila, by hlásaly cíl Její;
k Ní bouřnou touhou spějí,
jim svitem nebes září,
by nadpozemskou tváři
kdys na se tvorstvo vzalo.

10. Ó chtěl bych ještě více, více dáti,
bych zplna ztišil svojí duše přání;
než, — ani sebe nemohu svým zváti,
vždyť vše, i svoje dal jsem Tobě daní
a celou moji bytost Láska chvátí.
Za vše to dosáhl jsem milování,
bych Tvým byl do skonání,
ó blahosti vždy nová,
ó světlo, které znova
můj život láskou hřálo.

11. Když na Tě patřím, věčný krásy zdroji,
tu ocitám se v nadpozemském kraji,
kde duše má se s Tebou v jedno poji,
kde celý teplem lásky jak vosk taji,
že v Krista měním se v tom blaha znoji,
v tom nevýslovně divném nebes taji,
jejž nebešťané znají
a volám lásko, lásko;
pryč každá jiná pásko,
mé nitro v Bohu vzplálo.

12. Můj duch jest naplněn jen blahem touhy,
jež nesena jest k Němu, blíž a blíže,
že vše, co mimo Něj, jest nivec pouhý;
již k Jeho sladké tváři skláním níže
své duše zrak — a pohled slastný, dlouhý

na jeho krásu moje oko víže;
— ó sladkou za potíže
tu srdce mzdu svou béře,
že všaké nedůvěře
při boji výhost dalo.

13. Kdo dosáh' milost proměnit se v Krista,
ten stále spojen s Bohem celým bytím,
jest jeho duše povznešeně čista
nad všechnu zem — a vášní vlnobitím
již není zmítána, jsouc zcela jista
před hříchem. Zdobena jsouc rajským kvítím
zde žije nebes žitím,
vše pozemské jí mizí:
v čem lidé rozkoš sklízí,
jí nicotným se stalo.

14. Pak člověk znovuzrozen láskou žije,
jíž jeho duše z boje pookřála;
moc blahé lásky, kterou k Bohu nyje,
mu srdce jako nožem rozřezala.
Duch stráven láskou v ní se zcela kryje,
neb duše Kristu všechnu schopnost vzdala,
by Jeho láska hřála,
jež plní nitro silou
a skýtá naděj milou,
by v boji pevně stálo.

15. Ach, obejmouti Tebe jest mé přání,
po Tobě toužím duší svou i tělem:
když unikáš mi, marné plápolání
můj život; — přijdeš-li zas v šatě skvělém,
ó vezmi duši mou, dej Svoji za ni,
bych v Tebe změněn zůstal v žití celém,

a v skvoucím rouchu bělém
moh' jíti světa troudem,
by světlo jasným proudem
vždy životem mi plálo.

16. Ó Lásko, viz můj bol a moje strasti,
že nemožno mi výhně žáru snášet,
v nějž uvrhlas mne; zcela zmaten slastí
již nepoznávám místa, kudy kráčet,
a bloudím nerozhodně beze vlasti,
kde spočinout bych moh'; jen dále vláčet
se nutno mi a snášet.
Mne opustila síla,
již mdloba zvítězila
a srdce mrtvě stálo.

17. Cit nemám již, ni klidu pomyšlení,
bych uvážit moh', v jakém nyní žití
se nalézám, a ptám se v strastném chvění:
Zda, Kriste, Tvoje srdce se mnou cítí? —
vždyť celý život můj mi ničím není,
když nejsem jist, zda láska Tvá mi svítí,
zda moje živobytí
Ti drahým jest a milým?
Tak v bolu k Tobě kvílím,
jímž moje nitro vzplálo.

18. Dřív mluvil jsem, řeč nyní vymizela,
zrak matná tma a slepota teď tíží
a přede mnou se propast rozevřela.
Chci prchnouti, však pouta nohy víží,
chci pouta rozvázat, však svázán zcela
teď ležím bez vlády a smrt se blíží.
Ó hrozná lásky tíži,

proč radostí je tobě,
že srdce v děsné mdlobě
se života již vzdalo.

Kristus:

19. Ó, ztiš své lásky žár, jenž tebe tráví,
ne ctnost bez míry těší srdce moje.
Jen tehdy bude zápal ke mně pravý,
když obrodí se ctnostmi srdce tvoje,
a bude milovat mne nebes mravy,
když jistý mír je zhostí nepokoje,
by pravých plodů zdroje
vždy tvoje žití neslo,
by v bouřích nepokleslo
a k ráji nebes zrálo.

20. Vše na zemi je počtem odměřeno,
jen pohleď vůkol, kam tvé oko vidí:
dle zákona je všechno předurčeno,
vše stvoření ke svému cíli pídí; —
jak na počátku v plánu uváženo,
svou pevnou rukou Moudrost tvory řídí;
proč, duše, tak se nítí
tvá láska bez vší míry?
Ó, dopřej srdci síly,
by v pravé lásce stálo.

Duše:

21. Ó, Kriste, vždyť Sis vzal mé srdce celé
a díš, bych řídil měrou milování?
Jak mohu to, když city odumřelé
jsem zcela učinil Tvé lásky daní —
a jako železo se mění vřelé,

jak vzduch se mění sluncem v světla plání
v paprsků mihotání,
tak nitro mé se mění;
ve svatém roztoužení
se obětí Tvou stalo.

22. Když celá bytost v novou se teď mění,
též každý kon se zcela jiným stává, —
pak jedná vůle podle přeměnění
a podle toho plody skutků dává.
Když tedy duch se v svatém roztoužení
v Tě, Kriste, mění, moje Lásko drahá,
tu Tobě pozůstává
dluh za mou každou práci.
Když mzda se za ni ztrácí,
to Tobě jen se stalo.

23. Ty, Moudrost nejvyšší, mněs vzala smysly
a cítím, že jest nový duch teď ve mně,
že konám, jak mně velí Tvůj duch přišlý, —
to odtud, kdy jsem Tobě sklonil téměř,
kdy ovanul mne život z Tebe vyšlý,
jímž nových zájmů proud teď plyne ve mně.
Čím jest mi celá země,
čím bohatství a radost?
Jen u Tebe mám zadost,
že srdce všecko dalo.

24. Když obklopils mne takým lásky žárem,
jak můžeš chtít, bych zůstal v klidné míře,
když bezměrněs mne vznitil Svým požárem,
teď žádná míra mně již neuvíže.
Já miloval Tě ve věku Tvém malém,
jak mohu nemilovat Muže kříže,

když znám Tě nyní blíže,
kdy vstoupiv do Tvých kroků
jsem zkusil z lásky toků,
jež Tvoje srdce dalo.

25. Tys vydal Sebe sama pro mne z lásky
a sestoupil jsi pro mne s nebe na zem,
kamž volaly Tě milování svazky,
bys zřek' se rajských radostí svých rázem
a přetal slasti své na nebi pásky.
Zde uvítal tě svět jen nouzí, mrazem...
Tak svaté lásky svazem
jsi s námi zcela spojil
Své celé žití, — zhojil,
co člověku se stalo.

26. Jen láska Tebe vedla celým světem
a služebníka učinila z Tebe,
bys utvrzoval každým skutků vznětem,
že výron lásky to, jímž dáváš Sebe
nám zcela, jako dobrý otec dětem.
Tys učením Svým snesl nám mír s nebe,
by, kdo uvěří v Tebe,
již nezahynul více,
by světlo nebes svíce
mu v novém žití vzplálo.

27. Ó, Moudrosti, nic Soběs nenechala,
vše svěřilas nám z míry přebohaté,
pro celý život jsi nám moudrost dala,
by poznali jsme cestu k lásce svaté.
A láska k nám Tě na kříž přikovala
a Srdce Tvé, tak vroucně pro nás vzňaté,
nám otevřela skláté,

by útočištěm bylo,
nás v době boje skrylo
a útěchy nám přálo.

28. Tam na kříži, co z Tvojí moci zbylo?
Tam neukázals Božskou všemohoucnost,
tam Božství Tvé se pro nás na čas skrylo.
Jen lásky, lásky Tvojí stálá vroucnost
i tam, když kalich utrpení pilo
Tvé srdce, tělo, jevila nám jsoucnost,
když svaté lásky žhoucnost
Tě na kříž upoutala
a v obět život vzdala,
až Srdce sledně vzplálo.

29. Jen proto, Ježíši, se v lásce ztápím
a pohroužen jsem zcela v její slasti,
jen proto ztratit srdce, smysly kvapím,
bych prožíti moh' s Tebou Tvoje strasti.
Ó dejž, by také srdcem mojím chabým
tak síla pronikla, by odpor klásti
teď mohlo každé slasti
a v pravé velikosti
plod neslo Tvojích ctností
a obětí se stalo.

30. Té lásky žáry, které ke mně plály,
Tě zbavily i posledního dechu,
Té lásky plameny, jež cit mi vzaly,
ty zabraly Ti posledního vzdechu.
A proto zajisté dar jenom malý,
když dám se Tobě celý, sladký Řeku,
též do sledního vzdechu.

Jen lásku chci teď konat,
by v lásce mohlo skonat
mé srdce — ach, to málo!

31. Po Lásce, Lásce, která zranila mě,
vždy musí srdce lačně toužit,
v tu Lásku, která život dala za mě,
vždy burnou snahou chci se věčně hroužit
v tu Lásku, která srdce odňala mně,
že v bolu pro Ni vždy se musím soužit,
Jí v slzách věčně sloužit,
že srdce dosud málo
tu Lásku milovalo,
jí zcela nepoznalo.

32. Ó Lásko, Ježíši, mé přístaviště,
ó Lásko, Ježíši, Tys bouři ztišil,
ó Lásko, Jezu, moje útočiště,
ó Lásko, Ježíši, Tys maják vztyčil,
ó Lásko, naděje má, Jezu Kriste,
mou důvěru a statečnost jsi zvýšil,
mé srdce láskou zničil,
je změnil ve Svém jasu,
že zná teď pravdy krásu,
jíž obětí se stalo.

33. Ó Lásko! — volá zem i vesmír celý,
ó Lásko, Lásko, duchu všehomíra,
ó Lásko, Lásko, jícni ohně vřelý,
kdo v Tě se hrouží, věčně touhou zmírá.
Duch jeho toužnou slastí rozechvělý
se v Tebe jako v pouta uzavírá,
Tě celou silou svírá,
v Tě celé srdce mění,

v mohutném roztoužení
by za Tě život dalo.

34. Ó Lásko, pro Tebe jest tolik lkání,
ó Lásko, Lásko, pro Tebe jen planu,
ó Lásko, Lásko, jediné mé přání,
ó Lásko, otvírám svou srdce bránu,
bych, Lásko, Tebe přijal v radování
a zřek' se pro Tebe i žití plamu
a v svého srdce stanu
svou, Lásko, touhu vřelou
tak sladce skojil celou,
by, Lásko, Tvým se stalo.

35. Ó Lásko, Lásko, srdce touhou puká,
ó Lásko, Lásko, Tvůj šíp ranil prudce,
ó Lásko, Lásko, hrozná Tvoje muka,
jíž zranilas mou duši v sladké muce.
Pak Lásko, Lásko, Tvoje rajská ruka
mi lásku Svoji dala žití vůdce
v té věčné lásky půtce.
Ve blahém vytržení
se v Tebe srdce mění
a k Tobě zcela vzplálo.

36. Ó Lásko, Ježíši, ty touho moje,
ó Lásko, Lásko, umříti chci v Tobě,
ó Ježíši, můj choti, láska Tvoje
kéž celým žitím mým jest v každé době,
z nějž prýští stále nové lásky zdroje,
by odumřel jsem duší, tělem sobě,
žil, Jezu, jenom Tobě,
má Naděje a Víro,
má Lásko, Touho, Sílo,
má pevná v boji Skálo!

IV. Výroky a rozmluvy sv. Františka.

De la Haye vybral z různých legend, životopisů a jiných spisů o sv. Františku řadu výroků a delších rozmluv, které vložili spisovatelé do jeho úst. Snad je sv. František pronesl v té nebo oné formě, ale nenapsal. Teprv jeho žáci je zaznamenali. Poněvadž jsou to slova pěkná, význačná pro jeho život, uvádíme je též v našem vydání. — Stručně jest naznačena i doba a okolnosti, kdy byly vyřčeny.

1. František, hlasatel Boží.

Nedlouho po svém obrácení kráčel sv. František lesem vesele si prozpěvuje rytířskou píseň. Než, v tom jej přepadli loupežníci a tázali se zhurta, čím je. Veselým a prorockým hlasem odpověděl: »Jsem hlasatelem velkého Krále.« — raduje se i když jej uvrhli lupiči do jámy plné tajícího sněhu, myslíce, že si z nich dělá blázny.

2. U Boha jest větší a jistější odměna za práce než u lidí.

Když se posmíval Františkovi jeho krevní bratr Angelo pro nuzné ošacení a chudobnost a vzkázal mu posměšně v zimním čase, aby mu prodal několik krůpějí svého potu, tu mu světec odpověděl: »Svůj pot prodám dráže Pánu Bohu.«

3. Máme plakati nad utrpením Kristovým,

Nedlouho po svém obrácení plakal František u kostela svaté Marie Andělské. Na otázku, proč tak úpěnlivě a veřejně lká, řekl: »Oplakávám utrpení Kristovo a nestyděl bych se, kdybych je po celém světě hlasitě oplakával.«

4. Vnitřní žár lásky Boží zapuzuje vnější chlad.

Byv tázán, jak může snášeti drsnou zimu v lehkém a chatrném šatě, pravil: »Jsme-li proniknuti uvnitř plamenem touhy po nadzemské vlasti, snadno snášíme vnější mráz.«

5. S radostí se máme všeho zříci.

Biskup Quido radil Františkovi, aby vrátil svému otci peníze, jež byl s sebou vzal opustiv rodný dům. František odpověděl zmužile: »Pane, nejen peníze, nýbrž i šaty, které mám na sobě, vrátím mu s radostí.«

6. Pro Boha máme opustiti rodiče a celý svět.

Před jmenovaným biskupem odevzdal otci celý svůj oděv a zřekl se dědičného práva, řka k otci: »Až dosud jsem tě nazýval svým pozemským otcem, nyní však bezpečněji a svobodněji se budu modliti: Otče náš, jenž jsi na nebesích, k Otci nebeskému, u něhož jsem uložil celý svůj poklad a naději víry.«

7. O následování Krista v chudobě.

Poustevník u sv. Damiána, kněz Don Pietro, uznal horlivost a péči Františkovu o opravu koste-

líčka sv. Damiána a pečoval o jeho výživu, ač sám byl chud. Nějaký čas přijímal to František s povděkem, ponévadž věděl, že po denní lopotě očekává jej posilňující pokrm a nápoj. Ale brzo smýšlel jinak a pravil sám k sobě: »Zdaž najdeš, pozemský poutníče, všude tak hodného kněze, aby se staral o tvou výživu? To není cesta chudoby, již sis umínil zvoliti. Proto raději jdi, jak se na chudého sluší, od domu k domu a vyžebrej si do mošny pokrm na prahu dobrých lidí. Tak máš žiti dobrovolně z lásky k tomu, který se narodil chudým, chudičce žil, nah a chud na kříži pněl a pohřben byl do cizího hrobu.«

8. **Požehnání Boží za kletbu oteckou.**

Kdykoliv potkal kupec Bernardone svého syna Františka, an chodí po žebrotě v Assisi nebo v okolí, proklínal jej a zlořečil mu. Světec však nedbaje toho přidružil se k stařičkému žebráku, aby s ním chodil pro almužnu. Poprosil ho, kdykoliv potkají otce a uslyší jeho kletbu, aby mu žehnal, poznamenal ho křížem a tak mu udělil požehnání za otcovské proklínání. Kdysi mu opět otec zlořečil a žebrák mu žehnal. František řekl svému otci: »Věř, otče, Bůh mi může dáti a dal mi za tebe jiného otce a za tvé kletby požehnání.«

9. **Jmění má býti vráceno majiteli.**

Bernard z Quintavalle, zámožný měšťan assiský, první učedník Františkův, když se chtěl k němu přidružiti, tázal se oklikou, co má učiniti se svým majetkem: »Co má udělati člověk, jenž má již delší

čas jmění svého pána a konečně je nechce u sebe podržeti?« František porozuměv pravil: »Má je vrátiti svému pánu, od něhož je přijal.« — Tak mu poradil, aby rozdal chudým statky, jež mu Pán udělil.

10. Prostota svatých má velikou cenu.

Bratra Junipera (= Jalovce) miloval František pro jeho svatou prostotu. Kdysi pravil bratřím: »Bratři, kéž bychom měli celý les takových Jalovců. Pravím vám, že ten jest dobrým bratrem Menším, kdo dospěje k prostotě bratra Junipera.«

11. Hnutí smyslná mají se potlačovati bedlivou zdrželivostí.

Na otázku, proč tak přísně mrtví smysly, pravil: »Nesnadno jest věru ve všem tělu vyhověti a zároveň změkčilosti jeho smyslů odolati.«

12. Duchovní člověk má ihned bojovati proti pokušení těla.

Jednou dolehlo na Františka těžké pokušení proti svaté čistotě. Nejprve bojoval proti němu modlitbou a bičováním, ale když to nepomáhalo, vyběhl na třeskutý mráz — byloť to v zimě — svlékl svrchní šat a vrhl se do sněhu, takže celý do něho zapadl. To jednání odůvodnil řka: »Člověku duchovně žijícímu jest lépe snésti nevýslovně veliký mráz v těle, nežli žár tělesné choutky jen dosti málo podržeti v srdci.«

13. O témže.

Jindy mu namlouval zlý duch, že mu škodí přílišné mrtvení těla. Leč František odložil hábit a mrskaje se prudce cingulem, řekl tělu: »Hleď, bratře osle, to ti patří. Hábit jest odznakem řádu a svatosti, nesluší se, aby jej neprávem nosil chlípník. Troufáš-li si jíti někam tak obnažen, jdi!«

14. Řeholníci mají si vážiti chudoby.

Zvoucím ho na oběd říkával: »Nemám ani pomyšlení zříci se své královské důstojnosti a dědictví, svého a bratří slibu, totiž žebrati si pokrm na pralu dobrých lidí.«

15. Líní řeholníci jsou jako mouchy a trubci.

Líného bratra, jenž se potuloval semo tamo a tyl z práce druhých, vyloučil ze řádu, řka: »Jdi po svých, bratře moucho, protože chceš žíti z práce svých bratří a líně zanedbáváš dobré skutky jako zaháleivý a neplodný trubec, který nepracuje a nesnáší medu, nýbrž požívá z námahy a výdělku včel dělnic.«

16. Řeholníci mají zachovávati mlčení.

Bratra mluvku, který nadělal mnoho zbytečných řečí, pokáral: »Mírná mlčelivost jest pevnou věží čistého srdce a nemalou ctností; neboť v moci jazyka jest život a smrt ne tak proto, že je jazyk nástrojem chuti, nýbrž řeči.«

17. Pomluva u řeholníků i ostatních lidí je škodlivou a nehezkou chybou.

Slyše, že kdosi očerňuje dobrou pověst bratrovu, řekl svému vikáři: »Jdi, jdi, vyšetři to bedlivě a shledáš-li, že je nařčený bratr nevinen, pokárej pomlouvače přísně přede všemi. Neboť nezakročíme-li proti nim, vzejdou z toho velké škody celému řádu; brzo zahnije nejpříjemnější vůně mnohých, nebudou-li uzavřena ústa hnijícím. Dbej o to co nejpečlivěji, aby se tato morová rána dále nerozšiřovala. Bratr, který zbaví bratra dobré pověsti, buď zbaven hábitu; a nebude moci pozdvihnouti zraku k Bohu dříve, dokud nenávrátí, co byl uloupil.«

18. Sluha Boží má si zachovati vždycky duchovní radost.

Zasmušilého bratra pokáral: »Bratře, i když máš bolest nad hříchy, proč ukazuješ zevně zármutek nad svými poklesky? Mezi sebou a Bohem toliko buď smuten a pros ho, aby se nad tebou smiloval dle svého milosrdenství a navrátil tvé duši radost tvého spasení, které byls zbaven hříchem; ale přede mnou a bratry ukazuj vždy jasnou tvář, neboť na sluhu Božího se nesluší, aby ukazoval na venek tvář zarmoucenou a pobouřenou.«

19. Vystříhá-li se člověk hříchů, třeba to přičítati milosti Boží.

Jednou přikázal sv. František bratru Lvovi, svému nejmilejšímu druhu a důvěrníku, aby jej pojmenoval jmény různých hříšníků, jako: zlodějem,

křivopřísežníkem, cizoložníkem a vrahem. Když bratr Lev — ač nerad — poslechl, tázal se, proč si přál František, muž tak svatý a nevinný, pojmenován býti tolika nadávkami, odpověděl: »Nikterak jsi nelhal, protože jsem největším hříšníkem a tím vším jsem byl — a byl bych se stal ještě horším, kdyby mne nebyl uchoval od těch hříchů milosrdný Bůh svou milostí. Kdyby byl dal Bůh největšímu lotru takovou milost, kterou dal mně, byl by jí využitkoval stokrát lépe než já.«

20. Pravá radost je skryta v duchovní chudobě, nikoliv ve světské nádheře.

Když cestoval František s bratrem Masseem do provincie francouzské, přišli na samotu, kde prýštil pramének křišťálové vody a vedle stál veliký kámen jako stůl. Unaveným poutníkům naskytlo se příhodné místo k občerstvení se. Vyňali několik krajíců vyžebraného chleba a položili na kámen, aby vykonali skromný oběd. František zvolal pln svaté radosti: »To bude hostina, nejsme jí ani hodni, to bude skvostné pojedení, to bude hostina!« — Avšak Masseo, kterému se zdálo vzhledem na chudobný věru pokrm takové přirovnání trochu přílišným, pravil: »Jak můžeš mluviti o skvostné hostině, když jest nám jen nuzně ukojiti naše potřeby? Kde jsou sluhové, kde služky? Kde stoly, ubrusy, náčiní a poháry? Kde jsou vybraná jídla a vzácná vína? Kde hudebníci?« — »Právě proto,« pravil František, »považuji naše jednoduché občerstvení za skvělou hostinu, právě proto dím, že jest tento stůl velice cenným, protože zde nic není přistrojeno lidským důmyslem, nic uděláno lidskou dovedností,

nýbrž vše, co zde jest, uchystala nám Boží prozřetelnost.«

21. Starost o bohatství jest obtížna a namáhava.

Assiskému biskupu Quidonovi zdál se život Františkův příliš přísným a obtížným, protože nechtěl míti statků a majetku. Leč František mu pravil: »Naopak, držení statků zdá se mi velmi obtížným a namáhavým, protože třeba se velice starati o jejich ochranu a zachování; jest třeba i zbraně k utišení hádek a sporů, jež z nich pocházejí.«

22. Boží bojovník se musí zříci všeho světského.

Kdysi žádal Františka o přijetí do řádu velmi zámožný mladík. František jej vybídl, aby rozdal své jmění chudým. On však je rozdělil svým příbuzným a navrátiv se k světci, sdělil mu to. Ale ten jej odmítl, řka: »Jen jdi svou cestou, bratře moucho, ještě jsi neodešel ze země své a svých příbuzných. Nejsi hoden býti přijat mezi chudé Kristovy, poněvadž jsi obelstil chudé. Začal jsi stavěti z těla, duchovnímu domu jsi položil vratký základ; jdi po svých!«

23. Představený má býti svým poddaným příkladem v práci a ctnosti.

Když cestoval do Francie na missie, ptal se ho kardinál Hugolin, proč nechce již zůstati u něho v paláci. František odpověděl: »Vyslav své bratry a syny do vzdálených končin země, způsobil bych si velikou nepříjemnost a hanbu, kdybych zůstal

zde s tebou; musím se účastniti těch útrap, jež budou nuceni pro Boha vytrpěti.«

24. Tělesní lidé nechápou věcí duchovních.

František doporučil svým bratřím pozdrav: »Bůh ti uděl pokoje!« Někteří bratří namítali, že se nebude líbiti světským lidem. Světec však je poučil: »Ať si řeknou o těchto svatých slovech, co chtějí, neboť nechápou, co jest Božího. Ale vy se za ně nestyďte, protože za krátký čas mnozí velikáni a vynikající muži budou vám prokazovati velkou poctu za ten pozdrav.«

25. Bůh neodpírá chudým Kristovým pokrmu a šatu.

Papež Honorius III., jenž potvrdil řeholi a řád bratří Menších, radil nejprve Františkovi, aby přijal pro svůj řád statky a dědictví, řka, že bude velmi těžko žíti pouze z almužen. Zakladatel řádu však odpověděl pokorně: »Důvěřuji v Pána Ježíše, že On, jenž nám slíbil a připravil na nebi život a slávu věčnou, neodepře nám na zemi toho mála, které jest nutno pro výživu a ošacení.«

26. Toliko Boha se máme báti a dle jeho vůle všecko snášeti.

František musil vytrpěti mnoho pokušení a útoků nepřítelových, ale jsa obrněn nebeskou zbrojí, čím více byl pokoušen, tím lépe prospíval ve ctnostech a horoucí modlitbě. Říkával Kristu důvěrně: »Ve stínu svých perutí mne skryj před bezbožníky, kteří mne utiskují« (Ž. 16, 8, 9.). Ďáblům však pra-

vil: »Zuřte ve mně, zlí a klamní duchové, dle libosti; neboť více nemůžete, než jak vám povolí ruka Nejvyššího. S radostí jsem připraven snésti vše, co mi určila, abych vytrpěl.«

27. Tělo jest největším nepřítelem člověka.

Kdysi unaven jsa František kázáním a modlitbou, chtěl sobě odpočinouti. Ale v tom již přineslo tělo nečisté pokušení. Světec ani chvilky neotálel, povstal a volal silným hlasem: »Ve jménu všemohoucího Boha pravím vám, zlí duchové, trapte mé tělo, jak jest vám dovoleno od Ježíše Krista, neboť tak pomstíte místo mne krutého nepřítele a nejhoršího protivníka, nad něhož nemám horšího.«

28. Tajemství Božích nemáme vyjevovati.

Tajemství Boží moudrosti, která Bůh zjevoval sv. Františku, nikterak neprozradil, nekázala-li to láska ke Kristu nebo prospěch bližního. Říkával: »Tak drahocennou věc mohli bychom ztratiti za mzdu marné cti a slávy a Ten, jenž ji dal, mohl by nám jí podruhé odepříti.«

29. Církevní hodinky mají býti modleny s největší pobožností

Kdysi v prázdné chvíli si urobil František ze dřeva vkusnou nádobku. Potom šel do kůru modlit se hodinky. Při modlitbě si vzpomněl na svou práci a ta byla příčinou roztržitosti. Když se světec vrátil do cely, uvrhl své dílko do ohně, řka: »Obětuji to Pánu Bohu, protože mně to překáželo v jeho službě.«

30. Bratří nemají míti ani vlastní kobky.

Když vycházel kterýs bratr z cely, ve které bydlel František, tázal se ho světec, odkud jde. Tázaný odpověděl: »Z tvé celly.« I řekl světec zarmoucen: »Bratře, nazval jsi tu cellu mou. Já ji za svou nepokládám, a jsem odhodlán od této chvíle obývati jinou, protože jsem slíbil, že nebudu míti ničeho svého.«

31. Službě Boží máme obětovati i zdraví.

Lékaři, který radil Františkovi, aby tolik neplakal, nechce-li se připraviti o zrak, řekl: »Milý bratře lékaři, myslíš, že se smíme z lásky k tělesnému zraku, jejž máme společný s mouchami, oddáliti jen na okamžik od patření na světlo věčné? Vždyť nikoliv duše k vůli tělu, nýbrž tělo k vůli duši přijalo dar zraku.«

32. Rozjímání jest přednější než nezřízené studium.

Bratru, jenž se tázal, jaká kniha jest nejspasitelnější a nejužitečnější k duchovnímu prospěchu, odpověděl: »Čítej v knize kříže, neoddávej se světskému, marnému učení; blaze tomu, kdo se zřekne učenosti pro Boha.«

33. Řeholník má se naprosto vyhýbati pohledu na ženy.

Kdysi šel František do dědiny Bevagna u Assisi a byl postem tak seslaben, že byl nucen usednouti a čekati, až mu donese bratr vody a chleba. Ten

šel do prvního stavení a poprosil hospodyni o malé občerstvení pro utrmáceného blahoslaveného Otce. Hodná paní se svou dceruškou přispěchala ihned k Františkovi a podala mu občerstvení. Světec pojedl a za odměnu povzbudil hostitelky krátkou řečí, aby konaly hojně dobré skutky. Mezi řečí a při rozloučení se na dobroditelky nepodíval, nýbrž se sklopenýma očima hleděl do země. Když se ho bratr ptal, proč ani pohledem neodměnil svou dobroditelku a její dceru, řekl mu: »Kdo by se nebál pohlédnouti na nevěstu Kristovu? Kázal jsem jí a dal příklad sklopenýma očima, abych ji utvrdil v jejím panenství. Viděla ona mou tvář, já její nikoliv.«

34. Bratří nemají žádati výsad na škodu dokonalosti svého stavu.

Několik bratří prosilo Františka, aby vymohl od papeže pro důstojnost a ochranu řádu některé výsady. Ale on pravil: »Právě to jest mou a mých bratří výsadou, abychom neměli žádné výsady na zemi, leč poslouchali všech a byli nižšími všech.«

35. Na tomto světě nikdo nezasluhuje chvály.

Když jej lidé chválili a velebili jako světce a sluhu Božího, řekl jim: »Ještě mohu míti tělesné syny a dcery, nechvalte mne, neboť nevíte, zdali jsem jist svou spásou. Nikdo nezasluhuje chvály, jehož konec jest nejistý. Kdyby Bůh jen na chvíli odňal mi poklady své milosti, jichž mi nyní dopřává, co by mně zbylo jiného, než tělo a duše, což jest společno věrným i nevěrným lidem?«

36. Bratří se mají varovati pokrytectví.

Když byl František skličen nemocí, pojedl na radu lékaře něco masa. Ale ihned se pokáral řka: »Nesluší se, abych byl pokládán ve veřejnosti za postícího se a v ústraní abych jedl maso.« — Vzchopil se s lůžka jak byl bez hábitu, maje kolem krku provaz, vyšel ven a zástupu lidí pravil: »Jedl jsem v skrytosti maso. Nenazývejte mně už, bratří, člověkem duchovním, nýbrž pohrdejte mnou jako člověkem, který slouží tělu a žaludku!

37. Představený má býti podřízeným příkladem ctnosti.

Ač jeho tělo bylo čisto, ustavičným mrtvením a pokáním téměř zcela vládě ducha podřízeno, přece neustal mrtviti je dále přísnou zdrželivostí. Když mu to někteří vytýkali, děl k nim: »Pro jiné kráčím po tvrdé cestě (Ž. 16, 4.), neboť jsem dán mnohým za příklad. Neboť kdybych mluvil jazyky lidskými i andělskými, lásky však v sobě neměl a bližnímu svým příkladem ctností neukazoval, málo bych druhým prospěl, sobě nijak.«

38. Bratří nemají přijímati peněz.

Když se ubíral František Apulií, spatřil jeho průvodce na cestě tobolku plnou peněz. Blahoslavený otec mu radil, aby si jí nevšímal, nechal ji ležeti. Ale bratr neuposlechl, zvedl tobolku — a hle, v tom vyskočila z ní veliká zmije a zmizela mu i s tobolkou z ruky. Světec věda, že to byl úskok ďábelský, pravil: »Bratře, peníze nejsou sluhům

Božím ničím jiným nežli ďáblem a jedovatým hadem.«

39. Řeholníci mají se varovati zbytečností a skvostů.

Kdysi šel František se spolubratrem kázat. Cestou potkali polonahého chudáka. Pohnut jeho bídou obrátil se světec k bratru a řekl: »Bída tohoto chudého nás velmi zahanbuje, protože jsme dali přednost chudobě před velikým bohatstvím — a hle, více se jeví chudoba na tomto člověku než na nás.«

40. Kristovi chudí mají podporovati ještě chudší.

Jindy zas kráčel ze Sieny a potkal žebráka, jenž byl velmi bídně ošacen. I pravil k svému soudruhovi: »Bratře, musím tomuto chudému vrátiti plášť, který mám na sobě, neboť jemu náleží. Jen tak dlouho mi bylo dovoleno jej nositi, dokud jsem nenalezl chudšího člověka, než jsem sám.« — Když mu v tom bratr bránil, protože byla zima a Otec pláště potřeboval sám, řekl mu: »Byl bych zlodějem a musil bych se z toho zodpovídati před velkým Almužníkem, kdybych nedal toho, co mám, tomu, kdo jest ještě více potřeben.«

41. Žebrající bratří nemají přijímati nadbytečné almužny.

Často napomínal bratry, kteří šli na žebrotu, aby nepřijímali nadbytečných darů a almužen, řka: »Bratří, proste jen o věci potřebné na výživu a oša-

cení. Vyznávám se a vzdávám díky Pánu Bohu, že jsem nebyl nikdy zlodějem a lupičem almužen, neboť vždycky jsem přijal méně, než mně dávali, aby snad nebyli jiní chudí okradeni; neboť jinak jednati pokládal jsem vždy za krádež.«

42. Někdy jest záslužnější almužna než modlitba.

Kdysi přišla chudá matka dvou bratří Menších prosit o almužnu. František žádal svého zástupce, Petra Kathaniho, aby poskytl stařeně podporu. Když tento pravil, že nemají ničeho, co by jí dal, toliko v kůru že je kniha »Nový zákon«, z něhož četli bratří při nočních hodinkách, pravil mu František: »Nu, dej ho naší matce (tak totiž nazýval matky svých bratří), ať ho prodá a za stržené peníze ať odpomůže svému nedostatku. Neboť jsem přesvědčen, že bude Pánu Bohu a Panně Marii milejší, dáme-li tu knihu chudé ženě, než necháme-li si ji na čtení při bohoslužbě.«

43. Dobré skutky máme konati spíše pro Boha nežli pro svět.

Na počátku svého obrácení, když ještě žil ve světě, obviňoval sama sebe, že byl doposud velmi dobročinným k lidem pro světskou slávu. Pročež učinil pevné předsevzetí, že rozdá vše, co mu zbývalo, chudým, řka: »Protože jsem až dosud nešetřil výloh a pečoval o přátele pro marnou slávu a pomíjející přízeň, jistě jest slušno, abych nyní pro Boha, jenž jest nejštědřejším odplatitelem, byl taktéž štědrým k chudým.«

44. Svátky svatých nemají se oslavovati hostinami, nýbrž následováním jich.

Na Hod Boží vánoční připravili bratří poněkud hojnější a lepší jídla k obědu. František však je pokáral, řka: »O slavnosti chudého Krista se uchylujete od chudoby? Pomněte, že svatá Panna měla dnes k jídlu sotva chléb a Pán světa že měl za kolébku jesle. Proto chudobnou Pannu následujte, na chudičké pacholátko se rozpomeňte!«

45. Řeholníci mají se vyhýbati hluku světa.

Když zemřel blahoslavený Petr Kathaneus, první vikář řádu, byl pro svatost života oslaven po smrti mnoha zázraky, které se dály na jeho hrobě v chrámě Svaté Marie Andělské a přivolávaly celé zástupy lidí hledajících pomoci a uzdravení. To však bratry velice rušilo z domácího klidu a pobožnosti. Proto svatý František postavil se nad hrob zemřelého a přikázal mu: »Bratře Petře, ty's mne za svého života vždy svědomitě poslouchal a proto mně ani mrtev neodepřeš služby. K vůli tobě jest rušen klid bratří, když tolik lidí tvoje tělo uctívá. Nařizuji ti jménem poslušnosti, abys již nečinil zázraků, aby to, co se děje k úctě Boha a dobru lidí, se neobrátilo tomuto řeholnímu kostelíčku ke zkáze!« — Podivuhodná věc, od té chvíle se již ani jednou nestal na hrobě Petrově zázrak a bratří nebyli rušeni.

46. O nesnesitelné ohavnosti zlého ducha.

Bratr Jiljí, třetí druh a společník svatého Františka, tázal se, zda je na světě něco tak děsného,

že by se člověk nemohl na to dívati ani tak dlouho, co by se pomodlil Otčenáš. I odpověděl František: »Tak nesnesitelným jest pohled na zlého ducha, že není nikomu možno ani tak krátký čas na něho patřiti (duchovně), není-li chráněn Božskou záštitou.«

47. Více máme důvěřovati v dobrotu Boží než v peníze.

Na sklonku života ve své nemoci byl František nesen z Kortony do Assisi. Občané assišti mu vyšli naproti s vojskem, obávajíce se, aby některé město nezdrželo světce u sebe a po smrti se nezmocnilo drahocenného jeho těla. Zastihli nosítka nedaleko Assisi v Noceře, odkudž provázeli světce domů. Zastavili ve vsi Satrianu, aby se občerstvili. Poněvadž z domova nevzali s sebou ničeho, šli koupit pokrmy a nápoje k vesničanům. Ale ti, patrně žehrajíce na Assiské, že si tak zabezpečili drahocenné budoucí ostatky, nechtěli ničeho prodati. I pravil k nim František: »Ničeho jste si neopatřili k jídlu, protože více důvěřujete ve své mušky -- (tak nazýval peníze), než v Pána Boha. Radím vám, jděte po domech a proste vesničany pro lásku Boží o almužnu.« — Bohatí měšťané se pokořili a čeho nemohli koupiti za peníze, obdrželi za cenu chudoby.

48. Svatí se nebojí smrti, nýbrž těší se na ni.

Nedlouho před smrtí navštívil jej přítel, lékař z města Arreza. František se tázal, co soudí o jeho nemoci. Když ho lékař ujišťoval, že bude zase dobře, aby ho potěšil, tu nebyl světec spokojen s tak vyhýbavou odpovědí a vesele pravil: »Pověz bez obalu,

co soudíš o mé nemoci; neboj se, nejsem z milosti Boží strašpytel, abych se bál smrti. Neboť působením Ducha svatého jsem s Pánem tak spojen, že se ani myšlenkou na smrt nermoutím, ani naději na delší život netěším. Stejně se budu radovati ze života i smrti.«

49. V nemoci máme se odevzdati úplně do vůle Boží.

Když byl tísněn ve své poslední nemoci jedné chvíle více než kdy jindy bolestmi, pravil ošetřující ho bratr pln soustrasti: »Pros Pána Boha, aby ti ulehčil, neboť dolehá na tebe příliš trpce jeho ruka.« Uslyšev to světec, zvolal žalostně: »Kdybych neznal již z dřívějších skutků tvou čistou prostotu, té chvíle bych nesnesl tvé přítomnosti, poněvadž jsi se odvážil kárati Boží soudy nade mnou. Zasluhuji ještě větších bolestí a s radostí ponesu na pokyn Boží ještě větší strasti.«

50. Z rozjímání utrpení Páně plyne útěcha v útrapách.

Nemocnému Františkovi předčítali bratří Umučení Páně. Na otázku, proč si nedá předčítati něco veselejšího a zábavnějšího, aby zapomněl poněkud na své bolesti, odpověděl: »Nic mi nepřináší větší útěchy než vzpomínka na život a utrpení Páně, kterou obnovuji často — ba každodenně. Kdybych žil třeba až do konce světa, nepotřeboval bych jiné četby než o utrpení Kristově.«

51. Větší užitek máme z pohany nežli z pochvaly.

Když byl svatý muž v jedné vísce přijat s velikými poctami, pravil k soudruhu: »Odejděmež

odtud, neboť zde ničeho nezískáme, poněvadž jsme ctěni; toliko tam dojdeme užitku, kde jsme haněni a tupeni.«

52. O Františkově statečnosti.

Kdysi řekl jeden bratr Františkovi, že jakási zlým duchem posedlá dívka, ač nerada, zjevila, že všichni zlí duchové se spikli proti světci, aby jej svedli s pravé cesty, poněvadž svým ctnostným životem jest jejich úhlavním nepřítelem. Na to pravil František odhodlaně: »Od nynějška budu silnějším.«

53. S nevěřícími jest těžko disputovati o víře.

Když kázal František v Egyptě, vybídl jej sultán Meledin, aby zapředl s mohamedánskými kněžími učenou hádku o víře. Ale on mu řekl: »Dle přirozeného světla rozumu nemohu o víře rozmlouvati, protože je víra nad rozum; a dle Písma sv. též ne, poněvadž ho tvoji kněží neuznávají. Ale dej zapáliti hranici, a já se vrhnu do plamenů, a na svědectví pravosti naší víry vyjdu neporušen.« — Toho ovšem sultán neučinil, věda, že by prohrál sázku.

54. Máme se varovati pokrytectví.

Svatý František velice trpěl bolestmi žaludku. V zimě mu dal představený všíti vespod do hábitu liščí kůži. František však prohlásil: »Ano, bratře, budu nositi tuto ochranu, ale musíš dát přišíti kožešinu i svrchu, aby každý viděl, jak jsem změkčilý a jak pod drsným rouchem nosím teploučkou kožešinku.«

55. Někdy dlužno odepříti si i spravedlivou věc, abychom potlačili touhu po věcech nesprávných.

Kdysi přišel k němu novic, prose o dovolení, aby směl u sebe míti a učiti se žaltář. František mu to několikráte odepřel, ale když jej novic o to opět a opět prosil, řekl mu světec: »Synu, když ti dovolím, abys mohl míti žaltář, za chvíli budeš chtíti brevíř a pak už jiné učebné knihy; a až se něčemu naučíš, zatoužíš seděti za stolem jako učený bohoslovec nebo představený, a svému bratru rozkážeš, aby ti pěkně přinesl brevíř až do ruky.« — To řka, posypal si hlavu popelem a zvolal: »Já ti dám brevíř! Tu máš brevíř!« —

56. Časné tresty za hříchy máme trpělivě nésti.

Kdysi snášel zvláště krutá trápení od zlého ducha, avšak nebyl jimi nijak otřesen na duši a modlil se vroucně: »Ó Pane, vzdávám ti díky za tvou neskonalou lásku a péči o mne, kterou mi nyní ještě jasněji dokazuješ. Neboť trestáš mne za hříchy v tomto životě, abys mne ušetřil na onom. Pokud mi možno, budu snášeti ochotně a s radostí každou útrapu a trest, který mi dle své Božské vůle za mé hříchy sešleš.«

57. Utrpení sládne nadějí na věčnou blaženost.

Byv otázán, jak může s veselou myslí a pevnou vytrvalostí tak veliké bolesti očí a celého těla snášeti, pravil: »Tak veliká je sláva, kterou očekávám, že mne naplňuje radostí každý trest, každá nemoc i příkoří, každé pronásledování a umrtvování.«

58. Mírností a trpělivostí nejdál dojdeš!

Svatý František měl v úmyslu kázati v diecési biskupa Imolského. Přišel k biskupovi a prosil jej o dovolení. Ale ten mu je tvrdě odepřel, řka: »Bratře, lidu dostačí moje kázání.« — Pokorný František sklonil hlavu a odešel. Za chvilku však vstoupil opět do komnaty biskupovy a když se ho tento rozhorleně tázal, co zase chce, odpověděl trpělivým hlasem i srdcem: »Pane, zapudí-li otec syna jedněmi dveřmi, musí druhými opět přijíti.« — Biskup byl tak dojat mírností svatého muže, že jej objal a vřele mu pravil: »Dovoluji tobě i tvým bratřím navždy kázati v mé diecési, — vydobyl sis toho svou mírnosti a trpělivostí.«

59. O věrném zachovávání chudoby.

V klášteře svaté Marie v Porciunkuli byl takový nedostatek, že nebylo možno ani hostům vyhověti ve všech jejich potřebách. Zástupce Františkův učinil mu návrh, aby jakožto zakladatel řádu svolil, by si směli ponechati bratří část důchodů z majetku do řádu vstupujících noviců, — a těch aby používali v čas potřeby. Ale světec mu to odepřel: »Nikoliv, bratře!« pravil rozhodně; »budiž daleko od nás, abychom k vůli jakémukoli člověku zhřešili proti řeholi. Raději vezmi ozdoby s oltáře Panny Marie a užij jich na potřeby, než abychom jen v nejmenším jednali proti slibu chudoby, zachovávání řehole, a evangelickým radám. Milejším bude jistotně svaté Panně, je-li její oltář bez ozdob, a zůstává-li evangelická chudoba neporušena, než je-li oltář okrášlen, a rady jejího Syna znešvařeny.«

60. Bratří ať nestaví zbytečných budov.

Zástupce sv. Františka, Petr Cathani, vystavěl v jeho nepřítomnosti u kláštera domek, aby v něm bydlili a klidně se modlili cizí bratří, kteří přicházeli denně do kláštera porciunkulského. Když se František vrátil a uviděl novou budovu, kázal ji ihned zbořiti a svému zástupci ve svatém rozhorlení pravil: »Bratře, toto místo jest vzorem a příkladem celého řádu. Proto si přeji, aby bratří zde bydlící snášeli pro lásku Boží všechny nesnáze a obtíže tak, aby cizí bratři, kteří sem přicházejí, odnesli si dobrý dojem vzorné chudoby, — nikoliv však, aby se zde stavěly nové budovy, aby bratří hosté, když se vrátí domů, nestavěli též mnoho velkých domů, řkouce: V klášteře svaté Marie Porciunkulské, jenž jest hlavou celého řádu, jest také mnoho pěkných stavení. Proto nebude proti chudobě, vystavíme-li si je též u nás.«

61. Chválu za všecko dobré máme vzdávati toliko Pánu Bohu.

František kázal kdysi v jakémsi městě a kázání byl přítomen také místní biskup. Svatý kazatel mluvil nadšeně a jeho pokorná řeč byla plna svaté moudrosti, ač vycházela ze srdce prostého a neučeného. Když sestoupil sluha Páně s kazatelny, vystoupil tam biskup a pravil posluchačům: »Chvalte a děkujte Pánu, že vám zjevil tolik moudrosti ústy opovrženého, chudého, že vám odhalil tolik svých tajemství, odměnu za ctnost přislíbil, zasloužené tresty za hříchy stanovil. Střezte se hříchů! Dnes

vám ukázal Pán skrze tohoto chudáka, co máte činiti a čeho se varovati.« — František padl však k nohám biskupovým a řekl: »Pravdu vám dím, pane biskupe, nikdo mi ještě neprokázal tolik cti, jako vy dnes. Někteří mne prohlásili za světce, jiní za blahoslavence v díle Božím a prokazovali mně, nikoliv Bohu, čest a slávu. Ale vy jste mne dnes ve své moudrosti hodně poctil, když jste vzdal Bohu čest a dík, což toliko jemu náleží. Rozlišil jste věc drahocennou od chatrné; Pánu Bohu jste přidělil moudrost a moc, mně pak nevědomost a chabost.«

62. Chudí a prostí Páně jsou mocnější světských mudrců.

Mnozí bratří a sám kardinál Hugolin, ochránce řádu, radili Františkovi, aby zmírnil přísnou řeholi řádu a dal ji učeným a zkušeným bratřím, aby ji upravili a zmírnili podle dřívějších řeholí, buď Augustina, Benedikta, nebo Basila. Svatý Patriarcha na to odpověděl s vroucím srdcem na řádovém shromáždění před kardinálem: »Moji bratří, moji bratří! Bůh mne povolal na cestu prostnosti a chudoby a ukázal ji mně a těm, kdo zamýšlejí jíti za mnou a následovati mě v ctnosti. Proto mne nevybízejte, abych zachovával řeholi svatého Benedikta, Basila, nebo někoho jiného, mimo tu, kterou mi ukázalo Boží milosrdenství. Pán mně pravil, že mě chce míti svým hlupáčkem na tomto světě, a že mne a moje bratry nechce vésti jinou cestou do nebeské vlasti než tou, která jest sice lidem bláznovstvím, ale Bohu velkou moudrostí. Obávám se, aby se ta vaše učenost a moudrost ve vás neobrátila v nevědomost a pomatenost!« — Ta slova do-

jala bratry i kardinála a naplnila je takovou bázní, že jej všichni prosili s pláčem za odpuštění.

63. Vyžebraná skýva jest chudým Kristovým milejší než panská hostina.

Od téhož kardinála byl sv. František pozván na hostinu. Mezi jídlem vyšel před dveře paláce a vyžebral si několik kousků chleba. Vrátiv se do sálu, rozdělil vyžebraný chléb mezi hodovníky. Sám si nechal kůrku a s chutí ji pojídal, kdežto vybraných jídel se ani nedotkl. Kardinál se styděl za Františkovo chování mezi tolika vznešenými hostmi a po jídle ho povolal stranou a mírně mu vyčítal: »Proč jsi to učinil? Uvrhls mě do velké hanby, mezi takovou společnost jsi rozdělil kousky okorálého chleba! — Mrzím se na tvé jednání!« — Na to řekl blahoslavený Otec: »Naopak, pane, prokázal jsem vám velkou čest tím, že jsem uctil většího Pána. Já musím býti vzorem a příkladem svým bratřím a to tím spíše, ježto vím jistotně, že jsou a budou v mém řádu mnozí bratří dle jména i podle skutků, kteří z lásky k Pánu Bohu a z vnuknutí učitele Ducha svatého ve všem se poníží, že budou úplně pokorni, podrobeni a poslušni svých bratří. Naproti tomu jsou a budou mnozí, kteří si zoškliví pokoru buď ze studu nebo pro špatný návyk a kteří nebudou chtíti choditi na žebrotu a konati jiné služebné práce. Proto musím učiti ty, kteří jsou a budou v řádě, aby se nemohli před Pánem vymlouvati ani na tomto světě, ani na věčnosti. Proto jsa od vás, nebo od jiných pánů pozván, nehanbím se žebrati, nýbrž velice si toho vážím jako velké vznešenosti a královské důstojnosti a obracím to ke cti

toho, jenž, ač byl Pánem všech, přál si býti naším sluhou — a když ve své přeslavné důstojnosti vším oplýval, ochoten byl snížiti se do našeho lidství a trpěl ve všem nedostatek. Přeji si, aby všichni přítomní i budoucí bratří věděli, že mne naplňuje velkou útěchou tělesnou i duševní, mohu-li jísti za stolem s chudým a že mám větší radost z toho, když vidím před sebou na stole chudobnou almužnu, kterou jsme vyžebrali pro lásku Boží na prahu dobrých lidí, než když jsem pozván k Vám nebo jinam na hostinu, vystrojenou skvostnými jídly a vybranými chody. Vždyť vyžebraný chléb jest svatý a požehnaný, poněvadž jej posvěcuje chvála a láska Všemohoucího. Neboť, když prosí bratr o almužnu, nejprve řekne: Pochválen buď Pán Ježíš Kristus! Pak přidá: Udělte nám pro lásku Boží almužničku! — Křesťanský pozdrav posvěcuje chléb a láska Páně požehnává.« — Po těch slovech zaslzel kardinál a zvolal: »Synu můj, učiň budoucně, jak za dobré uznáš, neboť Pán jest s tebou a ty s Ním.«

64. Menší bratří mají zůstati věrni svému pokornému povolání.

Kardinál Hugolín se tázal Otce chudých, zda by se mu zamlouvalo, kdyby byli Menší bratří povyšováni na církevní důstojnosti a úřady. Z toho že by vzešel Církvi svaté užitek, kdyby měla za vůdce muže tak svaté a ctnostné. — »Pane,« děl muž Boží, »bratry své jsem nazval »menšími«, aby netoužili státi se většími. Chcete-li, aby byli užitečni Církvi Páně, ponechejte je v prostém jejich povolání a nepovyšujte jich k církevním důstojnostem.«

65. Nesluší se, aby představení hověli žaludku a požívali vybraných pokrmů.

Jeden druh tázal se sv. Františka, proč jest na sebe tak přísný a mrtví útlé, od přísného pokání téměř mrtvé již tělo opět novými posty a zdrželivostí, a prosil jej, aby si dal upraviti lepší pokrmy. Sv. František však pravil: »Uznávám, bratře, že moje tělo potřebuje více a že mu neposkytuji vždy všeho, čeho mu třeba. Ale jsem postaven od Pána za vzor a příklad mnohým. Proto si nepřeji lepších a hojnějších pokrmů, nýbrž spokojím se s málem a chudobným jídlem. Neboť ve všech životních potřebách raduji a veselím se pouze z toho, co vyhovuje svaté chudobě, ale pohrdám vším, co jest nákladno a nadbytečno.«

66. Řehole bratří Menších nesložil sv. František, nýbrž sám Bůh.

Papeži Honoriovi III., který řeholi bratří Menších potvrdil a schválil bullou, zdála se některá ustanovení příliš těžká pro lidskou slabost. Proto vybídl svatého Zakladatele, aby něco zmírnil, něco změnil, nebo vůbec zrušil. Ten však mu pravil: »Svatý Otče, já jsem nevložil ta slova a příkazy do řehole, ale Kristus, jenž zná nejlépe vše, co je potřebno a nutno k blahu duší a bratří i k dobrému stavu a zachování řádu, jemuž jest přítomno a zřejmo vše, co přijde na Církev, i na náš řád. Proto nemohu a nesmím měniti Kristových slov, — nebo dokonce je zrušiti.«

67. V Církvi svaté vzkvetou mnohé řády k velkému jejímu prospěchu.

Ve věčném městě setkal se svatý František se svatým Otcem Dominikem, patriarchou a zakladatelem řádu Kazatelského. Rozmlouvali spolu o tom, co by bylo prospěšno ke spáse duší, povznesení svaté víry a utvrzení pokoje mezi oběma řády. Mezi jiným pravil sv. Dominik sv. Františkovi: »Pro moje velké přátelství k Tobě, pro mou srdečnou lásku ke Tvým synům a na utvrzení bratrského míru mezi Tvými a mými bratry, nejraději bych si přál, aby moji i Tvoji bojovali pod praporem jedné řehole, aby naše duchovní syny, které spojila láska otců, nerozdělila rozdílnost řádů!« — Na to mu pravil František s největší pokorou: »Nejmilejší bratře, co se stalo, stalo se z vůle Boží a ta ustanovila, abychom založili dva rozdílné řády, aby svou rozdílností a růzností příkazů — jedněch těžších, druhých mírnějších — přispěli lidské slabosti, aby, nelíbí-li se některým u jednoho řádu to neb ono, zalíbilo se jim zařízení v druhém řádě; nebo zdá-li se jeden řád přísným, aby si zvolili řád druhý. Neboť Bůh nechce zahubiti duše tísněné pravidly jednoho řádu, nýbrž získati je skrze svobodnou volbu pro některý z obou.«

68. Všechny milosti světců jsou od Pána Boha a jemu toliko mají býti přičítány.

Blahoslavený Masseo, učedník sv. Františka, mnoho přemýšlel o tom, zda si František alespoň trochu nezakládá na velké cti, kterou mu lidé všude prokazovali. Hodlaje se přesvědčiti o pokoře svého

učitele, vyšel mu z lesa, kde se byl několik dní modlil, v ústrety právě v tu chvíli, kdy byl provázen velkým zástupem lidí, a tázal se ho velkým hlasem jakoby v údivu: »Jak se to stalo? Jak se to stalo? Jak se to stalo?« — František se tázal: »Co?« — Masseo odpověděl: »Že tě celý takřka svět ctí, provází a následuje — všichni tě chtějí slyšeti a viděti, všichni tě poslouchají. Jak se to stalo? Vždyť nejsi krásný ani zajímavý, nevynikáš učeností a moudrostí, ani urozeností. Jak to, že celý svět k tobě přichází a jde ve tvých šlépějích?« — Uslyšev to nejpokornější služebnik Boží, obrátil zraky k nebi a setrval chvilku jakoby u vytržení. Na to poklekl na zem a vznesl oči opět k nebi a v největším žáru svatého nadšení děkoval Bohu řka: »Víš, jak se to stalo? Víš — a to určitě víš, odkud to je? Věz, že jest to dar milosti nejsvětějších očí Božích, které patří stejně na spravedlivé i zlé. A ty nejsvětější oči vidí, že jsem největší hříšník na zemi, že jsem největší blázen z lidí, nejmalichernější z tvorů — a proto mě zvolil Bůh za nástroj, aby vykonal své obdivuhodné dílo na zemi, a aby zahanbil moudré a zkazil silné, aby porazil vznešené a mocné, aby vznešenost ctnosti byla z Boha, ne z tvorů. Ale kdo se chlubí, aby se chlubil v kříži a toliko Pánu Bohu aby se vzdávala věčná chvála.« Uslyšev to, padl učedník k nohám svého mistra a z těch pokorných slov poznal jistě jeho pokoru.

69. Kdo vstoupí do řádu, aby se zaopatřil, má vůli obelhati Ducha Svatého.

Z města Lukky přišel k sv. Františku urozený mladík, jenž opouštěl svět ne z povolání Ducha sv.,

nýbrž pro nezdar světských záležitostí. Přistoupil k svatému Zakladateli a prolévaje proudy vynucených slzí a napodobuje velkou touhu, žádal úpěnlivě o přijetí do řádu. Ale František poznal jeho nitro a proto mu pravil se spravedlivým hněvem: »Ubohý tělesný člověče, proč jsi selhal Duchu svatému? (Skutk. 5, 3.) A mě chceš oklamati? Očima pláčeš, ale duch tvůj není s Bohem. Jdi, vrať se k pozemským věcem, duchovních statků nejsi hoden, protože tvá touha není duchovní.«

70. Trpícím a zkoušeným máme dodávati útěchy. Pokušení jsou svatým lidem k velkému prospěchu.

Bůh dopustil na blahoslaveného Otce Rogera, jednoho z učedníků Františkových, mnoho různých pokušení, takže mnohdy již již byl v nebezpečí, že podlehne. Kdysi byl opět neobyčejně zmítán pokušením a pochybnostmi a řekl si: »Vstanu a půjdu k svému Otci; přijme-li mne laskavě, poznám, že mně bude Bůh milostiv, jestliže nikoliv, pak uvidím, že jsem zcela opuštěn.« Vydal se na cestu do Assisi, kde ležel svatý František sklíčen poslední nemocí v biskupském paláci. Ale Bůh zjevil svému vyvolenci pokušení bratra Rogera i jeho cestu. Tu mu vyslal František v ústrety bratra Massea a Lva, řka jim: »Jděte naproti bratru Rogerovi, který ke mně přichází a obejměte jej za mne, pozdravte jej sladce i polibte a rcete mu, že jej miluji více než všechny bratry na celém světě.« — Když to bratří vykonali ze svaté poslušnosti, ihned byl posílen ve víře duch trpícího Rogera a jeho celá bytost se rozplývala radostí. Vzdávaje díky Bohu, že mu popřál zdaru jeho cesty, spěchal do domu, kde ležel ne-

mocný Otec. Chorobou sesláblý světec posilněn byl náhle zápalem lásky a povstal mu s lůžka vstříc, objal jej a s něžnou, otcovskou láskou pravil: »Nejdražší bratře Rogere, ze všech bratří celého světa miluji tě nejvíce, z celého srdce.« — A na čele mu udělal křížek, políbil jej a děl: »Nejdražší synu, to pokušení bylo na tě sesláno k tvému největšímu užitku. Ale nepřeješ-li si budoucně získávati zásluh tím způsobem, nepřijde již na tebe to pokušení a trápení.« — Podivuhodno, zmizelo přítomné pokušení a nedostavilo se již nikdy víc.

71. Na dobrodiní Boží máme se vděčně rozpomínati.

Po letnicové kapitule r. 1224 odebral se František na horu Alverno, aby si odpočinul a — jak říkával — po mnohých starostech setřel s duše prach světských prací. Tam došel velkých milostí — zvláště svaté rány mu byly vtisknuty. V chudičké cele, kde bydlil s bratrem Lvem, byl velký kámen, jenž jim sloužil za stůl. Když jednoho dne chtěl bratr Lev jako obyčejně na ten stůl prostříti pro oběd, zabránil mu v tom svatý Patriarcha, řka: »Nečiň tak, nejdražší bratře, nýbrž obmyj tento stůl nejdříve vodou, pak vínem, olejem a balsámem, neboť na něm se mi zjevil Kristus a ráčil mi oznámiti, co ti nyní sdělím. Proto čtyřikráte ho obmyj a požehnej, protože čtyři milosti mi na něm přislíbil Bůh pro řád: — Za prvé, že potrvá náš řád až do konce světa; — za druhé, že ti, kdo budou milovati řád a jeho členy, byť i byli hříšníci, dosáhnou milosti obrácení, buď v životě, nebo v poslední hodince; za třetí, že nepřátelé, pronásledovatelé

a ti, kdo nepřejí trvání našemu řádu, — neobrátí-li se, nebudou se dlouho těšiti ze života; a za čtvrté, že žádný jeho člen, který bude žíti hříšně a zapomena na své sliby setrvá dlouho zatvrzele v těžkém hříchu, v řádě v takovém stavu nezůstane, — buď vyzná hřích, nebo bude donucen výčitkami svědomí vystoupiti ze řádu. — Pán mně zjevil ještě více věcí, ale ty si ponechám pro sebe až do posledních okamžiků života.« — To řka, vylil na kámen olej jako kdysi patriarcha Jakub a požehnal ho řka: »V pravdě to jest oltář Boží (I. Mojž. 28, 19.).« [1])

72. O úplném zapření vlastní vůle.

Dva žadatele řádu chtěl František vyzkoušeti z poslušnosti, zdali jsou ochotni zapříti svou vůli. Zavedl je do zahrady a řekl jim: »Sázejte se mnou kapustu pro kuchyni, ale tak, jak já vám ukáži.« — Vzal sazeničky a zasazoval je listy do země, kořeny však vzhůru. Jeden z jinochů uposlechl a činil, jak mu rozkázáno. Ale druhý byl proti tomu rozkazu, řka, že jest to proti rozumu sázeti kořínky do vzduchu — a sázel obyčejným způsobem. František mu děl: »Synu, jen poslechni a čiň, jak ti ukazuji!« —

[1]) Ten kámen byl ve velké úctě a zbožní poutníci i bratří přicházejíce na horu Alvernu odštipovali si kousky na památku, takže by býval brzo roznesen. Proto jej odnesli bratří do kaple svaté Maří Magdaleny na téže hoře, ohradili jej mříží a vytesali do něho nápis: **Oltář svatého Františka, na němž měl podivuhodná zjevení, jejž pak posvětil, vyliv naň olej a řka: Zde jest oltář Boží.**

Avšak když se nechtěl podrobiti rozkazu podle jeho zdání nemoudrému, pravil mu světec: »Bratře, vidím, že jsi veliký pan mistr, proto jdi svou cestou; nehodíť se pro prostý a pokorný řád podobní mistři, nýbrž prostí a neumělí, jako jest tvůj druh. Toho přijímám, tebe nikoliv, jdi s Bohem!«

73. Nezahálejme, nýbrž pilně pracujme!

Zahálející nebo nedbale práci odbývající bratry pokáral František řka: »Vlažní a leniví v pracích budou vyvrženi z úst Božích (dle Zjev. 3, 16.). Proto si přeji, aby všichni bratří pracovali a cvičili se pokorně v dobrých skutcích, abychom nebyli lidem na obtíž a uchránili jazyk a srdce před hříchem špatných a prázdných řečí a myšlenek. Kdo pracovati neumí, ať se naučí. S užitkem a výdělkem práce nemá naložiti pracující dle své vůle, nýbrž má jej odvésti kvardiánovi nebo představenému a podrobiti se jeho zařízení.«

74. Jak máme zahnati satana, když zatvrzuje naše srdce.

Bratr Rufin byl trápen jednou hrozným pokušením proti správnému učení o Božím předvědění. Neboť ďábel se mu zjevil v podobě Ukřižovaného a vysmíval se mu: »Nač se trápíš, ubohý človíčku? Nač tolik modliteb a postů? Celý svět nemůže změniti, co jednou ustanovil Bůh. Ty jsi předurčen od Boha do počtu zavržených, nikoliv vyvolených. Hle, mám s tebou soustrast a napomínám tě: Nebuď na sebe tak přísný, nic ti to nepomůže! Budeš zavržen i se synem Petra Bernardona (t. j. Františkem) i s ostatními, kteří ho následují.« — Bratr Ru-

fin se tím velice poděsil a naplněn byl bezmeznou úzkostí, kterou na něj zloduch uvrhl. Jeho důvěra v Boha a svatého Otce Františka se zviklala. Bůh to zjevil Františkovi a ten vyslal k němu bratra Massea. Když přišel k ubohému Ruïinovi a oznámil mu, že byl vyslán ve jménu Františkově, odpověděl, že již nemá co jednati s nějakým Františkem. — »Běda, bratře Rufine!« zvolal Masseo, »co mluvíš, kdo tě tak zatvrdil, že nechceš slyšeti pravdu? Či nevíš, že je náš Otec jako anděl s nebe, jehož slovem již tolik duší nalezlo zdraví a ještě nalezne? Pojď, ubohý, pojď ihned se mnou k němu!« — Rufin jen neochotně šel. Jak jej spatřil starostlivý Otec přicházeti, zvolal: »Běda, bratře Rufine, jak tě ubohého ďábel dovedl oklamati! Zdaž nevíš, že se mnohdy přepodobuje v anděla světla? (II. Kor. 11, 14.) Satan zatvrzuje srdce člověka, Bůh však obměkčuje, jak praví prorok: Odejmu z vás srdce kamenné a dám vám srdce masité (Ezech. 36, 26.). Vidění Pána Boha působí radost, zjevení ďábelská zanechávají zármutek. Až se ti opět zjeví ďábel v andělské podobě, zapuď jej pohanou, opovržením a výsměchem; uvidíš, že toho dle své pýchy nesnese a opustí tě. Ty však se raduj v Pánu a důvěřuj v jeho spasení!« — Po těch slovech odešel Rufin do své samoty a neustále plakal, až se mu opět zjevil satan v podobě Ukřižovaného a počal jej pokoušeti: »Hleď, bratře, nebránil jsem ti, abys nepromluvil s Františkem...« »Odstup satane!« přerušil jej Rufin, »odejdi do pekel, otevři, lháři, svou tlamu a naplním ji výkaly!« — Slyše to ďábel, odtáhl s velikým hněvem a tropil vzteky takový hřmot, že se celá hora Subasio otřásala; ztratiť duši, kterou se domníval míti již ve svých spárech.

15*

75. Účinné kázání.

Jednou pravil sv. František bratrovi: »Pojď, půjdeme kázat!« Vyšli z fortny — ruce pokorně složeny v rukávech, oči cudně sklopeny, — bez hole, bez obuvi, tiše, mlčky a pokorně. Tak přešli městem — a aniž se kde zastavili, vrátili se do kláštera. Když se bratr tázal, proč nikde nekázali, děl František: »Kázali jsme příkladem a skutky.«

76. Laskavostí přemůžeme nejlépe tvrdost a reptání druhých.

Když se vracel světec z Egypta do Assisi, byl již velmi zemdlen. Usedl na mezka. Jeho druh, bratr Leonard z Assisi, jenž pocházel ze vznešené rodiny, šel vedle pěšky a protože byl stejně unaven, reptal v srdci: »Hle, já pocházím ze vznešenější rodiny nežli František! On se veze, a já klusám vedle po svých.« — Ale pokorný Otec František poznal jeho myšlenky, sestoupil ihned s mezka a pravil: »Bratře, nesluší se, abych já se pěkně vezl, a ty šel pěšky, neboť jsi byl ve světě mocnější a vznešenější než já.« — Užasl bratr, zastyděl se a prosil Otce za odpuštění svého světského smýšlení.

77. Kdo podporují řád Menších bratří, jsou Bohu milými; řád ten byl již v evangeliu naznačen.

Často vybízel sv. František své bratry, aby šli ve jménu Páně po žebrotě, těmito slovy: »Jděte, milení bratři, protože bratří Menší jsou i v přítomné době časoví a přizpůsobeni nynějšímu světu, aby na nich vyplnili vyvolení to, zač pak uslyší od nebeského Soudce pro sladké slovo: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste

to učinili (Mat. 25, 40.). Ale těm, kdo pronásledují a tupí náš řád, nepřejí mu trvání a zapuzují žebrající bratry, řekne: Pokud jste to neučinili jednomu z nejmenších těchto, ani mně jste neučinili (v. 45.). — Proto jest vznešeno žíti pode jménem Menších bratří, jež tak výslovně uvedl učitel pravdy v evangeliu.«

78. Řeholníci a kazatelé mají učiti a kázati příkladem.

Doktor svaté bohovědy z řádu kazatelského tázal se svatého Františka na význam 18. verše 3. kapitoly z proroka Ezechiele: »Když já řeknu bezbožnému: Smrtí umřeš! — a nezvěstuješ mu toho a nenapomínáš ho, aby se odvrátil od cesty své bezbožné a živ byl, — umře ten bezbožný v nepravosti své, ale krve jeho z ruky tvé požadovati budu.« — Nebeskou moudrostí provanut, prostičký Patriarcha mu vyložil: »Třeba-li těmto slovům rozuměti všeobecně, myslím, že jest výklad takový: Služebník Boží má planouti a zářiti svým životem za příklad, aby napravoval bezbožné světlem příkladu a svatým napomínáním: neboť tak bude jeho život světlem a vůně jeho dobré pověsti otřese všemi hříšníky. — Bude-li však činiti opak toho a lid pohoršovati, neujde soudu Boží spravedlnosti.«

79. Kdo jest v pravdě poslušen, podobá se mrtvole.

Jednoho neposlušného bratra kázal svatý zakladatel vysvléci, uvrhnouti do jámy a až po hlavu zahrabati. Když jen jeho hlava vyčnívala, přistoupil k němu a tázal se: »Už jsi mrtev, bratře, už jsi mrtev?« — Pokořený bratr poznal příčinu trestu,

litoval své neposlušnosti a děl: »Ano, už jsem mrtev!« — Když byl vyproštěn hned na to z písku, pravil mu František: »Vidíš, bratře, jestli jsi už opravdu umřel, poslechni představeného na první pokyn a neodporuj nikdy jeho rozkazu, jako mrtvola nehybně pohřbená do země v ničem neklade odporu. Přeji si, aby moji bratří byli mrtví, nikoliv živi!«

80. **Jak vznešený jest poklad chudoby!**

Svatý František modlil se v jednom chrámě se svým průvodcem, bratrem Masseem. Prosil za dar svaté chudoby pro sebe a pro své bratry s takovou vroucností, že se zdálo, jako by planula jeho tvář nadzemským žárem. Pojednou se obrátil k bratru Masseovi a ve svatém roztoužení rozevřel náruč a objav bratra, vznášel se s ním od země. Masseo pocítil při tom, jak později vypravoval bratřím, takovou slast, že mu zmizel s mysli v té chvíli celý svět — ba sám sobě — jen sladká slova jeho blaženého Otce mu zněla rajskou hudbou: »Pojďme do svatého Města a prosme svaté apoštoly Petra a Pavla, aby nás naučili správně a užitečně vládnouti tak drahocenným pokladem svaté chudoby, neboť jest to poklad tak znamenitý a božský, my však jsme tak bezcenní a bídní, že jsme nehodni nositi jej v nádobách svých těl. Svatá chudoba jest ctnost, která v nás byla vlita s nebes, která nás tak přetvořuje a učí, abychom vším pozemským pohrdali, která jest naší silou, vyvracející z kořene překážky, pomáhající, aby se duše spojila se svým Pánem Bohem se vší svobodou a volností...«

V. Prorocká slova sv. Františka.

Svatý František byl obdařen duchem prorockým, jak napsal sv. Bonaventura: »Duch prorocký zářil v něm tak, že předvídal mnoho věcí budoucích, odhadoval tajné myšlenky srdcí a vzdálené věci viděl jako před sebou.« [1]) — Uvádíme proroctví obsažená v naší předloze od de la Haye, který je přijal opět ze životopisů sv. Františka.

1. František předpověděl, že se zasnoubí s Chudobou.

Když ještě žil František ve světě, při jedné hostině, kterou vystrojil pro své druhy, náhle se zamyslil. Bůh mu popřál ponořiti se na chvíli do pravé blaženosti, kterou okouší v Něm duše, jež opustila pro něho světský klam, — aby odloučil jeho srdce od světských radovánek. Seděl jako bezduchý a na opětovanou otázku druhů, nad čím že se tak zamyslil, neodpovídal. Až po chvilce se probral ze zadumání. Tehdy právě prohodil kdos žertem: »To jistě myslil na některou dívku, která se

[1]) Sv. Bonaventura. Leg. maior, c. II.

mu zalíbila a již si vezme za družku života!« — »Ano, jest pravda, přátelé,« odpověděl vážným hlasem, »vejdu v manželství a to s dívkou tak bohatou, tak vznešenou a tak krásnou, že jste dosud nikdy nespatřili jí podobné.«

2. Františkův sen o paláci se zbraněmi.

Jednoho dne potkal František, jsa ještě ve světě, chudého vojína v roztrhaných šatech. Byl jat útrpností a bez rozmyšlení zaměnil s chatrným šatem chudáka své pěkné roucho. V noci na to obdařen byl tajůplným snem. Zdálo se mu, že byl uveden do překrásného paláce. Všechny jeho komnaty a síně byly přeplněny různými válečnými zbraněmi, rytířskými brněními, kopími a štíty. Každá zbraň byla označena křížem. Ptal se sama sebe s podivem, komu asi ty zbraně patří, a proč mají na sobě znamení kříže? Hned zaslechl zřetelná slova: »Všechno to náleží tobě a tvým vojínům.« — Zmizel sen, František se probudil a zvolal: »Vím, že budu velikým knížetem!« — Stal se vskutku znamenitým rytířem Božím a spolu s bratřími svého řádu bojoval a jeho duchovní synové bojují dosud proti tělu, ďáblu a světu, nesouce znamení kříže nikoliv zevně, nýbrž v srdcích.

3. František bude Patriarchou chudých.

Když jednou paní Pika, Františkova matka, prostřela k obědu, nakrájel její syn z bochníku několik krajíčků chleba a rozložil je po stole. Matka se ho tázala, kde že jsou lidé, pro které připravil chléb? Odpověděl: »Jsou to chudí.« — »Kde jsou?«

— »V mém srdci jsou ukryti« — děl František prorocky.

4. František bude znám po celém světě.

Jak se ve středověku v Italii často stávalo, vypukla mezi městem Assisi a Perugií válka. Assisi vyslalo své mladé obyvatele do boje, mezi nimi Františka. R. 1201 došlo k vražednému boji, v němž byli Assišti přemoženi, mnoho jich pobito, ostatní zajati a uvrženi do vězení, v němž byli drženi po celý rok. Mladí vězni byli ovšem smutni, skorem zoufali. Jenom František neztratil naděje. Zachoval si i v poutech svou veselost a těšil zarmoucené druhy, že budou brzo na svobodě. Ale když vysvobození nepřicházelo a František jen stále bezstarostně prozpěvoval, tu už mu to jeho druzi vytýkali a zlobili se na něj pro jeho lehkomyslnost a důvěřivost. Ale on jim prorocky prohlásil: »Zajetí osobní mne nic nermoutí, protože duše má je volna jako pták. Kdybych se měl rmoutiti nad vašimi starostmi, jsem nucen jásati svým štěstím. Myslíte si, že jsem jen obyčejný člověk. Ale pravím vám, že já, jak mne nyní vidíte v žaláři spoutaného okovy, budu znám po celém světě a všichni mne budou zahrnovati poctami.«

5. Řád bratří Menších se rozšíří po celém světě.

K prvním bratřím pravil svatý zakladatel prorocky: »Nebojte se, malé stádce, neboť zalíbilo se Otci vašemu, aby rozmnožil váš počet. Já sám jsem viděl v duchu cesty naplněné přicházejícími k nám. Přicházejí Francouzové, spěchají Španělé, Ger-

mání, Anglové a množství jiných různých národů a jazyků. Nebude většího počtu nad nás.« [1])

6. Když chudí prokáží pohostinství, Pán Bůh jim tisíckrát odplatí.

Když šel František se svým bratrem knězem kázat do jednoho města, pozval je chudý vojín k obědu. Před obědem se světec nějakou dobu zbožně modlil a pak řekl k hostiteli: »Hle, bratře, na tvoje pozvání jsem vstoupil do tvého domu. Poslechni za to nyní mého napomenutí, protože nebudeš už zde jísti, nýbrž budeš na onom světě. Vyznej hned mému bratru své hříchy, vzbuď pravou lítost a smiř se s Bohem! Dnes ti Bůh odplatí za to, žes přijal tak laskavě jeho chudé.« — Uposlechl zbožný muž, vyzpovídal se, rozloučil se se svými a připravil se na smrt. Zasedli k obědu, a co začali ostatní jísti, vydechl hostitel svou duši. — Tak mu odplatil Bůh za nepatrný skutek lásky, že očistil jeho duši a uvedl jej do věčné slávy.

7. Přílišné stranění se společnosti druhých a pokrytectví jest záhubno pro duši.

Byl jeden bratr, jenž se zdál všem spolubratřím velmi svatým. A byl skutečně s počátku horlivý a hodný, ale ďábel, nepřítel dobra, jej oklamal, namluvil mu, aby se vůbec stranil společnosti bra-

[1]) Jak pravdivým jest to proroctví, svědčí obrovské rozšíření řádu Menších bratří po celém světě ve 3 mohutných větvích: Františkánech, Kapucínech a Minoritech, takže již první větev, **Františkáni**, čítají v přítomné době největší počet členů ze všech jiných řádů, totiž **přes 17.000**; bratří **Kapucínů** jest na **13.000** a **Minoritů 4.000**.

tří, ničeho jiného nedělal, než celý den se modlil a tak přepjatě zachovával mlčení, že se nechtěl ani slovy zpovídati, nýbrž jen posuňky. Mnozí jej považovali za světce. — Ale když přišel do toho kláštera František, poznal nitro bratra pokrytce a bratřím, kteří jej chválili, pravil: »Nechvalte to, co jest šalem ďábelským. Vězte, že, co vidíte podivuhodného na onom bratru, jest jen lest a klam!« — Udiveně hleděli bratří na Otce, nechápajíce, jak může tak mluviti o svatém řeholníkovi. Ale bratr — pokrytec vida, že svého klamu před svatým Patriarchou neutají, vystoupil za několik dní z řádu. — Tak poznali bratří velkou, tajůplnou moudrost svého Otce, jenž poznával i nejtajnější záhyby lidského srdce.

8. **Kdo opustí řád, bídně zahyne.**

Když šel svatý František Apulií, přišel k němu bývalý Menší bratr, jenž byl vystoupil ze řádu, a s pláčem prosil za opětné přijetí. Svatý jeho Otec jej vedl na pahrbek, kde bylo popraviště, a ukazuje na šibenici, pravil mu: »Odpouštím ti nyní tvůj hřích, vrať se do řádu, ale měj se na pozoru! Opustíš-li řád podruhé, dostaneš se na šibenici!« — Bratr oblékl kajícně hábit, ale dlouho v něm nepobyl; vystoupil opět ze řádu, za nedlouho spáchal zločin a skončil dle Františkovy předpovědi bídný život na šibenici.

9. **Pýcha a přízeň lidská jest zhoubna pro řeholníky.**
(Bratr Eliáš zemře mimo řád.)

Bratr Eliáš Kortonský, jejž ustanovil svatý František po smrti Petra Kathania za hlavu řádu,

byl muž neobyčejného nadání a obratnosti ve správě časných záležitostí řádu. Byl oblíben u předních knížat italských a těšil se přízni všech vzdělaných a učených bratří řádu. Zakládal si na tom nemálo a sv. Patriarcha chudých měl s ním mnohdy mnoho práce, aby jej udržel v mezích františkánské pokory a chudoby. — Jednoho dne při obědě posadil František vedle Eliáše na přední místo několik prostých bratří, kteří přišli jako hosté do Porciunkule, kdežto učeným bratřím vykázal nižší místa. Nad tím se Eliáš horšil a v duchu reptal: »Ach, ty ubohý, nevzdělaný Františku! Jsi ty nezdvořilý a nejapný! Slavné muže řádu a sloupy jeho odstrkuješ a tak svou nejapností řád poškozuješ!« — Ale blahoslavený Otec poznal myšlení jeho srdce a pravil k němu: »Ba naopak, bratře Eliáši, ty bys sebe i řád přivedl do záhuby svou vypínavostí a lidskou chytrostí. Ty a tobě podobní vedou řád ke zkáze. Běda ti, ubožáku, nebude ti popřáno ani v něm umříti...« — Stalo se, jak František předpověděl; Eliáš jako generál řádu dopustil se mnohých přestupků proti úplnému zachovávání řehole, až jej Innocenc IV. sesadil s jeho hodnosti, vyloučil ze řádu, ba z Církve. Později upadl do nemoci ve svém rodném městě Kortoně a na snažné své prosby byl zproštěn od téhož Innocence exkomunikace, — ale zemřel přece mimo řád.

10. Předpověď svatého Františka o velké roztržce v Církvi a řádu.

Před smrtí svolal sv. František své bratry a povzbudil je k vytrvalosti v budoucích bouřích a útrapách, řka: »Bratří, jednejte mužně, buďte silni

a vytrvali. Nastanou velikć útrapy a svízele, kdy bude mnoho tělesných i duševních bouří a rozbrojů, kdy zchladne láska mnohých a nabude převahy hříchů a nešest. Moc zlých duchů se netušeně rozpoutá, neposkvrněná čistota našeho i jiných řádů bude znečištěna a jen málo křesťanů zůstane věrno pravému papeži a Církvi římské. Papež bude zvolen nesprávnou volbou a v tom bouřlivém čase bude podávati mnohým klamné a smrtonosné své učení.[1]) Pohoršení budou rozmnožena, náš řád bude rozdvojen, mnozí budou ztraceni, protože nebudou odporovati bludu, nýbrž souhlasiti s ním. Bude tolik mínění a bludných rozkolů u lidu, u řeholníků i u duchovních, že, kdyby nebyly zkráceny ty dni, dle slov evangelia, byli by uvedeni do bludu i vyvolenci, a kdyby je neřídilo nezměrné Boží milosrdenství v takovém zmatku, Na naši řeholi a náš život budou mnozí krutě útočiti. Přijdou nesmírná pokušení.

Kdo však tehdy obstojí, obdrží korunu života. Ale běda těm, kdo ztratí důvěru ve svůj řád a nebudou pevně státi proti pokušením, která jsou seslána na vyzkoušení vyvolenců. Kdo pak zůstanou věrni zbožnosti a zachovají si plamen lásky, budou pronásledováni a tupeni jako neposlušní a rozkolní. Jejich pronásledovatelé, oklamaní zlým duchem, budou se domnívati, že slouží Bohu, když je zabijí a vyhubí ze země. A tehdy bude Pán útočištěm trpících a spasí je, budou-li v něho doufati. Aby se stali podobnými svému Pánu, dá jim sílu, že zůstanou věrni, že získají za život časný život věčný.

---

[1]) Mnozí to vykládají o roztržce ve XIV. stol. pro zvolení Urbana IV., r. 1378.

poslechnouce více Boha než lidí. Raději než souhlasiti s klamem a lží podstoupí smrt. Tehdy bude od některých kazatelů pravda zahalena mlčením, od jiných zapřena a zavržena. Svatost života bude mnohým pro smích, proto jim sešle Pán Ježíš nikoliv hodného pastýře, nýbrž velikého škůdce.«

VI. Podobenství a přirovnání.

V této části jsou podána nejvýznačnější podobenství a přirovnání, kterých, dle životopisců, užil sv. František, aby vyložil hluboká svatá tajemství v obalu obyčejných zjevů.

a) Podobenství.

1. Boží prozřetelnost pečuje o svoje chudé.

Innocencovi III., kterého prosil František za potvrzení řehole Menších bratří, zdála se tato příliš přísna a nesnesitelna a domníval se, že bratří nebudou moci žíti v takové chudobě. Ale svatý zakladatel, osvícen Duchem Božím, vypravoval papeži a kardinálům toto podobenství:

»V pustině žila velmi krásná, ale chudičká dívka, a k ní zahořel láskou bohatý a mocný král té krajiny, byv okouzlen její sličností. Po krátkém čase ji pojal za manželku, ale z ohledu na své příbuzenstvo nevzal jí do svého paláce, nýbrž vždy, kdy měl pokdy a jak vyřídil vládní záležitosti, odebral se z paláce k ní na samotu. Porodila mu několik synů, kteří zdědili po matce celou krásu a sličnost. Vychovala je pečlivě, a když dospívali, pravila jim: »Milé děti, nestyďte se za svou chudobu, neboť vězte, že jste dětmi mocného krále, kterého jste již dáv-

no neviděli. Ale nyní jděte k svému otci, ať se postará o vaše další vzdělání a výchovu, jíž vám v této pustině dáti nemohu.«

Poslechli synové a vedeni nejstarším bratrem dostavili se do královského paláce. Avšak jejich vznešený otec jich hned nepoznal, protože jsa v posledních letech neustále zaměstnán válkou, již dlouho nebyl navštívil jich a jejich matky. Když však se mu představili jako synové chudé matky na opuštěné samotě a mocného krále, poznal z jejich řeči, i z krásy, která z nich zářila po matce, své syny. Sestoupil s trůnu, zlíbal je radostně a zvolal: »Buďte mi vítány, drahé děti! O, jak dávno jsem již po vás toužil! Uznávám vás za své syny a vychovám vás po královsku. Neboť, chovám-li u svého stolu a dvora mnoho cizinců, čím více se musím starati o tak krásné dítky své choti, kterou miluji tak horoucně! Posadím vás vedle sebe ke královskému stolu a dám vás vyučiti všem dvorským mravům.«

»Svatý Otče,« pokračoval František, »tím mocným králem jest Kristus, Pán nebe i země; ta sličná dívka jest svatá Chudoba, která byla ode všech nenáviděna a opuštěna a žila v ústraní. Když však Král králů sestoupil na zem, zamiloval si ji pro její krásu a zasnoubil se s ní již v jesličkách a pojal ji za choť, jež pak mu porodila duchovně mnoho dítek: Apoštoly, poustevníky, mnichy a mnoho jiných, kteří si dobrovolně vyvolili svatou chudobu. Jejich dobrá matka poslala je k nebeskému Králi ozdobené odznaky jeho chudoby, pokory a poslušnosti. Ten veliký Král je přijal laskavě a slíbil jim, že se o ně postará, řka k nim: »Já, jenž velím slunci vycházeti

na dobré i na zlé (dle Mat. 5, 45.), jenž poskytuji výživy ze svého stolu a oděvu ze svých skvostů nevěřícím i pohanům, tím spíše se postarám o vás a dám vše dle potřeby vám i ostatním synům, jež mi ještě porodí moje nejmilejší nevěsta, svatá Chudoba.« K tomu nebeskému Králi, svatý Otče, posílá jeho paní a královna Chudoba i tyto syny, kteří nejsou jistě méně hodnými svých předchůdců, ani nepostrádají krásy své matky, vyznávajíce nejpřísnější, dokonalou chudobu. Proto není třeba obávati se, že snad zemrou hladem synové a dědici věčného Krále, kteří se narodili k jeho obrazu z moci Ducha svatého z chudé matky, neboť v chudičkém řádě budou míti podle ducha chudoby dostatečnou výživu. Slibuje-li nebeský Král těm, kdo ho následují, věčné království, jak pevně můžeme doufati též my, že nám udělí to, čeho uděluje společně dobrým i zlým!«

Když vyslechl Kristův náměstek to podobenství, naplněn byl úctou k Františkovi, a jsa přesvědčen, že sám Ježíš Kristus k němu mluvil ústy svého služebnika, potvrdil řeholi Bratří Menších — dne 16. dubna 1209.

2. O střežení a mrtvení očí.

Často a často napomínal svatý Otec František své bratry, aby ostřihali svých smyslů s největší bedlivostí. Ale zvláště zrak měli držeti na uzdě před nezřízenými, zvědavými a nepotřebnými pohledy. Aby je přesvědčil, jak důležito jest mrtvení očí, užil tohoto podobenství: »Jeden zbožný a cudný král poslal dva své sluhy s různým vzkazem ke své královně. Když se vrátil první, vyřídil králi,

že vyplnil své poslání, ale dále o královně nemluvil, protože dovedl udržeti zrak na uzdě, měl oči pěkně sklopeny a nepodíval se na královnu. Ale když se vrátil druhý, sotvaže se ohlásil králi, začal plnými ústy chváliti velebnost a spanilost královninu a blahopřál králi, že má tak krásnou choť. Avšak král odpověděl pln hněvu: »Ničemo, svůj necudný zrak jsi se opovážil obrátiti na mou nevěstu? Jak se nemám domnívati, že jsi požádal té, na niž jsi tak nevázaně pohlížel?!« — Povolal prvního sluhu a řekl mu: »Jak se ti zalíbila královna?« On odvětil: »Váš rozkaz, vznešený králi, mírně vyslechla a moudře s ním souhlasila.« — »Dobře, ale co soudíš o její kráse? Jest krásnější nad jiné ženy?« — Věrný sluha odpověděl: »Pane, na to vám nemohu dáti odpovědi, neboť vy máte právo na svou královnu patřiti a posuzovati její krásu, mou povinností bylo jen poslání vyřiditi.« — »Dobře a upřímně jsi odpověděl,« děl král potěšen, »vidím, že jsou tvé oči cudny, proto budiž mým komorníkem, neboť z nevinnosti očí soudím, že jsi čist a hoden, abych ti svěřil péči o můj královský příbytek.« — A obrátiv se ke smyslnému služebníku, pravil hněvivě: »Ty, poněvadž máš bezuzdně volné a nestydaté oči, opusť ihned palác a neopovaž se v mém domě ukázati, neboť se strachuji, abys, pohlížeje dychtivě na královnu, nepožádal její cti.«

Zajisté jste, bratří, pochopili význam podobenství. Proto, zdali jste obrátili někdy svůj zrak nezřízeně nebo zvědavě na ženu, litujte toho a budoucně dejte dobrý pozor na oči, neboť často vchází do srdce smrt okny očí (Jerem. 9, 21.).

Král nebeský zakazuje pohledy na své nevě-

sty; a kdo by se nebál pohlédnouti na nevěstu Kristovu a vznítiti žárlivost nejvyššího Krále?!« —

b) Přirovnání.

1. O dokonale poslušném bratru.

Bratra v pravdě poslušného přirovnal sv. František k mrtvole, řka: »Vezmi mrtvolu a polož ji kam chceš, nebude odporovati, nebude reptati proti místu a své poloze, nebude prositi za propuštění. Bude-li posazena na vznešené křeslo, stále se bude dívati do země; bude-li oblečena do královského purpuru, tím více vynikne její bledost. Proto ten jest v pravdě poslušen, kdo se neptá, proč je někam poslán, kdo se nestará, aby byl někam usazen, ani nežádá, aby byl jinam určen. Když jest povýšen k nějakému úřadu, zachová obvyklou pokoru a čím více jest ctěn, tím se pokládá za nehodnějšího.«

2. O starostech a obtížích manželských.

Kdysi dolehlo na Františka kruté pokušení proti čistotě. Tělo jej ponoukalo, aby opustil řád a pojal manželku. Když nepomohlo proti tomuto ani bičování, vyšel za zimní noci do klášterní zahrady, lehl do sněhu pouze ve spodním šatě a kolem sebe narovnal sedm hromádek sněhu a pravil k sobě: »Ejhle, tato větší hromádka jest tvá žena, tyto čtyři jsou tvé děti, dva synové a dvě dcery, dvě poslední jsou tvůj sluha a služka. Což nevidíš, jak se třesou zimou? Rychle se o ně postarej, kup jim teplý šat, aby nezmrzli! Je-li tobě, bláhový, péče o tolik obtížná, služ aspoň jednomu Bohu věrně!« — Zahanben odešel zloduch a pokušení pominulo.

16*

3. O rozšíření řádu bratří Menších.

Bratru Jiljímu, třetímu svému učedníku, vypravoval František o rozmnožení bratří v tomto přirovnání: »Náš řád jest podoben rybáři, který zahrna do sítě množství ryb, velké si ponechá a malé pustí. Tak řád rozhodí sítě do oceánu pozemského života a zahrne mnoho lidí, ale jen muže velké ve zbožnosti a horlivosti si ponechá, avšak chladné v lásce k Bohu propustí, nebo přijaté vyloučí. Ryb bude taková síla, že se obávám, že se sítě protrhají.« — A vskutku, Prozřetelnost chtěla tomu, aby se řád rozdělil na tři větve, jak již řečeno.

VII. Požehnání sv. Františka.

Sv. František, jenž dal svému řádu řeholi, udělil též několikerá požehnání těm, kdo ji následují a zachovávají. Pravost dlužno přisouditi toliko 1. a 2. požehnání, též 3., — ostatní jsou jen v legendách obsažena.

1. Požehnání udělené bratru Lvovi.

Toto požehnání poslal František bratru Lvovi, jenž byl na hoře Alverně ve velkém pokušení. Vepsal je do řeckého písmena tau (= t), tajemného to znamení kříže, jehož užíval František jako podpisu. Zachovalo se toto požehnání na starobylém pergameně jako autograf, na němž bylo vlastnoručně Františkem napsáno a uchovává se ve stříbrném pouzdře v sakristii sv. Františka v Assisi, spolu se jmenovanými Chválami Stvořitele. (Viz v I. díle.) Jsou to slova ze 4. kn. Mojž. 6, 24.—26., jimiž vyprosil František bratru Lvovi pokoj a smilování Boží.

V překladě z originálu zní takto:

Žehnejž tobě Pán a ostříhejž tě, ukažiž tvář
svou tobě a smiluj se nad tebou.
Obratiž tvář svou k tobě
a uděliž ti pokoje.

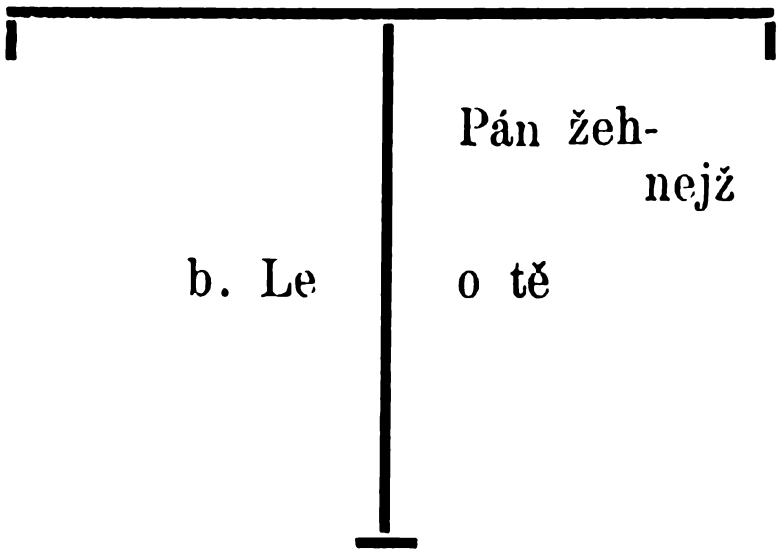

2. Požehnání sv. Otce našeho Františka.

Toto požehnání tvoří zakončení Závěti.

Kdokoliv toto zachovávati bude, v nebesích naplněn buď požehnáním nejvyššího Otce nebeského a na zemi oplývej požehnáním nejmilejšího Syna jeho s nejsvětějším Utěšitelem Duchem svatým a se všemi mocnostmi nebeskými a všemi svatými. A já, bratr František, nejmenší váš služebník, pokud mohu, potvrzuji vám uvnitř i zevně toto nejsvětější požehnání na věky. Amen. (†)

3. Povzbuzení a zořečení sv. Otce Františka.

Horlivým a zbožným bratřím želmal sv. František plu svaté radosti a jásotu: »O nejmilejší bratří a na věky požehnaní synové, slyšte mne, slyšte hlas otce svého: Veliké věci jsme slíbili, větší zaslíbeny jsou nám; zachovávejme tyto, dychtěme po oněch. Rozkoš krátká — trest věčný; utrpení nepatrné — sláva neskonalá; mnoho povolaných — málo vyvolených a všem bude odplaceno.«

Nehodným však bratřím zlořečil, řka: »Od tebe, nejsvětější Otče, a od celého dvora nebeského i ode mne chudičkého buďte zlořečeni, kdo svým špatným příkladem ničí a boří, co jsi skrze svaté bratry tohoto řádu vystavěl a stavěti nepřestáváš. Amen.«

4. Požehnání udělené bratřím a jejich příznivcům.

Požehnáni buďte od Pána, kdo bloudící hříšníky k Bohu obracíte, cestu pravdy jim ukazujete a zachovávajíce jeho svaté evangelium, čistotu těla i duše zachováváte! Kdo vám dobrořečí, požehnán buď od Pána, kdo vás přijímá a vás miluje, dosáhniž odplaty věčné! Žádné moci nad vámi neměj ďábel, a nad to, což můžete, vás nepokoušej! Vládněte nad ním a jeho anděly, brány jeho opanujte a kořist jeho rozeberte! Pomáhej Vám všemohoucnost Boha Otce, spravuj vás moudrost Boha Syna a opatruj vás dobrotivost Ducha Svatého! Bratří, radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích! (Mat. 5, 12.)

5. Požehnání bratřím.

Jiné požehnání vyřkl František bratřím v poslední hodince pozemské pouti, žehnaje jim: »Buďte s Bohem, drahé děti, a zůstaňte vždy v bázni Boží. Protože se blíží budoucí utrpení a zkoušky, blaze těm, kdo setrvají v tom, co započali. Já odcházím k Bohu, jehož milosti vás všechny poroučím. Co na mně bylo, učinil jsem, ostatnímu kéž vás naučí Kristus.«

6. Požehnání Bernardu z Quintavally, prvnímu učedníku Františkovu.

Když ležel svatý František na smrtelném lůžku a bratří kolem tiše vzlykali loučíce se s ním, otázal se blahoslavený Otec: »Kde jest můj prvorozený syn, bratr Bernard?« — Zavolaný přistoupil a světec mu řekl: »Pojď, ať požehná tobě duše má, prve než umru! (I. Mojž. 27, 4.) Ale pokorný Bernard pokynul bratru Eliášovi, generálnímu ministru řádu, aby dle hodnosti svého úřadu přijal sám za něho požehnání. Ten se tedy sklonil po pravici Františkově, ale jak se dotekl světec jeho hlavy, ač pro slzy neviděl, poznal, že to není zavolaný první učedník a pravil: »To není hlava mého prvorozence, bratra Bernarda!« a obrátiv se na levou stranu, kde klečel Bernard, složil ruce nad jeho hlavou ve znamení kříže a žehnal mu, řka: »Požehnej tobě Otec Pána našeho Ježíše Krista všelikým požehnáním duchovním v nebesích v Kristu! (Efes. 1, 3.) Jako jsi byl vyvolen za prvního v tomto řádě, abys předcházel dobrým příkladem podle evangelia a následoval Krista v chudobě, jemuž jsi dal radostně nejen své statky, nýbrž i sebe za vůni příjemnou, — tak budiž od něho a ode mne požehnán požehnáním věčným i když vstupuješ do kláštera i když vycházíš, za bdění i spánku, živ a po smrti. Kdo ti bude dobře činiti, bude i jemu dobro prokazováno, a kdo ti bude ubližovati, neujde trestu. Budiž pánem svých bratří a všichni ať tebe poslouchají. Koho přijmeš do řehole, bude přijat; a koho propustíš, budiž propuštěn. Nikdo ať nemá nad tebou moci. Cokoliv budeš chtíti, to může a má býti vykonáno.«

7. Požehnání udělené městu Assisi.

Když byl svatý František ku konci života přenášen z biskupského paláce v Assisi do Porciunkule, dal cestou znamení svým synům, kteří jej nesli na nosítkách, aby zastavili na místě, odkud jest pěkný pohled nahoru na město rozložené na svahu hory. S napětím posledních sil se vztyčil na nosítkách a modlil se chvilku za své drahé rodiště a pak žehnaje mu s vroucí láskou, plakal nad jeho osudy, které naň měly přijíti i radoval se, že z něho vyjde mnoho věrných služebníků Božích a prosil horoucně za jeho ochranu. Pak volal slabým, ale vroucně zaníceným hlasem: »Buď požehnáno od Pána, věrné město Boží, protože skrze tebe a v tobě nalezne mnoho duší spasení! Mnozí věrní služebníci Nejvyššího budou v tobě žíti a z tebe bude vybráno mnoho vyvolenců pro království věčné.«

VIII. Pravdy a myšlenky sv. Františka.

Tyto spisky jsou vybrány z různých spisů sv. Františka. Dle vydání de la Hayova uvádíme alespoň některé, ač obsah jejich jest podobný, nebo stejný, s jinými spisy Františkovými.

Chvála evangelické chudoby.

Poklad oblažující chudoby jest tak vznešeným a božským, že jsme nehodni nositi jej v hliněných nádobách svých těl. Neboť ona jest tou ctností, jíž mizejí všechny překážky, takže se mysl lidská spojuje s Pánem. Ona působí, že duše na zemi dlící obcují s anděly. Ona nás spojuje s Kristem na kříži, s Kristem skrývá v hrobě, s Kristem dává nám z hrobu povstati a vystoupiti na nebesa. Ona poskytuje duším ji milujícím již na tomto světě možnost vznésti se do nebes, chráníc je při tom zbraní pravé pokory a lásky.

Chudoba jest velkou ctností.

Pravá chudoba jest kořenem poslušnosti, matkou odříkání, smrtí samolibosti, hubitelkou marnivosti a žádostivosti.

Mnohdy stačí dobrá vůle za čin.

Chudobný člověk může býti štědřejším než bohatec; protože, kdyby bohatý rozdal vše, co má, bude pro to zkrácen a zarmoucen. Nedá-li však a má-li pouze vůli dáti, jen kdyby mu neubylo, — tu jest jeho vůle dobrá, ale za čin nepostačí, protože mu zůstane majetek neztenčený. Ale chudý, který ničeho nemá a rád by dal jinému chudému, kdyby jen něco měl — a který by rád vystavěl nemocnice a jiné dobročinné ústavy, ale nemá z čeho: — tomu bude připočtena dobrá vůle za skutek.

Přednosti poslušnosti.

Poslušnost jest dílem víry, zkušebním kamenem pravé naděje, důkazem lásky, matkou pokory a roditelkou Božího míru, který jest nad všechno pomyšlení. — Užitek svaté poslušnosti jest tak znamenitým, že těm, kdo jsou podrobeni jejímu jhu, nemůže uplynouti ani minutky času nadarmo a ani okamžik nezůstane bez užitku.

Tělo jest největším odpůrcem ducha.

Největším nepřítelem ducha jest tělo; ono nemůže pomysliti na zlo, jež působí, nemůže se obávati trestů, které na sebe i na duši uvrhne. Jeho snahou jest jen hodně užívati. Co ještě horším je: všechna dobra si přivlastňuje, všech hledí využíti pro svou oslavu. I to, co není dáno jemu, nýbrž duši, chytře si přisvojuje. Ono žádá a loupí vnější chválu za ctnosti, přízeň za bdění a modlitby, neponechávajíc duši ničeho, — ano i za slzy prolité hledá zisku.

Zahálky se máme bedlivě varovati.

Zahálka je plodištěm všech zlých myšlenek; proto musíme vždycky pracovati, abychom jsouce oddáni nečinnosti nesvolili k nedovoleným věcem srdcem nebo jazykem.

Máme býti pokorni, vyhýbati se marné slávě.

Syn Boží sestoupil s výše nebes, aby nás naučil slovem i příkladem pokoře. Proto jest nemoudrým vynášeti se lidskou přízní a pyšniti se světskými statky. Neboť co je u lidí slavným, jest u Boha opovrženým — a jakým jest člověk v očích Božích — takovým jest a ne větším.

Pokorným poznáním sebe přichází člověk k poznání Boha.

Sebepoznání přivádí k poznání Boha toho, kdo čta Písmo svaté rozjímá pokorně o Božích tajemstvích, nikoliv pyšně v nich hloubá.

Milostí a darů Božích nemáme sdělovati.

Když navštíví Pán sluhu Božího v modlitbě vnitřní útěchou, má pokorně říci: Tuto útěchu jsi poslal, o Pane, mně, nehodnému hříšníku; poroučím ji tvé ochraně, jsa tvým sluhou. — Když pak povstane od modlitby, má se ukazovati opět chudobným a hříšníkem, jako kdyby byl neobdržel žádné milosti.

Čím se může chlubiti sluha Boží.

Nikdo se nemůže chlubiti tím, co může vykonati hříšník. Hříšník se může postiti, modliti, plakati, své tělo mrtviti; — jen jedno mu schází: — není věrným Pánu Bohu. Tím se pouze můžeme chlubiti: obětujeme-li svou slávu Pánu Bohu a věrně mu sloužíce přiznáme mu vše, čeho nám udělí.

Udělovati almužny z cizího jest hříšno.

Cizí majetek nelze odciziti a chudým rozděliti. Z toho by vzešel trest za hřích, nikoliv zásluha za dobro.

Pečlivostí se stávají lidé podobnými Bohu.

Pečlivost jest jedna z vlastností Pána Boha, jenž se stará o spravedlivé i nespravedlivé, uděluje jim světla, deště a jiných potřeb. Jestiť starostlivost sestrou lásky, zapuzuje nenávist a zachovává přízeň.

Máme se modliti pozorně s klidnou myslí.

Zastyděti se musí, kdo se oddává při modlitbě k Nejvyššímu Králi roztržitému chování.

Řeholníkům jest modlitba zvláště potřebna.

Řeholník má vřele toužiti po milosti modlitby, bez níž neučiní pokroku ve službě Boží a ničeho od Boha nedosálne.

Kdo jest zarmoucen, af se modlí.

Je-li služebník Boží nad něčím zarmoucen, af se modlí a tak dlouho prosí Otce nebeského, až mu vrátí radost spasení jeho. Neboť, setrvá-li v zarmoucení, vzroste v zasmušilost a nebude-li vyhlazena svatými slzami, způsobí mu zkázu.

Církevní hodinky máme se modliti s velkou zbožnosti.

Jestliže pokojně přijímá tělo svůj pokrm, jenž se i s tělem stane jednou potravou červů, — s jakým klidem a pokojností musí duše požívati pokrmu života, jímž jest sám Bůh, jenž se nám nabízí tak důvěrně skrze modlitbu a hodinky, když je správně odříkáváme.

Kněžím máme prokazovati velikou úctu.

Kněžím Božím máme prokazovati všechnu uctivost a čest, protože jsou vyššími a důstojnějšími všech. Křesťanům jsou duchovními otci, světu duchem a životem. Kdybych potkal na cestě kněze a anděla, dříve bych políbil knězi ruku a andělu bych řekl: Počkej, anděle, protože ruce kněze dotýkají se Slova a mají nadzemskou moc a sílu.

Jak máme užívati knih?

V knihách máme hledati svědectví Páně, ne cennost a krásu. Mějme jich málo — a to společně k užitku bratří, kteří jich potřebují.

Láska k Bohu je sladká, ke světu hořká.

Kdo okusil, jak sladkým jest Pán, tomu se zdá všechna radost světská trpkostí. Proto zkuste a vizte, jak sladkým jest Pán, a nikdy nebudete litovati. V jídle světských rozkoší jest ukryt háček jako ve vnadidle na udici a světské milování rodí mnoho plodů bolesti. Miluješ-li manželku, děti, statky, nebo pocty, — zemrou-li, nebo ztratíš-li je, působí ti tím větší bolest, čím více jsi je miloval a na nich lpěl.

V II. díle assiského rukopisu jest ještě několik **»zásad životních«** pode jménem Františkovým, jak je uvádí de la Haye. Avšak dle Boehmera (l. c.) nemůže býti ani jedna z nich, ani písmenou, přisouzena Františkovi, protože se tak řečnicky a patheticky nikdy nevyjadřoval. Jsou to výroky jiných církevních spisovatelů. Přece je zde pro úplnost uvádíme.

Zbraně zraňující a ničící čistou duši jsou pohledy, rozmluva, dotýkání, polibky.

Kdo rád vyhledává samotu, pojišťuje se proti třem nepřátelům: zraku, sluchu a zlé pomluvě.

Nejdražší, v tomto slzavém údolí nemějtež ničeho, ať jest to sebe krásnější, sebe zábavnější, co by zaujímalo zcela vaši mysl.

Vyhýbej se tvorům, chceš-li dojíti k Stvořiteli!

Prchej před světem, chceš-li čistým být! Jsi-li čist, svět tě nebaví.

Utíkej, mlč a buď kliden!

Omlouváš-li sebe, jest Bůh tvým žalobcem; pakli sám na sebe žaluješ, omluví tě Bůh.

Ten není dokonale dobrým, kdo nemůže se zlým dobře vycházeti.

Pokušení, v němž nesvolíme, jest povzbuzením k cvičení se v ctnostech.

Láska činí všecko těžké lehkým a všecko hořké sladkým.

Láska k Bohu nikdy nezahálí.

Nádherné šaty, lahůdky a pití, spánek, zahálka a vábná místa seslabují ducha, živí a vzněcují smyslný chtíč.

Vyřknu-li »Zdrávas Maria«, usmívá se nebe, radují se andělé, jásá svět, třese se peklo, prchají ďábli. (Sv. Bernard.)

Jako vosk na ohni se rozpouští a prach větrem jest rozmetáván, tak prchá celý sbor zlých duchů při vzývání jména Marie. (Sv. Bernard.)

V nebezpečí, starostech a zoufalství vzývej Marii, mysli na Marii; Maria nechť neodstoupí od tvého srdce ani z úst tvých a abys byl hoden její přímluvy, následuj životem svým život její. (Sv. Bernard.)

Dbej tvorů málo a neceň jich příliš, aby Stvořitel stal se srdci tvému milým a sladkým.

FINALE.

[1]) Stíny letního podvečera sklánějí se umbrickou krajinou, milé ticho a velebný klid rozhostil se v útulném koutku zahrady kláštera svaté Marie Andělské. Tu ve volném soumraku, prosyceném vůní, kterou vydýchala za celý den bujná příroda, sedí společnost šesti nebo sedmi bratrských duší chudičkého Františkova řádu. —

Vážný bratr Masseo první přerušil svaté ticho důvěrnou prosbou: »Otče Františku, povídej nám něco!«

Avšak František mlčí. — Bublání horského potůčku sem zaléhá, tak klidno je vůkol. —

»Otče Františku,« táže se starostlivě bratr Lev, důvěrný přítel a zpovědník Františkův, »což nejsi dnes s námi spokojen?«

»Čeho se nám ještě nedostává, pověz nám, otče, prosíme tě. Vždyť jsme přišli k tobě, aby nám skutečně ničeho nechybělo« — mluví horlivý bratr Bernard z Quintavally, první druh Františkův.

A František dal se vyrušiti z tichého zadumání, již otvírá bratřím dokořán své srdce:

»Čím chudší jsme,« praví laskavě, »tím úplnější máme všeho dostatek. Budeme-li jednou všichni vskutku tak chudi jako byl Pán náš Ježíš Kri-

---

*) Zpracováno na základě: »Colloquium« v uměl. díle: Kunz-Federer, Der hl. Franz von Assisi. — München, 1908.

17*

stus na zemi, pak se nám jisté ničeho již nebude nedostávati.«

Bratří přikyvují v blaženém souhlasu.

»Avšak,« pokračuje František pohnutým hlasem, »my máme posud ještě tolik bohatství, že se musíme hanbiti před nebem tam nahoře!« —

S podivem hledí bratří mlčky na sebe. Konečně dí Bernard, nejsrdnatější ze všech:

»Otče Františku, vždyť ty jsi byl se mnou, když jsem rozdával své statky před Svatým Mikulášem, ba i svůj krásný šat a zvláště měkkounké střevíce z lombardské kůže. A ty jsem« — dodal s veselým úsměvem — »věru tak rád nosíval!«

Než František odmítá vážně žert a praví:

»Ale ještě nyní rád vystupuješ vzhůru ke Castellu, kde jest tvůj rodný dům a kde velká zahrada nejkrásněji bují. Kdy ti budou všechny domy a střechy na světě stejně drahy? Jenom jeden jest domov náš, po němž máme toužiti!«

»Ach nebe, nebe,« vzdychá bratr Lev a s úsměvem naklání hlavu, aby zastínil studem zardělou tvář Bernardovu.

Avšak již jej stihly zkoumavé Otcovy zraky.

»A ty, bratře Jehňátko Boží,« obrací se František teď k němu, »hopkuješ vždy přede všemi, aby ses dostal co nejblíže ke svatostánku. Což jsi hodnější než bratr Bernard nebo náš starý milý Silvestr?«

»Ale otče!« — brání Silvestro červenaje se až po stříbrolesklý vous a zastírá si stydlivě oběma rukama tvář.

»Ba právě, ten nebohý mrzáček, který nám dnes ráno hodil ze své mošny penízek, — víte, pře-

de mši svatou u sv. Damiána, a který zůstal po celou mši svatou skromně u dveří a neodvážil se ani pokropiti se svěcenou vodou, možná, ba — co pravím — jistě, jistotně stál blíže u trůnu Pána Boha než ty i já a my všichni, kteří jsme klečeli až v kůru. Co myslíš o tom, Jehňátko Boží?«

»Otče Františku, ty máš pravdu,« vzlyká bratr Leo, skřižuje vyhublé ruce na prsa, »jistě jsem byl já od Pána nejdále.«

»Co prospěje, cupati nohama a rukama před svatostánek, nejde-li s sebou srdce. Vidíte, jak jest to naše srdce ještě nevykáráno a nepoddajno!«

»Bohužel, bohužel,« šeptá Leo a bije se do prsou, jako by chtěl umlčeti tu nezkrocenou, živě bušící bytost pod drsnou kutnou.

Než již František připomíná dále:

»Pravil jsem vám, že každý host jest nám poslán od Pána Boha, že mu máte otevříti bránu dokořán, umýti mu uprášené nohy a dáti mu k jídlu nejlepší kousky chleba a zeleniny. Neřekl jsem to, bratře Jiljí?«

Bratr Jiljí, vrátný a kuchař chudé klášterní domácnosti, zachvěl se na celém těle.

»Avšak,« pokračuje František s neúprosnou spravedlností, »dnes odpoledne, když jsme byli venku, zavřel jsi bránu před těmi, kteří klepali a ptal ses »Kdo jest to?«.«

»Otče, byli to loupežníci s hor, dokonce snad vrahové!«

»Ale když klepají na vrata, jsou našimi hostmi a nic jinak!«

»A když jsou jejich ruce zakrvácený?«

»I když jsou jejich ruce krvavy!«

»Pak mně odpusť, otče, že jsem je poslal pryč hladovy!«

»Dobře, milý bratře, vezmeš pěkně dvě mísy s pokrmem a půjdeš za nimi na horu Gubbio a budeš volati: »Bratří lupiči, bratří lupiči, pro Boha, pojďte si pro jídlo, jehož jsem vám odepřel, a chcete-li ještě víc, pojďte jen se mnou! Rádi se s vámi rozdělíme!«

»Kdy půjdu, Otče?«

»Ihned!«

S úsměvem vstává mohutný, ramenatý Jiljí a pouze to jej bolí, když vychází s dvěma hrnci do světlé noci, že nemůže déle poslouchati zde sladkých slov drahého Mistra.

»Což já?« prosí nyní vytáhlý mnich, kaštanových vlasů a velkých modrých očí.

»Bratře Petře Cathanie,« napomíná František tázajícího se, »ty kážeš jen o velké věčnosti, o přísném soudu, o shasnutí slunce a hvězd a o matné chůzi v žíněném rouchu pokání. Uděláš při tom přísnou tvář, tvrdou jako skálu a hrůzný pohled. Každý se tě bojí. — Avšak Pán, o němž kážeme, nechce býti obáván. Pravím ti, budoucně budeš kázati o věcech veselých a radostných!«

»Jaké jsou to veselé a radostné věci, o nichž mám kázati?«

»Vypravuj — na příklad — jak pěkně a útulně vystavěl nám Pánbůh domeček naší země, jak nám nechá vyhrávati koncerty slavíků-umělců, zbožných skřivánků a přítulných kosů, jak věsí na nebe ty veliké lucerny slunce a měsíček i tisíce hvězdných lampiček, aby bylo vidět ve dne v noci naše šťastné tváře; nebo, jak nám náš dobrý Pánbůh

dává chutná jablíčka a královsky lahodnou pramenitou vodu z tolika studánek, jak nám dopřává teplé lásky v klidném úsměvu a spokojeném spolubývání, že téměř nemůžeme býti jinými nežli dobří a míti se spolu rádi a volati k nebi: »Otče, Otče dobrý na věčných nebesích, děkujeme, děkujeme, děkujeme za všecko!«

Hubený Cathani sklání pokorné hlavinku nutě se do úsměvu. —

»A ty, Siricie, mladý, maličký bratříčku, . . .«

V tom tiše se otevřela vrátka v pozadí besídky. Bratří Barbaro a Jan vešli — onen selský synek, ten doktor a professor světoznámé Alma Mater v Bologni. Položili žebrácké mošny do kouta a posadili se k nohám Františkovým, ač pokrytí prachem tolika ulic a cest, po nichž šli kázat slovem i příkladem, ale plni čisté radosti, aby ještě v pozdní hodině ochutnali několik zbytků z bohaté duchovní hostiny.

Přicházejí z dalekých krajů nádherné Florencie a z věčného Říma. Ale nižádný bratr nejeví nejmenší zvědavosti ptáti se jich. Viděli papeže, oblouk Konstantinův, lateránskou basiliku, velkou církevní slavnost, kde sta a sta praporů vlálo, viděli císaře Ottu v průvodu vévod, — ale čím jest to všechno? Ničím, zhola ničím oproti blažené chudobě zde. — Než slyšte, František mluví!

»Vítám vás, drazí bratří, buďte nám všem vítáni z dálných krajů! — Ale ty, bratře Siricie, poslyš! Poslední čas jsi nějak bledý a máš modré kruhy pod očima. Jistě že málo spíš a ještě méně jíš. Či chceš býti silnějším, než tě udělal Pán Bůh? Náš bratr osel (tělo) jest trpělivým zvířetem. Ale

přílišné bití ho jest nemilosrdným. — Bratře Jene, otevři mošnu a pro lásku Boží uděl nám trochu z tvé almužny!«

A bratr Jan, který kdysi přednášel na universitě stům posluchačů římské právo a císaře Ottu pozdravil v bráně (Porta Latina) latinskými verši, vytahuje nyní okoralý chléb ze Sieny, citrony z blízké Perugie, řepu z hrubých polí v Arezzo, sušené hrozny toskánské, lahvičku oleje z Lukky, římské koláče a proutěnou láhev umbrického Nostrana (vína). Při každém kousku almužny vypravuje, od koho to dostal, která ruka dobročinná mu to a to podala, a s jakými slovy díků kráčel k jiným dobrodincům. — Bratří napiatě poslouchají, děkují Bohu za každý kousíček darů, kterých dobývá z obšírného tlumoku. Radostí se usmívají, tleskají jako děti a volají: »O ti dobří, hodní, zlatí lidé!«

Na Františkovo vybídnutí počíná vypravovati o cestě bratr Barbaro, a dovede vše věrně a skvostně vylíčiti; ale zamlčuje, jak město Pistoje bylo k nim nevlídno, Lukka že je přijala téměř podrážděně a toskánská městečka s opovržením. Avšak Řím byl milostiv a všude bylo dost dobrých lidí a při každém kroku ve dne i za noci cítil člověk, že jej vede blízký Bůh.

Skoro starostlivě přerušuje jej František:

»Všude jste byli jen oblíbeni, všude jste mohli bezpečně plniti svůj žaludek? Nikde jste neokusili velké milosti utrpení, na tolika cestách ani jedenkrát?«

»O také, Otče, — Lukkánští nás vypudili z brány.«

»Bohu díky!« zvolal František už potěšen.

V Pracchii nás chtěli kamenovati...«

»Pochválen buď Pán Ježíš Kristus!«

»Z kláštera Benediktinů v Monte Lucilio vyhnali nás jako kacíře.«

»Bratří, jásejte! Vidíte, jak nás má Pán Bůh rád!«

»Ale zde v Assisi zahrnují nás slávou!«

»Ach my ubozí, bídní hříšníci, nikdy toho nezasluhujeme! Bůh nás potrestá!«

»Volali: »Sláva chudému Františkovi! — Jemu, který z nás učinil bratry!« — U sv. Damiána četli před shromážděním zástupů z listu: že pro všechny časy šlechta, rytíři, měšťané a občané v Assisi mají stejné právo v daních a jiných občanských povinnostech, zbrani, úřadě a volbě. Že budou ode dneška skutečnými bratry. To vše předčítali z krásného, čistého pergamenu. Víš o tom, milý Otče?«

»Bohu díky,« šeptá František a bledne i červená, jako vždy, když jest chválen. Ale nechce o tom dalšího slyšeti Kristův chudičký, a rychle obrací rozmluvu na něco zcela jiného než byla jediná toho druhu sociálně-politická Magna Charta z Assisi, dílo, za něž děkuje Geniu svatého Františka. Pojednou se stává zvědavým a pln zájmu vyptává se na slavnostní dny v Římě.

Tu vypravuje bratr Barbaro o svatém Otci; jak ještě stále vládne s podivuhodnou moudrostí, že celý svět přichází, aby jej spatřil a slyšel z jeho úst moudré slovíčko pastýřské. Nikdo si nepředstaví, s kolika nepoddajnými knížaty a pány přichází v boj.

»Náš ubohý Otec papež!« vzdychá František útrpně.

Když spatřil v zástupu návštěvníků jejich žebrácké kutny, vyjasnila prý se jeho starostlivá tvář a usmál se na ně vlídně a pln božské radosti se tázal: »Co děláte, veselí hnědí ptáčkové? Máte-li pak co zobat a papat?«

»Ó, s dostatek,« pravili jsme, »svatý Otče, s dostatek.«

A Innocenc obrátiv se k biskupům a pánům, zažertoval pravdivě: »Od nich můžeme dostati, čeho se nám nedostává.« —

Bratří skláněji hlavy zardělí pokorou.

— A dále povídá Barbaro, jak tam kázal jejich bratr z Říma. Úchvatně! Tři kardináli a osm biskupů bylo mezi posluchači. Pomyslete si jen: jeden arcibiskup nedostal už místa a musil stát. Arcibiskup! K tomu — tolik předních pánů a paní, co jich bylo v kostele! A nad ty všechny mocné jeden prostý, chudý, hnědý bratr Rufin!

— — Uprostřed líčení římské církevní nádhery vstupuje pomalu a upracovaným krokem bratr zahradník. Jeho ruce ještě plny hnědé hlíny a po rukávě smýká se mu zelený červíček.

»Bratře,« vítá jej František, »co jsi ještě tak pozdě sázel do záhonku vedle zdi?«

»Řípu, červenou řípu,« praví tázaný s úsměvem, že se zaskvívají bílé zuby. Řípy, mnoho set sazeniček, vsadil s nekonečnou pílí a námahou a s nesčetnými poklonami před hlubokou matkou zemí.

»Jdi ihned a vytrhej ji ven, neboť tam budou nasázeny boby!«

A zahradník Juniper — usmívá se opět a jde hned, aby upravil záhon podle Františkovy vůle.

Ale jak se — podobně jako bratr fortník — ve dveřích obrátil zpola z bolné touhy, z pola ze svaté závisti k šťastným bratřím, již mu kyne František a volá jej zpět:

»Pojď sem, posaď se ke mně a kaž nám dnes! Neboť ty kážeš vskutku mnohem lépe než bratr Rufin u Svatého Petra v Římě. Kaž nám o královsky dobrotivé a čisté pokoře!«

Mezi tím, co pojídají krajíčky chleba a zapíjejí náprstkem vína, všichni spolu ve večerním vlažném tichu besídky, vzdáleni světu, zrozeni nebi, přituleni k sobě jako beránci, — počíná prostý, nevzdělaný bratr Jalovec své kázání. Vypravuje, jak často při zahradnictví pozoruje tichounkou a skrytou bylinku, a myslí při tom, jak by to bylo pěkné, kdyby se mohl člověk též tak zcela skrýti před světem, předc vší zvědavostí, přede vší poptávkou a před všemi, které zajímá každá naše maličkost; až by pak bylo na člověka docela zapomenuto na světě a jediný Pán Bůh by se oň staral, — ó, to by byl sladký život! Život jako fialky, plný vůně a tichého blaha.. Po tom musí člověk toužit, jistě, ó jistě! Musí býti mnoho, mnoho o samotě! Za jinými státi, stín milovati! A musí z celého srdce sobě říkati: Ne sobě! ne sobě! Tobě, jemu, vám, všem, všem, ale sobě ne, nejnehodnějšímu červíčku!... — —

. — — František a jeho děti sedí tu, hlavy skloněné jako v dřímotě, ale plni nebeské bdělosti, a poslouchají rajské řeči. —

Hlubší a temnější stíny noci a kouzelné svity hvězd umbrického nebe chvějí se kolem jejich nehnutých postav v úplném klidu nádherné noci.

UKAZOVATEL.

(Čísla značí stránku.)

A.

Abatyše (klarisek) 106, 108, 114.
almužna: jest vznešená 77; záslužná 5, 78, 112, 209: choditi pro almužnu, viz žebrota.

B.

Bázeň Boží 40, 84.
bdělost 89.
bohatství: jest marno 33; obtížno 202; zhoubno 88; opuštění bohatství, podmínkou přijetí řádu, 70, 97, 106.

Č.

Čest (ctíti), viz úcta.
čistota: při mši sv. 20; oltáře 23, 25; srdce 36; dle Kristova př. 150; při modlitbě a službách Božích 89, 102, 115; zdroj radosti 140; svědomí 7; řeholní dle slibu 66, 69, 96, 105; a styk se ženami 80, 103.

D.

Dík Bohu 91.
dobro vše od Boha 84.
Dominik sv. 221.
duch: Boží 7, 84, 115; pokory 35; pravdy 2; tělesný 84; zbožnosti 10, 84, 99, 102, 112.
duchovní osoby: hříchy proti duchovní osobě 39; snášelivost s duchovní osobou 141; úcta k duchovní osobě 5, 39, 59.
důstojnost kněží 21.
důvěra v Boha 221.

Ď.

Ďábel 8, 9, 210; hledí uchvátiti duši 89, 226.

E.

Evangelium: vzor života 59, 66, 96, 104, 105.

G.

Generální: kapitula 16, 17; ministr 19, 61; list ke gen. min. 13; přednosti gen. min. 154; volba gen. min. 101.

H.

Hádka: při missiích překáží 82; řeholí zakázána 79, 98, 115; mezi terciáři 126; trest za hádku 114.
hlásati slovo Boží, viz kázání.
hluk světa škodliv 210.
hněv: pro hřích bratrův 6, 35, 74; u představených 100, 113; je záhubný 76, 80.
hodina smrti, viz smrt.
hodinky církevní: po příkazu řehole 60, 71, 98, 107, 123; zbožnost při nich 16, 18, 204.
hřích (bratří) 73, 100.

Ch.

Chléb: Tělo Páně 29, 43, (Viz Přijímání sv.); vyžebraný svatý 218.
chlouba: marná 38; pravá 32, 57, 222, 253.
chudoba: Ježíše Krista 3, 11, 77, 100, 112, 150; Marie Panny 3, 11, 77; sv. Františka 11, 60, 196, 199, 205, 231; ducha 36, 77, 143; hřích zapuzuje 53, 250; modlitba za chudobu 48; oděvu 16, 97, 107; oblažuje 35, 100, 218, 250; řeholní 11; ze slibu 66, 69, 96, 105; bez statků 111, 215; vznešená 136, 230; života 99, 112.
chvála: Boha: za dobrodiní 85, 91; má býti hlásána 86; před hodinkami 46; po hodinkách 168; naší povinností 25, 27; člověk nezasluhuje chvály 313; Krista 7, 19; Nejvyššího 44; řehole 104; závěti 62.
chvalozpěv slunce 178.

J.

Jednoduchost, viz prostota.
jezditi koňmo 82, 98.
jídlo (pokrm) 78, 98.
Jméno Páně 43; úcta k Němu 23, 25, 59.
jmění, viz statky, bohatství.

K.

Kajícnost, viz pokání.
kapitula generální, viz Gen. kapitula; kapitula svatodušní 85, 101.
kardinál protektor řádu 103, 106, 117.
katolický život bratří 85, 103.
kázání: dovolení ke kázání 83, 101, 103; kajícnosti 25, 102, 133; nad modlitbu lepší 142; skutky 84, 133, 228, 229; víry 82, 150; po způsobu církve 83.
kazatel dobrý 145; špatný 143.
klam hříšníků 8.
klaněni se Bohu 2, 59, 89.
Klarisky, řehole 105; bratří Menších péče o ně 11, 116.
klerikové, duch. hodinky 16, 18, 60, 72, 98.
kmotr (compater) 103, 114.
kněz: čistota kněží 20; důvěra sv. Františka ke knězi 59; list sv. Františka ke knězi 19; svatost kněžství 21.
knihy: užívání knih 254.
království Boží 43.
krása světská marna 33.
křesťané (listy) 1, 2, 118.
kříž Páně 32, 57; snášení křížů 66, 70; viz trpělivost.
kustos: listy 24; péče kustosů o bratří 99
kvardián, péče o bratří 12, 14.

L.

Laik (bratr) 60, 71, 98, 158.
lakota 76, 102, 115.
láska: k Bohu 2, 43, 89, 93, 255; bližnímu 2, 5, 12, 43, 228; bratrská 39, 74, 78, 80, 100, 113, 115; k nepříteli 6, 14, 34, 87, 103, 115; hřích zapuzuje 40, 54; modlitba o lásku 51.
lékař (duší), viz nemoc duchovní.

lež: obelhání Ducha sv. 222.
líný (řeholník) 199, 252.

M.

Manželský stav 96, 106, 243.
Maria Panna 21, 91; modlitba k Panně Marii 48; pozdravení 47.
Menší bratří: jméno Menších bratří 67, 75, 229; potrvají do konce světa 224; povolání bratří Menších 133, 219; příznivci bratří Menších 228, 247; rozmnožení bratří Menších 132, 233, 244.
milosrdenství 5, 14, 16, 40.
milost jest toliko od Boha 221.
ministr terciářů 126; viz gener. a provinc. m.
mír, viz pokoj.
mírnost (vlídnost) 16, 80, 98, 215.
missie, viz kázání víry.
mistr (bratří nemají se zváti »magistři«) 147.
mlčení 79, 110, 149, 199.
moc (světská) 9, 27.
modlitba: Pána Ježíše 3, 7, 90; řeholní 71, 253; má býti stálá a zbožná 4, 76, 89, 140, 254.
moudrost: hříšníka opouští 8, 27; pravá 9, 84, 217; tělesná 6, 33, 84; zlo zapuzuje 40, 53.
mrtvení: očí 80, 137, 205, 241; rozumné 139; těla 34, 84.
mše sv. 20, 22, 124.
muka (za hříchy) 27.

N.

Naděje 214.
napomínání bratří 87, 102.
následování: Ježíše Krista 45, 69; v horlivosti o duše 4, chudobě 3, 66, 196, lásce k nepřátelům 87, utrpení 33, 151; svatých 210.
neposlušnost 18; viz poslušnost.
nesvár, viz hádka.
nevěsta Páně: duše 7.
nevinnost, viz čistota.
noviciát, viz rok zkušební.

O.

oblékání: bratří 70, 97; sester 106; terciářů 120.
obuv zakázána řeholí (nepřímo) 97.
odevzdání se do vůle Boží 81.
odpírání sobě 6, 214.
odpuštění: Boží 43; vinníkům 43, 87, 114.
Oltářní Svátost, viz úcta k Tělu Páně.
opatrnost dobrá 82; světská 84.
opuštění řádu, viz vystoupení.
Otče náš, výklad sv. Františka 42.

P.

Pečlivost 253.
peníze: Bratří nemají peníze přijímati 70, 75, 76, 99, 207; proti řeholní chudobě 67, 133, 155.
podobenství sv. Františka 139.
podrobení (těla duchu) 6; podrobení sebe = poslušnost.
pohledy na ženy, viz mrtvení očí.
pohostinství 234.
pohřeb (terciářů) 125.
pokání: bratřím hřešícím 15, 100, 113; za hříchy 38, 86; křesťanskou povinností 4; oblažuje 87; sv. Františka 58.
pokoj (mír): s bližním 38; srdce 36, 84; hlásání pokoje 133, 149.
pokora: mezi bližními 5, 39, 82; mezi bratřími 74, 100; v darech Božích 37, 84; v protivách 35, 38, 103; proti pýše 6, 37, 40, 54, 84, 98, 143, 252; sv. Františka: v jeho výrazech 2, 9, 18, 19, 20, 22, 26; v jeho životě 195, 200, 221.
pokrytectví 67, 76, 207, 213, 234.
pokušení: prospěšno 223; má se snášeti 84, 155.
pomluva (posuzování): Bohu protivna 146; nečestna 39; plod pýchy 133; řeholemi zakázána 79, 98; zhoubna 200.
poslušnost: k Církvi 103, 117, 148; dokonalá 31, 73, 243; hříchy zapuzuje 54; sv. Františka 60, 135, 229; přednosti poslušnosti 251; řeholní 6, 31, 135; k představeným 13, 102, 115, 153; ze slibu 66, 69, 96, 97, 105; vzájemná 74; »pod poslušností« rozkaz 16.

poustevna 134.
povolání řeholní, viz řeholník, Menší bratří.
povzbuzení bratří 94, 132, 246.
požehnání: plyne z lásky k Bohu 2, 4; z pokory 7; z poslušnosti 74; sv. Františka 10, 19, 24, 26, 27, 245.
práce: bratří 75, 99, 111, 226; světská (starost) 27, 102, 114; záslužná 60.
promluvy řeholní 132.
pronásledování: bratří 60, 83, 134; snášení pronásledování 31.
prorocká slova sv. Františka 131.
prostota (jednoduchost): jest cenná 198; evangeliem doporučena 82; proti pýše 53, 84, 143.
prostředník (peněžitý) 70, 99, 111.
provinciál ministr: list 15; péče 99; milosrdnost 12, 157; kapitulum prov. 85, 101; o vlastnostech ministra provinciála 157.
prozřetelnost Boží pečuje o chudé 201, 208, 239.
přednost osob 16.
představený: má býti milosrdným 6, 12, 13; pečovati o poddané 13, 73; příkladem 155, 202, 207, 220; pokorným 6, 32, 155; trpělivým 6, 12, 154.
přemáhání sebe 57.
přepych 5, 208.
příbuzní 8; opuštění příbuzných 70.
Přijímání svaté: bratří a sester 86, 106, 122; hodné 4, 29; Přijímání Ježíše rozkazem 3, 86; v práci posilou 26; životem duše 4, 25.
přijímání do řádu 70, 96, 106, 119.
příklad dobrý 33, 133, 137.
přirovnání (comparationes) sv. Františka 243.
přísaha 124.
přítel duchovní 99.
půst (řeholní) 72, 98, 108, 121, 126.
pýcha: dobru protivna 35, 84; řeholi zhoubna 235.

R

Rádcové ministra generála 156.
radost: duchovní 38, 67, 76, 140, 200; v utrpení 55; plyne z utrpení 151; sv. Františka 195, 201, 233.
reptání 102, 115, 146.

rodiče opustiti pro Boha 196.
roucho, viz oblékání bratří, chudoba šatu.
rozjímání 40, 142, 205.
rozmluvy sv. Františka 195.
rozmnožení bratří Menších, viz Menší bratří.
roztržka v Církvi a řádu 236.

Ř.

Řády v Církvi 221.
řehole: bratří Menších 65, 68, 95; jest původu Božského 220; potvrzení řehole 66, 69.
řeholník: list 1, 2; dobrý, marnivý, mluvka 38; povinnosti řeholníka 6; povolání řeholníka, viz povolání.

S.

Saraceni (missie) 82, 103.
sebepoznání 252.
sen sv. Františka o paláci 232.
shromáždění (terciářské) 124.
skromnost, viz pokora.
skutky: dobré 7, 75; ukrývání dobrých skutků 40, 252.
skvost, viz přepych.
sláva (pochvala): světská 84, 102, 115; jest zhoubna 215.
sliby: řeholní 70, 107; zachovávání slibu 8, 16.
slovo Boží: jest životem 3, 18; hlásati slovo Boží, viz kázání; v půdě dobré a špatné 88; spásy prostředkem 5.
služba: Boží 141, 205; tělu a světu 8.
smilstva hřích (trest) 81.
smíření mezi terciáři 124.
smrt: blízká 26, 87; nešťastná 8, svatých 211.
smyslnost (smysly), viz čistota, mrtvení, tělo.
spor, viz hádka.
starost, viz práce.
statečnost 213.
statky, viz chudoba.
svár, viz hádka.
svět a bratří 81, 98, 149; svět a sestry 114.

Š.

Štědrost 87, 209.
štěstí plynoucí z lásky k Bohu 2; viz radost.

T.

Tajemství skrývání 40, 204.
tělo: hříchů původ 6, 8; má býti mrtveno 34, 198, 199; má býti opovrženo 6, 84, 87; má býti obětí pro Boha 83; našim nepřítelem 204, 251; správná péče o tělo 138; tělesný člověk 32, 203.
terciáři (řehole) 118.
tichost 40.
touha po nebi 196.
trpělivost: s bližním 37, 215; proti hněvu 40, 84; s hříšníkem 14; v nedostatku 139; představených 13, 14; v pronásledování a utrpení 31, 63, 84, 103, 115, 214; zkoušena v protivenstvích 35, 79, 88.

U.

Úcta: k bratřím 76; duchovním 5, 39, 85, 254; Pánu Bohu 27; papeži 66, 69, 96, 105; řeholi 94; slovům a jménům Páně 17; Tělu Páně 20, 22, 25, 29, 59.
učenost: bratří 143; marná 33, 205.
úmysl (dobrý) 20.
úslužnost 67, 76.
utéci se (rekurs): v hříchu 12, 14, 100; pro zachovávání řehole 74, 102.
útěcha v utrpení 223.
utrhání na cti 102, 115.
utrpení naše, viz trpělivost.
utrpení Páně: příkladem našeho utrpení 151, 212; hodinky k uctění utrpení Páně 160.
úzkost: hříšníka 9; smrtelná Pána Ježíše 3; má býti snášena 84.

V.

Veselí, viz radost.
visitace (návštěva) 73, 102, 114, 116, 126.
vládce (list k vládci) 26.
vlastnictví, viz bohatství, chudoba řeholní.

vlídnost, viz mírnost.
vrátná (klarisek) 115.
výroky sv. Františka 195 a násled.
výsada pro řád zhoubna 206.
vystoupení ze řádu 71, 97, 235
vytrvalost: v dobrém 83; v povolání 219; v řádě 71, 97, 115.

Z.

Zahálka, viz líný řeholník.
zapomenutí na Boha 26.
zaříkání se (dušování) 124.
závěť: sv. Františka 58; terciářů 123.
závist 102, 115; jest rouháním Bohu 34.
zbraň 122.
zbytečnost, viz přepych.
zdraví, obět pro Boha 205.
zlořečení: sv. Františka na špatné bratří 246; za nedbalé konání Oběti Páně 21; přestoupení rozkazů Páně 4, 26, 74; pro spoléhání se na člověka 9.
zlost, viz hněv.
zlý duch, viz ďábel.
zpověď sv.: povinností 4; řeholní 86, 108, 122.
zrada 20.

Ž.

Žebrota: sv. Františka 60; chudoby zákl. 75; dle Kristova příkladu 77, 100, 112, 137.
žena: bratří Menších styky se ženami 80, 137, 162; kláštery ženské 103.
Ženich duší, Duch sv. 7.
život: pro Boha 82; za bratří 32.

OBSAH.

Str.

Úvod . . . . . V—XIII

DÍL I.

I. Listy sv. Františka.

První list »ke všem věrným křesťanům« 1
Druhý list »ke všem věrným křesťanům« 2
O příčině napsání listu 3
O víře a následování Krista Pána 3
O sv. zpovědi a sv. přijímání 4
O pokání a lásce k bližnímu 5
O milosrdné spravedlnosti a o almužně . . 5
O zdrželivosti a o úctě k duchovním . . . 5
O pravém řeholníku a dokonalé poslušnosti . 6
O laskavosti představeného k poddaným . . 6
O pokoře, o nízkosti těla a důstojnosti ducha 6
Chvála Krista Spasitele 7
O zaslepenosti a poblouzení hříšníků . . . 8
O nešťastné smrti hříšníků 8
Závěr 9
Třetí list »k sv. Antonínu Paduánskému« . . . 10
Čtvrtý list »ke sv. Kláře a ostatním sestrám u sv. Damiána« 10
Pátý list »k týmž sestrám« 11
Šestý list »k bratru Eliáši, generálu celého řádu« . 12
Sedmý list »k témuž Eliáši« 12
Osmý list »ke generálnímu ministrovi« 13
Devátý list »k provinciálům« 15
Desátý list »ke II. generální kapitule« 16
Jedenáctý list »ke generální kapitule« 17

Str.
Dvanáctý list »ke kněžím celého řádu« 19
Třináctý list »ke všem duchovním« 22
Čtrnáctý list »ke všem kustodům bratří Menších« . 24
Patnáctý list »k vládcům lidu« 26
Šestnáctý list »k bratru Lvovi« 27
Sedmnáctý list »k paní Jakubě od Sedmi trůnů« . 28

II. Slova svatých napomenutí sv. Františka.

I. O víře, o úctě k svátosti Oltářní a o hodném sv. přijímání 29
II. O zlu vlastní vůle 31
III. O dokonalé poslušnosti 31
IV. Nikdo si nepřisvojuj představenství . . 32
V. Nikdo se nehonos, leč v kříži Pána našeho Ježíše Krista 32
VI. O následování Pána Ježíše Krista . . 33
VII. Učenost mají provázeti dobré skutky . 33
VIII. Vystříhejme se závisti 34
IX. O lásce k nepřátelům 34
X. O mrtvení těla 34
XI. Nehněvejme se pro hřích druhého . . . 35
XII. O poznání Ducha Božího 35
XIII. O trpělivosti v protivenstvích 35
XIV. O chudobě ducha 36
XV. O pokoji 36
XVI. O čistotě srdce 36
XVII. O pokoře při obdržení milostí Božích . 37
XVIII. O útrpnosti s bližním 37
XIX. O blahoslaveném a neblahém služebníku 37
XX. O pokorném služebníku Božím . . . 37
XXI. O dobrém a marnivém řeholníku . . . 38
XXII. O nicotném řeholníku mluvkovi . . . 38
XXIII. O trpělivosti při pokání 38
XXIV. O pokoře 39
XXV. O pravé lásce 39
XXVI. O úctě k duchovním 39
XXVII. O ctnostech zapuzujících neřesti . . . 40
XXVIII. O ukrytí dobrých skutků, aby nebyly ztraceny 40
Slova svatého Otce Františka, která ukazují cestu k pokoře, poslušnosti, zbožnosti a trpělivosti . 40

III. Modlitby sv. Františka.

Str.

I. Výklad na Otčenáš od sv. Františka . . . 42
II. Chvála Nejvyššího 44
III. Modlitba sv. Františka, kterou se modlil na počátku svého obrácení 45
IV. Modlitba před církevními hodinkami . . . 45
V. Pozdravení Panny Marie 47
VI. Modlitba k Panně Marii 48
VII. Jiná modlitba k Panně Marii 48
VIII. Modlitba za chudobu 48
IX. Modlitba při pozdvihování 50
X. Modlitba za lásku k Bohu 51
XI. Modlitba v nemoci 51
XII. Modlitba za řád 51
XIII. Denní modlitba sv. Františka 52

IV. O ctnostech, jimiž byla ozdobena svatá Panna, kterými se má skvíti svatá duše.

O ctnostech, jimiž byla ozdobena svatá Panna, kterými se má skvíti svatá duše 53

V. Spisek o pravé a dokonalé radosti bratří Menších.

Spisek o pravé a dokonalé radosti bratří Menších . 55

VI. Závěť sv. Františka.

Závěť sv. Františka 58
Chvála Závěti 62

DÍL II.

I. První řehole pro »první řád«.

První řehole pro »první řád« 65

II. Druhá řehole pro »první řád«.

Druhá řehole pro »první řád« 68

Hlava Str.
I. Že bratří mají žíti v poslušnosti, bez vlastnictví a v čistotě 60
II. O přijímání a oblékání bratří 70
III. O církevních hodinkách a postu 71
IV. Čím se mají říditi ministři a druzi bratří . 72
V. O napomínání bratří hřešících 73
VI. Že se bratří mají utíkati k ministru a že se nemá nazývati některý bratr priorem (přednějším) 74
VII. O způsobu služby a práce 75
VIII. Že bratří nemají přijímati peněz 76
IX. Jak mají prositi o almužnu 77
X. O nemocných bratřích 79
XI. Že se bratří nemají pomlouvati, ani na cti utrhati, nýbrž milovati se vespolek . . . 79
XII. O nezřízených pohledech a styku se ženami 80
XIII. O trestu za hřích smilstva 81
XIV. Jak mají bratří jíti světem 81
XV. Že bratří nemají míti soumary a jezditi koňmo 82
XVI. O těch, kteří jdou mezi Saracény a jiné nevěřící 82
XVII. O kazatelích 83
XVIII. Jak se mají shromažďovati ministři . . . 85
XIX. Že všichni bratří mají žíti po katolicku . 85
XX. O zpovědi bratří a přijímání těla a krve Pána našeho Ježíše Krista 86
XXI. O chvále a kázání, které mohou hlásati všichni bratří 86
XXII. Napomenutí bratří 87
XXIII. Modlitba, hymna a díkůvzdání 91
XXIV. Povzbuzení bratří 94

III. Třetí (resp. IV.) řehole officielní.

Bulla papeže Honoria III. o řeholi bratří Menších 95
Hlava
I. Ve jménu Páně počíná se řehole a život bratří Menších 96

Hlava Str.
II. O těch, kdo chtějí tento život přijmouti a jak mají býti přijímáni 96
III. O církevních hodinkách, postu a jak mají bratří jíti světem . . . . . , 98
IV. Že bratří nemají přijímati peněz 99
V. O způsobu práce 99
VI. Že si bratří nemají ničeho přivlastňovati; jak mají prositi o almužnu a o bratřích nemocných 99
VII. O pokání, jež má býti uloženo bratřím hřešícím 100
VIII. O volbě ministra generála tohoto bratrstva a o kapitule svatodušní 101
IX. O kazatelích 101
X. O napomenutí a domluvě bratrské 102
XI. Že bratří nemají choditi do ženských klášterů 103
XII. O těch, kteří jdou mezi Saracény a jiné nevěřící 103
Závěr bully 104
Chvála sv. Františka na třetí řeholi 104

IV. Řehole Chudých sester sv. Kláry.

Hlava
I. Ve jménu Páně. Amen. Počíná se řehole a život Chudých sester sv. Kláry 105
II. Jak mají býti přijímány 106
III. O posvátných hodinkách, postu a kolikrát mají jíti k sv. přijímání 107
IV. O volbě abatyše 108
V. O mlčení, o způsobu mluvení v hovorně u mřížek 110
VI. Že sestry nemají přijímati statků a vlastnictví ani samy ani skrze prostředníka . . . 111
VII. O způsobu práce 111
VIII. Že si sestry nemají ničeho přivlastňovati a o sestrách nemocných 112
IX. O pokání, jež má býti sestrám uloženo . . 113
X. O visitaci sester od abatyše 114
XI. O vrátné 115
XII. O visitaci . , ... 116

V. Řehole terciářů neboli bratří a sester kajících.

Hlava Str.

I. O zkoušení těch, kdo chtějí vstoupiti do řádu 119
II. O přijetí žadatelů do řádu 119
III. O tvaru řeholního roucha a jeho jakosti . 120
IV. Že nemají choditi na nepočestné hostiny a divadla 121
V. O zdrželivosti a postu 121
VI. O zpovědi a sv. přijímání 122
VII. Že nemají nositi útočných zbraní 122
VIII. O hodinkách 123
IX. Že mají všichni, kdo mohou dle práva, učiniti závěť 123
X. O smíru mezi bratřími a jinými 124
XI. O obraně řádu 124
XII. O přísaze 124
XIII. O mši svaté a shromáždění 124
XIV. O nemocných a zemřelých 125
XV. O ministrech 126
XVI. O visitaci 126
XVII. Že se mají varovati hádek 126
XVIII. O zmírnění postů 126
XIX. O oznámení chyb visitátorovi 127
XX. Nikdo není k předešlým pravidlům vázán pod těžkým hříchem 127

DÍL III.

Předmluva 131

I. Řeholní promluvy.

I. O rozmnožení nepatrného stádce . . . 132
II. O povolání bratří Menších a hlásání slova Božího 133
III. O řeholním bydlení v poustevnách . . 134
IV. O pravé poslušnosti 135
V. O [illegible] 137
VI. O vyhýbání se pohledům na ženy a stykům s nimi 137

Str.
VII. O prosbě o almužnu 137
VIII. O opatrnosti při výživě těla 138
IX. O varování se přemrštěného umrtvování 139
X. O trpělivosti v menších nedostatcích . . 139
XI. O duchovní radosti v Bohu 140
XII. O pokoře a mírnosti vůči duchovním . 141
XIII. O poznání sluhy Božího 141
XIV. Co jest Bohu milejším, modlitba či kázání? 142
XV. Ke studujícím a doktorům 143
XVI. O marnivých a nadutých kazatelích . . 143
XVII. O vlastnostech a chvále dobrého kazatele 145
XVIII. O reptání a pomluvě 146
XIX. Bratří ať se nenazývají mistry (magistri) 147
XX. O dobrech, jež plynou řádu z poslušnosti k Církvi 148
XXI. O útrapách řádu a bratří 148
XXII. O svatém životě mezi věřícími 149
XXIII. Jak máme jíti k nevěřícím 150
XXIV. O stálém rozjímání o utrpení Kristově 151
XXV. Proč sv. František po složení úřadu generálního ministra nekáral chyb svých bratří 153
XXVI. O přednostech, jimiž se má skvíti generální ministr 154
XXVII. O vlastnostech ministrů provinciálů . 157
XXVIII. O životě v klášteře v Porciunkuli a že toho kláštera nemají bratří nikdy opustiti 157

II. Hodinky k uctění Utrpení Páně.

Hodinky k uctění Utrpení Páně 160

III. Básně sv. Františka.

První zpěv — »o bratru Slunci« 178
Druhý zpěv 180
Třetí zpěv 183

IV. Výroky a rozmluvy sv. Františka.

Str.

1. František, hlasatel Boží 195
2. U Boha jest větší a jistější odměna za práce než u lidí 195
3. Máme plakati nad utrpením Kristovým . . 196
4. Vnitřní žár lásky Boží zapuzuje vnější chlad 196
5. S radostí se máme všeho zříci 196
6. Pro Boha máme opustiti rodiče a celý svět . 196
7. O následování Krista v chudobě 196
8. Požehnání Boží za kletbu oteckou 197
9. Jmění má býti vráceno majiteli 197
10. Prostota svatých má velikou cenu 198
11. Hnutí smyslná mají se potlačovati bedlivou zdrželivostí 198
12. Duchovní člověk má ihned bojovati proti pokušení těla 198
13. O témže 199
14. Řeholníci mají si vážiti chudoby 199
15. Líní řeholníci jsou jako mouchy a trubci . . 199
16. Řeholníci mají zachovávati mlčení 199
17. Pomluva u řeholníků i ostatních lidí je škodlivou a nehezkou chybou 200
18. Sluha Boží má si zachovati vždycky duchovní radost 200
19. Vystříhá-li se člověk hříchů, třeba to přičítati milosti Boží 200
20. Pravá radost je skryta v duchovní chudobě, nikoliv ve světské nádheře 201
21. Starost o bohatství jest obtížna a namáhava . 202
22. Boží bojovník se musí zříci všeho světského . 202
23. Představený má býti svým poddaným příkladem v práci a ctnosti 202
24. Tělesní lidé nechápou věcí duchovních . . . 203
25. Bůh neodpírá chudým Kristovým pokrmu a šatu 203
26. Toliko Boha se máme báti a dle jeho vůle všecko snášeti 203
27. Tělo jest největším nepřítelem člověka . . . 204
28. Tajemství Božích nemáme vyjevovati 204
29. Církevní hodinky mají býti modleny s největší pobožností 204

Str.
30. Bratří nemají míti ani vlastní kobky . . . 205
31. Službě Boží máme obětovati i zdraví 205
32. Rozjímání jest přednější než nezřízené studium 205
33. Řeholník má se naprosto vyhýbati pohledu na ženy 205
34. Bratří nemají žádati výsad na škodu dokonalosti svého stavu 206
35. Na tomto světě nikdo nezasluhuje chvály . . 206
36. Bratří se mají varovati pokrytectví 207
37. Představený má býti podřízeným příkladem ctnosti 207
38. Bratří nemají přijímati peněz 207
39. Řeholníci mají se varovati zbytečností a skvostů 208
40. Kristovi chudí mají podporovati ještě chudší . 208
41. Žebrající bratří nemají přijímati nadbytečné almužny 208
42. Někdy jest záslužnější almužna než modlitba . 209
43. Dobré skutky máme konati spíše pro Boha nežli pro svět 209
44. Svátky svatých nemají se oslavovati hostinami, nýbrž následováním jich 210
45. Řeholníci mají se vyhýbati hluku světa . . 210
46. O nesnesitelné ohavnosti zlého ducha 210
47. Více máme důvěřovati v dobrotu Boží než v peníze 211
48. Svatí se nebojí smrti, nýbrž těší se na ni . . 211
49. V nemoci máme se odevzdati úplně do vůle Boží 212
50. Z rozjímání utrpení Páně plyne útěcha v útrapách 212
51. Větší užitek máme z pohany nežli z pochvaly 212
52. O Františkově statečnosti 213
53. S nevěřícími jest těžko disputovati o víře . 213
54. Máme se varovati pokrytectví 213
55. Někdy dlužno odepříti si i spravedlivou věc, abychom potlačili touhu po věcech nesprávných 214
56. Časné tresty za hřích máme trpělivě nésti . . 214
57. Utrpení sládne nadějí na věčnou blaženost . . 214
58. Mírností a trpělivostí nejdál dojdeš 215

Str.
59. O věrném zachovávání chudoby 215
60. Bratří ať nestaví zbytečných budov 216
61. Chválu za všechno dobré máme vzdávati toliko Pánu Bohu 216
62. Chudí a prostí Páně jsou mocnější světských mudrců 217
63. Vyžebraná skýva jest chudým Kristovým milejší než panská hostina 218
64. Menší bratří mají zůstati věrni svému pokornému povolání 219
65. Nesluší se, aby představení hověli žaludku a požívali vybraných pokrmů 220
66. Řehole bratří Menších nesložil sv. František, nýbrž sám Bůh 220
67. V Církvi svaté vzkvetou mnohé řády k velkému jejímu prospěchu 221
68. Všechny milosti světců jsou od Pána Boha a jemu toliko mají býti přičítány 221
69. Kdo vstoupí do řádu, aby se zaopatřil, má vůli obelhati Ducha Svatého 222
70. Trpícím a zkoušeným máme dodávati útěchy. Pokušení jsou svatým lidem k velkému prospěchu 223
71. Na dobrodiní Boží máme se vděčně rozpomínati 224
72. O úplném zapření vlastní vůle 225
73. Nezahálejme, nýbrž pilně pracujme 226
74. Jak máme zahnati satana, když zatvrzuje naše srdce 226
75. Účinné kázání 228
76. Laskavostí přemůžeme nejlépe tvrdost a reptání druhých 228
77. Kdo podporují řád Menších bratří, jsou Bohu milými; řád ten byl již v evangeliu naznačen . 228
78. Řeholníci a kazatelé mají učiti a kázati příkladem 229
79. Kdo jest v pravdě poslušen, podobá se mrtvole 229
80. Jak vznešený jest poklad chudoby 230

V. Prorocká slova sv. Františka.

Str.

1. František předpověděl, že se zasnoubí s Chudobou 231
2. Františkův sen o paláci se zbraněmi 232
3. František bude Patriarchou chudých 232
4. František bude znám po celém světě 233
5. Řád bratří Menších se rozšíří po celém světě 233
6. Když chudí prokáží pohostinství, Pán Bůh jim tisíckrát odplatí 234
7. Přílišné stranění se společnosti druhých a pokrytectví jest záhubno pro duši 234
8. Kdo opustí řád, bídně zahyne 235
9. Pýcha a přízeň lidská jest zhoubna pro řeholníky 235
10. Předpověď svatého Františka o velké roztržce v Církvi a řádu 236

VI. Podobenství a přirovnání.

a) Podobenství.

1. Boží prozřetelnost pečuje o svoje chudé . . . 239
2. O střežení a mrtvení očí 241

b) Přirovnání.

1. O dokonale poslušném bratru 243
2. O starostech a obtížích manželských 243
3. O rozšíření řádu bratří Menších 244

VII. Požehnání sv. Františka.

1. Požehnání udělené bratru Lvovi 245
2. Požehnání sv. Otce našeho Františka 246
3. Povzbuzení a zlořečení sv. Otce Františka . . 246
4. Požehnání udělené bratřím a jejich příznivcům 247
5. Požehnání bratřím 247
6. Požehnání Bernardu z Quintavally, prvnímu učedníku Františkovu 248
7. Požehnání udělené městu Assisi 249

VIII. Pravdy a myšlenky sv. Františka.

Str.

Chvála evangelické chudoby 250
Chudoba jest velkou ctností 250
Mnohdy stačí dobrá vůle za čin 251
Přednosti poslušnosti 251
Tělo jest největším odpůrcem ducha 251
Zahálky se máme bedlivě varovati 252
Máme býti pokorní, vyhýbati se marné slávě . . 252
Pokorným poznáním sebe přichází člověk k poznání Boha 252
Milostí a darů Božích nemáme sdělovati 252
Čím se může chlubiti sluha Boží 253
Udělovati almužny z cizího jest hříšno 253
Pečlivostí se stávají lidé podobnými Bohu . . . 253
Máme se modliti pozorně s klidnou myslí . . . 253
Řeholníkům jest modlitba zvláště potřebna . . . 253
Kdo jest zarmoucen, ať se modlí 254
Církevní hodinky máme se modliti s velkou zbožností 254
Kněžím máme prokazovati velikou úctu 254
Jak máme užívati knih 254
Láska k Bohu je sladká, ke světu hořká 255

Finale 257

Ukazovatel 268